

การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

**An Analytical Study of False Claiming for
a Superhuman Quality in Theravāda Buddhist Scriptures**

นายมานพ บุญขึ้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตริมนุสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

นายมานพ บุญขึ้น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

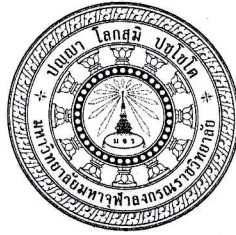
**An Analytical Study of False Claiming for
a Superhuman Quality in Theravāda Buddhist Scriptures**

Mr.Manop Boonchuen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Tipitaka Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
(พระเมธีวราญาณ, ดร.)

กรรมการ
(ผศ. ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน)

กรรมการ
(พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ. ดร.)

กรรมการ
(รศ. ดร. สุเทพ พรหมเลิศ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ. ดร. ประธานกรรมการ
รศ. ดร. สุเทพ พรหมเลิศ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายมานพ บุญชื่น)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
เถรวาท

ผู้วิจัย : นายมานพ บุญชื่น

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร., พธ.บ. (บาลีสันสกฤต),
ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)

: รศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ, ป.ธ.๙, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
ศศ.ม. (จารึกภาษาไทย), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๔ เมษายน ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นงานวิจัยเอกสารเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาการบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎก ๒) เพื่อศึกษาความสำคัญและเกณฑ์การวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนต่อสังคมไทย

ผลการวิจัยพบว่า การบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามมิให้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ผู้ใดกล่าวอวดฯ ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุ นอกจากนี้ยังทรงบัญญัติการปรับอาบัติในระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้กล่าวอวด คือ ปาราชิก ฤทธัจจย ปาจิตตีย์ ทุกกฎ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญต่อสิกขาบทข้อนี้เป็นอย่างมากทรงแสดงไว้ว่าผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ว่าเป็นนยอคมหาโจร ฉันทาหารของชาวบ้านด้วยการโกงจิต เกณฑ์ตัดสินเป็นไปตามพระบัญญัติสิกขาบท ภิกษุบางรูปประกาศต่อหน้าพุทธศาสนิกชนว่าตนเองตัดกิเลสขาดแล้ว สิ้นกิเลสแล้ว บางรูปกล่าวกับฆราวาส ว่าตนเองคือพระอรหันต์ แต่บางรูปก็สร้างความยุ่งยากในการพิจารณาตัดสินเนื่องจากผู้กล่าวอวดหลีกเลี่ยงการพูดการแสดงแบบตรง แต่กลับแสดงอาการโดยอ้อม เช่น ภิกษุบางรูปไม่ได้กล่าวด้วยตนเองว่าตนคือพระอริยะ แต่เมื่อมีผู้ที่กล่าวชื่นชมว่าภิกษุนั้นคือพระอริยะก็แสดงอาการยอมรับ (ไม่ปฏิเสธ) ว่าตนเองคือพระอริยะ บางรูปพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย เป็นการแสดงให้เห็นว่าภิกษุรูปนั้นรู้ชัดการจุติ อุบัติของสัตว์ แสดงว่าผู้พยากรณ์มีจิตอุปาทานอันเป็นคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าหรือผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า การที่บุพชนพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายเสมือนหนึ่งเป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน บุคคลผู้ที่ได้กล่าวอวดว่าเป็นพระอริยะแต่มีการปฏิบัติตนผิดไปจากคุณสมบัติของพระอริยะนั้นแสดงว่าบุคคลนั้นได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก

ผลกระทบของการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต่อสังคมไทย จำแนกได้ดังนี้ คือ ทำลายพระธรรมวินัย ทำลายประเพณีและวัฒนธรรม ทำลายเศรษฐกิจ ผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย บ้านเมืองกลายเป็นอาชญากรของสังคม พุทธศาสนิกชนไทยจำนวนหนึ่งนิยมเลื่อมใสศรัทธาในตัวบุคคล หวังพึ่งพาบุคคลดังกล่าวเพื่อเป็นแบบอย่างนำไปสู่ความสำเร็จทางธรรมและความเจริญมั่นคงในการดำรงชีวิต ผู้ที่กล่าวอวดๆ กลายเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ชี้นำแนวทางการปฏิบัติทางศาสนา ทำให้ประชาชนมีความเห็นคล้อยตาม

Thesis Title : An Analytical Study of False Claiming for
a Superhuman Quality in Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Mr.Manop Boonchuen

Degree : Master of Arts (Tipitaka Studies)

Thesis Supervisory Committee:

: Phramaha Surasak Paccantaseno,

B.A. (Pali-Sanskrit), M.A. (Buddhist Studies),

M.Phil, Ph.D. (Buddhist Studies),

: Asst. Prof. Dr. Suthep Phromlert, Pali IX,

B.A. (Buddhist Studies), M.A. (Thai Epigraphy),

Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : April 4th 2019

Abstract

This thesis is a documentary research entitled “An Analytical Study of False Claiming for a Superhuman Quality in Theravāda Buddhist Scriptures”. The purposes of this study are, 1) to study the rule-establishment of false claiming the attainments of the superhuman quality in the Basket of the Discipline (*Vinaya Pitaka*), 2) to study the significances and criteria for judging false claiming for a superhuman quality in Theravāda Buddhist Scriptures, 3) to study and analyze the effects of false claiming for a superhuman quality in the Thai society.

The research found that the rule-establishment related with false claiming for a superhuman quality in *Vinaya Pitaka*, The Lord Buddha prohibited the monks from falsely claiming for a superhuman quality. If a monk, with intension, falsely claims for a superhuman quality, he will lose his status as a monk, *bhikkhu*, for life. In addition, he also laid down the levels of offence, *āpatti*, according to the intensions of utterers such as *pārājika* (defeat), *thullaccaya* (grave offence), *pācittiya* (minor matter), and *dukkata* (offence of wrong doing). The Buddha, among those rules, gives the greatest majority to *parājika* (fourth defeat) likening those who intentionally claim for a superhuman quality to the greatest gangster eating the country's alms food by theft. The criteria for judging false claiming for a superhuman quality are based on the principles of training rules. Some monks declare in front of lay Buddhists that they have got rid of and totally eradicated their defilements. Some speak directly to the lay people that they are already noble beings. And, some monks do not directly announce that they are noble beings, but they boastfully act as if they are - when some lay people admire him

saying that he is a noble one, he does not reject it as if he is accepting it. Some monks declare the rebirths of the dead ones showing that they have ability of knowing the death and rebirths of beings. Thus, it means they have the same qualified wisdom of *cutūpapātañña* as the Buddha does or as ones having similar quality to the Buddha. It seems they are falsely claiming for a superhuman quality. One who has claimed that he is a noble one, but does not act according to the qualities of *Ariya*, it means that he is falsely claiming for a superhuman quality; therefore, he commits *pārājika* (4th defeat).

The impacts of ones falsely claiming for a superhuman quality, have to be classified by Thai society, are destroying disciplines and doctrines of The Buddha, tradition, culture, and economy. Those who commit criminal offenses have become criminals of society while a number of Thai Buddhists blindly believe in an individual hopefully rely on such people leading them to gain this and that qualities of the Dhamma, to be stably prosperous in their life. Consequently, the boastful ones become spiritual leaders guiding religious practices making them blindly follow whatever they teach.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาจิตช่วยเหลือเกื้อกูลอนุเคราะห์จากผู้ที่มีความรู้ในพระไตรปิฎกหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของท่านเป็นอย่างสูง ขออนุญาตเอ่ยนามท่านเหล่านี้เพื่อเป็นการแสดงความขอบพระคุณ ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (พีร์ สุชาโต) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ นายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมตตาให้คำแนะนำปรึกษาแนวทางการเรียนการศึกษาพระไตรปิฎก

ขอกราบขอบพระคุณพระเมธีวราญาณ,ดร.รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ พระศรีวินยาภรณ์,ดร. (สายรุ้ง อินทาวุธ, ป.ธ.๗) ศ.ดร.วัชรระ งามจิตรเจริญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ที่เมตตาแนะนำให้แก้ไขปรับปรุงให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ, ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.สุเทพ พรหมเลิศ ป.ธ.๙ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่เมตตาให้คำแนะนำปรึกษา การค้นคว้าข้อมูลทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชรัตนมูณี (ผศ.บุญเทียม ญาณินโท) ผช.เจ้าอาวาสวัดพิชัยญาติการาม เมตตาให้คำแนะนำแนวทางการศึกษาพระไตรปิฎก

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาชัยพร อมรปญโญ (ฤทธิ์กระเจ้า) ป.ธ.๔ พระนิสิต มจร. เมตตาตรวจบาลีอักษรไทย ตลอดจนจนคณาจารย์ผู้สอนในสาขาพระไตรปิฎกศึกษาและกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิกขาบทว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม และธรรมที่เกี่ยวข้อง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณจักร์กริช ทรัพย์ไพศาล กรรมการผู้จัดการ บริษัท สมายคอนเทนเนอร์อุตสาหกรรม จำกัด ที่เมตตาให้คำแนะนำปรึกษางานค้นคว้าวิจัยพร้อมทั้งอนุเคราะห์สนับสนุนกิจกรรมการศึกษางานวิจัยนี้

คุณความดีใดเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์นี้ กระผมขออุทิศคุณความดีนั้นเพื่อบูชาคุณบุพการี มีบิดา มารดา เป็นต้น และบูรพาจารย์ผู้มีอุปการคุณ ขอให้ทุกท่านจงมีส่วนในกุศลจริยานี้ และขอพระสัทธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจงสว่างรุ่งเรืองดุจดวงประทีปเพื่ออำนวยประโยชน์สุขแด่พหุชนตลอดกาลนานเทอญ

นายมานพ บุญชื่น

วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๒๐
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒๑
บทที่ ๒ การบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรม	๒๒
๒.๑ อาสวักขานียธรรม ธรรมอันเป็นเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบท	๒๓
๒.๒ การบัญญัติสิกขาบท	๒๕
๒.๒.๑ ขั้นตอนการบัญญัติสิกขาบท	๒๖
๒.๒.๒ พระอนุบัญญัติสิกขาบท	๒๗
๒.๓ ความสำคัญของสิกขาบท	๒๗
๒.๓.๑ ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องกำจัดอาสวักขานียธรรม	๒๘
๒.๓.๒ ความสำคัญในฐานะเป็นอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ	๒๘
๒.๓.๓ ความสำคัญในฐานะรวมอยู่ในไตรสิกขา ๓	๓๑
๒.๓.๔ ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการปกครอง	๓๓
๒.๓.๕ ความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า	๓๔
๒.๓.๖ ความสำคัญในฐานะเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา	๓๖
๒.๔ สิกขาบทว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๓๗
๒.๔.๑ เหตุปัจจัยให้บัญญัติสิกขาบท	๓๗
๒.๔.๒ ภิษุกกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมถูกเรียกว่ายอดมหาโจร	๓๘
๒.๔.๓ เหตุปัจจัยให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระอนุบัญญัติ	๔๐
๒.๔.๓.๑ บุคคลผู้ไม่สำคัญผิดว่าได้บรรลุ	๔๑

๒.๔.๓.๒ บุคคลผู้สำคัญผิดว่าได้บรรลุ	๔๑
๒.๔.๓.๓ อนาปัตติวาร	๔๒
๒.๕ สิกขาบทว่าด้วยการกล่าวเท็จ (มุสาวาทสิกขาบท)	๔๒
๒.๖ สิกขาบทว่าด้วยการบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน	๔๓
๒.๗ พระอริยะต้องอาบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร	๔๕
๒.๘ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ	๔๖
๒.๙ วิบัติ ๔	๔๗
บทที่ ๓	
หลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก	๔๙
๓.๑ หลักการวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรม	๕๓
๓.๑.๑ หลักมhapเทศ ๔ ตามแนวพระวินัย	๕๓
๓.๑.๒ หลักมhapเทศ ๔ ตามแนวพระสูตร	๕๓
๓.๑.๓ หลักพิจารณาพระธรรม ๘	๕๕
๓.๒ คุณลักษณะของผู้บรรลุธรรม (อริยสาวก) ในพระพุทธศาสนา	๕๘
๓.๒.๑ คุณสมบัติในการละสังโยชน์	๕๙
๓.๒.๒ พระอริยสาวก มีอัมมญาณ และอันวญาณ	๖๑
๓.๒.๓ พระอริยสาวก เป็นผู้ฉลาดในธาตุ	
ฉลาดในอายตนะ ฉลาดในฐานะ	๖๑
๓.๒.๔ อริยสาวก แหวตลอดดีแล้วในญายธรรมอันประเสริฐ	๖๒
๓.๒.๕ อริยสาวก เป็นผู้ถึงพร้อมด้วย ธนะ (ทรัพย์) ๕ ประการ	๖๓
๓.๒.๖ อริยสาวก เสวยเวทนาทางกาย ไม่เสวยเวทนาทางใจ	๖๓
๓.๓ คุณลักษณะของปุถุชนสาวก ผู้อวดอ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้า	
และผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน	๖๕
๓.๓.๑ ปุถุชนสาวก ผู้อวดอ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้า	๖๕
๓.๓.๑.๑ พระอริยฐานะ ประกาศว่ารู้ทั่วถึงธรรม	๖๕
๓.๓.๑.๒ พระสาติ ประกาศว่ารู้ทั่วถึงธรรม	๖๘
๓.๓.๑.๓ พระยมกะ ประกาศว่ารู้ทั่วถึงธรรม	๖๙
๓.๓.๑.๔ สมณฑเทศ (สามเณร) ชื่อกัณฐกะ	๗๐
๓.๓.๒ คุณลักษณะสาวกผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนตน	๗๑
๓.๔ อินทรีย์ผ่องใส ไม่ใช่เป็นเกณฑ์ตัดสินความเป็นอริยบุคคล	๗๑
๓.๕ บุคคลผู้ถือประมาณ พยากรณ์อริยผล พยากรณ์คติที่เกิดของผู้ตาย	๗๔
๓.๕.๑ บุคคลผู้ถือประมาณ	๗๔
๓.๕.๒ บุคคลผู้พยากรณ์อริยผล	๗๖
๓.๕.๒.๑ พยากรณ์โดยพระพุทธเจ้า	๗๗
๓.๕.๒.๒ อริยสาวก พยากรณ์ตนเองและผู้อื่น	๗๘
๓.๕.๒.๓ ปุถุชนสาวก พยากรณ์ตนเองและผู้อื่น	๘๐

๓.๕.๓ การพยากรณ์คติที่ไปเกิดของผู้ตาย	๘๐
๓.๕.๓.๑ พุทธพยากรณ์	๘๑
๓.๕.๓.๒ อริยสาวก พยากรณ์	๘๓
๓.๕.๓.๓ ปุณฺณสาวก พยากรณ์	๘๓
๓.๖ หลักเกณฑ์การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๘๔
๓.๖.๑ ตัวอย่างการวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๘๖
๑) ในคัมภีร์พระไตรปิฎก	๘๖
การวินิจฉัย สำคัญว่าได้บรรลุ	๘๖
การวินิจฉัย การละสังโยชน์	๘๗
การวินิจฉัย เรื่องพราหมณ์มีความเลื่อมใส	๘๗
การวินิจฉัย ภิกษุกล่าวอวดพยากรณ์มรรคผล (ละอาสวะได้)	๘๗
การวินิจฉัย ผู้มีจักขุญาณ (มียุ่จริง)	๘๗
การวินิจฉัย การกล่าวอวดถึงบุคคลอื่นว่าเป็นพระอรหันต์	๘๘
๒) ข้อพิจารณาวินิจฉัยกรณีสันตโตโคก	๘๘
๓.๗ ความแตกต่างระหว่าง การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	
และการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์	๘๙
๓.๗.๑ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๘๙
๓.๗.๒ การแสดงอิทธิปาฏิหาริย์	๙๑
๓.๘ ขรรวาสกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมได้หรือไม่	๙๓
บทที่ ๔ วิเคราะห์การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมและผลกระทบต่อสังคม	๙๔
๔.๑ วิเคราะห์การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๙๕
๔.๑.๑ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน	๙๖
๔.๑.๒ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน	๙๖
๔.๑.๒.๑ ภิกษุที่ยอมรับว่าตนเองเป็นพระอริยะ	๙๗
๔.๑.๒.๒ พระภิกษุที่ได้กล่าวอวดว่าตนเองเป็นผู้สิ้นอาสวกิเลส	๑๒๐
๔.๑.๒.๓ ขรรวาสที่กล่าวอ้างว่าตนเองบรรลุธรรม	๑๒๔
๔.๒ ผลกระทบต่อพระธรรมวินัย	๑๓๑
๔.๓ ผลกระทบต่อสังคม	๑๓๖
๔.๓.๑ ผลกระทบต่อสังคมพระภิกษุ	๑๓๘
๔.๓.๒ ผลกระทบต่อสังคมขรรวาส (อุบาสก อุบาสิกา)	๑๔๐
๔.๓.๓ ผลกระทบต่อประเพณีและวัฒนธรรม	๑๔๒
๔.๔ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ	๑๔๗
๔.๖ แนวทางป้องกันการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม	๑๕๐

บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๑๕๒
	๕.๑. สรุปผลการวิจัย	๑๕๒
	๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๕๔
บรรณานุกรม		๑๕๕
ภาคผนวก		๑๕๘
ประวัติผู้วิจัย		๑๘๕

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการพยากรณ์คติที่ไปของพระพุทธเจ้า เปรียบเทียบกับการพยากรณ์ของพระคัมภีร์	๑๐๖
ตารางที่ ๒ แสดงความสามารถการฟังธรรมของเด็กทารก	๑๐๘
ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบการเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะ และพระคัมภีร์ ที่ไปเกิดของผู้ตาย	๑๑๓
ตารางที่ ๔ แสดงการเปรียบเทียบการวินิจฉัย มีผู้เลื่อมใสกล่าวถึงภิกษุว่าเป็น พระอรหันต์	๑๑๖

สารบัญแผนภาพ

เรื่อง	หน้า
แผนภาพที่ ๑ หลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตริมนุสธรรม ในคัมภีร์พระไตรปิฎก	๔๘
แผนภาพที่ ๒ แสดงความแตกต่างการปรับอาบัติในเหตุเพราะการกล่าวเท็จ	๔๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก งานวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์การถอดถอดตรินุสธรรมในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาทฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและอ้างอิงพระไตรปิฎกแปลภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขอ้างอิงระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อ ชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๗๒/๑๔๑. หมายถึงพระวินัยปิฎก พระไตรปิฎกแปลไทย มหาวิภังค์ เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๑๗๒ หน้า ๑๔๑, วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๗/๔๐. หมายถึง พระวินัยปิฎก พระไตรปิฎกบาลีอักษรไทยฉบับ มหาจุฬา เตปิตก อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ เล่มที่ ๔ ข้อ ๓๗ หน้า ๔๐, อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๒๓๗/๒๒๒. หมายถึงพระ อภิธรรมปิฎก แปลไทยเล่มที่ ๓๕ ข้อ ๒๓๗ หน้า ๒๒๒ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๑-๒	วิ.มหา. (บาลี) = พระวินัยปิฎก	ภิกขุวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
	วิ.มหา. (ไทย) = พระวินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
๔-๕	วิ.ม. (บาลี) = พระวินัยปิฎก	มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
	วิ.ม. (ไทย) = พระวินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๖-๗	วิ.จุ. (ไทย) = พระวินัยปิฎก	จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
๘	วิ.ป. (บาลี) = พระวินัยปิฎก	ปริวารปาติ	(ภาษาบาลี)
	วิ.ป. (ไทย) = พระวินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
๙	ที.สี. (บาลี) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขุณธวคคปาติ (ภาษาบาลี)
	ที.สี. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
๑๐	ที.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
๑๒	ม.มู. (บาลี) = สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มูลปณณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
	ม.มู. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก (ภาษาไทย)
๑๓	ม.ม. (บาลี) = สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	มชฌิมปณณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
	ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก (ภาษาไทย)
๑๔	ม.อุ. (บาลี) = สุตตันตปิฎก	มชฌิมนิกาย	อุปริปณณาสกปาติ (ภาษาบาลี)
	ม.อุ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณณาสก (ภาษาไทย)
๑๕	ส.ส. (บาลี) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวคคปาติ (ภาษาบาลี)
	ส.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
๑๖	ส.นิ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค (ภาษาไทย)
๑๗	ส.ข. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวารวรรค (ภาษาไทย)
๑๘	ส.สพ. (ไทย) = สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สหายตนวรรค (ภาษาไทย)

๑๙	ส.ม. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	(ภาษาไทย)
๒๐	อง.เอกก.(บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
	อง.เอกก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
	อง.ทุก. (บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
	อง.ทุก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
	อง.ติก. (บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
	อง.ติก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๑	อง.จตุกก.(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๒	อง.ปัญจก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓	อง.สตตก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
	อง.อฏฐก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๔	อง.ทสก. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๕	ขุ.อุ. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)
	ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตก	(ภาษาไทย)
๓๐	ขุ.จู. (ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิเทศ	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์		ภาษา
๓๕	อภิ.วิ. (ไทย)	= พระอภิธรรมปิฎก	วิภังคปกรณ์	(ภาษาไทย)
๓๗	อภิ.ป. (ไทย)	= พระอภิธรรมปิฎก	ปุคคลบัญญัติ	(ภาษาไทย)

ปกรณ์วิเสส

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
มิลินท. (บาลี)	= มิลินทปญฺหปกรณํ	(ภาษาบาลี)
มิลินท. (ไทย)	= มิลินทปัญฺหปกรณํ	(ภาษาไทย)
วิสุทฺธิ. (ไทย)	= วิสุทฺธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์			ภาษา
วิ.อ. (ไทย)	= พระวินัยปิฎก	สมันปาสาทิกา	มหาวิภังคอรรรถกถา	(ภาษาไทย)
วิ.อ. (ไทย)	= พระวินัยปิฎก	สมันปาสาทิกา	มหาวรรคอรรรถกถา	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์			ภาษา
ที.ม.อ. (ไทย)	= ทีฆนิกาย	สุมังคลวิลาสินี	มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ม.มฺ.อ (ไทย)	= มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสุทนี	มูลปณณาสก์อรรถกถา	(ภาษาไทย)
ม.อ.อ. (ไทย)	= มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสุทนี	มัชฌิมปณณาสก์อรรถกถา	(ภาษาไทย)

สง.สพ.ม.อ.(ไทย)	=สังยุตตนิกาย	สารัตถ์ปาฬินี	สคาถวรรคอรธกถา	(ภาษาไทย)
อง.ติ.อ. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย	มโนรปุรณิ ภาค ๑	ติกนิบาตอรธกถา	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.อ. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย	มโนรปุรณิ ภาค ๒	จตุกกนิบาตอรธกถา	(ภาษาไทย)
อง.ฉกก.อ. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย	มโนรปุรณิ ภาค ๓	อัฐกนิบาตอรธกถา	(ภาษาไทย)
อง.อญจก.อ. (ไทย)	= อังคุตตรนิกาย	มโนรปุรณิ ภาค ๓	อัฐกนิบาตอรธกถา	(ภาษาไทย)
กฐา.อ. (ไทย)	= กัฐาวิตรณีอรธกถาของปาติโมกข์			(ภาษาไทย)
ข.อิติ.อ. (ไทย)	= ขุททกนิกาย	ปรมัตถทีปนี	อิติวุตตกอรธกถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการอวดอุตตริมนุสสธรรมเป็นอย่างยิ่ง พระองค์มีพระดำรัสเปรียบเทียบกับว่า ภิกษุผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมนี้เปรียบเสมือน ยอดมหาโจร จำพวกที่ ๕ คือ เป็นสุดยอดของมหาโจร ดังมีพระดำรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย มหาโจร ๕ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

๑) มหาโจรบางคนในโลกนี้ ประราธนาว่า เมื่อไรหนอ เราจึงจักมีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเองสั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัด (มือเท้าผู้อื่น) เอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผลา (บ้าน) เอง สั่งให้ผู้อื่นเผลา ต่อมามหาโจรนั้น ก็ได้มีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัดเอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผลาเอง สั่งให้ผู้อื่นเผลาฉันทใด ภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยก็ฉันทนั้นเหมือนกัน ประราธนาว่า เมื่อไรหนอ เราจักมีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี อันคุณหัสดีและบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จีวร บิณฑบาตเสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช ต่อมา ภิกษุนั้นก็ได้มีภิกษุบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี อันคุณหัสดีและบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ยำเกรง ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ภิกษุทั้งหลาย นี่คือนามมหาโจรจำพวกที่ ๑ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

๒) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนธรรมวินัยที่ตลาดคตประกาศแล้ว อวดอ้างว่าเป็นของตน

๓) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ โจทเพื่อนภิกษุผู้บริสุทธิ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ด้วยเรื่องที่ทำลายพรหมจรรย์อันไม่มีมูล

๔) ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ สงเคราะห์ประจบคุณหัสดีด้วยครุภัณฑ์ของสงฆ์คืออาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เติง ตั้ง พุกหมอน หม้อ โลหะ อ่างโลหะ กระถางโลหะ กระทะโลหะ มีด ขวาน ฝัก จอบ สว่าน เถาวัลย์ ไม้ไผ่ หนามุงกระต่าย หนามแผก หนามสามัญ ดินเหนียว เครื่องไม้ เครื่องดิน

๕) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง จัดเป็นยอดมหาโจรในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้น ฉันทอาหารของชาวบ้านด้วยไถยจิต

ภิกษุผู้ประกาศตนซึ่งมีภาวะเป็นอย่างหนึ่งให้ คนเข้าใจว่าเป็นอย่างอื่น ฉันทอาหารด้วยไถยจิต

เหมือนพรานนกหลวงจับนกมากินฉะนั้น ภิกษุชั่วจำนวนมากมีผ้ากาสาเย็บพันที่คอ มีธรรมเลวทราม ไม่สำรวม พวกเขาย่อมตกนรก เพราะบาปกรรมทั้งหลายที่เลวทราม ภิกษุทุศีลไม่สำรวม กินก้อน เหล็กที่ร้อนเหมือนเปลวไฟยังดีกว่า บริโภคอาหารของชาวบ้านไม่ดีเลย^๑

พระดำรัสของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดังที่ยกมาแสดงนี้ แสดงให้เห็นว่า การอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้นเป็นภิกษุยอดมหาโจร คือมีความประพฤติเป็นโจรอันหาที่เปรียบเทียบกับที่สุดมิได้

โดยธรรมชาติของมนุษย์มักจะมีใจสนใจในเรื่องราวที่เหนือวิสัย เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องที่ไม่มีใครสามารถทำได้ หรือมีคนจำนวนน้อยที่สามารถทำได้ สนใจเรื่องราวของผู้ที่มีอภิญญา ผู้ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เมื่อสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วก็จะทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาตั้งตัวอย่างท่านชฎิล อูเรลกัสสัปะก่อนที่จะเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า นั่น เขาใจว่าตนเองสำเร็จเป็นพระอรหันต์^๒ มีพระเจ้าพิมพิสารและพสกนิกรของพระองค์จำนวนมากได้เลื่อมใสศรัทธาต่อท่านอูเรลกัสสัปะ การสำเร็จเป็นพระอรหันต์นั้นบางรูปสามารถแสดงฤทธิ์ได้ บางรูปไม่สามารถแสดงฤทธิ์ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อประกาศว่าเป็นพระอรหันต์แล้วก็จะทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธามากยิ่งขึ้นนั่นเอง จากที่ยกตัวอย่างมานี้ ได้มีเหตุปัจจัยที่พระภิกษุในครั้งพุทธกาลได้ประพฤติปฏิบัติกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนเพื่อมุ่งหวังเอกลาภปัจจัย การอวดอุตตริมนุสสธรรมนี้เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ต่อมาเป็นเหตุปัจจัยให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ ว่าด้วย ห้ามมิให้ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน มีพระบัญญัติสิกขาบท ว่า

โย ปน ภิกขุ อนภิขานํ อุตตริมนุสสธมมํ อตฺตูปนายิกํ อลฺมรียณฺณทสฺสนํ สมฺมทาจเรยฺย อิติ ขานามิ อิติ ปสฺสามิตี ตโต อปเรณสมเยน สมฺนุคฺคาหิยมาโน วา อสมฺนุคฺคาหิยมาโน วา อาปนโน วิสุทฺธาเปกโข เอวํ วเทยฺย อชานเมวํ อาวุโส อวจํ ขานามิ อปสฺสํปสฺสามิ ตฺวจณฺมุสา วิลปินฺติ อณฺเฏตฺร อธิมานา อยมปิ ปาราชิกโก โหติ อสฺวาโสติ^๓

อนึ่ง ภิกษุใดไม่รู้ยิ่ง กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐอันสามารถ ให้น้อมเข้ามาในตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก์ตามไม่โจทก์ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้วหวังความบริสุทธิ์ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้ อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์เป็นคำเท็จ เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสิ่งวาสนมิได้^๔

ตัวอย่างการอวดอุตตริมนุสสธรรมในครั้งพุทธกาล “ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า กระผมก็ละอาสวะได้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบพระองค์ตรัสว่า ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก”^๕

^๑ วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๐-๑๘๑.

^๒ ดูรายละเอียดใน ว.ม. (ไทย) ๔/๓๗-๓๘/๔๗-๔๙.

^๓ วิ.ม.หา. (บาลี) ๑/๑๙๗/๑๒๗.

^๔ วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๑๙๗/๑๘๓.

^๕ วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๒๒๖/๒๑๙.

ปัจจุบันพระภิกษุในประเทศไทยบางรูปอ้างว่าตนเองแสดงพระธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่เคยนำคำอธิบายของภิกษุรูปใด ๆ ขึ้นมาอ้าง ไม่ยอมรับอรรถกถาและคำอธิบายของผู้อื่น และยกอ้างการเผยแพร่พระธรรมไปในแนวทางอวดคุณวิเศษโดยอ้างเนื่อง ๆ ว่า การเผยแพร่คำสอนที่กระทำนั้นได้ทำตามพระพุทธเจ้า เช่น อ้างการเผยแพร่พระธรรมจากผัดคุณสูตร แล้วขยายผลสื่อสารออกไปว่า อาณิสสที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในผัดคุณสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกคน ทำให้ผู้ที่ใกล้ตาย ตายแล้วใหม่ ๆ จนถึงตายแล้วไม่เกิน ๑๒ ชั่วโมง ถ้าได้ฟังเสียงอ่านพระธรรม หรือ ฟังเสียงท่องปฎิยจสมุปาบท อานาปานสติ พระรูปนั้นได้พยากรณ์ชี้ชัดลงไปว่า ได้ผลเป็นอนาคามีทุกศพ (ทุกคนที่ตายและได้ฟังเสียงนี้) มีพระภิกษุบางรูปเช่นหลวงปู่เณรคำ ได้แสดงตนเองมีคุณวิเศษเข้าถึงอัสสวัคชญาณ แสดงอภินิหาริย์ มีอิทธิปาฏิหาริย์ ได้เขียนบันทึกประวัติไว้ว่า

ครั้งหนึ่ง สามเณรวีรพล ได้เข้าถึงอัสสวัคชญาณ และได้ตอบคำถามกับเหล่าเทวดาว่า เราไม่มีสิ่งใดน่าเป็นห่วงดอก เพราะเมื่อสิ้นภพนี้แล้ว เราก็ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก... ในยามนั้นเด็กชายรู้สึกว้าวุ่นทั้ง ๔ ในตัวย่อยสลายเหลือแต่ความบางเบา ทุกก้าวที่เดินไปตามผิวดินเหมือนฝ่าเท้าจะไม่แตะพื้น แต่ก็ยังไม่ได้เอะใจอะไร กระทั่งย่างไปถึงผิวน้ำเหยียบลงไปจึงพบเหตุอัศจรรย์เมื่อฝ่าเท้าไม่จมลงไปใต้น้ำ แต่สามารถเดินไปบนผิวน้ำได้ และที่น่าอัศจรรย์ยิ่งกว่านั้นก็คือ เมื่อเดินไปได้สักพักเกิดอาการกายเบา และเริ่มลอยขึ้นจากน้ำประมาณหนึ่งคืบก่อนจะค่อย ๆ กำหนดสติให้ลอยต่ำมาสัมผัสผิวน้ำตามเดิม^๖

สังคมไทยปัจจุบันนี้มีบรรพชิตและคฤหัสถ์หลายท่านที่พยายามอวดอ้างอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เช่น อ้างว่าได้ไปเข้าเฝ้าถวายข้าวให้กับพระพุทธเจ้า การพยากรณ์หรือหัตถผลของบุคคลอื่น การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย การกล่าวเช่นนี้เป็นารอวดอุตตริมนุสสธรรม นอกจากนี้ยังมีฆราวาสบุคคลที่ไม่ใช่พระภิกษุได้อวดคุณวิเศษ ก็ถือได้ว่าเป็นการอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตนเช่นกัน การประพติของพระภิกษุข้างต้นก็ดี การอวดอ้างอิทธิฤทธิ์ของคฤหัสถ์ก็ดี เป็นการกระทำให้ผู้อื่นเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง หลงเชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นมีความสามารถทำได้จริง เป็นการสร้างความเข้าใจผิดและทำลายพระธรรมวินัย มีผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการปิดโอกาสผู้อื่นทำให้ผู้ที่หลงเชื่อผิดนั้นไม่สามารถเข้าถึงพระธรรมแท้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมในสมัยปัจจุบันเปรียบเทียบกับหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎก
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการอวดอุตตริมนุสสธรรมต่อสังคมไทย

^๖ อัญมณี, ขาดิหน้าไม่ขอมมาเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีทรรศธรรม, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๕-๑๐๖.

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความเป็นมาของการบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตริมนุสสรธรรมในพระวินัยปิฎก เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความสำคัญของการอวดอุตริมนุสสรธรรมและการพิจารณาเกณฑ์ตัดสิน เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ วิเคราะห์ ผลกระทบของการการอวดอุตริมนุสสรธรรม ต่อสังคม เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหนังสือ คัมภีร์ พระไตรปิฎก บาลีอักษรไทย พระไตรปิฎกแปลไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถาบาลี และแปลไทย คัมภีร์พระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้อง วัสดุสื่อสารทางระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ค เช่น คลิป ยูทูป (You tube) รวมถึงการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการทั้งจากวารสาร การวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ในบางกรณีที่มีคติความทางกฎหมายนั้นคดียังไม่สิ้นสุด แต่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิง เพื่อเป็นตัวอย่างกรณีศึกษา

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

สิกขาบท หมายถึง การศึกษา การสำเหนียก การเรียน การฝึกฝนปฏิบัติ การเล่าเรียน ให้รู้ เข้าใจ และฝึกปฏิบัติให้เป็นคุณสมบัติให้เกิดมีขึ้นในตน หรือให้ทำได้ ทำเป็น ตลอดจนแก้ไขปรับปรุง พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปจนถึงขั้นสมบูรณ์ ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมบุคคล

ปาราชิก เป็นชื่ออาบัติหนักที่ภิกษุต้องเข้าแล้วขาดจากความเป็นภิกษุ เป็นชื่อบุคคลที่พ่ายแพ้ คือ ต้องอาบัติปาราชิกที่ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ เป็นชื่อสิกขาบทที่ปรับอาบัติหนักขึ้นขาดจากความเป็นภิกษุ มี ๔ อย่าง คือ

- ๑) เสพเมถุน
- ๒) ลักของเขา
- ๓) ข่มามุขย์
- ๔) อวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน

อุตริมนุสสรธรรม ธรรมยวดยิ่งของมนุษย์ ธรรมของมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยม ธรรมล้ำมนุษย์ ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ความยินดี ในเรือนว่าง

ฌาน ได้แก่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน
 วิโมกข์ ได้แก่ สุกขวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์
 สมาธิ ได้แก่ สุกขสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ
 สมาบัติ ได้แก่ สุกขสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ
 ญาณ ได้แก่ วิชชา ๓ คือ

- ๑) ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ความรู้ที่ได้ระลึกชาติได้
- ๒) จุตูปปาตญาณ ความรู้จัดและอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย

๓) อาสวักขยญาณ ความรู้ที่ทำอาสวะให้สิ้น

อริยมรรค ทางอันประเสริฐ, ทางดำเนินของพระอริยะ ญาณอันให้สำเร็จความเป็นพระอริยะ มี ๔ คือ โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรค บางทีเรียกมรรคมืองค์ ๘ ว่า อริยมรรค ก็มี แต่ควรเรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรค

อริยผล ผลอันประเสริฐ มี ๔ ขั้น คือ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผล

มรรคภาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมืองค์ ๘

การทำผลให้แจ้ง ได้แก่ การทำโสดาปัตติผลให้แจ้ง การทำสกทาคามิผลให้แจ้ง การทำอนาคามิผลให้แจ้ง การทำอรหัตตผลให้แจ้ง

การละกิเลส ได้แก่ การละราคะ การละโทสะ การละโมหะ

ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ได้แก่ ภาวะที่จิตปลอดจากราคะ ภาวะที่จิตปลอดจากโทสะ ภาวะที่จิตปลอดจากโมหะ

ความยินดีในเรือนว่าง ได้แก่ ความยินดีในเรือนว่างด้วยปฐมฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยทุติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยตติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยจตุตถฌาน

อิทธิปาฏิหาริย์ หมายถึง ความรู้ความสามารถพิเศษยอดเยี่ยมอย่างหนึ่ง มีชื่อเฉพาะว่าอิทธิวิธี หรือ อิทธิวิธี (การแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ) แต่เป็นโลกียอภิญญา คืออภิญญาระดับโลกีย์ ซึ่งพัวพันเกี่ยวเนื่องอยู่ในโลก เป็นวิสัยของปุถุชน ยังอยู่ในอำนาจของกิเลส

พยากรณ์

ทำให้แจ้งชัด บอกแจ้ง ชี้แจง ตอบปัญหา (คัมภีร์ทั้งหลายมักแสดงความหมายว่าตรงกับคำว่าวิสัย)

ไวยากรณ์ ตำรา หลักภาษา

ในภาษาไทย นิยมใช้ความหมายว่า ทาย ทำนาย (ความหมายเดิมคือ บอกความหมายของสิ่งนั้น ๆ เช่น ลักษณะร่างกายให้แจ่มแจ้งออกมา)

ผลกระทบต่องสังคม หมายถึง การอวดอุตตริมนุสสธรรมนี้ ทำให้คนเชื่อและถือเอาว่าเป็นจริง มีอิทธิพลทำให้เกิดความหลงใหล งมงาย เชื่อในทางที่ผิด เห็นผิดเป็นชอบ ทำให้คุณค่าแท้ของพระศาสนาตกไป

๑.๖ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ หนังสือ

๑. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์^๗ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้เขียนแสดงไว้ในหนังสือ พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย ว่า บทบัญญัติในวินัย ซึ่งแสดงถึงเจตนารมณ์ที่มุ่งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ให้ความสำคัญแก่สงฆ์ที่ควรกล่าวไว้ในที่นี้ก็อย่างหนึ่งได้แก่พุทธบัญญัติไม่ให้ภิกษุอวดอุตตริมนุสสธรรม คือคุณวิเศษ หรือการบรรลุธรรมอย่างสูงที่เกินปกติของมนุษย์สามัญ เช่น สมาธิมาน สมาบัติมรรคผล

^๗ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๘, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๖๐), หน้า ๙๒๕-๙๒๗.

ถ้าอวดโดยที่ตนไม่มีคุณวิเศษนั้นจริง คือหลอกเขาย่อมต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ แต่ถึงแม้ว่าจะได้บรรลุคุณวิเศษนั้นจริง ถ้าพูด อวด หรือบอกกล่าวแก่ชาวบ้าน หรือผู้อื่นใดที่มีใช้ภิกษุหรือภิกษุณีก็ไม่พ้นเป็นความผิด เพียงแต่เบาลงมาเป็นอาบัติปาจิตตีย์ การอวดคุณพิเศษของภิกษุยอมทำให้ประชาชนรวมจุดความสนใจไปที่ภิกษุนั้นและหันไปทุ่มเทความอุปถัมภ์บำรุงให้ แต่ในเวลาเดียวกันสงฆ์จะด้อยความสำคัญลง ภิกษุส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเอาใจใส่ขาดผลได้และสงฆ์ส่วนรวมก็จะอ่อนกำลังลง ด้วยเหตุนี้พระอรหันต์บางท่านในครั้งพุทธกาลเมื่อความดีเด่นและความสามารถพิเศษของท่านปรากฏเป็นที่รู้ขึ้น และในเมื่อความสนใจต่อตัวท่านเปลี่ยนจากความสนใจในฐานะภิกษุรูปหนึ่งกลายเป็นความผูกพันในตัวบุคคล พร้อมกับมีลาภผลติดตามาตัวท่านกลายเป็นที่รวมความสนใจแทนสงฆ์หรือเป็นเหตุให้ความสนใจต่อภิกษุส่วนมาก และความสำคัญของสงฆ์ลดลงท่านก็หลีกเลี่ยงไปเสียจากที่นั้น กล่าวโดยสรุป การอวด หรือบอกกล่าวอวดตริมนุสสธรรม หรือคุณพิเศษของตนแก่ชาวบ้านแม้จะเป็นจริงก็มีผลเสียหายที่สำคัญแก่ส่วนรวม ดังนี้

๑) ทำให้ชาวบ้านตื่นตื่นระดมความสนใจมารวมที่บุคคลผู้เดียวหรือกลุ่มเดียว ดังได้กล่าวแล้วและชาวบ้านผู้ไม่รู้ไม่เข้าใจก็จะคิดเปรียบเทียบเกิดความรู้สึกดูถูกดูแคลนท่านอื่น กลุ่มอื่นอย่างถูกต้องบ้างผิดบ้างเป็นโทษแก่ตนเองและแก่พระศาสนาโดยส่วนรวม ความข้อนี้นี้สัมพันธ์กับข้อต่อ ๆ ไปด้วย

๒) เมื่อมีการอวดกันได้ไม่เฉพาะท่านที่รู้จริงได้จริงเท่านั้นที่จะอวด ท่านที่สำคัญผิดก็จะอวด แต่ที่ร้ายแรงยิ่งก็คือเป็นช่องให้ผู้ที่ไม่ละเอียดทั้งหลายพากันฉวยโอกาสอวดกันวุ่นวาย ชาวบ้านซึ่งไม่รู้ไม่มีประสบการณ์เองก็แยกไม่ถูกว่าอย่างไรจริงอย่างไรเท็จ มองในสายตาชาวบ้าน บางคราวที่เท็จมองในสายตาชาวบ้านกลับเห็นเป็นอัศจรรย์ น่าเชื่อถือกว่าดังที่ผู้เชี่ยวชาญการหลอกหรือเล่นกลหลวงชาวบ้านได้สำเร็จกันมามากข้อนี้สัมพันธ์กับข้อต่อไปอีก

๓) ชาวบ้านระดับโลกีย์ปุถุชนทั้งหลายมีความพอใจนิยมชมชอบต่าง ๆ กัน ตื่นเต้นในต่างสิ่งต่างระดับกันและผู้ที่บรรลุธรรมวิเศษก็มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติและความสามารถด้านอื่น ๆ ต่าง ๆ กันไป มิใช่จะมีคุณสมบัติที่พร้อมจะเป็นผู้นำตามรอยพระบาทพระศาสดาได้เหมือนกัน บางท่านบรรลุธรรมวิเศษแล้ว พูด สอน อธิบายไม่เป็น คล้ายกับพระปัจเจกพุทธเจ้าผู้แต่พระพหูสูตที่ยังไม่บรรลุก็ไม่ได้ เปรียบได้กับคนที่ได้ไปเที่ยวลั่นห่างไกลเห็นมาด้วยตนเองกลับมาแล้วบางคนพูดเล่าให้คนอื่นฟังไม่จับใจจริงใจ ส่วนบางคนไม่เคยไปจริงเลย แต่เล่าได้เป็นคั่งเป็นแคว่น่าตื่นเต้นเหมือนอย่างคุณครูบางท่านสอนวิชาภูมิศาสตร์เมืองฝรั่งเก่งทั้งที่ตนเองไม่เคยไป หรือในด้านบุคลิกลักษณะบางท่านสำเร็จอริยผลแล้วก็จริง แต่รูปร่างไม่ชวนเลื่อมใส เช่นอย่างพระอรหันต์ชื่อกุนฏกภทิตยะที่มีร่างเตี้ยค่อมถูกพระหนุ่มเณรน้อยคอยล้อเลียนเข้าเหยยอยู่เสมอจนพระพุทธเจ้าต้องทรงช่วยอนุเคราะห์ ในกรณีเช่นนี้ท่านที่จะบรรลุจริงนั้นแหละเมื่อบอกเขากลับจะทำให้คนไม่เชื่อหรือถ้าเชื่อเข้าก็เลยมืดหรือคลายความเลื่อมใสในพระศาสนาลงไป ส่วนคนที่ไม่ได้จริงแต่พูดคล่อง หลอกเก่ง ลักษณะดีกลับนำฝูงชนสู่ทางผิดไปได้จำนวนมาก

๔) เมื่อท่านที่บรรลุจริงอวดด้วย สอนเก่งด้วย บางท่านที่บรรลุจริงสอนไม่เป็นแต่อวดเขาบ้าง ท่านที่ไม่รู้จริงสำคัญตนผิดคิดว่าบรรลุแล้วเที่ยวบอกเล่าไปบ้าง ท่านที่ไม่บรรลุแต่ชอบหลอกพูดลงเขาไปบ้าง ต่อไปหลักพระศาสนาก็สับสนปนเปฟันเฟือน ไม่รู้อันไหนแท้อันไหนเทียม บางท่านมีส่วนรู้จริงในประสบการณ์บางแง่บางอย่างแต่ทำอรรคกับพยัญชนะให้เคลื่อนคลาดจากกัน

เพราะหย่อนความรู้ในทางปริยัติก็ทำให้หลักธรรมสับสน พากันไขว้เขว และเสียเอกภาพแห่งคำสอนของพระศาสดา

ความจริงนั้นการยืนยันความตรัสรู้เป็นภารกิจของพระศาสดาซึ่งเป็นผู้นำจำเป็นต้องประกาศหรือยืนยันในเมื่อจะทำหน้าที่ตั้งพระศาสนาและปกป้องพระศาสนานั้นพร้อมทั้งหมู่สาวก ส่วนหมู่สาวกภายหลังเมื่อสมัครเข้ามาก็คือยอมรับคำสอนของพระศาสดาแล้ว การยืนยันหรืออ้างอิงจึงไปอยู่ที่องค์พระศาสดาและคำสอนของพระองค์ ความรับผิดชอบในคำสอนไม่อยู่ที่อามการบรรลุของแต่อยู่ที่สอนให้ตรงกับคำสอนของพระศาสดาหรือสอนตัวพระพุทธรูปศาสนาแท้ ๆ ดังนั้น สาวกทั้งหลายจึงมุ่งว่าจะสอนให้ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เอาความเชื่อตรงต่อคำสอนของพระศาสดาเป็นเกณฑ์พื้นฐานที่จะวัดความถูกต้องของการสอนพระพุทธรูปศาสนา ไม่จำเป็นต้องอ้างอิงการบรรลุของตนเป็นหลักเกณฑ์ตัดสิน ก็จะดำรงเอกภาพแห่งคำสอนและเอกภาพแห่งพระพุทธรูปศาสนาทั้งหมดเอาไว้ได้

๒. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์^๔ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนแสดงไว้ในหนังสือ กรณีสันติอโศก ใจความ ว่า สิ่งหนึ่งที่ปรากฏตามหลักฐานว่า พระโพธิ์รักษ์ทำบอย หรือ อาจเรียกว่าปฏิบัติเป็นอาจิน อย่างน้อยในช่วงระยะเวลาหนึ่งคือ การอวดอุตตริมนุสสธรรม (การอวดคุณวิเศษ เช่นว่า ได้ฌาน ได้ อภิญญา ได้บรรลุมรรคผล เป็นพระอรียะ เป็นพระโสดาบัน ฯลฯ เป็นพระอรหันต์) พระโพธิ์รักษ์ ประกาศตนว่า บรรลุโสดาบัน สกทาคามี บ้าง (เช่น ตอบคำถามของพระศรีวิราภรณ์ เจ้าคณะจังหวัด นครราชสีมา ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองนครราชสีมา) ว่า เป็นอริยะบ้าง (จากแถบบันทึกเสียงรายการ “ช่วยอย่าช่างซี ดิอย่างช่างสงฆ์” สัมภาษณ์โดยนายเกริกไกร จีระแพทย์ และ ม.ร.ว.อภินพ นวรัตน์ ณ ที่ทำการของ อสมท.๓ มีนาคม ๒๕๒๕ กบว.ห้ามออกอากาศ แต่มีผู้บันทึกเสียงไว้และเผยแพร่กันออกไป) การอวดคุณวิเศษเช่นนี้กลายเป็นตาข่ายดักตนเองของพระโพธิ์รักษ์ ที่รัดตัวเข้ามาเรื่อย ๆ

๓. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์^๕ (ป.อ.ปยุตฺโต) ชี้แจงข่าวลงในข่าวสารญาณเวศก์ และได้ นำการชี้แจงข่าวมาเขียนแสดงไว้ในหนังสือ พระไทยใช้เขาใช้เรา ความว่า มีผู้ส่งคำเทศน์ของหลวงตามหาบัวทางไปรษณีย์ (แต่ไม่ได้บอกชื่อที่อยู่ของผู้ส่ง คงจะส่งด้วยความหวังดีให้ทราบข่าว) เป็นคำเทศน์ เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ นี้เอง ในตอนท้ายมีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

เพราะฉะนั้นคำว่าอัตตา อนัตตาจึงหมด แต่ก่อนเข้าไปแทรกไปแอบไปเป็นนิพพาน อัตตาก็แอบไปเป็นนิพพาน อนัตตาก็แอบไปเป็นนิพพานเข้าใจไหม ใครก็แอบเป็นนิพพาน พอติลฉวางที่นี้ นิพพานคือนิพพาน เป็นอื่นไปไม่ได้แล้วอัตตาอนัตตาจะเข้าถึงได้ยังไง เป็นอื่นไปไม่ได้อัตตา อนัตตามันก็เป็นอื่นใช้ไหมละ มันก็เข้าไม่ถึงได้นั้น ถอดออกจากรู้นี้ซิ (ธรรมกายเขาบอกเป็นอัตตา ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ บอกเป็นอนัตตา) เอ๊ ใคร ๙ ประโยคก็ไปหาเรา (เจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต นี่ละครับ) พอเราตอบอันนี้เสร็จประกาศลับออกไปไม่กี่วัน พอติเจ้าคุณ ๙ ประโยคนี้ไปหาเรา แสดง

^๔ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), กรณีสันติอโศก, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีธัมม์, ๒๕๓๑), หน้า ๔๒-๔๓.

^๕ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พระไทยใช้เขาใช้เรา นิพพาน-อนัตตา ฉบับเพียงเพื่อไม่ประมาท, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๖๐), หน้า ๑๑-๑๓, ๓๕, ๓๖, ๖๕.

มารยาทว่ายอมรับ เข้าใจไหม แต่พอดีไม่เจอเราเสีย ไม่เจอก็ไม่เป็นไร นิพพานคือนิพพานเป็นอื่นไปไม่ได้ ก็พูดแล้วนี่ เจ้าของอยู่เจ้าของไม่มีปัญหาอะไรเข้าใจเธอ ไปละ

แต่ตามความเป็นจริง ท่านเจ้าคุณไม่ได้ไปหาหลวงตามหาบัว ตามข้อความที่คัดมาข้างต้นนี้เมื่ออ่านดูก็เห็นได้ว่า คงเป็นเสียงของลูกศิษย์พูดแทรกบอกหลวงตา หลวงตาท่านก็คงเชื่อ หรือว่าไปตามลูกศิษย์อย่าเพิ่งไปว่าท่าน ตามบันทึกเทศน์ของท่านนั้น หลวงตามหาบัวก็คงเชื่อหรือว่าไปตามลูกศิษย์ คือพูดไปตามเสียงของลูกศิษย์ ที่พูดแทรกหรือแซงขึ้นมา จึงไม่ควรไปด่วนว่าท่าน เป็นปัญหาจากลูกศิษย์ของท่านที่ว่า จะด้วยการพูดโดยไม่ดูให้ชัด พูดเรื่อยเปื่อย หรือเจตนาพูดเท็จก็ตาม ก็เป็นการทำความผิดความเสียหายซึ่งถ้าไม่ระวังให้ดี ก็จะทำให้หลวงตาเสียได้ (สำคัญที่ลูกศิษย์) (น.๑๒-๑๓)

หนังสือเล่มเดียวกันนี้ได้กล่าวถึงพระอธิการศีกฤทธิ์ โสติณโณ ซึ่งเป็นผู้เขียนบทความลงในหนังสือเนชั่นสุดสัปดาห์ ไว้ว่า

ท่านเจ้าของข้อเขียนใน เนชั่นสุดสัปดาห์ นั้น พูดถึงพุทธพจน์ในมูลปริยายสูตร ที่ท่านพุทธทาสแปลไว้ในหนังสือ ปฏิจจสมุปบาทจากพระโอษฐ์ และยกเอาบางตอนมาอ้างไว้ พุทธพจน์นี้ ท่านยกมาอ้างแล้ว จะตีความอย่างไรก็ยกไว้เป็นส่วนของท่าน แต่ในเนื้อความที่เป็นพุทธพจน์มีส่วนที่ควรทำให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความคลื่อนคลาดและความเข้าใจผิดที่อาจจะเกิดขึ้น และไหน ๆ เมื่อกล่าวถึงความนี้เป็นข้อสำคัญแล้ว ก็ขอบอกเล่าสาระที่ควรสังเกตในพระสูตรนั้นไว้บ้างแม้เล็กน้อยพอเป็นเค้าให้ไปช่วยกันพิจารณา ท่านเจ้าของข้อเขียนนั้น กล่าวถึงความในพระสูตรนี้ว่า “ในชั้นนี้หา เอกภาวะคือวิญญาน เพราะเวลาทำงาน พระพุทธเจ้าตั้งวิญญานออกมาเดี่ยว ๆ เลยแล้วทำงานอยู่กับชั้นทั้งสี่ แล้วชั้นทั้งสี่คืออะไร คือ นานาภาวะ...สิ่งที่ถูกรู้คืออะไร คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร สี่ชั้นนี้ไง สัพเพ สังขาร คือสี่ชั้น สี่ชั้นนี้เป็นอนิจจัง สี่ชั้นนี้เป็นทุกขัง แต่เวลาจะจบ ก็ต้องจบท้ายด้วยการพิจารณาตัวเองผู้รู้ คือเอกภาวะ หรือตัววิญญานว่าเป็นอนัตตาด้วย เพราะฉะนั้นจึงจบท้ายด้วย สัพเพ ธัมมา อนัตตา ดังนั้น สัพเพ ธัมมา อนัตตา ย่อมไม่เกี่ยวกับวิมุตติ เพราะมันเป็นสมมติทั้งระบบ”(น. ๓๕-๓๖)

สมเด็จฯ ท่านแสดงความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า ถ้าผู้อ่านดูพุทธพจน์เองโดยตรง ก็ไม่พบไม่เห็นตามที่ท่านว่านั้น ที่ว่าทรงตั้งวิญญานออกมา (เป็นตัวผู้รู้) ก็กลับตรงข้าม กลายเป็นว่าตลอดทั้งพระสูตรนี้ ไม่ได้ตรัสถึงวิญญานแม้แต่ครั้งเดียว นอกจากแฝงอยู่กับคำว่า วิญญานัญญาตนะ และวิญญาตะ ซึ่งรวมอยู่ในฝ่ายที่ถูกรู้ เช่นเดียวกับอภักตตะ (เอกภาวะ) นานัตตะ (นานาภาวะ) ซึ่งไม่ได้มีความสำคัญอะไรในการเป็นชั้น ๕ หรือเกี่ยวข้องกับชั้น ๕ มากไปกว่าสภาวะอย่างอื่นที่ตรัสในพระสูตรนั้น แล้วก็มิใช่ว่าชั้นหนึ่งรู้ อีกสี่ชั้นก็ถูกรู้ แต่ถูกรู้หมดทั้งห้าชั้นนั้นแล (น.๖๕)

๔. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์^{๑๐} (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนไว้ในหนังสือ รู้จักพระไตรปิฎกให้ชัดให้ตรง ว่า

หากต้องการเข้าใจความหมายพุทธพจน์ที่แท้จริง จะถือเป็นมาตรฐานตัดสินได้จริง ต้องใช้พระไตรปิฎกบาลี (น.๙) ...ในที่สุด มีข้อที่ควรตระหนักรู้ อันควรทวนย้ำให้แม่นยำน่าจะพูดไว้บ้าง

^{๑๐} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), รู้จักพระไตรปิฎก ให้ชัด ให้ตรง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๙, ๔๑-๔๒.

บางประการ พระไตรปิฎกบาลี ฉบับสยามรัฐนั้นมีชื่อที่ตั้งเป็นภาษาบาลีว่า สยามมรฎกสส เตปิฎก เป็นพระไตรปิฎกบาลีที่ได้สอบทานแล้วตีพิมพ์ด้วยอักษรไทยจนเสร็จเป็นชุดหนึ่ง มีฐานะเสมอกันกับพระไตรปิฎกบาลีที่ได้สอบทานแล้วตีพิมพ์ด้วยอักษรของชนชาติอื่น ๆ ทั้งหลาย พระไตรปิฎกภาษาไทยที่แปลจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ไม่ว่าฉบับสยามรัฐ หรือฉบับใด ๆ ได้แปลมาโดยยึดถืออรรถกถาเป็นหลัก พูดอย่างกว้าง ๆ ว่าแปลตามอรรถกถา เมื่ออ่านพระไตรปิฎกภาษาไทยไม่ใช่อ่านพระไตรปิฎกจริงแท้ตรงตัว ถ้าจะอ่านพระไตรปิฎกจริงแท้ก็ต้องอ่านพระไตรปิฎกบาลีจะเป็นฉบับสยามรัฐหรือฉบับไหนก็ไม่ว่า แต่ไม่ใช่พระไตรปิฎกภาษาไทย หรือพระไตรปิฎกภาษาอื่นใด ...พระไตรปิฎกภาษาไทยทุกฉบับ เท่าที่มีที่ทำกันมาในประเทศไทย ล้วนแปลมาโดยอาศัยคำแปลศัพท์ และคำอธิบายของอรรถกถา ยึดอรรถกถาเป็นหลัก หรือถืออรรถกถานำทางทั้งสิ้น ดังนั้นถ้าผู้ใดไม่ยอมรับอรรถกถาโดยรวม ก็ต้องไม่ยอมรับพระไตรปิฎกภาษาไทยทุกฉบับที่มีอยู่ในประเทศไทยด้วย จะอ้างอิงจะคัดลอกไปใช้งานใด ก็เป็นความไม่จริงไม่ตรงตามที่ตนบอกว่าไม่ยอมรับอรรถกถา ถ้าใครว่าไม่เอาอรรถกถา จะเอาพระไตรปิฎกที่ปลอดอรรถกถา ก็ต้องแปลพระไตรปิฎกขึ้นมาใหม่โดยไม่ใช้อรรถกถา ซึ่งทุกคนที่รู้จักเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไรย่อมบอกได้ทันทีว่าไม่มีทางที่จะเป็นได้

๕. คณะศิษยานุศิษย์ (ศิษย์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน)^{๑๑} ได้รวบรวมการแสดงธรรมของหลวงตาพระมหาบัว ไว้ในหนังสือ “ไม่มาเกิดมาตาย เรียกว่าชาติสุดท้าย” ธรรมที่หลวงตาพระมหาบัวได้แสดงและได้รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าว นอกจากแสดงถึงประสบการณ์และผลที่ได้จากการปฏิบัติธรรมของท่านแล้วยังเน้นไปที่ความเป็นพระอรหันต์ของพระภิกษุสงฆ์ไทยทั้งในอดีตถึง ปัจจุบัน (ช่วงเวลาที่หลวงตาพระมหาบัว ยังมีชีวิตอยู่) ส่วนที่เป็นประสบการณ์ ผลจากการปฏิบัติธรรมของท่าน ได้แสดงไว้ ดังตัวอย่าง เช่น

พอมมาถึงขั้นฝึกกิเลสพังขาดสะบั้นลงไป เหลือแต่ธรรมชาตินี้ล้วน ๆ แล้ว อ้อ ที่เราเคยคิดว่านิพพานเห็นจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ขาดสะบั้นไปหมดเลย อันนี้กับนิพพานที่เราคาดนี้กับธรรมชาตินี้เข้ากันไม่ได้เลย แต่ก็ให้ชื่อนิพพานนั้นแหละ จากนั้นก็แยกไปอีก ให้มันถนัดใจจริง ๆ แล้วคือว่าเป็นธรรมชาติแล้ว จิตอันนี้เป็นธรรมชาติ พระพุทธเจ้ากระเทือนหมดทั่วแดนโลกธาตุ เป็นอย่างเดียวกันนี้ เป็นธรรมชาติเรียบร้อยแล้ว พระอรหันต์องค์ไหนตรัสรู้ปั้เข้าเป็นธรรมชาติอันเดียวกัน ธรรมชาติที่เป็นอยู่ในหัวใจของเรานี้กับคำว่านิพพาน นิพพานนั้นรู้สึกว่ายากมากนะ ธรรมชาตินี้คาดไม่ได้เลย แต่ก็ต้องเอาชื่ออันนั้นละมาใส่...เราถอดออกมาพูดโดยไม่สงสัย อ้อ นี่ธรรมชาติแล้วเป็นอย่างนี้ นี่ละผลของการปฏิบัติ (น.๑๔๒-๑๔๓ บันทึกเทศน์อบรมพระเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒)

ที่นี้ มาชาติสุดท้าย คำว่าไม่มาเกิดอีกรู้ได้อย่างไร สนธิปฏิภาณ รู้ประจักษ์เจ้าของมันต่อกัน เยื่อใยมีเข้ามาเล็กน้อย วัฏวน เชื่อของวัฏวนให้พาเกิดพาตายตัดเข้ามา ๆ ถอนทั้งรากแก้วรากฝอยขึ้นพรวดทีเดียวหมดเลย ตายหมดต้นไม้นั้นเมื่อถอนรากขึ้นมาแล้ว ทั้งรากแก้วรากฝอยถอนขึ้นมาหมดแล้ว ขาดสะบั้น มันตายหมดถึงก้านสาขา ดอก ใบ เมื่อถอน อวิชชาปัจจัย

^{๑๑} คณะศิษยานุศิษย์ (ศิษย์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน), ไม่มาเกิดมาตาย เรียกว่าชาติสุดท้าย, (มปท: มปป) หน้า ๑๔๔.

สงขาร่า ออกจากหัวใจแล้วก็หมด เรื่องที่จะเกิดจะตายต่อไปไม่มี หมดเท่านั้นแหละ รู้ประจักษ์ใจ ไม่ต้องถามใคร (น.๑๔๔ บันทึกแสดงธรรม “สนทนิฏฐิโก รู้ประจักษ์ใจ” เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

เนื้อหาสาระที่หนังสือเล่มนี้รวบรวมการพยากรณ์ผู้อื่นว่าได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ เช่น พระอรหันต์ที่สิ้นกิเลสหายากมาก สมัยทุกวันนี้จะมีหรือไม่ก็ไม่รู้ แต่แน่ใจมี หากไม่มากเท่านั้น มีนี้ส่วนมากจะหาได้ในป่าในเขา ในตลาดเลกระดูกหมูกระดูกวัวนี้ไม่มี มีตั้งแต่ส่วนมากอยู่ในป่าในเขาท่านภาวนาของท่าน ๆ ในสมัยปัจจุบันนี้ก็หลวงปู่มั่นอยู่ในป่าในเขา หลวงปู่เสาร์ก็เช่นเดียวกัน เป็นอาจารย์ของพวกเราทั้งหลายเรียกว่าปรมาจารย์เป็นอาจารย์ชั้นเยี่ยมในสมัยปัจจุบัน ท่านก็อยู่ในป่าในเขาสำเร็จอยู่ในป่าในเขา ออกมาเป็นสรณะในปัจจุบันของพวกเรา ก็คือท่านทั้งสองพระองค์นี้ละ ท่านอาจารย์เสาร์ ท่านอาจารย์มั่นเป็นพระอรหันต์ในสมัยปัจจุบัน (น.๑๔ บันทึกแสดงธรรม ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

๖. อัญมณี^{๑๒} เขียนเรียบเรียง ชิวประวัติ ปฏิบัติการเผยแผ่หลักธรรม เรียบเรียงจากบันทึกคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดไว้ใน VCD ประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ชื่อหนังสือ ขาดหน้าไม่ขอมาเกิด ผู้วิจัยนำบันทึกบางช่วงบางตอนของการประพฤติปฏิบัติธรรม มาแสดงไว้ในที่นี้ เช่น

ขณะที่เป็นผ้าขาวอยู่นั้น วิรพล จะแหวะเวียนไปทางดอนอยู่เสมอและฝึกเดินจงกรม...เมื่อจิตของเราไม่หวั่นไหวต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ก็มั่นใจว่าการเดินของเราสำเร็จประโยชน์แล้ว ไม่มีข้อขัดข้องอันใด แยกกาย แยกจิต แยกเวทนา แยกธรรม ออกเป็นกอง ๆ เรียกว่าสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมที่หลวงปู่จ้อยเคยสอนตอนได้ฟังครั้งแรกเราก็ไม่เข้าใจ แต่พอทำจิตให้สงบ แยกการพิจารณาออกเป็นกองได้แล้ว คือไม่พิจารณารวมกัน โดยยกเอาเวทนาความรู้สึกรู้สึกออกมา ทำให้รู้แจ้งข้างนอกโดยที่จิตไม่ยึดในกายจนใจสว่างมาก ๆ ไม่มีโลกทัศน์มาบดบัง ไม่ยึดมั่นการสรรเสริญนิทานในจิต ทุกอย่างไม่มีสิ่งเลสงสัย เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า หลักธรรมความเป็นจริงเด่นชัดมาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แฉ่งในใจอย่างแท้จริง หลังจากบำเพ็ญพรตในชุดผ้าขาวระยะหนึ่ง จึงได้บรรพชาเป็นสามเณร (น.๑๑๗)...สามเณรบริกรรมเข้าสู่กรรมฐานชั้นสูง อภิญญา ๕ สัมผัสอุปเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติต่าง ๆ ที่ผ่านมา หลวงพ่อสมบุญ ชันติโก ได้ปรารภกับโยมบางท่านที่กล่าวถึงสามเณรวิรพล ว่า “ที่โยมเห็นนั้นตาไม่ผาดหรอก เพราะนั่นเป็นภาพแต่ภพก่อนของเณรวิรพล เณรองค์นี้มีปาฏิหาริย์ยิ่งนัก ชอบเดินจงกรมบนผิวน้ำ อาตมาก็เตือนว่าอย่าทำเดี่ยวญาติโยมมาเห็นจะพากันแตกตื่นพูดกันไปไม่รู้จบเป็นการอวดอุตตริมนุสสรธรรมซึ่งถือว่าผิดหลักพระธรรมวินัย โยมได้เห็นเช่นนั้นถือเป็นบุญตา นักแล ” (น.๑๓๐)

สามเณรรู้สึกว่าการบำเพ็ญภาวนาที่ภูตึกมีความสว่างกว่าวัดดอนธาตุมาก เห็นภัยในวัฏสงสารเด่นชัดมาก เห็นการเวียนว่ายตายเกิดของตัวเองที่นั่น ทุกภพ ทุกชาติ สัมผัสได้แม้กระทั่งเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เรียกว่า การปฏิบัติมาทั้งหมด...ความสำเร็จอยู่ที่ภูตึก (น.๑๔๐)

^{๑๒} อัญมณี, ขาดหน้าไม่ขอมาเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรัทธาธรรม, ๒๕๕๒), น. ๑๓๐, ๑๔๐, ๒๑๐.

แม้ว่าเราจะอาศัยบ้านหลังนี้เป็นหลังสุดท้าย แต่เราก็ขอทำคุณงามความดีให้แก่บ้านเกิดหลังสุดท้ายอย่างเต็มภาคภูมิ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลายได้พึงพาต่อไปภายภาคหน้าถึงรุ่นลูกหลานในอนาคตและขอให้สาธุชนทุกคนช่วยกันสั่งสมคุณงามความดี ซึ่งคุณงามความดีนี้จักประจักษ์เด่นชัดในใจของเราเอง ถ้าเราทำดี ความดีก็มีใจของเราไม่ต้องไปโอ้อวดใครทั้งสิ้น (น.๒๑๐)

๗. ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน^{๑๓} ได้เขียนบันทึกประวัติและผลของการปฏิบัติธรรมของตนเองไว้ในหนังสือ *อวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน* ผู้วิจัยนำมาแสดงบางส่วนดังนี้

มีเย็นวันหนึ่งอยู่ที่บ้านพรานนก จำได้ว่ากำลังนอนอยู่บนเตียงที่เคยใช้เป็นที่นอนสระผม พี่สาวเป็นช่างทำผมเปิดร้านอยู่ข้างล่าง คงจะนอนอย่างเป็นสมาธิตั้งแต่ท้องฟ้ายังโพล้เพล้ใกล้เย็น นอนจนกระทั่งมืดค่ำ...ในช่วงที่กำลังเผลอมือยันเตียงและเผลอเท้าหย่อนลงกับพื้นเพื่อนั่งขึ้นนั้น (ในท่าที่กำลังกึ่งระหว่างนอนกับนั่ง) เกิดปรากฏการณ์พิสดารทางใจอย่างรุนแรง มีสภาวะที่อธิบายได้ชัดเจนด้วยคำเพียงคำเดียวคือ “หลุดพ้น” ใจของเราหลุดออกมาจากจิตอีก หลุดออกมาเฉย ๆ โดยไม่มีปม มีขลุ่ย มันทั้งหลุดและทั้งพ้น เป็นสภาวะที่รุนแรงและชัดเจนมากทำให้พบกับความอิสระทางใจอย่างยิ่ง ...นี่ต้องเป็นสภาวะของพระอรหันต์แน่แล้ว นี่ต้องเป็นนิพพานแน่แล้ว แต่แม้ความคิดนั้นก็ไม่ติดใจ แม้จะสงสัยว่านั่นเป็นสภาวะของพระอรหันต์แต่ก็ไม่ตื่นเต้น รู้แต่ว่าทุกอย่างหลุดออกจากใจหมด ไม่มีความรู้สึกอะไรเหลืออยู่เลย (น.๘๘-๘๙)

หลังจากที่เข้าใจว่าตนเองได้บรรลุธรรมแล้วก็บอกผู้อื่นที่เคยแนะนำให้ตนเองอ่านหนังสือธรรม ว่า ไม่ต้องอ่านหนังสือ (คือไม่ต้องเรียนปริยัติ) ให้เหตุผลว่า “เพราะเรารู้อย่างแน่ชัดมากกว่า อ่านหนังสือธรรมะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงพระนิพพาน ต้องไม่อ่าน ยิ่งอ่านก็ยิ่งเข้าถึงความอัสจรรย์ของใจไม่ได้ ใจที่หลุดพ้นไม่ได้เกี่ยวกับตัวหนังสือเลย...อย่าเสียเวลาอ่านหนังสือเลย ไม่ได้ประโยชน์ รู้สึกว่าคนที่อ่านหนังสือยังอยู่ไกลแก่นแท้ของธรรมมาก” (น.๙๑)

๘. อัจฉราวดี วงศ์สกล^{๑๔} ได้แสดงความเห็นของตนเองไว้ในหนังสือ *ขรवासบรรลุธรรม* ความเห็นนี้เกี่ยวข้องกับการบรรลุธรรมทั้งของผู้เขียนเองและบรรพชิตไว้ด้วย คือ

นับจากวันที่พระอาจารย์สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ได้เมตตาตามถ่ายทอดเทคนิควิธีการประหารกิเลส ด้วยการจุดธาตุไฟในกายผ่านการเพ่งฝ่ามือ จนข้าพเจ้าพิสูจน์หลักการปฏิบัติซึ่งเป็นตามหลักสติปัฏฐานสี่ทุกประการ เป็นการภาวนาที่ดำรงสติสัมปชัญญะจดจ่อต่อเนื่อง จนยกระดับกำลังสมาธิขึ้นไปสู่สมุทสาธิต พุชฌนเป้าหมายคือกิเลสที่ฝังอยู่ในจิต การภาวนาด้วยการใช้ธาตุไฟที่ทรงอำนาจมากกว่า เผลอความมืดบอดที่ปกคลุมจิตมหาศาล ทำให้จิตข้าพเจ้ายกระดับความรู้แจ้งและมีจิตเข้าถึงการปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น...ข้าพเจ้าอยู่ในโลกคนใหม่ในร่างร่างเดิม แต่อยู่ด้วยจิตที่เป็นเดิมแท้ หาได้มีกิเลสใดมามีอำนาจเหนือจิตได้อีก (น.๑๙-๒๐)

^{๑๓} ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน, *อวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: บ.คิพรินทร์แมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๘๘, ๘๙, ๙๑.

^{๑๔} อัจฉราวดี วงศ์สกล, *ขรवासบรรลุธรรม เล่ม ๒*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ฐานการพิมพ์, ๒๕๖๐), หน้า ๑๙-๒๕.

ข้าพเจ้ามีศิษย์เป็นบรรพชิต พระคุณเจ้าสัญญาชัย จิตตภโณ ท่านว่าโลกธาตุ สิ้นอาสวกิเลส จากการปฏิบัติในคอร์สที่เตโชวิปัสสนาสถาน จากการบวชและบำเพ็ญภาวนาด้วยเตโชวิปัสสนา มาตลอด ๓ ปี ท่านมาเป็นศิษย์ตั้งแต่เป็นฆราวาส จากนั้นจึงบวช การคว่ำโลกธาตุในขณะที่ปฏิบัติ ภาวนาอยู่ที่คอร์ส สร้างแรงสันสะเทือนมหาศาล ก่อให้เกิดเป็นพลังศรัทธาที่ยิ่งขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติธรรม ในสาย เหตุการณ์คว่ำโลกธาตุได้ถูกถ่ายทอดไว้โดยละเอียด ข้าพเจ้าสัมผัสด้วยโพธิจิต ที่เข้าถึง ตั้งแต่หน้าที่ก่อนที่รากอัสวะรากสุดท้ายจะสิ้นแรงยึดเหนี่ยวจนถึงเมื่อท่านคว่ำโลกธาตุได้สำเร็จ ใน เช้ามีดของวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ในฐานะผู้เป็นอาจารย์ย่อมไม่มีอันใดจะปลาบปลื้มยิ่งไป กว่าความสำเร็จของผู้เป็นลูกศิษย์ (น.๒๕)

๙. พระครูสิริวรรณวิวัฒน์^{๑๔} ได้เขียนถึงกบฏผีบุญไว้ตามช่วงกาลเวลา คือ ๑) ผีบุญ ปี ๒๔๔๔ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๔ สมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ดำรงตำแหน่งสำเร็จราชการมณฑล อีสาน ในนามของ “ท้าวธรรมิกราช ผู้อ้างตนเป็นผู้วิเศษและกลับชาติมาเกิด สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บทุกชนิด สามารถติดต่อผีสาวเทวดา พร้อมแสดงตัวว่าอยู่ยงคงกะพัน แคล้วคลาดมหาอุทศาสตร์ราช ทุกชนิด และแสดงบุญบารมีกำเร็บเลิບสาน แต่งหายหม่มขาว เสกน้ำมันให้ลูกสมุน มักอ้างตนเองนั้นฟ้า สวรรค์ส่งมาเกิดไม่มีอันตรายใด ๆ ฯลฯ ต่อมาทางราชการได้ส่งร้อยเอก ม.ร.ว. คล้าย และร้อยเอก หลวงจิตศรัการ (จิต) เข้าดำเนินการปราบปรามเพื่อไม่ให้เป็นภัยกับแผ่นดิน ๒) ผีบุญ ๒๕๐๒ หัวหน้า ผีบุญชื่อนายศิลา วงษ์สิน (ลาดละคร) เป็นผู้ที่เก่งกล้าทางคาถาอาคม รักษาโรคภัยไข้เจ็บ ทรงเจ้า เข้าทรง สามารถติดต่อเทวดาได้ สร้างความเลื่อมใสแก่ชาวบ้าน พร้อมตั้งตนเป็นผู้วิเศษเป็นกษัตริย์ ปกครองในเขตนั้น ด้วยการชูงมผู้คนเป็นจำนวนมาก พร้อมสร้างศาล ๔ ทิศรอบหมู่บ้าน เพื่อจัดตั้ง เป็นเขตปลดปล่อยมีการฝึกอาวุธจัดเป็นหมวดเป็นหมู่ ด้วยการวางแผนจะยึดเมือง ได้ถูกทางการ เจ้าหน้าที่และนายอำเภอทำการจับกุม ๓) ผีบุญปัจจุบัน พฤติกรรมของพระโพธิรักษ์และสาวก ที่ประกาศตนเป็นอิสระที่ไม่ขึ้นกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งบริหารโดยพระมหาเถรสมาคมก็เท่ากับ ประกาศตัวเป็นกบฏต่อแผ่นดิน ไม่ยอมรับอำนาจของกฎหมายไทย คล้ายกับประกาศยกสันตติโศก เป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นกับการปกครองของประเทศไทย การกระทำของโพธิรักษ์ถือเป็นการสะสมสาวก เป็นกบฏต่อแผ่นดินซึ่งมีลักษณะไม่ต่างกับผีบุญทั้งสองที่ถูกประหารไปแล้ว

๑๐. สายสกุล เดชาบุตร^{๑๖} ได้เขียนถึงกบฏไพร่ หรือผีบุญ ไว้ว่า กบฏชาวบ้าน คือกบฏที่เกิดขึ้นโดยมีชาวบ้านธรรมดาเป็นกำลังหลัก หรือเป็นผู้นำในการก่อกบฏ มักถูกเรียกชื่อเฉพาะแยก เอาไว้ ๒ ประเภทหลัก ๑ คือ กบฏไพร่ และอีก ๑ คือ กบฏผีบุญ หรือกบฏผู้มีบุญ นักประวัติศาสตร์ หรือนักวิชาการมักจะชี้ว่ากบฏชาวบ้านที่เกิดขึ้นมาในสมัยอยุธยา เป็นหรือเรียกว่ากบฏไพร่ ขณะที่ กบฏชาวบ้านหรือนำโดยชนชั้นชาวบ้านทั่วไปที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีหลายครั้งหลายหน มักจะถูกเรียกขานกันอีกนามหนึ่งว่ากบฏผีบุญ หรือกบฏผู้มีบุญ (น.๑๑-๑๓) ผู้มีบุญ (ผู้นำกบฏ) เหล่านี้ มักมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กันคือ อ้างตัวว่าเป็นผู้วิเศษจุติมาจากสวรรค์เพื่อมาบอกธรรมให้กับชาวบ้านให้

^{๑๔} พระครูสิริวรรณวิวัฒน์, สันตติโศกและโพธิรักษ์ ในทัศนะของข้าพเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๓๑) หน้า ๑๘-๑๙.

^{๑๖} สายสกุล เดชาบุตร, กบฏไพร่หรือผีบุญ, (กรุงเทพมหานคร: พรพิชชาพลับบลิซซิ่ง จำกัด, ๒๕๓๗) หน้า ๑๑-๑๓, ๑๔๑ และ ๒๐๗.

ถือศีล ตัวผู้มีบุญมักแต่งตัวประหลาดเช่นนั่งขาวห่มขาว ถือเทียนและดอกไม้เสกน้ำมนต์ และทำพิธีตัดกรรมวางเวร หลายคนอ้างตัวว่าเป็นพระยาธรรมิกราช หรือพระศรีอริยเมตไตรยลงมาโปรดโลกมนุษย์ (น.๑๔๑) ผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้มีบุญนี้ มีทั้งบุคคลทั่วไป และพระภิกษุ (น.๒๐๗)

๑๑. เสถียรพงษ์ วรรณปก^{๑๗} ได้เขียนถึงพระภิกษุประพจน์เลียงอาบติไว้ว่า การเลียงอาบติ หรือบางครั้งเรียกว่า เลียงบาลี นั้นหมายถึงความเป็นคนหัวหมอ รู้ว่าพระบาลีห้ามไม่ให้ทำอะไร แต่จะฝึกทำ และหาเหตุผลอธิบายว่าไม่ผิด ไม่ต้องอาบติ (น.๑๑๙) ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามภิกษุลักทรัพย์ บังเอิญว่า เหตุเกิดในเมือง พระพุทธองค์ทรงบัญญัติในเมืองไม่เคยมีใครคิดถึงเทศะ หรือสถานที่มาก่อน ฉัพพัคคีย์พากันไปลักห่อผ้าของช่างย้อมที่เขาเก็บไว้ในป่า เมื่อเรื่องรู้ถึงพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า ก็ห้ามแล้วมิใช่หรือทำไมให้ถือเอาของที่เขาไม่ให้ ฉัพพัคคีย์กราบทูลว่า ข้าพระพุทธองค์ทั้งหลายทราบ แต่สิกขาบทนี้ทรงหมายเอาทรัพย์ในบ้านมิใช่หรือ มิได้ครอบคลุมถึงในป่าด้วย นี่แหละครับเรียกว่าเลียงอาบติ พระพุทธองค์จึงต้องบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อให้รัดกุมยิ่งขึ้นว่า ภิกษุถือเอาของที่เขาไม่ให้ในบ้านก็ตาม ในป่าก็ตาม ต้องอาบติปาราชิกทั้งนั้น (น.๑๒๖-๑๒๗) คนที่มีมายายเมื่อห้ามแล้วก็จะไม่ละเมิด แต่คนประเภทที่พระท่านเรียกว่า ทุมมังกุ ก็ทำได้สบายมาก คำว่า ทุมมังกุ แปลตามตัวว่า คนเก้อยาก แปลง่าย ๆ ก็คือ พวกตราข้างเรียกพี่ (น.๒๙) ภิกษุส่วนมาก ที่บวชมาเพื่อหวังลาภสักการะ บวชไม่ทันไรก็ตั้งตนเป็นอาจารย์ล้ง บางรายสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็นยังไม่ได้เลย เพราะไม่สนใจธรรมะ บาลีก็น่าสนใจศึกษาเล่าเรียน ถ้ามอะไรก็ตอบส่งเดชตามความเข้าใจของตนอาศัยความกล้าหน้าด้าน ทำอะไรแปลก ๆ ญาติโยมก็เลยแห่กันมาเลื่อมใสศรัทธา วิธีสร้างศรัทธาจากชาวบ้านมีมากมายหลายวิธี แต่ละวิธีล้วน ฉลาดปาราชิกกันทั้งนั้น บางครั้งก็ปาราชิกโดยไม่รู้ตัว ที่ไม่รู้ตัวเพราะไม่เคยศึกษาวินัยบัญญัติว่าทำอย่างไรใดแคไหนผิดหนักผิดเบา (น.๕๙)

๑.๖.๒ งานวิทยานิพนธ์

๑. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (บุญถึง)^{๑๘} ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่อง บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีธรรมกาย ได้สรุปไว้ในงานวิทยานิพนธ์นี้ว่า จากการศึกษาด้านบทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) เฉพาะกรณีธรรมกายเป็นหลักและกรณีอื่นๆ มีกรณีสันติอโศก เป็นต้น เป็นองค์ประกอบทำวิจัยได้ข้อค้นพบที่ถือว่า เป็นสาระสำคัญของงานวิจัยเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้ (ปัจจุบันพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ดำรงสมณศักดิ์สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)

๑) กรณีธรรมกายหมายถึงชื่อเรียกโดยรวมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่สำนักวัดธรรมกายเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น พฤติกรรมทั้งหมดที่สำนักวัดพระธรรมกายเป็นต้นเหตุให้เกิดขึ้นนั้นเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วก็มีสองลักษณะเท่านั้น คือ การทำพระธรรมวินัยให้วิปริต และการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย

^{๑๗} เสถียรพงษ์ วรรณปก, ความเป็นมาของอาบัติปาราชิก, (บ.พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด ; ๒๕๓๗), หน้า ๑๑๙-๑๒๗.

^{๑๘} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (บุญถึง), บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีธรรมกาย, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า บทคัดย่อ.

๒) การทำพระธรรมวินัยให้วิปริตที่พบว่ามีสาเหตุมาจากสำนักวัดพระธรรมกายก็คือ การทำลายความน่าเชื่อถือของพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ประมวลไว้ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า การพยายามปลอมปนคำสอนในลัทธิของตนลงในพระไตรปิฎก การพยายามยกย่องครูบาอาจารย์ของตนหรือแม้แต่นักวิชาการจากต่างประเทศให้มีฐานะสำคัญถึงขนาดที่ใช้ทัศนะของท่านเหล่านั้นขึ้นมาอ้างเป็นมาตรฐานเพื่อตัดสินหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาอย่างเรื่อง นิพาน เป็นต้น การพยายามให้บรรดาธิบายชักจูงให้คนทั่วไปเข้าใจว่าบุญมีฐานะเป็นดุจสินค้าชนิดหนึ่งและเมื่อทำบุญและอานิสงส์ของบุญจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่างๆ ได้อย่างปาฏิหาริย์

๓) การประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัยเฉพาะประเด็นหลักได้แก่การพยายามนำเอาลัทธิทุนนิยมที่มีความโดดเด่นอยู่ที่ระบบการตลาดเข้ามาผสมผสานกับการบริหารจัดการวัด การจัดตั้งองค์กร รวมทั้งการระดมทุนและการเผยแพร่พระพุทธศาสนารวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลองค์กรทางธุรกิจ การเมือง และการศาสนา ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งการทำเช่นนี้ส่งผลให้สำนักวัดพระธรรมกายกลายเป็นสำนักที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทั้งในทางวัตถุ ทุนทรัพย์ และในทางเกียรติคุณชื่อเสียง แต่วิธีเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่สวนทางอย่างสิ้นเชิงกับพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เน้นความเรียบง่ายความเป็นธรรมชาติชนิดที่ปราศจากการจัดตั้งหรือการจัดการ และไม่เกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยม (รวมทั้งวัตถุนิยม) อย่างสิ้นเชิง

๔) พฤติการณ์อันสืบเนื่องมาจากสำนักวัดพระธรรมกายทั้งหมดนั้น เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาและต่อสังคมไทยอย่างลึกซึ้งถึงรากฐานชนิดที่ว่า ถ้าสำนักวัดพระธรรมกายทำสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่สำนักตั้งเอาไว้ก็จะส่งผลให้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยซึ่งเป็นพระพุทธศาสนาอย่างเถรวาทต้องสูญสิ้นอันตรายกันไปและสังคมไทยก็อาจกลายเป็นสังคมที่มีค่านิยมหวังผลดลบันดาลเชื่อมั่นศรัทธาในเทพเจ้า ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มัวเมาอยู่ในอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และถูกหลอกให้เพลินจมอยู่ในสุขอันตื้นต่ำจากสมาธิวิธีที่ถือว่าเป็นมิจฉาสมาธิและเต็มไปด้วยผู้คนที่ตกเป็นทาสของลัทธิทุนนิยม บริโภคนิยม และวัตถุนิยมอย่างงมงายไม่อาจหลุดพ้นเป็นอิสระไปจากการครอบงำของลัทธิเหล่านี้ได้

๕) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) เห็นว่า การทำพระธรรมวินัยให้วิปริตก็ดี การประพฤติให้วิปริตจากพระธรรมวินัยก็ดี ล้วนไม่เป็นผลดีต่อพระพุทธศาสนา ต่อสถาบันสงฆ์ และต่อสังคมไทย ท่านจึงได้อุทิศตนเองออกมาทำหน้าที่ในการรักษาพระธรรมวินัยเอาไว้ให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ด้วยการชี้แจงแสดงหลักการที่แท้ของพระพุทธศาสนาผ่านหนังสือชื่อ "กรณีธรรมกาย" และผ่านการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ

๖) สาเหตุสำคัญที่ทำให้พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) สามารถดำเนินบทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเป็นเพราะท่านเจริญรอยตามพุทธจริยาและปฏิบัติของบูรพาจารย์ทั้งหลายแต่ปางก่อน และเพราะท่านประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญก็คือการมีจิตสำนึกแห่งความเป็นชาวพุทธ การถือธรรมและถือประโยชน์สุขของมหาชนเป็นใหญ่ การเป็นภิกษุผู้เปี่ยมด้วยกตัญญูตาธรรมต่อพระพุทธศาสนา และการมีคุณสมบัติของชาวพุทธชั้นนำตามที่พระพุทธเจ้าทรงวางเอาไว้อย่างครบถ้วน

๗) ในกรณีธรรมกายที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ทำบทบาทที่สำคัญสองประการด้วยกัน บทบาทประการที่หนึ่งก็คือ การทำหน้าที่รักษาพระธรรมวินัยเอาไว้ให้

บริสุทธิ์บริบูรณ์เหมือนเดิม และบทบาทประการที่สองก็คือ การได้อุทิศตนเป็นแบบอย่างของชาวพุทธ ชี้นำผู้มีศรัทธาพร้อมเต็มที่จะทำหน้าที่รักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัยให้ยั่งยืนสืบต่อไปในอนาคตตราบนานเท่านาน บทบาททั้งสองประการนี้นอกจากจะช่วยให้ภริยกรรมกายคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีแล้วยังก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักษาพระธรรมวินัยแก่ชาวพุทธร่วมสมัยและแก่อนุชนในภายหลังได้อย่างมีนัยสำคัญไม่น้อยไปกว่าที่บูรพาจารย์ทั้งหลายได้เคยทำเอาไว้ในอดีตอีกด้วย

๒. พระมหาอุปถัมภ์ สุทธิจิตโต (ชมพู่)^{๑๙} ได้เขียนสรุปไว้ในงานวิจัย เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ว่า การอวดคุณวิเศษ (อุตตริมนุสสธรรม) ก็คือการอวดอ้างธรรมชั้นสูง ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาธิ สมาบัติ ญาณ มรรคผล และนิพพาน หรือหลักการที่เกี่ยวข้องกับธรรมชั้นสูง เช่น อภิญญา วิปัสสนาญาณ สมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน และความเป็นพระอริยบุคคล ด้วยคำพูดหรือแสดงเล่ห์ให้ผู้อื่นได้ทราบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแม้จะการใช้การเขียนหรือใช้สื่อโฆษณาเพื่อบอกให้ทราบ ก็จัดว่าเป็นการอวดคุณวิเศษ

คนไทยมีความเชื่อเรื่องคุณวิเศษโดยเฉพาะเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ส่วนใหญ่นับถือคุณทางไสยศาสตร์ด้วย ดังนั้น คนไทยจึงมีพฤติกรรมและเชื่อผู้วิเศษที่มีอิทธิปาฏิหาริย์หรือไสยศาสตร์ ทั้งอ้างตนว่ามีคุณธรรมสูง ยกย่องผู้มีคุณวิเศษดุจเป็นเทพ หรือใช้สื่อโฆษณาวนเชื่ออ้างผู้มีคุณวิเศษเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างกรณีพุทธพาณิชย์

การอวดคุณวิเศษของคนไทยจึงมีลักษณะพึ่งคุณวิเศษที่จะบันดาลสิ่งต่าง ๆ ที่ตนต้องการปรารถนาให้สำเร็จได้โดยไม่ต้องปฏิบัติ ซึ่งมีแนวโน้มในด้านวัตถุนิยมมากกว่าการปฏิบัติพุทธธรรมตามนัยพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นมิจฉาชีพประการหนึ่ง และเป็นลักษณะของคนเกียจคร้านหวังผลโดยไม่ต้องลงมือปฏิบัติ

๓. พระวิชัย ปญฺญโร (แก้วบัวลา)^{๒๐} ได้เขียนสรุปไว้ในงานวิจัย เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การใช้ปาฏิหาริย์สามของพระพุทธเจ้าและพระสาวก ว่า วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าและพระสาวกนั้น เป็นการนำแบบอย่างของการดำรงชีวิตอันประเสริฐที่เรียกว่าพรหมจรรย์ ออกไปเผยแพร่แก่ประชาชนโดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก พระพุทธเจ้าตรัสว่าให้เผยแพร่ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ ไม่ใช่จะไปอ้อนวอนต่อเทวดาหรือไปขอพึ่งเทวดา เพราะเทวดาที่เป็นมิจฉาชีพก็มี ดังนั้น พุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย วิธีการเผยแผ่ของพระสาวกก็เช่นกันเดียวกันกับพระพุทธเจ้า คือ การเริ่มต้นจากการสนทนากัน แล้วค่อยโน้มน้าวเข้าสู่หลักธรรมต่างๆตามสมควรแก่อุปนิสัยของแต่ละบุคคลเป็นลำดับ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพระสัทธรรมยิ่งขึ้นไป มีการใช้ภาษาที่นุ่มนวล สละสลวย เหมาะสม ด้วยความตั้งใจสอนหรือเผยแผ่โดยเคารพ ตามหลักการสอน ๔ อย่าง คือ ๑) สันติสนทนา อธิบายความชัดเจนแจ่มแจ้ง ๒) สมาทปนา จูงใจให้เห็นจริงชวนคล้อยตาม

^{๑๙} พระมหาอุปถัมภ์ สุทธิจิตโต (ชมพู่), การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า บทคัดย่อ.

^{๒๐} พระวิชัย ปญฺญโร (แก้วบัวลา), ศึกษาวิเคราะห์การใช้ปาฏิหาริย์สามของพระพุทธเจ้าและพระสาวก, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

ยอมรับและนำไปปฏิบัติ ๓) สมุตเตชนา การเข้าใจให้เกิดความกลัวกลัว มีกำลังใจ ไม่ท้อต่อปัญหา
๔) สัมปหังสนา การขโมยใจให้เกิดความร่าเริงเบิกบานใจ เปี่ยมด้วยความหวัง

ปาฏิหาริย์ในพระพุทธศาสนามี ๓ อย่างคือ ๑) อิทธิปาฏิหาริย์ คือ ฤทธิ์ทางใจที่เป็น
อัศจรรย์ เช่น การใช้เวทย์มนต์คาถาได้ ๒) อาเทศนาปาฏิหาริย์ ปาฏิหาริย์ คือ การทลายใจคนอื่นได้
๓) อนุสาสนีปาฏิหาริย์ คือ คำสอนที่เป็นอัศจรรย์ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับดวงจิต คือสำรวมตั้งใจให้เป็นสมาธิ
เพื่อเป็นบาทฐานของสมณะและวิปัสสนาญาณ เข้าสู่สภาวะธรรมอันมีปิติ ๕ เป็นต้น จึงจะบรรลุเข้าถึง
อารมณ์ของฌานจริงๆ อารมณ์ของรูปฌานนั้นท่านให้ฝึกกสิณบ้าง ใช้คาถาปริกรรมบ้าง สุดแต่แต่
อุปนิสัยของผู้ที่ได้สั่งสมบำเพ็ญมาในอดีต ทำให้เกิดความชำนาญในอารมณ์ เรียกว่า วสี ขำนาญในการ
นึก ขำนาญในการเข้า-ออกเป็นอารมณ์ ขำนาญในการตั้งใจให้เป็น ทรงอารมณ์จิตให้ได้ ลดจิตเป็น
เพิ่มจิตเป็น จนสงบนิ่งจริงๆ นิ่งจนสามารถเคลื่อนไหวได้ สามารถสลัดจิตให้ขำนาญในอารมณ์ได้อย่าง
คล่องแคล่วว่องไว ตามใจปรารถนา

การใช้ปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่นั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้อนุสาสนีปาฏิหาริย์
ในการเผยแผ่พระศาสนา มากกว่าที่จะแสดงฤทธิ์ให้เขากลัว แต่เพื่อให้เข้าใจรู้แจ้งใน พระสัทธรรม
และเชื่อในการกระทำ มากกว่าที่จะเชื่อในเรื่องการอ่อนวอนเช่นสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป้าหมายที่แท้จริง
ในการเผยแผ่ศาสนาจึงเพื่อให้คนเข้าใจพระสัทธรรม ซึ่งบางครั้งอาจใช้วิธีที่หลากหลาย แต่ก็มีจุดหมาย
ปลายทางเดียวกัน ส่วนในเรื่องของปาฏิหาริย์นั้นเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นบรมครูที่
ยิ่งใหญ่ของโลก เข้าใจในจิตวิทยาของมนุษย์เป็นอย่างดี ทรงเลือกใช้ในบางสถานการณ์เท่านั้น จึงทำ
ให้พระองค์สามารถประกาศพระศาสนาได้อย่างรวดเร็วและมีผู้บรรลุธรรมตามพระองค์เป็นจำนวนมาก
พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญอนุสาสนีปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในหลักคำสอนของพระองค์
อนุสาสนีปาฏิหาริย์นั้นเกิดจากการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่ทรงสมมติบัญญัติเอาไว้ ซึ่งเมื่อ
ปฏิบัติธรรมได้จริงย่อมทำให้จิตตั้งอยู่ในคุณธรรมความดีไม่หวั่นไหวเพราะกิเลสทั้งปวง เป็นปาฏิหาริย์
ที่สำคัญมากกว่าอิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์

๔. พระมหาสมชัย ปณณภาโร (สุกสัถ) และ คณะ^{๒๑} ได้เขียนบทความเรื่อง รูปแบบการ
สอนอนุสาสนีปาฏิหาริย์ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ว่า การสอนแบบอนุสาสนีปาฏิหาริย์เป็นคำสอน
เป็นจริงในพระพุทธศาสนาสอนให้เห็นจริง นำไปปฏิบัติให้เกิดผลตามความเป็นจริง พระพุทธเจ้าทรง
สรรเสริญมากที่สุดในปาฏิหาริย์ ๓ ทั้งนี้ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้คำสอนจากอนุสาสนีปาฏิหาริย์แล้วจะเกิด
ปัญญานำไปสู่การปฏิบัติธรรมทำให้เกิดความสุขทั้งแก่ผู้ปฏิบัติและสังคมได้มาก รวมทั้งทำให้
พระพุทธศาสนาเจริญยั่งยืนยิ่งกว่าปาฏิหาริย์อื่นใด การสอนแบบอนุสาสนีปาฏิหาริย์ของพระสงฆ์ไทย
ในปัจจุบัน สำนักปฏิบัติธรรมวัดโพธิ์โนนทัน สอนเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล
ที่มีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมให้พลัดพลัดในธรรมตามหลักไตรสิกขา โดยสอนจาก
เรื่องง่าย ๆ ใกล้ตัว เช่น ทาน ศีล ภาวนา ผู้ฟังตามมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น เข้าใจครอบคลุมและสังคม
มากขึ้น นำครอบครัวญาติมิตรปฏิบัติธรรม ชีวิตพบแต่สันติสุข สำนักปฏิบัติธรรมศูนย์เวฬุวัน การสอน
ธรรมใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบ โดยนำเหตุการณ์ที่สอดคล้องกับหลักธรรมไปฉายประกอบคำบรรยาย
ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า แจ่มแจ้ง ช่างขึ้น แก่ลัวกลัว ร่าเริง เน้นการฝึกเจริญสมณะวิปัสสนา

^{๒๑} พระมหาสมชัย ปณณภาโร (สุกสัถ) และคณะ, รูปแบบการสอนอนุสาสนีปาฏิหาริย์ของพระสงฆ์ไทย
ในปัจจุบัน, วารสาร ธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน กรกฎาคม – ตุลาคม ๒๕๕๙, หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

มีการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติ ทำให้ผู้ปฏิบัติ ครอบครวัและสังคมเป็นสุข สำนักปฏิบัติธรรมวัดน้ำว้าง สอนโดยใช้วิธีการปฏิบัติธรรมในรูปแบบการเจริญภาวนาตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร เมื่อชาวพุทธเกิดความทุกข์ทางใจก็จะเข้ามาปฏิบัติธรรมตามแนวทางที่กำหนดตามเวลาที่สะดวก เช่นวันพระ วันหยุดราชการ โดยทางวัดมีกิจกรรมการปฏิบัติธรรมตลอดทั้งปี กลุ่มผู้เข้ามาปฏิบัติจะเกิดความรู้ในหลักธรรมนำไปปฏิบัติ ทำให้การดำเนินชีวิตถูกต้องตามหลักธรรม ผลคืออยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข แนวทางการสอนแบบอนุสาสนีปาฏิหาริย์ของสำนักปฏิบัติธรรมวัดโพธิ์โนนทัน คือ ยึดองค์แห่งพระธรรมกถึก ๕ ใช้คำและภาษาง่าย ๆ เช่นคำสุภาสิต คำผญาสอนใจ ใช้สื่อทางสถานีวิทยุ การแสดงธรรมทุกวันพระ วันสำคัญต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์ ซีดีรอม ภาพปริศนาธรรม มีกิจกรรมปฏิบัติธรรมตลอดทั้งปี สำนักปฏิบัติธรรมศูนย์เวฬุวัน เน้นการสอนโดยใช้สื่อภาพเคลื่อนไหวประกอบการบรรยายธรรม ผู้สอนหรือวิทยากรผ่านการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาอย่างดี ทางศูนย์ได้จัดปฏิบัติธรรมตลอดปี มีชาวพุทธทุกระดับเข้าร่วมปฏิบัติตามระยะเวลาโอกาสของแต่ละคน ทางศูนย์มีการอำนวยความสะดวกทั้งอาหารและที่พักจึงมีผู้เข้าปฏิบัติธรรมจำนวนมาก สำนักปฏิบัติธรรมวัดน้ำว้าง เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานแนวมหาสติปัฏฐาน เน้นให้ผู้เข้ามาปฏิบัติในวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดปี โดยเน้นหลักธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องบุญ บาป กฎแห่งกรรม ศีล ๕ บุญกิริยาวัตถุ ผู้ฟังเมื่อได้ฟังแล้วเกิดความซาบซึ้งจนนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๕. ประเทือง หัสแดง^{๒๒} ได้ทำการค้นคว้าวิจัยเรื่อง การนับจำนวนสิกขาบทภิกขุปาติโมกข์ ผลการวิจัยพบว่าความหมายของพุทธบัญญัติคือ ข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ วินัยสำหรับพระ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ พระบัญญัติที่มีพระดำรัสเรียกว่าสิกขาบท และ พระบัญญัติที่ไม่มีพระดำรัสเรียกว่าสิกขาบทว่าด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ ความหมายของสิกขาบทคือ บทอันบุคคลพึงศึกษา ข้อศีลข้อวินัยข้อหนึ่ง ๆ เป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ หรือมูลบัญญัติข้อที่ทรงตั้งไว้เดิม และ อนุบัญญัติข้อที่ทรงตั้งเพิ่มเติมภายหลังรวมเป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระองค์ ในระยะแรกนั้น มีแต่เพียงพระธรรม ยังไม่ได้บัญญัติพระวินัย ต่อมาเมื่อมีผู้เข้ามาบวชในพระศาสนามากยิ่งขึ้น ทำให้สงฆ์บางรูปประพฤติไม่เหมาะสม มีอาสวัฏฐานิยธรรมเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติสิกขาบทพระปาติโมกข์ ดังที่พระองค์ได้ตรัสกับพระสารีบุตรว่าเมื่อมีอาสวัฏฐานิยธรรม ๔ ประการเกิดขึ้นในสงฆ์พระองค์จึงจะบัญญัติสิกขาบทเพื่อกำจัดอาสวัฏฐานิยธรรม การบัญญัติสิกขาบทมีขั้นตอน ๕ ขั้นตอน คือ ๑) มีเหตุเกิดขึ้น มีผู้เพ่งโทษติเตียน นำเรื่องไปกราบทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ ๒) พระพุทธเจ้ามีรับสั่งเรียกภิกษุต้นเหตุเข้าพบเพื่อสอบถามและประชุมสงฆ์ ๓) ทรงตรัสถึงโทษที่ภิกษุนั้นได้กระทำลงไป ๔) ทรงตรัสถึงอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ และ ๕) ทรงมีรับสั่งประกาศให้ยกสิกขาบทที่บัญญัติขึ้นขึ้นแสดง ตามด้วยสิกขาบทบัญญัติ ทรงบัญญัติสิกขาบทตามเหตุที่เกิดขึ้นครั้งละ ๑ สิกขาบท ต่อมาหากสิกขาบทที่บัญญัติไว้นั้นมีข้อที่ควรเพิ่มเติม

^{๒๒} ประเทือง หัสแดง, การศึกษาวิเคราะห์การนับจำนวนสิกขาบทภิกขุปาติโมกข์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้าบทคัดย่อ.

หรืออาจมีข้อยกเว้นพระองค์จะทรงบัญญัติเพิ่มเติมเรียกว่าพระอนุบัญญัติ กรณีมีพระอนุบัญญัติให้นำสิกขาบทอนุบัญญัตินี้ขึ้นสู่อุทเทสแทนสิกขาบทเดิม

สิกขาบทปาติโมกข์มีความสำคัญคือ เป็นเครื่องกำจัดอาสวัฏฐานิยธรรม เป็นความสำคัญในอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ รวมอยู่ในไตรสิกขา เป็นตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า การสวดแสดงภิกขุปาติโมกข์ในครั้งแรกนั้น ไม่มีระบุจำแนกจำนวนสิกขาบทในแต่ละกองอาบัติไว้ พบหลักฐานว่าช่วงเวลาหนึ่งของพุทธกาลมีจำนวนสิกขาบทที่ต้องนำขึ้นสู่อุทเทสคือหนึ่งร้อยห้าสิบกว่าข้อ ในครั้งนั้นไม่มีหลักฐานชั้นพระบาลีพุทธพจน์จำแนกไว้ในจำนวนนี้มีสิกขาบทข้อใดบ้าง บางท่านได้ทำการลงข้อสันนิษฐานและจำแนกว่าในจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบกว่าข้อนี้มีสิกขาบทข้อใดบ้าง ซึ่งอาจทำให้เกิดความผิดพลาดจากความเป็นจริงได้มาก ผู้ศึกษาพระไตรปิฎกบางท่านเข้าใจผิดว่าในปัจจุบันจำนวนสิกขาบทที่ต้องนำขึ้นสู่อุทเทสมีเพียงหนึ่งร้อยห้าสิบกว่าข้อ จากการค้นคว้าวิจัยพบว่าในช่วงเวลาหนึ่งมีสิกขาบทจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบกว่าข้อดังที่กล่าวแล้ว และต่อมาพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพิ่มเติมตามเหตุที่เกิดขึ้นครั้งละหนึ่งสิกขาบท จนถึงสิ้นพุทธกาลมีสิกขาบททั้งหมดที่พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติไว้และต้องนำขึ้นสู่อุทเทส จำนวน ๒๒๐ สิกขาบท คือ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ ปาจิตติย ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ และ เสขียะ ๗๕ ในการสวดภิกขุปาติโมกข์นั้นได้นำวิธีการระงับอธิกรณ์ คืออธิกรณ์สมณะอีก ๗ ข้อ ขึ้นสู่อุทเทสด้วย รวมเป็นที่นิยมเรียกกันว่า ๒๒๗ ข้อ ดังปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์เล่มที่ ๑ และ ๒ และคัมภีร์ปริวารซึ่งเป็นพระวินัยปิฎกเล่มที่ ๘

๑.๖.๓ บันทึกลงในระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social Network)

๑. พระอภิกษุภิกษุณี โสตถิโธ^{๒๓} แสดงธรรมและได้บันทึกเผยแพร่ในระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คในระบบยูทูบ (you tube) จำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การพยากรณ์ผู้ตายที่ได้ฟังเสียงธรรมก่อนตายว่าได้ผลเป็นอนาคามีทุกคน ยกตัวอย่าง การแสดงธรรมและพยากรณ์โยมบิดาของผู้ฟังธรรมที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่า

ดีมาก อนุโมทนาเลย เพราะเขาเป็นผู้ละสังโยชน์ ๕ ได้ ...ไปเกิดเป็นเทวดาที่ชั้นสุทธาวาสชั้นที่ ๕ คือ อภินิหารท่านั้น เราตรวจแล้ว คือผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ นี้จะเป็นโอบปาตีกะ คือหลุดขึ้นเป็นตัวแล้วเราก็เอ๊ะหลุดขึ้นเป็นตัวในภพไหนล่ะ ปรากฏว่าไปเจอพระสูตรอันหนึ่งที่บอกว่า การหลุดขึ้นเป็นตัวของผู้สิ้นสังโยชน์ ๕ จะมีอยู่ ๕ กลุ่ม กลุ่มแรกปรินิพพาน สองปรินิพพาน สามปรินิพพาน สี่ปรินิพพาน กลุ่มที่ ๕ นี้ยังต้องเกิดอีก จะเกิดในสุทธาวาสชั้นอภินิหารภพ ซึ่งเป็นชั้นที่ ๕ ของสุทธาวาส สุทธาวาสจะมี ๕ ชั้น มีแต่อริยบุคคลหมดเลย แล้วพวกนี้จะปรินิพพานทั้งสิ้น อวิหา

^{๒๓} พระอภิกษุภิกษุณี โสตถิโธ, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา, เวลา ๒.๒๖.๐๖-๒.๒๙.๐๓ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5Yk2MAXte8>, [๑ กันยายน ๒๕๖๑]

อตปา สุตสา สุตสสี อกนิฐา สุทธาวาสชั้นที่ ๕ เท่านั้นที่พระพุทธเจ้ารับรองการสิ้นสังโยชน์ ๕ สิ้นชั้นไม่ได้รับรอง ดังนั้นลือกสเปกแล้วว่าสิ้นสังโยชน์ ๕ จึงไปเกิดในอกนิฐาเท่านั้น ดังนั้นคุณพ่อโยมหรือคนที่ได้ฟังก่อนตาย ถ้ายังต้องเกิด จะเกิดในชั้นอกนิฐา แล้วหลังจากกายแตกทำลายจะปรินิพพาน ...พ่อโยมจะไปเกิดในอกนิฐา สุทธาวาสชั้นที่ ๕ เท่านั้นเพราะเป็นชั้นที่สิ้นสังโยชน์ ๕ ได้แล้ว ขอแสดงความยินดีด้วย สาธุ (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวกหน้า ๑๖๖)

มีการแสดงธรรมหลายสถานที่ มีเนื้อหาสรุปได้ว่า พระคิกฤทธิ เผยแพร่พระธรรมโดยอ้างอิงผัดคุณะสูตร แล้วให้ผู้ใดที่ใกล้ตายหรือตายไปแล้วใหม่ ๆ จนถึงตายแล้วไม่เกิน ๑๒ ชั่วโมง^{๒๔} ให้ฟังเสียงอ่านธรรมผ่านจากเครื่องมือสื่อสารเช่นโทรศัพท์มือถือ เครื่องบันทึกเสียง หรือใช้วิธีการอ่านท่องปฏิจจนมุขปาถ อานาปานสติ ให้ผู้ที่ใกล้ตาย หรือตายไปแล้วไม่เกิน ๑๒ ชั่วโมงได้ฟัง เด็กทารกติดเชื่อและตายในครรภ์แม่เปิดเสียงธรรมให้ทารกในครรภ์ได้ฟังคลอดออกมาตายก็ได้ผลเป็นอนาคามี (เวลานาทีที่ ๓๗.๐๘-๓๘.๑๑)^{๒๕} พยากรณ์คดีที่ไปของผู้ตายที่บุตรสาวของผู้ตายได้ท่องปฏิจจนมุขปาถ ให้ผู้ที่ตายไปแล้วฟัง บุตรสาวของผู้ตายได้นำรูปถ่ายไปให้พระคิกฤทธิพยากรณ์ที่วัดนาป่าพง และพระคิกฤทธิได้กล่าวพยากรณ์ว่า “นี่ ต้องฟังอย่างนี้ ต้องละสังโยชน์ ๕ ได้ อะ สาธุ นะ” พร้อมกันนี้ บุตรสาวของผู้ตายได้ถวายเงินสดให้พระคิกฤทธิจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (เวลาในคลิป นาที่ที่ ๖.๓๓-๘.๕๑)^{๒๖} ...และโยมไม่ต้องกังวล ว่าคนที่ฟังนั้น เป็นสมองตาย เป็นคนต่างชาติไม่รู้ภาษา นับถือคนละลัทธิ แค่ว่าเชื่อไหม ไม่ต้องไปสนใจ เปิด...เรามีหน้าที่ทำตามพุทธเจ้า เปิดให้เค้าฟัง หรือโยมก็นั่งอ่านพระสูตรให้เค้าฟัง ทำแค่นี้เดี๋ยวผลมาเอง อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ให้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีไม่ได้ผล (เวลาในคลิปนาที่ที่ ๒:๑๒:๐๖-๒:๑๒:๓๖)^{๒๗} ผู้ที่ฟังนั้นจะเป็นใครก็ได้ ไม่ว่าจะหูหนวก เป็นคนต่างชาติ ต่างภาษา ไม่สามารถฟังภาษาไทยรู้เรื่อง จะเป็นคนต่างลัทธิต่างศาสนา เมื่อฟังเสียงธรรมหรือฟังเสียงท่องปฏิจจนมุขปาถหรืออานาปานสติแล้ว ผู้ที่ตายไปนั้นจะมีสภาพศพที่เหลืองผ่องดุจขมิ้น เก็บศพไว้ได้หลายวัน บางศพเก็บได้นานถึง ๑๑ วัน ตัวนิ่ม ไม่เน่า และพยากรณ์ฟันธงผู้ที่ตายไปนั้น เผยแพร่ความคิดความเห็นเช่นนี้ออกไปเป็นวงกว้างมีผู้คนเชื่อถือการเผยแพร่นี้จำนวนมาก ต่อจากนั้นมีผู้นำเรื่องราวของผู้ตาย จากสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศไปบอกเล่าให้พระคิกฤทธิได้ฟัง บางคราวนอกจากเล่าเรื่องแล้วก็แสดงภาพถ่ายประกอบเป็นหลักฐาน และได้พยากรณ์ว่าผู้ที่ตายไปนั้นได้บรรลุธรรมเป็นอนาคามีทุกคน ได้ผล ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ อ้างวาคืออนุศาสน์ปาฏิหาริย์

^{๒๔} พระคิกฤทธิ โสติณโล, แชร่ประสบการณ์อนุศาสน์ฯ เด็ก ๙ เดือน ได้ฟัง อานาปานสติ ตายแล้วผิวผ่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=74y1gr3Fzrk>, [๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

^{๒๕} พระคิกฤทธิ โสติณโล, โรมไทยแลนด์ HD 1080p, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=ZpNRND74fEo>, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๒๖} พระคิกฤทธิ โสติณโล, แคคลิปเดียวชัดเจนนเรื่องอนุศาสน์ฯ*สาธยายปฏิจจาให้คุณพ่อฟังก่อนทำกาละ*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Yr9Ckpj7VD8&feature=youtu.be>, [๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐].

^{๒๗} พระคิกฤทธิ โสติณโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ Hansar Hotel Bangkok, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=fD1Z2r5e-js>, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

พระคึกฤทธิ์กล่าวบิดเบือนพระวินัยสิกขาบทเช่น พระภิกษุขโมยแกงถุงเพื่อนำมาฉนเป็น ภัตตาหารอาบัติแค่ปาจิตติย์^{๒๘}

๒. โพธิรักษ์ (รักษ์ รักพงษ์)^{๒๙} ได้กล่าวในพิธีเปิดงานและปณิธานศีล ๘ งานพุทธาครั้งที่ ๓๙ วันอาทิตย์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘ พุทธสถานสาโลโคก ว่า ในชีวิตนี้เปิดเผยวันนี้ มีคนถามอาตมาว่า ท่านเป็นอรหันต์หรือเปล่า ตอบหน่อยเถอะ มีคนถามอาตมา ๒ คน ผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้ชายคนหนึ่ง คนหนึ่งตายไปแล้ว คนหนึ่งยังชีวิตอยู่ เปิดเผยเลย คนที่หนึ่งคือขวัณดี (ดร.ขวัณดี อัครวาทิชัย) น้องสาวอาตมาเอง ถามว่า บรรลุอรหันต์จริงหรือเปล่า อาตมาก็ตอบ “จริง” นี่ตอบก่อนที่จะตอบ อาจารย์แสง จันทรงาม (ศจ.แสง จันทรงาม) อีกคนหนึ่ง วันนี้เปิดเผยหน่อย อาจารย์แสง จันทรงาม เคยมาถามอาตมา มาถามที่สันติโคกนี้ อยู่ที่ศาลา เข้ามาถามกะเง้ากะงอด บอกผมหน่อยเถิดหนา เป็นวิชาการ ผมอยากทราบ ผมศึกษาธรรมมา เข้าๆ อาตมาบอกเอาเถอะ เมืองไทยนี้มันถือสาแก่นมาก เรื่องบอกเรื่องนี้ แต่เมื่ออาจารย์อยากจะรู้เป็นวิชาการอาตมาก็ตอบให้ได้ อาตมาบรรลุอรหันต์ ๒ คน ที่อาตมาได้ตอบในชีวิตนี้ นอกนั้นก็ตอบกลาย ๆ ไม่ได้ตอบตรง ๆ นี่บอกตรง ๆ ชัด ๆ (เวลาในคลิป ๐.๒๓-๐.๕๖)

ตัวอย่างการทบทวนวรรณกรรม ที่นำมาแสดงนี้ พบว่าภิกษุและบุคคลผู้ที่แสดง โดยการเขียนหนังสือ การพูดแสดงธรรม เป็นไปในลักษณะการอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เช่น คำว่า ตตฺถิเลสชาติผิง ปราศจากกิเลส ถอนอวิชชาได้หมดแล้ว การยอมรับว่าตนเองคือพระอรียะ พยากรณ์ คติที่ไปเกิดของผู้ตาย เห็นการเวียนว่ายตายเกิดของตนเองในทุกภพทุกชาติ บางท่านกล่าวว่า สัมผัส ด้วยโพธิจิต ที่เข้าถึงตั้งแต่เนิ่นๆ ก่อนที่รากอาสวะรากสุดท้ายจะสิ้นแรงยึดเหนี่ยวจนถึงเมื่อท่านคว้า โลภธาตุได้สำเร็จ ผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ในบทที่ ๔ เป็นลำดับต่อไป

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาวิจัย โดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร คัมภีร์ หนังสือต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับบาลีอักษรไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๓๙ พระไตรปิฎกแปลไทย (การอ้างอิง เล่ม ข้อ หน้าในงานวิจัยนี้ อ้างจากหนังสือพระไตรปิฎก หมายถึงอ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาฯ)

๑.๗.๒ ข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ คัมภีร์ อรรถกถาบาลี อรรถกถาแปลไทย

๑.๗.๓ ข้อมูลชั้นอรรถโนมตี หนังสือ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอวดอุตริมนุสสธรรม รวมถึงการแสดงธรรมเผยแพร่ผ่านระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ค เช่น คลิปยูทูบ

^{๒๘} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันเสาร์ที่วัดนาป่าพง, ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=f7f1HCUUcel>, เวลา ๓.๑๐.๐๖-๓.๑๑.๒๙, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๒๙} โพธิรักษ์, โพธิรักษ์ สันติโคก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิธาน ใครเชื่อ!! [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=utAso7a0_5Y, [๒๗ กันยายน ๒๕๖๑].

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) เพื่อให้ข้อมูลที่นำมาใช้สำหรับการวิจัยนี้มีความเที่ยงตรง ถูกต้องแม่นยำ ปราศจากความลำเอียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คงเดิมเนื้อหาของข้อมูลจากหนังสืออ้างอิงฉบับต่าง ๆ จากสื่อระบบโซเซียลเน็ตเวิร์ค สมดังที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าท่านทรงตรัสไว้ว่าหลายครั้งในพระไตรปิฎก ตัวอย่าง เช่น

เมื่อบุคคลเสพวจีสมาจารเช่นนี้ อกุศลธรรมเสื่อมลง กุศลธรรมเจริญขึ้น คือ บุคคลบางคนในโลกนี้ ...เป็นผู้กล่าววาทะก่อให้เกิดความสามัคคี ละการพูดคำหยาบ เว้นขาดจากการพูดคำหยาบได้แล้ว วาจาใดไร้โทษ เสนาะโสต น่ารัก จับใจ เป็นถ้อยคำของชาวเมือง คนส่วนใหญ่ชอบใจ คนส่วนใหญ่พอใจ ก็กล่าววาทะเช่นนั้น ละการพูดเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อได้แล้ว พูดถูกเวลา พูดจริง พูดอิงอรรถ พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย กล่าววาทะเป็นหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีต้นมีปลาย ประกอบด้วยประโยชน์ตามกาลอันสมควร^{๓๐}

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจาก ๑.๗.๑, ๑.๗.๒ และ ๑.๗.๓. หลังจากนั้นจึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ความหมาย พร้อมกับใช้หลักตรวจสอบความถูกต้องของพระธรรมวินัยตามหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงให้ไว้ คือ หลักมหาปเทศ ๔ ที่มีมาในพระวินัยและพระสูตร ตลอดจนหลักพิจารณาวินิจฉัยธรรม ๘ ประการ แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นวิเคราะห์ สรุปผล เพื่อได้คำตอบจากการค้นคว้าวิจัย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบความเป็นมาของการบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรม

๑.๘.๒ ทำให้ทราบความสำคัญของการอวดอุตตริมนุสสธรรมและการพิจารณาเกณฑ์การตัดสิน

๑.๘.๓ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของการอวดอุตตริมนุสสธรรม ต่อสังคมไทย

^{๓๐} ม.ญ. (ไทย) ๑๔/๑๑๒/๑๓๙-๑๔๐.

บทที่ ๒

การบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรม

ระยะเวลาเริ่มต้นของพระพุทธศาสนานั้น ยังไม่มีสิกขาบทและพระบัญญัติเกี่ยวกับพระวินัยของพระภิกษุ ดังที่มีหลักฐานพระพุทธเจ้าทรงมีพุทธานุญาตการอุปสมบทปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ การอุปสมบทให้กับพระยสและสหาย ภัทรวคคีย์ อรุเวลกัสสปะ (ชฎิล ๓ พี่น้องรวมทั้งบริวาร ๑,๐๐๐) พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร เป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงอุปสมบทด้วยพระองค์เอง ด้วยพระดำรัสดังนี้ “ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด”^๑ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการอุปสมบทดังกล่าวนี้ ยังไม่มีการวางกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนดังเช่นการอุปสมบทในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นการอุปสมบทที่พระพุทธเจ้าทรงวางระเบียบขึ้นในภายหลัง แสดงให้เห็นว่าในช่วงต้นพุทธกาลนั้นยังไม่มีการบัญญัติพระวินัยและสิกขาบท

ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยเพิ่มเติม เช่น ทรงมีพุทธานุญาตให้อุปสมบทด้วยไตรสรณคมณ์ เหตุปรารภคือ เนื่องจากมีกุลบุตรผู้มุ่งบรรพชาและมุ่งอุปสมบทมาจากทิศต่างๆ จากชนบทต่างๆ ด้วยตั้งใจว่า พระผู้มีพระภาคจักทรงให้พวกเขาบรรพชาอุปสมบท พระพุทธองค์ทรงเห็นว่า ในการที่ภิกษุทั้งหลายนำกุลบุตรมานั้น ทั้งภิกษุทั้งหลาย ทั้งเหล่ากุลบุตรผู้มุ่งบรรพชาและมุ่งอุปสมบท ย่อมลำบาก จึงทรงมีพุทธานุญาต ดังนี้

ทั้งภิกษุทั้งหลาย ทั้งเหล่ากุลบุตรผู้มุ่งบรรพชาและมุ่งอุปสมบทย่อมลำบาก อย่างกระนั้นเลย เราควรรอนุญาตภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ท่านทั้งหลายนั้นแหละ จงให้บรรพชา จงให้อุปสมบทในทิศนั้นๆ ในชนบทนั้นๆ เถิดภิกษุทั้งหลาย พึงให้บรรพชาพึงให้อุปสมบทอย่างนี้ ในเบื้องต้น พึงให้กุลบุตรผู้มุ่งบรรพชาและมุ่งอุปสมบท ปลงผมและหนดให้ครองผ้ากาสายะ ให้ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ให้กราบเท้าภิกษุทั้งหลายให้นั่งกระโหย่ง ให้ประนมมือแล้วสั่งว่า เธอจงกล่าวอย่างนี้ แล้วให้ว่าสรณคมนดังนี้...

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นสรณะ

สํฆํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ

ทุติยมิปิ... ตติยมิปิ... ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตบรรพชาอุปสมบทด้วยไตรสรณคมนเหล่านี้^๒

วิธีบวชแบบนี้เรียกว่า ติสรณคณูปสัมปทา การอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน เป็นวิธีบวชพระที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสาวกบวชกุลบุตรในครั้งต้นพุทธกาล ต่อมาเมื่อทรงอนุญาตการ

^๑ วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๘/๒๕, ๔/๕๑/๖๑, ๔/๖๒/๗๗.

^๒ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๔/๔๓.

อุปสมบทด้วยญัตติจิตตุดกรรมแล้ว ก็ทรงอนุญาตการบวชด้วยไตรสรณคมน์นี้ ให้เป็นวิธีบวชสามเณรสืบมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๑ อาสวัฏฐานิยธรรม ธรรมอันเป็นเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบท

บันทึกเหตุการณ์ในเวรัญชกัณฑ์ คัมภีร์อรรถกถาได้อธิบายปหาราหสูตร ไว้ว่าเหตุการณ์ในเวรัญชกัณฑ์นี้มีขึ้นในพรรษาที่ ๑๒^๓ เมื่อครั้งที่พระสารีบุตรกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงบัญญัติสิกขาบท พระพุทธเจ้าทรงตอบพระสารีบุตรว่า

จงรอไปก่อนเถิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้นศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม บางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีภิกษุบวชนาน เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีภิกษุบวชนาน และมีอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะแพร่หลาย ...

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีลาภสักการะมาก ...

สารีบุตร อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างยังไม่เกิดในสงฆ์ ตราบเท่าที่สงฆ์ยังไม่เป็นหมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูต เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูตและมีอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างเกิดในสงฆ์ ตถาคตจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น

สารีบุตร ก็ภิกษุสงฆ์ยังไม่มีเสียด ไม่มีโทษ ไม่มีสิ่งมัวหมอง บริสุทธิ์ผุดผ่อง ดำรงอยู่ในสารคุณ แท้จริงในภิกษุ ๕๐๐ รูปนี้ ผู้มีคุณธรรมอย่างต่ำก็ขึ้นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า^๔

กล่าวโดยสรุป เหตุที่ทำให้เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม ๔ ประการคือ

- ๑) สงฆ์หมู่ใหญ่เพราะบวชนาน
- ๒) สงฆ์หมู่ใหญ่เพราะแพร่หลาย
- ๓) สงฆ์หมู่ใหญ่เพราะมีลาภสักการะมาก
- ๔) สงฆ์หมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูต

อาสวัฏฐานิยธรรม ๔ ประการนี้เป็นเหตุปัจจัยให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท

อาสวะ ความหมาย ธรรมเป็นเครื่องยังสัตว์ให้ไหลไปทั่ว ธรรมเป็นเครื่องยังสัตว์ให้ไหลไปในภพทั้ง ๓๑ ภพ ก็เลสเครื่องหมักดอง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) แปลความหมายไว้

^๓ อัง.อรรถก.อ. (ไทย) ๑๙/๓๓๕.

^๔ วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓-๑๔.

ว่า กิเลสที่หมักหมมหรือดองอยู่ในสันดาน ไหลซึมซ่านไปย้อมจิตเมื่อประสบอารมณ์ต่าง ๆ มี ๓ อย่าง คือ ๑) กามาสวะ อาสวะคือกาม ๒) ภวาสวะ อาสวะคือภพ ๓) อวิชชาสวะ อาสวะคืออวิชชา^๕

อัสวัญฐานิยธรรม อรรถกถาจารย์ท่านแปลความไว้ว่า ธรรมเป็นที่ตั้งอาสวะ ความชั่วต่าง ๆ เช่น การกล่าวให้ร้ายคนอื่น ความเดือดร้อน และการจองจำ^๖ ธรรมเหล่าใดอันอาสวะทั้งหลายพึ่งตั้งอยู่ คือไม่ผ่านเลยไป อธิบายว่า วิติกมธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะทั้งหลายที่เป็นไปในปัจจุบันและสัมปรายภพก็ดีเป็นทุกขาสวะก็ดี เป็นกิเลสสาสวะก็ดี มีการกล่าวร้ายผู้อื่น ความเดือดร้อน การฆ่า และการจองจำเป็นต้นก็ดี เป็นทุกข์พิเศษในอบายก็ดี เป็นเหตุแห่งอาสวะที่เป็นไปในปัจจุบันเป็นต้นเหล่านั้น^๗

หลักฐานที่ปรากฏใน วินยเปยยาล^๘ ข้อ ๒๐๒-๒๓๐ พระพุทธองค์ทรงจำแนกเหตุผลในการบัญญัติพระบัญญัติไว้โดยรวม และ ทรงจำแนกพระบัญญัติออกเป็น ๒ ประเภทคือ ๑) เรียกว่า พระบัญญัติทั่วไปที่ไม่มีคำว่าสิกขาบทกำกับไว้ และ ๒) พระบัญญัติสิกขาบท รวมถึงการบัญญัติสิกขาบทเพิ่มเติม (พระอนุบัญญัติ) เท่านั้น ที่พระองค์เรียกว่าสิกขาบท มีพระดำรัสรับสั่งให้นำสิกขาบทขึ้นแสดง ว่า “เอวณจ ปน ภิกขเว อิมํ สิกขาปทํ อุทฺธิสเยยาล”^๙ แล้วตามด้วยพระบัญญัติ^{๑๐}

สิกขาบท (สิกขาปท) ที่ชื่อว่าสิกขา เพราะเป็นสิ่งที่อันบุคคลพึงศึกษา ที่ชื่อว่าบท เพราะเป็นเหตุถึงบทแห่งสิกขา ชื่อว่าสิกขาบท อธิบายว่า อุบายเป็นเหตุบรรลุสิกขา อีกอย่างหนึ่ง ท่านอธิบายว่า “เป็นรากเหง้า เป็นที่อาศัย เป็นที่พำนัก”^{๑๑}

สิกขา ความหมาย ปฏิบัติอันบุคคลพึงศึกษา ปฏิบัติอันเขาพึงศึกษา ทางดำเนินอันบุคคลพึงศึกษา ข้อที่ควรศึกษา ข้อปฏิบัติที่ควรศึกษา วิชาอันบุคคลพึงศึกษา หัวข้อที่ควรศึกษา^{๑๒}

สิกขา ความหมาย การศึกษา การสำเนียง การเรียน การฝึกฝนปฏิบัติ การเล่าเรียนให้รู้เข้าใจ และฝึกหัดปฏิบัติให้เป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นในตนหรือให้ทำได้ทำเป็น ตลอดจนแก้ไขปรับปรุง

^๕ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑/๒, (กรุงเทพมหานคร : บจก.เอส.อาร์.พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๕๑-๕๕๒.

^๖ วิ.อ. (ไทย) ๑/๒๑/๑๙๗.

^๗ วิ.อ. (ไทย) ๑/๒๑/๒๗๖.

^๘ ตูรายละเอียดยใน อง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๒๐๑-๒๐๒/๑๓๔-๑๓๗.

^๙ วิ.มท. (บาลี) ๑/๔๗/๒๙.

^{๑๐} ประเทือง หัสแดง, การศึกษาวิเคราะห์การนับจำนวนสิกขาบทภิกขุปาติโมกข์, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนธรรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๓-๒๔, ๑๑๓-๑๑๔.

^{๑๑} วิ.อ. (ไทย) ๑ หน้า ๓๒๗.

^{๑๒} ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พันตรี. **พจนานุกรม มคอ-ไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เรื่องปัญญา, ๒๕๔๐), หน้า ๗๔๒.

หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปจนถึงความสมบูรณ์ ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมพัฒนาบุคคล^{๑๓}

สิกขาบท ความหมาย ข้อที่ต้องศึกษา ข้อศีล ข้อวินัย บทบัญญัติข้อหนึ่ง ๆ ในพระวินัย ที่ภิกษุพึงศึกษาปฏิบัติ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีล ๓๑๑ แต่ละข้อ ๆ เรียกว่าสิกขาบท เพราะเป็นข้อที่จะต้องศึกษา หรือเป็นบทฝึกฝนอบรมตนเองของสาธุชน อุบาสก อุบาสิกา สามเณร สามเณรี ภิกษุ และภิกษุณี^{๑๔}

สิกขาบท ความหมาย บทอันบุคคลพึงศึกษา ข้อศีล ข้อวินัยข้อหนึ่ง ๆ เป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ หรือมูลบัญญัติข้อที่ทรงตั้งไว้เดิม และอนุบัญญัติ ข้อที่ทรงตั้งเพิ่มเติมภายหลัง รวมเป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ สิกขาบทมีความหมายแคบหมายเอาเฉพาะศีล ส่วนสิกขาหมายเอา ศีล สมาธิ ปัญญา^{๑๕}

๒.๒ การบัญญัติสิกขาบท

ผู้วิจัยได้นำเสนอเหตุผลที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทไว้คือ เพื่อกำจัด อาสวักขณียธรรมที่ปรากฏในสงฆ์ ที่ภิกษุ (รวมถึงภิกษุณี) ได้กระทำ ได้ประพฤติ อันเป็นเหตุให้มีอาสวักขณียธรรมเกิดขึ้นแล้วจึงทรงบัญญัติสิกขาบท พระองค์ไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ล่วงหน้า แม้ว่าผู้ที่ศึกษาต่อมาในภายหลังจะพิจารณาเห็นว่าสิกขาบทบางข้อที่มีโทษปิดกั้นมรรคผลนิพพานนั้นควรจะบัญญัติไว้ล่วงหน้า เช่นบางท่านอาจมีความเห็นว่าสิกขาบทปฐมปาราชิก (การเสพเมถุน) เป็นต้นนั้นควรบัญญัติไว้ล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้ภิกษุพลั้งเผลอละเมิดกระทำการแต่พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงบัญญัติไว้ล่วงหน้า^{๑๖}

ตัวอย่างการบัญญัติสิกขาบทปฐมปาราชิกมีพระสุทินเป็นเหตุ หลักฐานจากคัมภีร์อรรถกถาอธิบายว่าเกิดขึ้นในพรรษาที่ ๒๐ ของพระพุทธเจ้า (พระสุทินบวชในพรรษาที่ ๑๒ ของพระผู้มีพระภาค ในพรรษาที่ ๒๐ เข้าไปปณิธตยัตระกูลญาติ)^{๑๗} ไม่เห็นโทษของการเสพเมถุน ต่อมาได้เสพเมถุนตามคำร้องขอของโยมมารดาเพื่อให้มีบุตรไว้สืบสกุล ดังมีกล่าวไว้ใน บัญญัติปฐมปาราชิก หลังจากที่ยอมมารดาขอให้พระสุทินมีบุตรเป็นผู้สืบเชื้อสายไว้พระสุทินได้ตอบตกลงกับโยมมารดาว่า “โยม เรื่องนี้อาตมาพอจะทำได้ แล้วจับแขนอดีตภรรยา พาเข้าปามหาวัน เพราะยังมิได้บัญญัติสิกขาบท จึงเห็นว่าไม่มีโทษ ได้เสพเมถุนธรรม กับอดีตภรรยา ถึง ๓ ครั้ง นางตั้งครรภ์เพราะเหตุนี้”^{๑๘}

พระสุทินมีความเห็นว่าการเสพเมถุนธรรมนี้ไม่มีโทษ มีอธิบายว่า “เมื่อยังไม่เห็นโทษที่พระผู้มีพระภาคเมื่อจะแสดงสิกขาบทแสดงไว้ในบัดนี้ จึงมีความสำคัญว่าไม่มีโทษ ถ้าพระสุทินรู้ว่าข้อ

^{๑๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมมิก, ๒๕๖๑), หน้า ๔๙๐.

^{๑๔} เล่มเดียวกัน, หน้า ๔๔๗.

^{๑๕} ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พันตรี. อ้างแล้วหน้าเดียวกัน.

^{๑๖} วิ.อ. (ไทย) ๑/๒๑/๒๗๘-๒๗๙.

^{๑๗} วิ.อ. (ไทย) ๑/๓๑/๓๐๔.

^{๑๘} วิ.ม.ห. (ไทย) ๑/๓๖/๒๔.

นี้ไม่ควรทำ หรือว่าจะเป็นไปเพื่อตัดราก พระสุทินเป็นกุลบุตรบวชด้วยศรัทธา แม้จะสิ้นชีวิตมีการเสพเมณุนั้นเป็นเหตุก็ไม่พึงทำ แต่เมื่อยังไม่เห็นโทษในการเสพเมณู จึงมีความสำคัญว่าไม่มีโทษ”^{๓๙}

กรณีตัวอย่างการเสพเมณูธรรมของพระสุทินนั้น แสดงให้เห็นว่า การกระทำของพระสุทินได้มีอาสวัฏฐานิยธรรม เกิดขึ้นเป็นเหตุให้พระพุทธานำมาซึ่งการบัญญัติสิกขาบท หรือเรียกว่า การเสพเมณูธรรมคืออาสวัฏฐานิยธรรมของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

การเสพเมณูนี้เป็นอันตรายิทธิกรรม ตัวอย่างที่นำมาอธิบายอันตรายิทธิกรรมมีมาในพระบาลีพระไตรปิฎก คือ เหตุเกิดกับพระอริยฐานะ พระรูปนี้เป็นพหูสูต เป็นธรรมกถึก รู้แต่อันตรายิทธิกรรมบางส่วน เพราะเหตุที่ท่านไม่ฉลาดเรื่องวินัย จึงไม่รู้เรื่องอันตรายิทธิกรรมแห่งการล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติ ดังนั้น ครั้งที่ท่านอยู่ในที่หลีกเร้นจึงได้เกิดความคิดอย่างนี้ว่า

“บุคคลผู้ครองเรือนเหล่านี้บริโศกคามคุณ ๕ อยู่ เป็นโสดาบันก็มี สกทาคามีก็มี อนาคามีก็มี แม้ภิกษุทั้งหลายก็เห็นรูปที่น่าชอบใจ ซึ่งจะพึงรู้ได้ทางจักขุ ฯลฯ ถูกต้องการสัมผัสที่จะพึงรู้ได้ด้วยกาย ... สัมผัสของสตรีจึงไม่ควรอย่างนั้น ... สิ่งเหล่านั้นต้องควรแนนอน ท่านเกิดทิฏฐิบาปขึ้นมาแล้ว ขัดแย้งกับพระสัพพัญญุตญาณว่า “โณ พระผู้มีพระผู้มีพระภาคจึงบัญญัติปฐมปาราชิกสิกขาบทไว้ด้วยอุตสาหะใหญ่ ดูกันมหาสมุทรรในกามเหล่านี้ไม่มีโทษ”^{๔๐}

พระอริยฐานะมีความเข้าใจผิดเรื่องการเสพเมณูธรรมนี้ แสดงให้เห็นว่า ท่านไม่เข้าใจเรื่องความแตกต่างของการรักษาศีล วินัย ของฆราวาสผู้ครองเรือน กับ ภิกษุผู้ออกจากเรือน

๒.๒.๑ ขั้นตอนการบัญญัติสิกขาบท

ผู้ที่รู้ว่าเมื่อใดควรจะบัญญัติสิกขาบท คือพระพุทธรเจ้า ดังมีพระดำรัสกับพระสารีบุตรว่า “จงรอไปก่อนเถิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น”^{๔๑} เมื่อมีเหตุที่พระภิกษุ (รวมถึงภิกษุณี) ได้กระทำการอันเป็นเหตุให้เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม ทั้ง ๔ ประการ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น ต่อมาถ้ามีพระภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา รวมถึงนักบวชต่างลัทธิ พากันตำหนิ ประนาม โพนทะนาเพ่งโทษ ตีเตียน นำเรื่องที่เกิดขึ้นไปกราบทูลสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากพระพุทธเจ้าทรงทราบแล้วจึงมีรับสั่งให้เรียกภิกษุต้นเหตุเข้าพบเพื่อสอบถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงมีความยุติธรรม มีการสอบสวนสอบถามจากผู้ที่เป็ต้นเหตุ หลังจากนั้น ทรงตำหนิตีเตียน บอกถึงโทษของการปฏิบัติไม่ดี (ผิด) บอกถึงคุณของการปฏิบัติดี ในงานวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนในการบัญญัติสิกขาบทไว้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้ คือ

- ขั้นตอนที่ ๑ มีเหตุเกิดขึ้น มีผู้เพ่งโทษตีเตียน นำเรื่องไปทูลให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ
- ขั้นตอนที่ ๒ พระพุทธเจ้ามีรับสั่งเรียกภิกษุต้นเหตุเข้าพบเพื่อสอบถามและประชุมสงฆ์
- ขั้นตอนที่ ๓ ทรงตรัสถึงโทษที่ภิกษุนั้นได้กระทำลงไป
- ขั้นตอนที่ ๔ ทรงตรัสถึงอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ

^{๓๙} วิ.อ. (ไทย) ๑/๓๕/๓๑๑.

^{๔๐} วิ.อ. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๑๐-๕๑๑.

^{๔๑} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓.

ขั้นตอนที่ ๕ ทรงมีรับสั่ง ประกาศให้ยกเลิกสิกขาบทที่บัญญัติขึ้นขึ้นแสดง คือ พระดำรัสว่า “เอวณฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกขาบทํ อุกฺกุทฺติเสยฺยถ” ตามด้วยสิกขาบทบัญญัติ

๒.๒.๒ พระอนุบัญญัติสิกขาบท

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติสิกขาบทแล้ว ถ้ามีเหตุที่พระภิกษุกระทำละเมิดด้วยมูลเหตุที่คล้ายกัน เหตุเพราะว่าสิกขาบทเดิมที่ได้บัญญัติไว้แล้วนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงบัญญัติเพิ่มเติมให้รัดกุมครอบคลุมยิ่ง ๆ ขึ้นไปเรียกว่าพระอนุบัญญัติ แต่หากสิกขาบทใด มีเหตุให้ต้องผ่อนปรน พระองค์ก็จะทรงประกาศพระอนุบัญญัติเพิ่มข้อยกเว้น

พระอนุบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อมีความรัดกุมยิ่ง ๆ ขึ้น ตัวอย่างเช่น สิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๑ พระบัญญัติเดิม คือ “ก็ ภิกษุใดเสพเมณฺธธรรม ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”^{๒๒}

ต่อมามีภิกษุบางท่านได้เสพเมณฺธธรรมกับสัตว์ เช่น ลิงตัวเมีย พระพุทธองค์จึงได้ทรงมีพระอนุบัญญัติ เพื่อให้สิกขาบทนี้ครอบคลุมเรื่องการเสพเมณฺธธรรมยิ่ง ๆ ขึ้น คือ

“อนึ่ง ภิกษุใดเสพเมณฺธธรรม โดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”^{๒๓}

สมัยต่อมาเมื่อมีพระภิกษุที่ไม่บอกคณสิกขาแล้วได้เสพเมณฺธธรรมแต่จะขอกลับมาบวชใหม่ พระพุทธเจ้าจึงได้มีพระอนุบัญญัติเพิ่มเติมคือ

“อนึ่ง ภิกษุใดถึงพร้อมด้วยสิกขาและสาชีพของภิกษุทั้งหลาย ไม่บอกคณสิกขา ไม่เปิดเผยความท้อแท้ เสพเมณฺธธรรมโดยที่สุดแม้กับสัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”^{๒๔}

สิกขาบทปาราชิกเสพเมณฺธธรรมนี้ มีพระอนุบัญญัติถึง ๒ ครั้ง ตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สิกขาบทมีความรัดกุมยิ่ง ๆ ขึ้น

อนุบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้น เช่น นหฺนสิกขาบทว่าด้วยการสร่งนํ้านอกสมัยหลังจากที่ทรงมีพระบัญญัติสิกขาบทครั้งแรกแล้ว ต่อมาก็ทรงมีพระอนุบัญญัติเป็นข้อยกเว้นถึง ๕ ครั้ง^{๒๕} นอกจากนี้ยังมีสิกขาบทอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ที่พระพุทธองค์ทรงมีพระอนุบัญญัติเป็นข้อยกเว้น ในที่นี้ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาเพียงเพื่อสร้างความเข้าใจขั้นตอนกระบวนการบัญญัติสิกขาบท และพระอนุบัญญัติ ในการสวดพระปาติโมกข์นั้นถ้าสิกขาบทใดมีพระอนุบัญญัติ ให้นำพระอนุบัญญัติสุดท้ายขึ้นสวดแสดง

๒.๓ ความสำคัญของสิกขาบท

ครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปหมู่บ้านเวรัญชา พระสารีบุตรได้กราบทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท พระพุทธเจ้าได้ทรงตอบพระสารีบุตร ว่า

^{๒๒} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๙/๒๙.

^{๒๓} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๔๒/๓๑.

^{๒๔} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๔๔/๓๒.

^{๒๕} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (ไทย) ๒/๓๗๕-๓๖๖/๔๘๓-๔๘๙.

จรรวไปก่อนเกิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น ศาสดา
จะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิด
อาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคต
จึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น^{๒๖}

๒.๓.๑ ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องกำจัดอาสวัฏฐานิยธรรม

อาสวะ ความหมาย ธรรมเป็นเครื่องยังสัตว์ให้ไหลไปทั่ว ธรรมเป็นเครื่องยังสัตว์ให้ไหลไป
ในภพทั้ง ๓๑ ภพ กิเลสเครื่องหมักดอง^{๒๗} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) แปลความหมาย
ไว้ว่า กิเลสที่หมักหมมหรือดองอยู่ในสันดาน ไหลซึมซ่านไปย้อมจิตเมื่อประสบอารมณ์ต่าง ๆ มี ๓
อย่าง คือ ๑) กามาสวะ อาสวะคือกาม ๒) ภวาสวะ อาสวะคือภพ ๓) อวิชชาสวะ อาสวะคืออวิชชา^{๒๘}

อาสวัฏฐานิยธรรม คือ ธรรมเหล่าใดอันอาสวะทั้งหลายพึงตั้งอยู่ คือไม่ผ่านเลยไป อธิบาย
ว่า วิติกัมมธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะทั้งหลายที่เป็นไปในปัจจุบันและสัมปรายภพก็ดีเป็นทุกขาสวะ
ก็ดี เป็นกิเลสสาสวะก็ดี มีการกล่าวร้ายผู้อื่น ความเดือดร้อน การฆ่า และการจองจำเป็นต้นก็ดี
เป็นทุกข์พิเศษในอบายก็ดี เป็นเหตุแห่งอาสวะที่เป็นไปในปัจจุบันเป็นต้นเหล่านั้น^{๒๙}

เหตุปัจจัยให้เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม ๔ ประการ คือ ๑) เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีภิกษุ
บวชนาน ๒) เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะแพร่หลาย ๓) เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะมีลาภสักการะมาก
๔) เมื่อสงฆ์เป็นหมู่ใหญ่เพราะความเป็นพหูสูต^{๓๐}

เมื่อใดก็ตามที่มีอาสวัฏฐานิยธรรม ๔ ประการนี้ปรากฏในหมู่สงฆ์ นั่นคือเหตุปัจจัย
ทำให้พระพุทธเจ้าจะนำมาบัญญัติสิกขาบทเพื่อขจัดอาสวัฏฐานิยธรรมเหล่านั้น

๒.๓.๒ ความสำคัญในฐานะเป็นอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ

พระพุทธเจ้าทรงใช้ความรู้แจ้งโลก ความสามารถในการบริหาร การจัดการของพระองค์
ในการบัญญัติสิกขาบท โดยกระทำการเปิดเผยต่อหน้าภิกษุผู้ที่กระทำความผิดพลาด พร้อมทั้งแสดง
เหตุปัจจัย ผลที่จะได้รับการบัญญัติสิกขาบท มี ๑๐ ประการ คือ

๑) เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ (สงฆ์สุญฺญตฺยา) เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข
ตลอดกาลนาน ได้แก่ ภาวะที่สงฆ์ยอมรับว่าดี คือภาวะที่ยอมรับพระดำรัสของพระผู้มีพระภาค
ด้วยคำว่า “ดีละ พระพุทธเจ้าข้า” เหมือนที่ยอมรับพระราชดำรัสของพระเจ้าแผ่นดิน ผู้ใดยอมรับ
พระดำรัสของพระตถาคต การยอมรับของผู้นั้นย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เกื้อกูล

^{๒๖} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓.

^{๒๗} ประยุทธ์ หลงสมบุญ.พันธุ์ , พจนานุกรม มคอ - ไทย , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เรื่อง
ปัญญา , ๒๕๔๐), หน้า ๑๐๔.

^{๒๘} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่
๑๑/๒, (กรุงเทพมหานคร: บจก.เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๕๑-๕๕๒.

^{๒๙} วิ.อ. (ไทย) ๑/๒๑/๒๗๖.

^{๓๐} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓-๑๔, ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๔๕/๑๖๑.

๒) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ (สงฆผาสุตาย) เพื่อประโยชน์แก่ความอยู่เป็นสุข ด้วยความเป็นอยู่ร่วมกัน.

๓) เพื่อชมบุคคลผู้เก๋อยาก (ทุมมกฺกุนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหยา) บุคคลผู้ทูลคือบุคคลผู้เก๋อยาก ภิกษุเหล่าใดแม้จะให้ถึงความเป็นผู้เก๋ก็ถึงได้โดยยาก กำลังล่วงละเมิดหรือล่วงละเมิดแล้วก็ไม่ละอาย เพื่อประโยชน์แก่การชมภิกษุผู้เก๋ถึงได้โดยยาก ไม่ละอายเหล่านั้น จริยอยู่ภิกษุเหล่านั้นเมื่อไม่มีสิกขาบทก็จักเบียดเบียนสงฆ์ด้วยคำว่า “เรื่องอะไรที่พวกท่านได้เห็น ได้ฟัง เรื่องอะไรที่พวกเราได้ทำแล้ว พวกท่านยกอาบัติไหนเพราะวัตถุอะไรชมพวกเรา” แต่เมื่อมีสิกขาบท สงฆ์จักแสดงสิกขาบทชมภิกษุเหล่านั้นโดยธรรม โดยวินัย โดยสัตตสุสาสน์ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า “เพื่อชมบุคคลผู้เก๋อยาก”

๔) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม (เปสฺสลาณํ ภิกฺขุณํ ผาสุวิหาราย) เพื่อความอยู่สำราญของเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม คือมีศีลเป็นที่รัก จริยอยู่ภิกษุทั้งหลายผู้มีศีลเป็นที่รัก เมื่อไม่รู้สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ สิ่งที่มีโทษและไม่มีโทษ ชัดคั่น ขอบเขต เมื่อพยายามเพื่อความบริบูรณ์แห่งไตรสิกขา สงสัยอยู่ ย่อมลำบาก ย่อมรำคาญ แต่ครั้งรู้สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ สิ่งที่มีโทษและไม่มีโทษ ชัดคั่น ขอบเขต เมื่อพยายามเพื่อความบริบูรณ์แห่งไตรสิกขา สงสัยอยู่ก็ไม่ลำบาก ไม่รำคาญ ด้วยเหตุนี้ การบัญญัติสิกขาบทจึงเป็นไปเพื่อความอยู่สำราญของภิกษุเหล่านั้น อีกอย่างหนึ่งการชมบุคคลผู้เก๋อยากเป็นความอยู่สำราญของภิกษุเหล่านี้ ด้วยว่า เพราะอาศัยบุคคลผู้ทูล อุโบสถย่อมดำรงอยู่ไม่ได้ ปวารณาก็ดำรงอยู่ไม่ได้ สังฆกรรมก็หยุดชะงัก สามัคคีก็มีไม่ได้ ภิกษุทั้งหลายมีจิตเป็นสมาธิไม่ได้ จึงไม่อาจประกอบกิจมีอุทเทส บริจุฉา และกัมมัญฐาน เป็นต้น แต่เมื่อชมเหล่าบุคคลผู้ทูลแล้ว อุปัททวะแม้ทั้งหมดนี้ก็ย่อมไม่มี เมื่อนั้นเหล่าภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักย่อมอยู่สำราญ ในคำว่า “เพื่อความอยู่ผาสุกของเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม”

๕) เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน (ทิฏฐธมมิกานํ อาสวานํ สํวราย) ทุกข์ต่าง ๆ มีการประหารด้วยฝ่ามือ ประหารด้วยท่อนไม้ การตัดมือการตัดเท้า ความเสียชื่อเสียง ความเสื่อมยศและความเดือดร้อน เป็นต้น ที่ผู้ตั้งอยู่ในอสังวรจะพึงถึงในอภัตถานั้น ชื่อว่าอาสวะอันเป็นไปในปัจจุบัน เพื่อป้องกันคือเพื่อปิดกั้นทางมาแห่งอาสวะอันเป็นไปในปัจจุบันเหล่านี้ด้วยการบัญญัติสิกขาบท

๖) เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต (สมปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิกฺขาทาย) ทุกข์ต่าง ๆ มีบาปกรรมที่ตนได้กระทำแล้วเป็นมูลเหตุ อันบุคคลผู้ตั้งอยู่ในความไม่สังวรเมื่อตายไปย่อมถึงอบายมีนรกเป็นต้นในสัมปรายภพ ชื่อว่าอาสวะอันเป็นไปในอนาคต เพื่อประโยชน์แก่การกำจัด ท่านอธิบายว่า “เพื่อประโยชน์แก่การระงับ คือเพื่อประโยชน์แก่การเข้าไปสงบซึ่งอาสวะเหล่านั้น”

๗) เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส (อปฺปสนฺนानํ ปสาทาย) เมื่อมีการบัญญัติสิกขาบท มนุษย์ผู้ฉลาดแม้ที่ไม่เลื่อมใส ได้ทราบการบัญญัติสิกขาบท หรือได้เห็นภิกษุผู้ปฏิบัติตามพระบัญญัติก็ย่อมเลื่อมใสว่า “สมณะ ศากยบุตรเหล่านี้ เป็นผู้เว้นไกลจากอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เช่นการเสพเมถุน ความขัดเคืองและความหลงของมหาชนในโลกอยู่ ทำกิจที่ทำได้ยาก คือทำการหนัก” เหมือนพราหมณ์มีฉนาทิจิผู้ทรงไตรเพท เห็นคัมภีร์ในพระวินัยปิฎกแล้วเกิดความเลื่อมใสด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า “เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส”

๘) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว (ปสนน่าน ภิโยภาวาย) แม้กุลบุตรทั้งหลายที่เลื่อมใสในพระศาสนาแล้ว ได้ทราบการบัญญัติสิกขาบท หรือได้เห็นภิกษุทั้งหลายปฏิบัติตามสิกขาบทตามที่ทรงบัญญัติไว้ ย่อมเลื่อมใสยิ่ง ๆ ขึ้นไปว่า “น่าเลื่อมใสจริง พระคุณเจ้าผู้ตามรักษาวินัยสังวร อันเป็นพรหมจรรย์มีกัตตาหารมื่อเดียวตลอดชีวิต ชื่อว่าได้ทำกิจที่ทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า “เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใส”

๙) เพื่อความตั้งมั่นแห่งศีลธรรม (สทมมภูจิตติยา) ศีลธรรมคือธรรมของสัตบุรุษมี ๓ อย่าง คือ ๑) ปริยัติศีลธรรม ศีลธรรมคือสิ่งที่พึงเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์ ๒) ปฏิบัติศีลธรรม ศีลธรรมคือสิ่งที่พึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา ๓) ปฏิเวธศีลธรรม ศีลธรรมคือผลที่พึงบรรลุ ได้แก่ มรรคผล และนิพพาน^{๓๑} ศีลธรรมแม้ทั้งปวงจะดำรงอยู่ได้นานก็ด้วยการบัญญัติสิกขาบท เพราะเมื่อมีการบัญญัติสิกขาบท ภิกษุทั้งหลายย่อมเล่าเรียนสิกขาบท วิภังค์แห่งสิกขาบทนั้น และพุทธพจน์อื่นเพื่อส่องความสิกขาบทและวิภังค์แห่งสิกขาบทให้ชัดเจนขึ้นก็เมื่อปฏิบัติตามพระบัญญัติบำเพ็ญข้อปฏิบัติแล้ว ย่อมได้บรรลุโลกุตระธรรมที่ควรบรรลุด้วยการปฏิบัติด้วยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า “เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระศีลธรรม”

๑๐) เพื่อเอื้อเพื่อวินัย (วินยานุคฺคหยา)^{๓๒} เมื่อมีการบัญญัติสิกขาบท ประกอบด้วยวินัยทั้ง ๔ อย่าง คือ สังวรวินัย ๑ ปหานวินัย ๑ สมถวินัย ๑ ปัญญัติวินัย ๑ ย่อมได้รับอนุเคราะห์ คืออุปถัมภ์สนับสนุนไว้เป็นอันดี นั่นคือการมีสิกขาบทก็เพื่อความเอื้อต่อการรักษาพระวินัยอื่น ๆ

ข้อ ๑ ข้อ ๒ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมคือสงฆ์

ข้อ ๓ ข้อ ๔ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่บุคคล

ข้อ ๕ ข้อ ๖ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต

ข้อ ๗ ข้อ ๘ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน

ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ ทรงบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนา

ข้อ ๑๐ คำว่า “เพื่อเอื้อเพื่อวินัย” หมายถึง เพื่อเชิดชูค้ำจุน ประคับประคองพระวินัย ๔ อย่าง คือสังวรวินัย ปหานวินัย สมถวินัย ปัญญัติวินัย

อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการนี้ สอดคล้องกับพระดำรัสว่า “เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น” และเพื่อรักษาอายุพระศาสนาให้ยืนนานสืบไป อำนาจประโยชน์ข้อที่ ๙ ชี้ชัด ว่าสิกขาบททั้งหลายที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติแล้วนั้นเป็นไปเพื่อความดำรงอยู่ของพระศีลธรรม เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ รักษาพระวินัยที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้ การรักษาพระธรรมวินัยเท่ากับได้รักษาพระศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระอานนทีก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า ธรรมวินัยที่พระองค์กล่าวไว้ดีแล้วจักเป็นศาสนาแทนพระองค์เมื่อรักษาพระธรรมวินัยไว้ได้ ย่อมทำให้การรักษาแบบแผนการปฏิบัติไว้ได้ เมื่อรักษาทั้งธรรมและวินัย รักษาระเบียบแบบแผนการปฏิบัติไว้ได้ ย่อมรักษาอริยมรรคธรรมไว้ได้ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “สุภททะ ใน

^{๓๑} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑/๒, (กรุงเทพมหานคร : บจก.เอส.อาร์.พรินต์แมสโปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๒๗.

^{๓๒} วิ.อ. (ไทย) ๑/๓๙/๒๓๖-๒๓๗.

ธรรมวินัยนี้มีอริยมรรคมีองค์ ๘ สมณะที่ ๑ มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น สมณะที่ ๒ มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น สมณะที่ ๓ มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น สมณะที่ ๔ ก็มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น ถ้าภิกษุเหล่านี้เป็นอยู่โดยชอบ โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลาย”^{๓๓}

๒.๓.๓ ความสำคัญในฐานะรวมอยู่ในไตรสิกขา ๓

สิกขา ๓ คือ ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา มีชื่อเรียกรวมกันว่า ไตรสิกขา ประกอบด้วยอริสสิกขา อธิปัญญาสิกขาและ อธิจิตสิกขา

อริสสิกขา คือ ศิลอันยิ่ง อริสอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาศีลอย่างสูง อริสสิกขาของภิกษุคือปาติโมกข์สังวรศีล ดังมีพระพุทธดำรัสว่า “ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศีล ฯลฯ สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายนี้เรียกว่า อริสสิกขา”^{๓๔} อริสสิกขาของอุบาสกอุบาสิกา คือ ศีล ๕ และศีล ๑๐ ดังมีพุทธดำรัสแสดงไว้ว่า อุบาสกที่ไม่ทอดทิ้งอริสสิกขา ย่อมเป็นไปเพื่อความไม่เสื่อม^{๓๕}

คัมภีร์มโนรธปุรณี อธิบายว่า อริสสิกขา ในศีลอันสูงสุดกล่าวคือ ศีล ๕ ประการ และศีล ๑๐ ประการ^{๓๖}

อธิจิตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง อธิจิตอันเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาจิตให้มีสมาธิอย่างสูง

อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง อธิปัญญาเป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติเพื่อการฝึกอบรมพัฒนาปัญญาอย่างสูง ความรู้เข้าใจหลักเหตุผลอย่างสามัญอันเป็นกัมมัตสกตาญาณ คือความรู้จักว่าทุกคนเป็นเจ้าของแห่งกรรมของตน เป็นปัญญา วิปัสสนาปัญญาที่กำหนดรู้ความจริงแห่งไตรลักษณ์

อานิสงส์ที่ภิกษุได้ศึกษาและปฏิบัติในสิกขาบท (อริสสิกขา) ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงมีพระดำรัสว่า

เธอจงศึกษาในสิกขา ๓ คือ อริสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา
เมื่อใด เธอศึกษาอริสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา
เมื่อนั้นเธอผู้ศึกษาอริสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขาอยู่
ก็จักละราคะ โทสะ และโมหะได้ เพราะละราคะ โทสะ และโมหะได้
เธอจักไม่ทำกรรมที่เป็นอกุศลจักไม่ประพฤตสิ่งที่เลวทรามอีก
ครั้นต่อมา ภิกษุนั้นศึกษาอริสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา
เมื่อเธอผู้ศึกษาอริสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขาอยู่
ก็ละราคะ โทสะ และโมหะได้ เพราะละราคะ โทสะ และโมหะได้แล้ว

^{๓๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๔/๑๖๒.

^{๓๔} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๐-๙๑/๓๑๘-๓๑๙.

^{๓๕} อัง.สตตก. (ไทย) ๒๐/๒๙/๔๕.

^{๓๖} อัง.สตตก.อ. (ไทย) ๓/๒๙/๒๕๓.

เธอจึงไม่ทำกรรมที่เป็นอกุศล ไม่ประพฤตีสั่งที่เลวทรามอีก^{๓๗}

การที่ภิกษุหมั่นฝึกฝนอบรมตนในสิกขาบททั้งหลายเพื่อให้มีสุจริต ๓ ที่บริบูรณ์ (กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต) เป็นเหตุปัจจัยให้วิชาและวิมุตติบริบูรณ์^{๓๘} นอกจากนี้ยังมีพระดำรัสในสูตรอื่นที่กล่าวถึงเรื่องทำเบื้องต้นของกุศลกรรม (ศีล) ให้บริสุทธิ เช่นใน ภิกขุสูตร^{๓๙} พาหิยสูตร^{๔๐} อุตติยสูตร^{๔๑} ว่า “เธอจงทำเบื้องต้นในกุศลธรรมทั้งหลายให้หมดจดก่อน อะไรเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย คือ ศีลที่บริสุทธิและความเห็นที่ตรง” มีพระดำรัสเกี่ยวกับสิกขาบทแม้เล็กน้อยก็จำต้องสำรวมระวังศึกษามาใน ปาติโมกขสังวรสูตร^{๔๒} ไว้ดังนี้ ว่า

เบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย คือ การสำรวมด้วยสังวรในพระปาติโมกข์
เพียบพร้อมด้วยอาจารย์ (มารยาท) และโคจร (การเที่ยวไป)
มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลาย
เมื่อใด สำรวมด้วยสังวรในพระปาติโมกข์ เพียบพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร
มีปกติเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อยสมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลาย
เมื่อนั้น เธออาศัยศีล ดำรงอยู่ในศีลแล้วพึงเจริญสติปัญญาน ๔ ประการ

คัมภีร์อภิธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงความสำคัญของปาติโมกข์สังวรศีลไว้ดังนี้

ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้สำรวมด้วยปาติโมกขสังวรอยู่ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร
เห็นภัยในโทษที่มีประมาณน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลาย
คัมภีร์ครองทวารในอินทรีทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภค หมั่นประกอบความเพียร
เป็นเครื่องตั้งอยู่ตลอดปฐมยามและปัจฉิมยาม หมั่นประกอบความเพียรใน
การเจริญโพธิปักขิยธรรมอย่างต่อเนื่อง มีปัญญาเป็นอุบายในกิจทั้งปวง^{๔๓}

พระภิกษุที่เข้าร่วมฟังสวดพระปาติโมกข์ในวันอุโบสถนั้น พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ว่า
ภิกษุที่เข้าร่วมฟังการสวดพระปาติโมกข์พึงเป็นผู้บริสุทธิ ผู้ที่ปกปิดอาบัติไว้นั้น เป็นอันตรายิกกรรม
คือกรรมที่ก่ออันตราย

พระมหาอิติปิโส ได้รวบรวมคำอธิบาย อันตรายิกกรรม คือ กรรมที่ทำอันตรายต่อสวรรค์
และนิพพาน มี ๕ ประการคือ

๑) กรรม ได้แก่ อนันตริยกรรม ๕ ได้แก่ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำโลหิตุป
บาท และสังฆเภท

๒) กิเลส ได้แก่ นียตมัจฉาทิฎฐิ

^{๓๗} อัง.ติกก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑.

^{๓๘} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๖๑/๑๓๕-๑๓๗.

^{๓๙} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๓๖๙/๒๑๒.

^{๔๐} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๓๘๑/๒๓๖.

^{๔๑} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๓๘๒/๒๓๘.

^{๔๒} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๑๒/๒๖๙.

^{๔๓} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๕๐๘/๓๘๕.

๓) วิบาก ได้แก่ ปฏิสันธิของบัณฑิตกะ สัตว์เดรัจฉาน และอุกโทพยัญชนก

๔) อุปวาทะ ได้แก่การว่าร้ายพระอริยเจ้า

๕) อาณาวีติกมะ ได้แก่การล่วงละเมิดข้อบัญญัติ อาบัติที่ภิกษุภิกษุณีจงใจล่วงละเมิด ชื่อว่า อังตรายิกธรรม คืออาณาวีติกมะ อาบัติเหล่านั้นสามารถทำอันตรายตราบเท่าที่ยังบัญญัติความเป็นภิกษุ (ผู้ต้องปาราชิก) ยังไม่ประพฤติฐานวิธี (ผู้ต้องสังฆาติเสส) และยังไม่แสดงคืนเท่านั้น แต่หลังจากทำคืนแล้วหาทำอันตรายได้ไม่^{๔๔}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปกปิดอาบัติถือเป็นการจงใจละเมิดพระพุทธานุญาต ที่ได้ตรัสไว้ว่า ให้ภิกษุเปิดเผย แสดงอาบัติ แม้อาบัติเพียงเล็กน้อยหากปกปิดไว้ ถือว่าเป็นธรรมอันตรายไม่อาจทำให้ภิกษุนั้นบรรลุมรรคผลได้

พระพุทธเจ้าได้แสดงธรรมใน ปหาราหสูตร^{๔๕} ไว้ว่า

ธรรมวินัยนี้มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับไม่ใช่มีการบรรลุหรือตัดผลโดยทันทีเหมือนมหาสมุทรต่ำไปโดยลำดับ ลาดไปโดยลำดับ ลึกลงไปโดยลำดับ ไม่ลึกขึ้นดังไปทันที การที่ธรรมวินัยนี้มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุหรือตัดผลโดยทันที นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ ไม่เคยปรากฏประการที่ ๑ ในธรรมวินัยนี้ที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้

คัมภีร์ มโนรทปุณณิ^{๔๖} อธิบาย “มีการศึกษาไปตามลำดับ...” ว่า

พระผู้มีพระภาคทรงถือเอาสิกขา ๓ ด้วยการศึกษามาก่อนลำดับ ทรงถือเอาธุดงค์ ๑๓ ด้วยการบำเพ็ญไปตามลำดับ ทรงถือเอาอนุปัสสนา ๗ มหาวีปัสสนา ๑๘ การจำแนกอารมณ์ ๓๘ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ด้วยการปฏิบัติตามลำดับ คำว่าไม่มีการบรรลุหรือตัดผลโดยทันที หมายความว่า ภิกษุผู้ไม่กระทำให้บริบูรณ์ในศีลเป็นต้น ตั้งแต่ต้นแล้วบรรลุหรือตัดผล เหมือนการกระโดดไปของกบย่อมไม่มี เพราะเหตุนี้ จึงอธิบายว่า ก็ภิกษุบำเพ็ญศีล สมาธิ และปัญญา ตามลำดับเท่านั้น จึงสามารถบรรลุพระอรหันต์ได้

ผู้วิจัยมีความเห็น ว่า สิกขาบททั้งหลาย อันเป็นที่รวมของอริศีล จึงเป็นข้อที่ภิกษุต้องศึกษา ถือว่า เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งที่ภิกษุจะต้องสำรวมระวังรักษา เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าในอริจิตสิกขา และอริปัญญาสิกขาเป็นลำดับไป

๒.๓.๔ ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการปกครอง

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ประกาศพระศาสนาและมีผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุ ภิกษุณี ในระยะเริ่มแรกนั้นยังไม่มีสิกขาบท ไม่มีข้อบัญญัติต่าง ๆ ผู้ที่เข้ามาบวชต่างก็ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้า ผู้วิจัยได้แสดงเหตุผลไปแล้วว่า ในพรรษาที่ ๑๒ เหตุเกิดที่เวรัญชา (เวรัญชกัณฑ์) ครั้งนั้นพระสารีบุตรกราบทูลขอให้บัญญัติสิกขาบทแต่พระพุทธเจ้ายังไม่ทรงบัญญัติสิกขาบท

^{๔๔} วิ.อญ. ๒/๔๓๗/๔๔๘, อ้างใน พระมหาจิตติวงศ์ อุตตปญโญ , ภิกขุปาติโมกข์แปล หน้า ๖๓.

^{๔๕} อัง.อญฐก. (ไทย) ๒๒/๑๙/๒๔๘-๒๔๙.

^{๔๖} อัง.อญฐก.อ. (ไทย) ๑๙/๓๔๐.

เหตุเพราะว่าภิกษุทั้งหลายยังคงมีความประพฤติดี ยินดีในการปฏิบัติตามพระพุทธเจ้า ครั้งหนึ่งชาณุสโสนิพราหมณ์ ได้ถามพระพุทธเจ้า ดังนี้ว่า

ข้าแต่ท่านพระโคตม กุลบุตรทั้งหลายมีศรัทธาออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เจาะจงท่านพระโคตม ท่านพระโคตมทรงเป็นหัวหน้าของกุลบุตรเหล่านั้น เป็นผู้มียุติการมาก เป็นผู้แนะนำให้ถือตาม ชุมชนนั้นถือเอาแบบอย่างท่านพระโคตมหรือ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า พราหมณ์ ข้านี้เป็นอย่างนั้น พราหมณ์ ข้านี้เป็นอย่างนั้น กุลบุตรทั้งหลายมีศรัทธาออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตเจาะจงเรา เราเป็นหัวหน้าของพวกเขา เป็นผู้มียุติการมาก เป็นผู้แนะนำให้ถือตาม ชุมชนนั้นถือเอาแบบอย่างเรา^{๔๗}

พระพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เข้ามาบวชต่างก็ยินดีถือตาม ปฏิบัติตามธรรมที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้

สมัยต่อมาเมื่อเมื่อมีจำนวนภิกษุเข้ามาบวชมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น มีความประพฤติอันไม่เหมาะสม พระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติสิกขาบท แสดงข้อดีของการปฏิบัติศึกษาตามสิกขาบทที่พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ การปรับอาบัติ การแสดงอาบัติ การระงับอธิกรณ์ และพระบัญญัติอันเป็นระเบียบวินัยในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตลอดจนวางหลักเกณฑ์การสอบสวน ไต่สวน เพื่อแสดงการลงโทษภิกษุผู้กระทำความผิด เป็นต้น มีตัวอย่างที่ภิกษุเกิดความบาปหมาง เกิดความแตกแยกขาดความสามัคคี พระองค์ทรงให้ระงับกรณีพิพาทโดยชอบธรรม ทรงย้ำให้ภิกษุทั้งหลายมีความสามัคคี

เพราะฉะนั้น ในเบื้องต้น เครื่องมือในการปกครองสงฆ์ไม่ว่าจะเรียกว่า ศีล หรือ สิกขาบท หรือ ปาติโมกข์ หรือพระบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบวิธีต่าง ๆ นั้น คือกฎเกณฑ์การจัดระเบียบชีวิต การใช้สอยปัจจัยบริโภคน ตลอดจนการปฏิบัติตนที่ดีต่อบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่ดี สุขวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงชี้ให้ทำ หรือห้ามไม่ให้ทำ เพราะได้มีกรณีตัวอย่างเกิดขึ้นแล้ว เห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะพระบัญญัติเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ที่ให้สงฆ์ทำกิจกรรมกันเป็นหมู่คณะ เช่นการร่วมฟังสวดอุโบสถ การจำพรรษากฎระเบียบในการจำพรรษา และการพิจารณาความ การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น

สิกขาบทเป็นบรรทัดฐานในศีลสิกขา อันเป็นเหตุเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้อริจิตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ภิกษุผู้หวังความเจริญในธรรม จึงปฏิบัติตามสิกขาบทและพระบัญญัติว่าด้วยระเบียบวิธีต่าง ๆ ดังนั้น สิกขาบทจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการปกครอง

๒.๓.๕ ความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมคืออริยสัจสี่ หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท คือ ธรรมที่เป็นเหตุเป็นปัจจัย และได้ทรงออกประกาศเผยแผ่คำสอนของพระองค์ โดยมีพระพุทธสาวก อันได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี และฆราวาสผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาประกาศตนเป็นอุบาสก อุบาสิกา เรียกว่าพุทธบริษัทสี่ พุทธบริษัททุกคนมีพระพุทธเจ้าเป็นพระศาสดา แต่ในเวลาใกล้เสด็จดับขันธปรินิพพานพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า “อานนท์ บางทีพวกเธออาจจะคิดว่า ปาพจน์มีพระ

^{๔๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๔/๓๓.

ศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา ข้อนี้พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไป ก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”^{๔๘}

พระดำรัสของพระพุทธเจ้าที่ว่า ธรรมและวินัยนั้น ผู้วิจยได้ทำการรวบรวมข้อมูลมาแล้วนี้ พบว่าสิกขาบทก็คือส่วนหนึ่งของวินัยนั่นเอง ดังนั้นสิกขาบทจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เหตุการณ์หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ได้มีพราหมณ์ ชื่อ โคปกโมคคัลลานพราหมณ์^{๔๙} และ วัสสการพราหมณ์ สนทนาและสอบถามพระอานนท์ ว่า “มีภิกษุสักรูปหนึ่งไหมที่ท่านพระโคตมพระองค์นั้นทรงแต่งตั้งไว้ว่า เมื่อเราล่วงลับไป ภิกษุรูปนี้จักเป็นที่พึ่งของท่านทั้งหลาย” พระอานนท์ตอบว่า “พราหมณ์ ไม่มีภิกษุสักรูปหนึ่งเลยที่สงฆ์สมมติ คือภิกษุที่ภิกษุผู้เป็นเถระจำนวนมากแต่งตั้งไว้ว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จล่วงลับไป ภิกษุรูปนี้จักเป็นที่พึ่งของเราทั้งหลาย” และพระอานนท์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

พราหมณ์ อาตมภาพทั้งหลาย มิใช่เป็นคนไม่มีที่พึ่ง อาตมภาพทั้งหลายเป็นคนมีที่พึ่ง คือมีธรรมเป็นที่พึ่ง ที่พื่อนั้นคือ การปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การปฏิบัติตามคำสอนเหมือนเป็นที่พึ่ง นั่นคือ มีอยู่ พราหมณ์ พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสิกขาบท ทรงแสดงปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลาย ทุกวันอุโบสถ อาตมภาพเท่าที่มีอยู่นั้น จะเข้าไปอาศัยคามเขตแห่งหนึ่งอยู่ ทุกรูปจะประชุมร่วมกัน แล้วเชิญภิกษุรูปที่สวดปาติโมกข์ได้ให้สวด ถ้าขณะสวดปาติโมกข์ มีภิกษุต้องอาบัติ มีโทษที่ล่วงละเมิดอยู่ อาตมภาพทั้งหลายจะให้เธอทำตามธรรม ตามพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคทรงพร่ำสอนไว้”

นอกจากนี้ พระอานนท์ได้อธิบายต่อไปว่า “พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ตรัสบอกธรรม เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสไว้ ๑๐ ประการ ในคณะของอาตมภาพ ภิกษุรูปใดมีธรรมเหล่านั้น อาตมภาพทั้งหลายย่อมสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ภิกษุรูปนั้น แล้วเข้าไปอาศัยอยู่ในบัดนี้”

การสนทนาระหว่างพระอานนท์และโคปกโมคคัลลานพราหมณ์ ที่ผู้วิจยได้นำมาแสดงนี้ แสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงวางรากฐานให้พระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์ และให้สาวกของพระองค์เคารพเลื่อมใสในบุคคลที่ประพฤติธรรม ๑๐ ประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านก็ทรงเคารพในพระสัทธรรม^{๕๐} แม้พระภิกษุผู้เป็นอรหันต์ผู้ที่พ้นจากอาสวะแล้วก็ยังต้องให้ ความสำคัญกับสิกขาบทและการร่วมฟังสวดพระปาติโมกข์ ดังเช่นตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระกัปปิยะ ซึ่งเป็นพระอรหันต์ ให้เข้าร่วมฟังการสวดพระปาติโมกข์^{๕๑}

^{๔๘} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

^{๔๙} ดุรายละเอียดยใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๙-๘๒/๘๕-๙๒.

^{๕๐} ดุรายละเอียดยใน ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๓๓/๒๓๓-๒๓๔, อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๑/๓๓-๓๔.

^{๕๑} ดุรายละเอียดยใน วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓๗/๒๑๔.

๒.๓.๖ ความสำคัญในฐานะเป็นอายุของพระพุทธศาสนา

พระวินัย ซึ่งประกอบด้วย สิกขาบทและพระบัญญัติระเบียบวิธีการปฏิบัติข้อต่าง ๆ มีทั้ง การปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม เช่นพีชพรรณ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ ๑๐ ประการดังที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้วในหัวข้อ ๒.๓.๒ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออายุพระศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสกับพระสารีบุตรที่ปรากฏในเวรัญชกัณฑ์^{๕๒} เมื่อครั้งที่พระสารีบุตรได้ทูลถามเรื่องอายุของพระศาสนา และต่อมาได้ขอให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท ในครั้งนั้นทำให้ทราบได้ว่า อายุของพระพุทธศาสนาในกาลก่อนของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์นั้น บางพระองค์อายุพระศาสดาดำรงอยู่ได้นาน บางพระองค์อายุพระศาสดาดำรงอยู่ได้ไม่นาน และในกาลต่อมาพระพุทธเจ้าพุทธโคดมได้ทรงบัญญัติสิกขาบทตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น และมีพระดำรัสให้ต้องนำขึ้นสู่อุทเทสทุกกึ่งเดือน ซึ่งมีทั้งหมด ๒๒๐ สิกขาบท และอธิกรณสมณะ ๗ ข้อ ในครั้งปฐมสังคายนา พระมหากัสสปเถระได้ปรึกษาภิกษุทั้งหลายว่า “ผู้มีอายุทั้งหลาย พวกเราจะสังคายนาอะไรก่อน พระธรรมหรือพระวินัย” ภิกษุทั้งหลายเรียนว่า “ข้าแต่ท่านพระมหากัสสป ชื่อว่าพระวินัยเป็นอายุของพระพุทธศาสนา เมื่อพระวินัยยังตั้งอยู่ พระพุทธศาสนาจัดว่ายังดำรงอยู่ เพราะฉะนั้น พวกเราจะสังคายนาพระวินัยก่อน”^{๕๓}

พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอานิสงส์ ๕ ประการ ของการทรงวินัยและในการเรียนวินัยกับพระอุบาลี ไว้ คือ ๑) เป็นอันคุ้มครองรักษากองศีลของตนไว้ดีแล้ว ๒) ผู้ที่ถูกความรังเกียจครอบงำ ย่อมหวนระลึกได้ ๓) กล่าวพูดในท่ามกลางสงฆ์ ๔) ช่มด้วยดีซึ่งข้าศึกโดยสธรรม ๕) เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม^{๕๔}

อานิสงส์ข้อที่ ๕ นี้ สอดคล้องกันกับที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระสารีบุตร จากคำทูลขอของพระสารีบุตร ว่า

ถึงเวลาแล้วพระพุทธเจ้าข้า ที่พระผู้มีพระภาคจะทรงบัญญัติสิกขาบท
ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่พระสาวกอันจะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่ได้ยืนนาน
จงรอไปก่อนเถิดสารีบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น
ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง
ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์
เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท
จะยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น^{๕๕}

^{๕๒} วิ.มท. (ไทย) ๑/๑๘-๒๐/๑๐-๑๒.

^{๕๓} วิ.อ. (ไทย) ๑ หน้า ๑๗.

^{๕๔} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๒๕/๔๗๖, วิ.ป. (ไทย) ๘/๔๒๓/๖๐๐.

^{๕๕} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓.

คัมภีร์สมันตปาสาทิกา^{๕๖}ได้อธิบายถึงอานิสงส์ของการเรียนพระวินัยไว้ ดังนี้

บุคคลผู้ฉลาดในการเรียนพระวินัย ตั้งอยู่ในทั้งมารดาและบิดา (ห้ามมิให้ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ ให้ประพฤติในสิ่งที่พึงทำ) ของเหล่ากุลบุตรผู้ได้ศรัทธาในพระศาสนาเพราะการบรรพชา อุปสมบท วัตรใหญ่ วัตรน้อย และการปฏิบัติ ความฉลาดในอาจารย์ (คือความประพฤติดี มารยาทอันงดงาม อาจารย์ของสมณะเช่น เว้นอนาจารทางกายและวาจา) และโคจร (คือสถานที่ที่เที่ยวไปมี ๓ อย่าง ได้แก่อุปนิสสยโคจร อารักขโคจร และอนุนิพันธโคจร) เพราอาศัยการเรียนพระวินัย กองศีลของตน ย่อมเป็นอันบุคคลผู้ฉลาดในการเรียนพระวินัย คัมภีร์อย่างแน่นหนา รักษาไว้ดี เป็นที่พึงของภิกษุ ผู้มีกรังเกียจ กล่าวพูดในท่ามกลางสงฆ์ ช่มฝ่ายตรงกันข้ามได้แนบเนียนโดยสธรรม ปฏิบัติเพื่อความ ดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม

พระคันธสाराภังค์ (พระมหาสมลักษณ์ คนธสาโร) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของพระวินัย ว่า “พระวินัยนี้เป็นชีวิตของศาสนา เมื่อศาสนทายาทคือพระภิกษุสามเณร ศึกษาเล่าเรียนพระวินัยแล้วปฏิบัติตาม ย่อมจะมีศาสนทายาทที่เพียบพร้อมด้วยความรู้และความ ประพฤติ แต่ถ้าศาสนทายาทไม่ศึกษาเล่าเรียนพระวินัยอย่างถูกต้อง ย่อมไม่อาจเข้าใจหลักวินัย หรือ แม้จะเข้าใจพระวินัยดี แต่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามก็จะทำให้ศาสนทายาทขาดสติเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น ศาสนาพุทธก็จะเสื่อมสูญไปตามกาลเวลา เพราะขาดศาสนทายาทผู้สืบทอดนั่นเอง”^{๕๗}

๒.๔ ศึกษาบทว่าด้วยการกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรม

วินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น แบ่งเป็น สิกขาบท และ พระบัญญัติอื่น ๆ ที่พระภิกษุผู้ เข้ามาบวชต้องปฏิบัติ สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติและให้พระภิกษุยกขึ้นสู่ทเทสทุกกึ่ง เดือน คือการสวดพระปาติโมกข์ทุกกึ่งเดือน มีจำนวน ๒๒๐ สิกขาบท รวมกับ อธิกรณสมณะอีก ๗ ข้อ รวบรวมไว้ในคัมภีร์พระวินัยปิฎกเล่มที่ ๑ และ เล่มที่ ๒ (สำหรับภิกษุณี มีจำนวนสิกขาบท ๓๐๔ อธิกรณสมณะ ๗ ข้อ รวบรวมไว้ในพระวินัยปิฎกเล่มที่ ๓) ในจำนวนสิกขาบท ๒๒๐ ข้อนี้ มีสิกขาบทที่สำคัญยิ่ง ๔ ข้อ เหตุที่เรียกว่าสำคัญยิ่งนั้นเพราะว่า ถ้าพระภิกษุต้องเข้าแล้ว (ละเมิด) ต้องขาดจาก ความเป็นพระภิกษุ สิกขาบททั้ง ๔ ข้อ กล่าวโดยย่อ คือ ๑) การเสพเมถุน ๒) การถือเอาของที่มีผู้อื่น ไม่ได้ให้ ๓) การฆ่ามนุษย์ และ ๔) การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

๒.๔.๑ เหตุปัจจัยให้บัญญัติสิกขาบท

การบัญญัติสิกขาบทว่าด้วยการกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน นี้ มีเหตุปัจจัยมา จาก ภิกษุจำนวนมากจำพรรษาใกล้ฝั่งแม่น้ำวัดคุมุทาในวัชชีชนบท เกิดข้าวยากหมากแพงประชาชนมี ความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระตุมขาวเกลื่อน ยากที่พระอรหันต์จะ บิณฑบาตยังชีพได้ ภิกษุเหล่านั้นได้มีความคิดว่า บัดนี้วัชชีชนบทเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมี ความเป็นอยู่แร้นแค้น ใช้สลากปันส่วนซื้ออาหาร ล้มตายกันกระตุมขาวเกลื่อน ยากที่พระอรหันต์จะ

^{๕๖} วิ.อ. (ไทย) ๑ หน้า ๑๒๙.

^{๕๗} พระพุทธโฆษาจารย์, กังขาวิตรณีย์ คัมภีร์อรรถกถาของปาติโมกข์ (๑), แปลโดย พระคันธสारा ภังค์ (พม.สมลักษณ์ คนธสาโร), (กรุงเทพมหานคร: ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้าคำนำ ๙.

บิณฑบาตยังชีพได้ทำอย่างไรหนอ พวกเราจึงจะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาอย่างผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก

ข้อเสนอของภิกษุทั้งหลายพวก ต่างก็พากันเสนอว่า

- ๑) ท่านทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น พวกเรามาช่วยกันทำงานของพวกคฤหัสถ์ เมื่อช่วยทำงาน พวกเขาก็จะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเราโดยวิธีนี้แหละ พวกเราก็จะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก
- ๒) ขอให้พวกเราช่วยกันทำหน้าที่ทูตนำข่าวสารให้พวกคฤหัสถ์จะดีกว่า เมื่อทำอย่างนี้ พวกคฤหัสถ์ก็จะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเราโดยวิธีนี้แหละ พวกเราก็จะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกันอยู่จำพรรษาอย่างผาสุกและบิณฑบาตไม่ลำบาก
- ๓) พวกเรามากล่าวอดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า ภิกษุรูปโน้น ได้ปฐมฌาน รูปโน้นได้ทุติยฌาน รูปโน้นได้ตติยฌาน รูปโน้นได้จตุตถฌาน รูปโน้นเป็น พระโสดาบัน รูปโน้นเป็นพระสกทาคามี รูปโน้นเป็นพระอนาคามี รูปโน้นเป็นพระอรหันต์ รูปโน้นได้วิชชา ๓ รูปโน้นได้อภิญญา ๖ เมื่อพูดอย่างนี้ พวกคฤหัสถ์ก็จะพอใจถวายบิณฑบาตแก่พวกเรา โดยวิธีนี้พวกเราจะพร้อมเพรียงกัน ร่วมใจกัน ไม่ทะเลาะกัน อยู่จำพรรษาอย่างผาสุก และบิณฑบาตไม่ลำบาก^{๕๘}

ในที่สุด ภิกษุเหล่านั้นทั้งหมดตกลงกันเลือกใช้วิธีที่ ๓ พากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังเป็นวิธีที่ดีกว่าวิธีอื่น ต่อมาภิกษุเหล่านั้นได้พากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมฌาน ฯลฯ รูปโน้นได้จตุตถฌาน รูปโน้นเป็นพระโสดาบัน ฯลฯ รูปโน้นได้อภิญญา ๖ ประชาชนก็พากันยินดีว่าเป็นลาภของพวกเราหนอ พวกเราได้ดีแล้วหนอที่มีภิกษุทั้งหลายเช่นนี้มาอยู่จำพรรษา เพราะแต่ก่อนนี้พวกเราไม่มีภิกษุทั้งหลายที่มีคุณสมบัติ เหมือนอย่างภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้มาอยู่จำพรรษาเลย โภชนะ (อาหาร) ... ขาหนียะ (ของขบเคี้ยว) ... สายนียะ (ของลุ่ม) ... ปานะ (เครื่องดื่ม) ชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น พวกเขาไม่รับประทานไม่ขบเคี้ยว ไม่ลุ่ม ไม่ดื่มด้วยตนเอง ทั้งไม่ให้แก่มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนรับใช้กรรมกร มิตร อมาตย์ ญาติสาโลหิต ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงทราบ พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอมีคุณวิเศษนั้นจริงหรือ ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า ไม่มีจริง พระพุทธเจ้าข้า^{๕๙}

๒.๔.๒ ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมถูกเรียกว่ายอตนมหาโจร

พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบลักษณะของภิกษุมหาโจร ๕ จำพวก มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

- ๑) มหาโจรบางคนในโลกนี้ ปราศรัยว่า เมื่อไรหนอ เราจึงจักมีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพัน ห้อมล้อม แล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัด (มือเท้า) ผู้อื่น)เอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เฆา(บ้าน)เอง สั่งให้ผู้อื่นเฆา ต่อมามหาโจรนั้น ก็ได้มีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัดเอง

^{๕๘} วิ.มहा. (ไทย) ๑/๑๙๓/๑๗๗-๑๗๘.

^{๕๙} ดูรายละเอียดใน วิ.มहा. (ไทย) ๑/๑๙๔/๑๗๙.

สั่งให้ผู้อื่นตัด เผาเอง สั่งให้ผู้อื่นเผาฉันทิ ฤๅษีชั่วบางรูปในธรรมวินัยก็ฉันทิเหมือนกัน
ปรารภกันว่า เมื่อไรหนอ เราจักมีฤๅษีบริวารเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปใน
คาม นิคม และราชธานีอันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จิว
บิณฑบาตเสนาสนะ และศิลาบิณฑบาตบ้าง ต่อมา ฤๅษีนั้นก็มิได้มีฤๅษีบริวารเป็นร้อยหรือเป็น
พันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ
เคารพ นับถือ บูชา ยำเกรง ได้จิว บิณฑบาต เสนาสนะ และศิลาบิณฑบาตบริวาร
ฤๅษีทั้งหลาย นี่คือนิคมหาโจรจำพวกที่ ๑ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก
๒) ฤๅษีทั้งหลาย ยังมีฤๅษีชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนธรรมวินัยที่ตลาดตประกาศแล้ว
อวดอ้างว่าเป็นของตน ฤๅษีทั้งหลาย นี่คือนิคมหาโจรจำพวกที่ ๒ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก
๓) ฤๅษีทั้งหลาย ยังมีฤๅษีชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ โจทเพื่อนฤๅษีผู้บริสุทธิ์ผู้ประพฤติพรหมจรรย์
อันบริสุทธิ์ด้วยเรื่องที่ทำลายพรหมจรรย์อันไม่มีมูล ฤๅษีทั้งหลาย
นี่คือนิคมหาโจรจำพวกที่ ๓
๔) ฤๅษีทั้งหลาย ยังมีฤๅษีชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ สงเคราะห์ประจบ คฤหัสถ์ด้วยครุภัณฑ์
ของสงฆ์คืออาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เติง ตั้ง พุก หมอน หม้อ โลหะ อ่างโลหะ
กระถางโลหะ กระทะโลหะ มีด ขวาน ฝัก จอบ สวาน เถววัลย์ ไม้ไผ่ หล้ามุงกระต่าย หล้าแฝก
หล้าสามัญ ดินเหนียว เครื่องไม้ เครื่องดิน ฤๅษีทั้งหลาย นี่คือนิคมหาโจรจำพวกที่ ๔
๕) ฤๅษีทั้งหลาย ฤๅษีผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริงจัดเป็นยอดมหาโจร
ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์
ซอมนั้นเพราะเหตุไร เพราะฤๅษีนั้น ฉันทอาหารของชาวบ้านด้วยไถยจิต^{๖๐}

พระพุทธเจ้าทรงดำหนิ และเปรียบเทียบว่าฤๅษีที่ประพฤติชั่วแบ่งเป็นมหาโจร ๕ จำพวก
พวกที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบว่าเป็นยอดมหาโจร คือ
เป็นมหาโจรที่ร้ายแรงที่สุด พระพุทธองค์ทรงแสดงเหตุผลที่เรียกว่ายอดมหาโจร ในนิคมคาถา ดังนี้

ฤๅษีผู้ประกาศตนซึ่งมีภาวะเป็นอย่างหนึ่งให้ คนเข้าใจว่าเป็นอย่างอื่น ฉันทอาหารด้วยไถยจิต
เหมือนพราหมณ์กลางจับนกมากินฉันทนั้น ฤๅษีชั่วจำนวนมากมีผ้ากาสายะพันที่คอ มีธรรมเลว
ทรามไม่สำรวม พวกเขาย่อมตกรก เพราะบาปกรรมทั้งหลายที่เลวทราม ฤๅษีทุศีลไม่สำรวม
กินก้อนเหล็กที่ร้อนเหมือนเปลวไฟยิ่งดีกว่า บริโภคอาหารของชาวบ้านไม่ดีเลย^{๖๑}

เหตุที่พระฤๅษีกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้เป็นเหตุปัจจัยให้พระพุทธเจ้าทรง
บัญญัติสิกขาบท ดังมีพระบาลีพุทธพจน์ ดังนี้ว่า

^{๖๐} วิ.มท. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๐-๑๘๑.

^{๖๑} วิ.มท. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๐-๑๘๑.

พระบัญญัติ

โย ปน ภิกขุ อนภิขานํ อุตตริมนุสสธมมํ อตฺตูปนายิกํ อลฺมรียญาณทสฺสนํ สมฺมทาจเรยฺย
อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามีติ ตโต อปเรณ สมเยน สมฺนุคฺคาหิยาโน วา อสมฺนุคฺคาหิยาโน วา
อาปนโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย อชานเมวํ อาวุโส อวจํ ชานามิ อปสฺสํ ปสฺสามิ ตฺวณฺณํ มุสา
วิลปินติ อยมปิ ปาราชิกโก โหติ อสฺวาโสติ ฯ^{๖๒}

ก็ ภิกษุใด ไม่รู้อย่างนี้ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะ ที่ประเสริฐอันสามารถ
ให้น้อมเข้ามาในตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก์ตาม
ไม่โจทก์ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้ว หวังความบริสุทธิ์ พึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้
อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้อย่างนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าได้เห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์เป็น
คำเท็จ” แม้ภิกษุนี้เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้^{๖๓}

๒.๔.๓ เหตุปัจจัยให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระอนุบัญญัติ

ภิกษุจำนวนมาก เข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้
บรรลุ มิได้ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง พวกกันพยากรณ์มรรคผลด้วยสำคัญว่าได้บรรลุ ครั้นต่อมา
จิตของภิกษุเหล่านั้นเอนเอียงไปทางความกำหนัดบ้าง ทางความขัดเคืองบ้าง ทางความหลงบ้าง
เกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว แต่พวกเราเข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้
เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้บรรลุ มิได้ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง จึงอวดอ้างมรรคผล
ตามที่สำคัญว่าได้บรรลุ พวกเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงแจ้งเรื่องนั้นให้พระอานนททราบ
พระอานนทจึงกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “มีอยู่เหมือนกัน
อานนท ที่ภิกษุทั้งหลายเข้าใจมรรคผลที่ยังมิได้เห็นว่าได้เห็น มิได้ถึงว่าได้ถึง มิได้บรรลุว่าได้บรรลุ มิได้
ทำให้แจ้งว่าได้ทำให้แจ้ง จึงอวดอ้างมรรคผลตามที่สำคัญว่าได้บรรลุ แต่กรณีนี้ไม่ควรกล่าวว่ามี

ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงมีพระอนุบัญญัติโดยตรัสเพิ่มเติมคำว่า “อณฺเฏตร อธิมานา”
แปลว่า เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ ลงในพระบัญญัติเดิม คือ

โย ปน ภิกขุ อนภิขานํ อุตตริมนุสสธมมํ อตฺตูปนายิกํ อลฺมรียญาณทสฺสนํ สมฺมทาจเรยฺย
อิติ ชานามิ อิติ ปสฺสามีติ ตโต อปเรณ สมเยน สมฺนุคฺคาหิยาโน วา อสมฺนุคฺคาหิยาโน วา
อาปนโน วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วเทยฺย อชานเมวํ อาวุโส อวจํ ชานามิ อปสฺสํ ปสฺสามิ
ตฺวณฺณํ มุสา วิลปินติ อณฺเฏตร อธิมานา อยมปิ ปาราชิกโก โหติ อสฺวาโสติ^{๖๔}

อนึ่ง ภิกษุใดไม่รู้อย่างนี้ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐอันสามารถ
ให้น้อมเข้ามาในตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก์ตาม

^{๖๒} วิ.มหา. (บาลี) ๑/๑๙๖/๑๒๖.

^{๖๓} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๖/๑๘๒.

^{๖๔} วิ.มหา. (บาลี) ๑/๑๙๗/๑๒๗.

ไม่โจทก์ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้วหวังความบริสุทธิ์ ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้
อย่างนั้น ได้กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่า เห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไร้ประโยชน์ เป็น
คำเท็จ เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสิ่งวาสนได้^{๖๕}

คัมภีร์สมันตปาสาทิกา^{๖๖} อธิบายเรื่องภิกษุเข้าใจว่าตนได้บรรลุ ดังนี้
คำว่า เข้าใจมรรคผลที่ยังไม่ได้เห็นว่าได้เห็น (อทิฏฐิ เทวัญสยัญญิโน) ความว่า มีความสำคัญ
ในพระอรหันตผลที่ตนมิได้เห็นว่าได้เห็น ด้วยญาณจักขุว่าได้เห็น ว่า พวกเราเห็นอรหันตผลแล้ว
มิได้ถึง (อปตเต) ได้แก่ ยังไม่ถึงด้วยความเกิดขึ้นในสันดานของตน
มิได้บรรลุ (อนนิกเต) ได้แก่ ยังไม่บรรลุด้วยมรรคภาวนา ความว่า ยังไม่ได้ ก็มี
มิได้ทำให้แจ้ง (อสจจิกเต) ได้แก่ ยังไม่แทงตลอด หรือยังมีได้ทำประจักษ์ด้วยอำนาจ
ปัจจุเวกขณะญาณ

เข้าใจว่าได้บรรลุ (อธิมาเนน) ได้แก่ ความเข้าใจว่าตนได้บรรลุ ความว่า ด้วยความเข้าใจ
เกิดขึ้นอย่างนี้ว่า พวกเราได้บรรลุแล้ว อีกอย่างหนึ่ง อธิบายว่า เพราะความถือตนยิ่ง คือเพราะความ
มานะกระด้าง

พยากรณ์มรรคผล (อณฺณ พยากริสุ) ความว่า พยากรณ์อรหันตผลคือบอกภิกษุทั้งหลายว่า
คุณ พวกเราบรรลุพระอรหันตผลแล้ว ได้ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว จิตของพวกเธอผู้ข่มกิเลสได้ด้วย
กำลังแห่งสมณะและวิปัสสนาเท่านั้น เพราะยังละกิเลสไม่ได้ด้วยมรรค ต่อมา เมื่อประสบปัจจัยเห็น
ปานนั้น จึงน้อมไปแม้เพื่อราคะ อธิบายว่า น้อมไปเพื่อประโยชน์แก่ราคะ

กรณีนี้ไม่ควรกล่าวว่ามี (ตณฺจ โข เอตํ อพโพหาริกํ) ความว่า การพยากรณ์อรหันตผลของ
ภิกษุเหล่านั้นนั่นเองเป็นอพโพหาริก คือ ถึงโหวตในการบัญญัติอาบัติ อธิบายว่า ไม่เป็นองค์แห่ง
อาบัติ

๒.๔.๓.๑ บุคคลผู้สำคัญผิดว่าได้บรรลุ

ความเข้าใจว่าได้บรรลุนี้ไม่เกิดขึ้นแก่พระอริยสาวก เพราะพระอริยสาวกเกิดโสมนัส
ด้วยการพิจารณามรรค ผล พระนิพพาน กิเลสที่ละได้ และกิเลสที่ยังเหลือ หมดความสงสัยในการรู้ชัด
อริยคุณ ความเข้าใจว่าได้บรรลุจึงไม่เกิดขึ้นแก่พระโสดาบัน ด้วยเข้าใจว่า เราเป็นพระสกทาคามี
เป็นต้น ไม่เกิดขึ้นแม้แก่ภิกษุผู้ทุศีล เพราะภิกษุผู้ทุศีลนั้นเป็นผู้หมดหวังในการบรรลุอริยคุณ
ไม่เกิดขึ้นแม้แก่ภิกษุผู้มีศีลผู้สละกัมมัญฐาน ประกอบความชวนชวายนในการหลับเป็นต้น

๒.๔.๓.๒ บุคคลผู้สำคัญผิดว่าได้บรรลุ

ความเข้าใจผิดว่าได้บรรลุเกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้มีศีลบริสุทธิ์ดี ผู้ไม่ประมาทในกัมมัญฐาน
กำหนดนามรูป ชำมความสงสัยด้วยการกำหนดปัจจัย พิจารณาสังขารทั้งหลายแล้วยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์
ปรารภวิปัสสนาอยู่ ภิกษุนั้น เมื่อไม่เห็นความพัวพันแห่งกิเลสตลอด ๑๐ ปีบ้าง ๒๐ ปีบ้าง ๓๐ ปีบ้าง
ย่อมเข้าใจตนว่า เราเป็นโสดาบัน เป็นสกทาคามี หรือเป็นอนาคามี แต่ย่อมตั้งภิกษุผู้ได้สมณะและ

^{๖๕} วิมพา. (ไทย) ๑/๑๙๗/๑๘๓.

^{๖๖} ดุรายละเยียดใน วิ.อ. (ไทย) ๑/๑๙๖/๖๖๕-๖๖๗.

วิปัสสนาไว้ในอรหัตตผลทีเดียว ภิกษุนั้นข่มกิเลสด้วยกำลังของสมาธิ กำหนดสังขารทั้งหลายด้วยกำลังวิปัสสนา ดังนั้นกิเลสทั้งหลายจึงไม่พุดขึ้นตลอด ๖๐ ปีบ้าง ๘๐ ปีบ้าง มีความเป็นไปแห่งจิตเหมือนพระชินาสพ เธอเมื่อไม่เห็นความพุดขึ้นแห่งกิเลสตลอดกาลนานอย่างนี้ พอไม่หยุดในระหว่างจึงเข้าใจว่า เราเป็นพระอรหันต์^{๖๗}

๒.๔.๓.๓ อนาปัตติวาร (ข้อยกเว้นไม่ต้องอาบัติ)^{๖๘}

ข้อยกเว้นสำหรับภิกษุที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแล้ว ไม่ต้องอาบัติ คือ

- ๑) ภิกษุผู้สำคัญว่าได้บรรลุ ๒) ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด
- ๓) ภิกษุวิกลจริต ๔) ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ๕) ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา
- ๖) ภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ

๒.๕ สิกขาบทว่าด้วยการกล่าวเท็จ (มุสาวาทสิกขาบท)

สิกขาบทว่าด้วยมุสาวาท (การกล่าวเท็จ) นี้ ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างต่างจากการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนอย่างไร กล่าวคือ สิกขาบทที่ชื่อว่า มุสาวาทนี้มีพระบัญญัติดังนี้ คือ “ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้”^{๖๙}

ขยายความหมายของการกล่าวเท็จ คือ

ที่ชื่อว่า กล่าวเท็จทั้งที่รู้ ได้แก่ วาจา เสียงที่เปล่งออก คำเป็นทางวจีเภท เจตนาที่ให้ผู้รู้ทางวาจาของผู้มุ่งจะกล่าวให้คลาดความจริง ได้แก่ ถ้อยคำของอนารยชน ๘ อย่าง คือ

- ๑) ไม่ได้เห็น แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ๒) ไม่ได้ยิน แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้ยิน
- ๓) ไม่ทราบ แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบ ๔) ไม่รู้ แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้ารู้
- ๕) ได้เห็น แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เห็น ๖) ได้ยิน แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่ได้ยิน
- ๗) ทราบ แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่ทราบ ๘) รู้ แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่รู้^{๗๐}

อาการกล่าวเท็จทั้งที่รู้ ได้แก่ ไม่ได้เห็น แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้เห็น ด้วยอาการ ๓ อย่าง จนถึง ๗ อย่างคือ

- ไม่ได้เห็น ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ
- ๑) เบื้องต้นเรารู้ว่าจักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ
 - ๓) ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์
- ไม่ได้เห็น ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ
- ๑) เบื้องต้นเรารู้ว่าจักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ
 - ๓) ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาจิตตีย์

^{๖๗} ดูรายละเอียดใน วิ.อ. (ไทย) ๑/๑๙๖/๖๖๗.

^{๖๘} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๒/๒๑๐.

^{๖๙} วิ.มทา. (ไทย) ๒/๒/๑๘๖.

^{๗๐} วิ.มทา. (ไทย) ๒/๓/๑๘๗.

ไม่ได้เห็น ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น

๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ไม่ได้เห็น ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น ๕) อำพรางความเห็นชอบ

๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาจิตตีย์

ไม่ได้เห็น ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าวก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้วก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น ๕) อำพรางความเห็นชอบ

๖) อำพรางความพอใจ ๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๗๑}

การกล่าวว่า ไม่ได้ยิน แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าได้ยิน จนถึง รู้ แต่กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่รู้ มีอาการ ตั้งแต่ ๓ อาการ จนถึง ๗ อาการ เช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มุสาวาทสิกขาบท คือการกล่าวเท็จนี้ มีความคล้ายกันกับการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ซึ่งเป็นการกล่าวเท็จเช่นกัน แต่มีความแตกต่างกันคือ การกล่าวเท็จในมุสาวาทสิกขาบทเป็นเรื่องของการกล่าวเท็จเกี่ยวกับเรื่องราวทั่วไป เมื่อครบองค์ประกอบด้วยอาการต่าง ๆ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แต่เมื่อใดถ้าการกล่าวเท็จนั้นเป็นเรื่องของการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เช่น การกล่าวเท็จในเรื่องเกี่ยวกับอริยผลที่ไม่มีในตนต้องอาบัติปาราชิก

๒.๖ สิกขาบทว่าด้วยการบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน

ภูตาโรจนสิกขาบท ว่าด้วยการบอกกล่าวอุตตริมนุสสธรรมที่มีอยู่จริง ถ้าภิกษุนั้นบอกกล่าวกับอนุปสัมบันเพื่อเห็นแก่ปากท้อง มีพระพุทธานุญาตสิกขาบท ดังนี้ว่า

โย ปน ภิกขุ อนุปสมปนฺนสฺส อุตตริมนุสสธมฺมํ อาโรเจยฺย ภูตสฺมี ปาจิตฺตียนฺติ ฯ^{๗๒}

ก็ ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๗๓}

คัมภีร์สมันตปาสาทิกา^{๗๔} อธิบายว่า

พระอริยะยอมไม่อวด คำชักจูงยอมไม่มีแก่พระอริเจ้าทั้งหลาย แต่เมื่อผู้อื่นอวดคุณของตนเอง ท่านก็ไม่ห้ามคนเหล่านั้น และเมื่อไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้น (เพราะการบอกคุณของตน) อย่างนี้ จึงยินดีตามปัจจัยที่เกิดขึ้น ภายในพระอริยเจ้าทั้งหลาย อุตตริมนุสสธรรมมีอยู่จริง เพราะเหตุฉะนั้น พระผู้มี

^{๗๑} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔/๑๘๘.

^{๗๒} วิ.มหา. (บาลี) ๒/๖๙/๑๔๓.

^{๗๓} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๖๙/๒๕๕.

^{๗๔} วิ.มหา.อ. (ไทย) ๒/๖๗/๓๓๒-๓๓๓.

พระภาคจึงไม่ทรงตรัสว่าพวกโมฆบุรุษ เพราะภิกษุนั้นปะปนด้วยพระอริยะเจ้า แต่ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย โฉนพวกเธอ แล้วจึงตรัสว่า เพราะเห็นแก่ปากท้อง เป็นต้น ในพระดำรัสเหล่านั้น เพราะเหตุที่พระพระอริยะเจ้าฟังคำของคนเหล่านั้นแล้วถูกชาวบ้านผู้เลื่อมใสถามโดยนัยว่า ท่านผู้เจริญ ทราบว่า พระคุณเจ้าเป็นพระโสดาบันหรือ เป็นต้น เห็นว่าไม่มีโทษในเมื่อพระผู้มีพระภาคยังมีได้ ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ จึงยอมรับการบรรลुकุณพิเศษทั้งของตนเองและของคนเหล่านั้น ด้วยความมีจิตบริสุทธิ์ และพระอริยะเจ้าเมื่อยอมรับอย่างนี้ แม้เมื่อยินดีบิณฑบาตที่ภิกษุบุรุษเหล่านั้นสรรเสริญคุณแห่งอุตตริมานุสสรณเพราะเหตุแห่ง (ปาก) ท้องให้เกิดขึ้น ด้วยความมีจิตบริสุทธิ์ จึงเป็นเหมือนสรรเสริญคุณแห่งอุตตริมานุสสรณเพราะเหตุแห่งปากท้อง

คัมภีร์กังขาวิตรณ^{๗๕} อธิบายความว่า คำว่า

อุตตริมานุสสรณ (อุตตริมานุสสรณัม) ได้แก่ธรรมของบุคคลผู้ได้มานและอริยมรรค ซึ่งเป็นธรรมอันยิ่งของมนุษย์ คำว่าที่มีจริงต้องอาบัติปาจิตตีย์ ความว่า เมื่อมานธรรมเป็นต้นมีอยู่ในตน ภิกษุบอกมานธรรมนั้นต่อบุคคลอื่น เว้นภิกษุและภิกษุณี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ภิกษุบอกมานธรรมเป็นต้นอันมีอยู่จริงในตนเองโดยตรง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าว่าภิกษุบอกแก่คนใด คนนั้นย่อมรู้เนื้อความโดยพลันว่า ภิกษุนี้เป็นมานลาภี หรือว่า เป็นพระอริยะ ดังนี้ โดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ถ้าเขาไม่เข้าใจเนื้อความ ต้องอาบัติทุกกฏ ภิกษุบอกโดยปริยาย เขาจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ตามต้องอาบัติทุกกฏ

อนุปสัมบัน ความหมาย ยกเว้นภิกษุ ภิกษุณี นอกนั้นชื่อว่าอนุปสัมบัน^{๗๖} ผู้ยังมีได้อุปสมบท ได้แก่คฤหัตถ์และสามเณร (รวมทั้งสิกขมานาและสามเณรี) ผู้มิใช่ภิกษุหรือภิกษุณี^{๗๗} (ภิกษุและภิกษุณี เรียกว่า อุปสัมบัน)

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติสิกขาบทนี้แล้ว ไม่พบหลักฐานว่ามีพระอริยะได้กล่าวอวดอุตตริมานุสสรณที่มีในตนกับอนุปสัมบัน นั้นแสดงให้เห็นว่า พระอริยะท่านไม่พอใจต้องอาบัติที่พระผู้มีพระภาคที่ทรงบัญญัติไว้^{๗๘}

เหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ เกิดขึ้นเพราะภิกษุที่จำพรรษาที่ฝั่งแม่น้ำวัคคุมหา แคว้นวัชชี อันเป็นสถานที่เดียวกันกับเหตุให้มีสิกขาบทบัญญัติเรื่องการกล่าวอวดอุตตริมานุสสรณที่ไม่มีในตน พึงสังเกตว่า สิกขาบทนี้ไม่ใช่การกล่าวอวดในลักษณะของการกล่าวเท็จ หรือภาษาชาวบ้านเรียกว่าโม้ แต่เป็นการบอกว่าตนเองมีอุตตริมานุสสรณที่มีอยู่จริงแก่อนุปสัมบัน

^{๗๕} กง.ขา.อ. (ไทย) ๒๔๕.

^{๗๖} วิ.มहा. (ไทย) ๒/๗๐/๒๕๕.

^{๗๗} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๕๓๘.

^{๗๘} ดูรายละเอียดใน วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๒/๔๓๐.

๒.๗ พระอริยะต้องอาบัติ ท่านปฏิบัติอย่างไร

โกสัมพียสูตร^{๗๙} พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงญาณที่เป็นโลกุตตระ ธรรมของอริยสาวก ๗ ประการ ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่า ญาณ ๗ ประการนี้คือผู้ที่เพียบพร้อมด้วยโสดาปัตติผล และ ญาณอันเป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอาบัติถ้าอริยบุคคลต้องเข้าแล้วก็จะรับแสดงต่อสำนักพระศาสดาหรือเพื่อนพรหมจารีและสำรวมระวังต่อไป ไม่กระทำให้ต้องอาบัติเช่นนั้น เป็นญาณ ลำดับที่ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ คือ

อริยสาวกพิจารณาเห็นดังนี้ว่า บุคคลผู้มีทิวฐิ เป็นผู้มีสภาพเช่นใดถึงเราก็มีสภาพเช่นนั้น บุคคลผู้มีทิวฐิ เป็นผู้มีสภาพอย่างไร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้มีทิวฐิ เป็นผู้มีสภาพอย่างนี้ คือ การออกจากอาบัติเช่นใดย่อมปรากฏ อริยสาวกต้องอาบัติเช่นนั้นก็รับแสดง เปิดเผย ทำให้ชัดเจนอาบัตินั้นในสำนักศาสดา หรือเพื่อนพรหมจารีที่เป็นวิญญูชนทั้งหลาย ครั้นแสดง เปิดเผย ทำให้ชัดเจนแล้วก็สำรวมระวังต่อไป เด็กอ่อนที่นอนหงาย มือหรือเท้าถูกถ่านไฟแล้วก็ชักมือหรือเท้ากลับทันที แม้ฉับใด บุคคลผู้มีทิวฐิก็ฉับนั้นเหมือนกันเป็นผู้มีสภาพอย่างนี้ คือ การออกจากอาบัติเช่นใดย่อมปรากฏ อริยสาวกต้องอาบัติเช่นนั้น ก็รับแสดง เปิดเผย ทำให้ชัดเจนอาบัตินั้นในสำนักศาสดา หรือเพื่อนพรหมจารีที่เป็นวิญญูชนทั้งหลาย ครั้นแสดง เปิดเผย ทำให้ชัดเจนแล้วก็สำรวมระวังต่อไป อริยสาวกนั้น ก็รู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้มีทิวฐิ เป็นผู้มีสภาพเช่นใดถึงเราก็มีสภาพเช่นนั้น นี่คือนิยามที่ ๔ ที่เป็นอริยะ เป็นโลกุตตระ ไม่ทั่วไปแก่ปุถุชนทั้งหลาย ซึ่งอริยสาวกนั้น บรรลุแล้ว ... ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ตรวจสอบสภาวะธรรมดีแล้ว ด้วยการทำให้แจ้งโสดาปัตติผลอย่างนี้ อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ ย่อมเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยโสดาปัตติผลแล

คัมภีร์อรรถกถา^{๘๐} อธิบายว่า อริยสาวกเมื่อต้องอาบัติ ย่อมต้องอาบัติที่เป็นอจิตตกะเท่านั้น เช่นอาบัติเพราะสร้างกุฎิครุกาบัติทั้งหลาย และเช่นอาบัติเพราะการนอนร่วมกันเป็นต้นในหลุกาบัติทั้งหลาย พระอริยสาวกย่อมไม่แก้ง คือไม่จงใจต้องอาบัตินั้น ย่อมไม่ปกปิดอาบัติที่ต้องแล้ว เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสพระดำรัสเป็นต้นว่าก็รับแสดง ความว่า เมื่อมีบุคคล (ภิกษุ) ที่ชอบพอกันเป็นผู้รับอาบัติ เธอก็ไม่ต้องอดกลั้นทั้งวันหรือทั้งคืน พึงรีบไปยังที่อยู่ของภิกษุผู้ชอบพอกัน ทั้งที่เป็นกลางคืนที่มีคัมภีร์ประกอบด้วยองค์ ๔ แล้วแสดงทันที

อจิตตกะ^{๘๑} ความหมายคือ ไม่มีเจตนา เป็นชื่อของอาบัติพวกหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยสมุฏฐานที่แม้ไม่มีเจตนา คือ ถึงแม้ไม่จงใจทำก็ต้องอาบัติ เช่น ฉันทอาหารในเวลาวิกาล ดื่มน้ำเมา เป็นต้น

^{๗๙} ตูรายละเอียดยใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๙๓-๔๙๔/๕๓๓-๕๓๖.

^{๘๐} ม.ม.อ.(ไทย) ๒/๔๙๖/๔๑๑.

^{๘๑} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด), หน้า ๕๒๐-๕๒๑.

ภิกษุผู้มีศีลดีงามประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ภิกษุผู้มีศีลดีงามประกอบด้วยองค์ ๔ ย่อมสมาน
สงฆ์ที่แตกกันแล้วให้สามัคคี คือ ๑) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ๒) ไม่ลำเอียงเพราะชัง ๓) ไม่ลำเอียง
เพราะหลง ๔) ไม่ลำเอียงเพราะกลัว

ธรรมที่ผู้วิจยค้นคว้าเพื่อนำมาแสดงไว้นี้ ผู้วิจยมีความเห็นว่า ภิกษุผู้เป็นพระอริยะ เมื่อ
ต้องอาบัติแล้วท่านจะรับแสดงอาบัติ ไม่ปล่อยให้นั่งช้ำและจำสรวมระวังมิให้ต้องอาบัติเช่นเดิม

๒.๘ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ

คัมภีร์ปริวาร แสดงไว้ว่า บุคคลใดบ้างที่ไม่ต้องอาบัติ บุคคลใดบ้างที่ต้องอาบัติ บุคคล
ใดบ้างที่ไม่จงใจต้องอาบัติ และบุคคลใดบ้างที่จงใจต้องอาบัติ ดังนี้

เทว ปุคฺคลา อภพฺพา อาปตฺตี อาปชฺชิตุ พุทฺธา จ ปจฺเจกพุทฺธเจ้า ฯ
บุคคล ๒ จำพวก ไม่ควรต้องอาบัติ คือ ๑) พระพุทธเจ้า ๒) พระปัจเจกพุทธเจ้า
เทว ปุคฺคลา ภพฺพา อาปตฺตี อาปชฺชิตุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณีโย จ ฯ
บุคคล ๒ จำพวก ควรต้องอาบัติ คือ ๑) ภิกษุ ๒) ภิกษุณี
เทว ปุคฺคลา อภพฺพา สยจิจฺจ อาปตฺตี อาปชฺชิตุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณีโย จ อริยปุคฺคลา ฯ
บุคคล ๒ จำพวก ไม่จงใจต้องอาบัติ คือ ๑) ภิกษุชั้นอริยบุคคล ๒) ภิกษุณีชั้นอริยบุคคล
เทว ปุคฺคลา ภพฺพา สยจิจฺจ อาปตฺตี อาปชฺชิตุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณีโย จ ปุณฺณชนา ฯ
บุคคล ๒ จำพวก ควรจงใจต้องอาบัติ คือ ๑) ภิกษุปุณฺณ ๒) ภิกษุณีปุณฺณ
เทว ปุคฺคลา อภพฺพา สยจิจฺจ สาทิสาริ วตฺถุ อชฺฌมาจริตุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณีโย จ อริยปุคฺคลา ฯ
บุคคล ๒ จำพวก ไม่จงใจประพฤติล่วงวัดถุที่มีโทษแรง คือ ๑) ภิกษุชั้นอริยบุคคล
๒) ภิกษุณีชั้นอริยบุคคล
เทว ปุคฺคลา ภพฺพา สยจิจฺจ สาทิสาริ วตฺถุ อชฺฌมาจริตุ ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณีโย จ ปุณฺณชนา ฯ^{๘๒}
บุคคล ๒ จำพวก ควรจงใจประพฤติล่วงวัดถุที่มีโทษแรง คือ ๑) ภิกษุปุณฺณ ๒) ภิกษุณีปุณฺณ^{๘๓}

ธรรมที่ได้นำมาแสดงนี้ บ่งชี้ว่า พระอริยสาวกไม่จงใจ (ไม่แกล้ง) ต้องอาบัติ อีกทั้งไม่จงใจ
ประพฤติล่วงวัดถุที่มีโทษแรง คือ อนันตริยกรรม^{๘๔} ประกอบด้วย ธรรม ๕ ประการ คือ

- ๑) มาตุฆาต (ฆ่ามารดา)
- ๒) ปิตุฆาต (ฆ่าบิดา)
- ๓) อรหันตฆาต (ฆ่าพระอรหันต์)
- ๔) โลหิตุปบาท (มีจิตประทุษร้ายทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อ
ด้วยจิตคิดร้าย)
- ๕) สังฆเภท (ทำลายสงฆ์ให้แตกกัน)

^{๘๒} วิ.ป. (บาลี) ๘/๓๓๒/๒๖๐.

^{๘๓} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๒/๔๓๐.

^{๘๔} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๔๑/๕๙๕.

ภิกษุ (รวมถึงภิกษุณี) ผู้กล่าววัตถุที่ทำให้สังฆ์แตกต่างกัน ๑๘ ประการ^{๘๕} อันเป็นการชักนำไปสู่การทำลายสงฆ์ให้แตกต่างกันด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ หรือมีอีกชื่อหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงกับพระสารีบุตรทรงเรียกว่า อธรรมวาที ๑๘ อย่าง^{๘๖} มาในพระสูตรทรงแสดงไว้โดยย่อ ประกอบด้วยวัตถุ ๑๐ ประการ^{๘๗}

ธรรมที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้านำมาแสดงนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภิกษุที่เป็นอริยบุคคล ย่อมไม่จงใจต้องอาบัติ และทั้งยังไม่ล่วงวัตถุที่มีโทษแรง เช่น กล่าวอธรรมอันเป็นเหตุให้เกิดวัตถุสังฆเภทในทางตรงข้ามภิกษุผู้ปุถุชน คือ ภิกษุผู้ที่จงใจต้องอาบัติและยังก้าวล่วงวัตถุที่มีโทษรุนแรง เช่น กล่าวอธรรม อันเป็นสาเหตุนำไปสู่สังฆเภท หรือเรียกว่าเป็นผู้ก่อเหตุ สังฆเภทวัตถุ เป็นต้น

๒.๙ วิบัติ ๔

พระอุบาลีได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเกี่ยวกับอาบัติหนัก อาบัติเบา อาบัติที่มีส่วนเหลืออาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือ อาบัติชั่วหยาบ อาบัติที่ไม่ชั่วหยาบ ลิกขาบทเป็นยาวตติยกะ ลิกขาบททั่วไป ลิกขาบทไม่ทั่วไป ลิกขาบทที่จำแนกไว้ระงับด้วยสมณะ ๑ ขอให้พระพุทธเจ้าได้โปรดชี้แจงเรื่องนั้นแม้ทั้งหมด พระผู้มีพระภาคตรัสตอบ วิบัติทั้ง ๔^{๘๘} จำแนกไว้ ว่า

อาบัติหนักมี ๓๑ ในอาบัติหนักเหล่านั้นอาบัติไม่มีส่วนเหลือมี ๘ อาบัติหนักจัดเป็นอาบัติชั่วหยาบอาบัติชั่วหยาบจัดเป็นสี่วิบัติ

สี่วิบัติ ปาราชิก สังฆาทิเสส เรียกว่า สี่วิบัติ

อาจารย์วิบัติ ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต คือ ดำด้วยประสงค์จะล้อเล่นอาบัตินั้นๆ รวมเรียกว่า อาจารย์วิบัติ

ทิฏฐิวิบัติ บุคคลมีปัญญาเขลาทั้งหลาย ถูกโมหะครอบงำถูกอัสถรรมรุ่มล่อม ยึดถือความเห็นวิปริต กล่าวต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้นๆ รวมเรียกว่า ทิฏฐิวิบัติ

อาชีวิวิบัติ ภิกษุมีความปรารถนาชั่ว ถูกความอยากครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุทำหน้าที่ชักสอ เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเป็นพระอรหันต์ เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุออกปากขอโภชนะอันประณีตมาเพื่อตนแล้วฉัน เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุณีออกปากขอโภชนะอันประณีตมาเพื่อตนแล้วฉัน เพราะเหตุแห่งอาชีวะ ภิกษุไม่อาพาธออกปากขอแกงหรือข้าวสุกมาเพื่อตนแล้วฉัน เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะนั้นๆ รวมเรียกว่า อาชีวิวิบัติ

^{๘๕} วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๕๒/๒๑๓-๒๑๕, วิ.ป. (ไทย) ๘/๒๗๕/๓๖๙-๓๗๐.

^{๘๖} วิ.ม.๕/๔๖๘/๓๖๒-๓๖๓.

^{๘๗} อจ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๓๗/๘๘.

^{๘๘} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๖/๕๐๙-๕๑๑.

อาชีวิวัตเป็นปัจจัย ต้องอาบัติ ๖ สมุฏฐาน คือ^{๘๙}

- ๑) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุผู้มีความปรารถนาชั่วช้า ถูกความอยากครอบงำ กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก
 - ๒) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุทำหน้าที่ชักส่ต้องอาบัติสังฆาติเสส
 - ๓) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุรูปใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุรูปนั้นเป็นพระอรหันต์ เมื่อผู้ฟังเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย
 - ๔) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุออกปากขอโภชนะอันประณีตมาเพื่อประโยชน์ของตนแล้วฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์
 - ๕) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุณีออกปากขอโภชนะอันประณีตมาเพื่อประโยชน์ของตนแล้วฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ
 - ๖) เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณแห่งอาชีวะ ภิกษุไม่เป็นไขออกปากขอแคง หรือข้าวสุกมาเพื่อประโยชน์ตนแล้วฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ
- เพราะอาชีวิวัตเป็นปัจจัย ต้องอาบัติ ๖ อย่างเหล่านี้

ภิกษุผู้ที่กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เพราะต้องการลาภปัจจัย มีไถยจิต คิดจะลักขโมย จึงใช้วิธีการล่อลวงด้วยการกล่าวคำเท็จวอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน นอกจากเป็นผู้ที่มีศีลวิบัติแล้วยังเป็นการเลี้ยงชีพผิด มีอาชีวิวัต

^{๘๙} วิ.ป. (ไทย) ๘/๒๘๗/๓๘๖.

บทที่ ๓

หลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก

หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมคือ อริยสัจสี่ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งคือ ปฏิจจนสมุปบาท และต่อมาพระองค์ทรงเผยแผ่ธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ให้กับปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ยสกุลบุตรและสหายนิกขตวัคคีย์ รวมมีสาวกสำเร็จเป็นพระอรหันต์จำนวน ๖๐ รูป ทรงอนุญาตให้สาวกของพระองค์ออกไปประกาศพระศาสนา^๑ โดยกำชับให้สาวกของพระองค์จาริกไปรูปเดียว ไม่ไปทางเดียวกัน เพื่อเผยแผ่พระธรรม เป็นการอนุเคราะห์ชาวโลก ให้แสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ ผู้วิจยตั้งข้อสังเกตว่า พระพุทธเจ้าทรงกำชับเสมอว่า ให้ภิกษุรักษาศีล ถึงพร้อมด้วยปาติโมกข์สังวรศีล เพื่อการเจริญสมาธิและปัญญา สำหรับการแสดงธรรมนั้น ให้สาวกของพระองค์แสดงพร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธบริบูรณ์ครบถ้วน ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหาพระธรรมยังประโยชน์ให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและนำไปถ่ายทอดบอกสอนได้ถูกต้องต่อไป หากการถ่ายทอดไม่ถึงพร้อมในอรรถและพยัญชนะอาจส่งผลให้มีการเรียนรู้ถ่ายทอดบอกสอนกันผิด ๆ ต่อไปก็มีการทรงจำกันผิด ๆ เป็นเหตุให้ธรรมอันตรธาน^๒

เมื่อพระพุทธศาสนามีการเผยแพร่ออกไปจากบุคคลหนึ่งสู่คนอีกกลุ่มหนึ่งย่อมมีฐานะมีโอกาสเป็นไปได้ว่า คำสอนที่พระพุทธเจ้าได้บอกสอนไว้นั้นอาจมีการจำกันผิด เมื่อจำมาผิดส่งผลให้การถ่ายทอดบอกสอนกันผิด พร้อมทั้งมีการอธิบายผิด พระพุทธเจ้าทรงมองเห็นประเด็นนี้ พระองค์จึงได้บอกแสดงหลักเกณฑ์การตัดสินพิจารณาพระธรรมวินัยไว้คือหลักมหาปเทศ ๔ มีมาในพระวินัยและพระสูตร หลักพิจารณาธรรม ๘

หลักตัดสินดังกล่าวนี้เป็นหลักสำคัญที่จะนำมาประกอบการพิจารณาการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ซึ่งปัจจุบันนี้ผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม คือผู้ที่มีกิเลส มีใฝ่จิตอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่น มีอุปายวิธีการเลี้ยงบาปที่แยบคาย ท่านเสถียรพงษ์ วรรณปก ได้เขียนไว้ว่า “การเลี้ยงบาป หรือบางครั้งเรียกว่า เลี้ยงบาป นั้นหมายถึงความเป็นคนหัวหมอ รู้ว่าพระบาลีห้ามไม่ให้ทำอะไร แต่จะฝักทำ และหาเหตุผลอธิบายว่าไม่ผิด ไม่ต้องอาบัติ”^๓ บางท่านมีวิธีหลักเลี้ยงบาปการกล่าวอวดโดยตรงว่าตนเองคือพระอริยะ ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองไม่ต้องอาบัติปาราชิกเหตุเพราะลักขบขัทข้อที่ ๔

^๑ ดูรายละเอียดใน วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒ อง.ทก. (ไทย) ๒๐/๒๐-๒๑/๗๒-๗๓.

^๓ เสถียรพงษ์ วรรณปก, ความเป็นมาของอาบัติปาราชิก, (บ.พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด ; ๒๕๓๗), หน้า

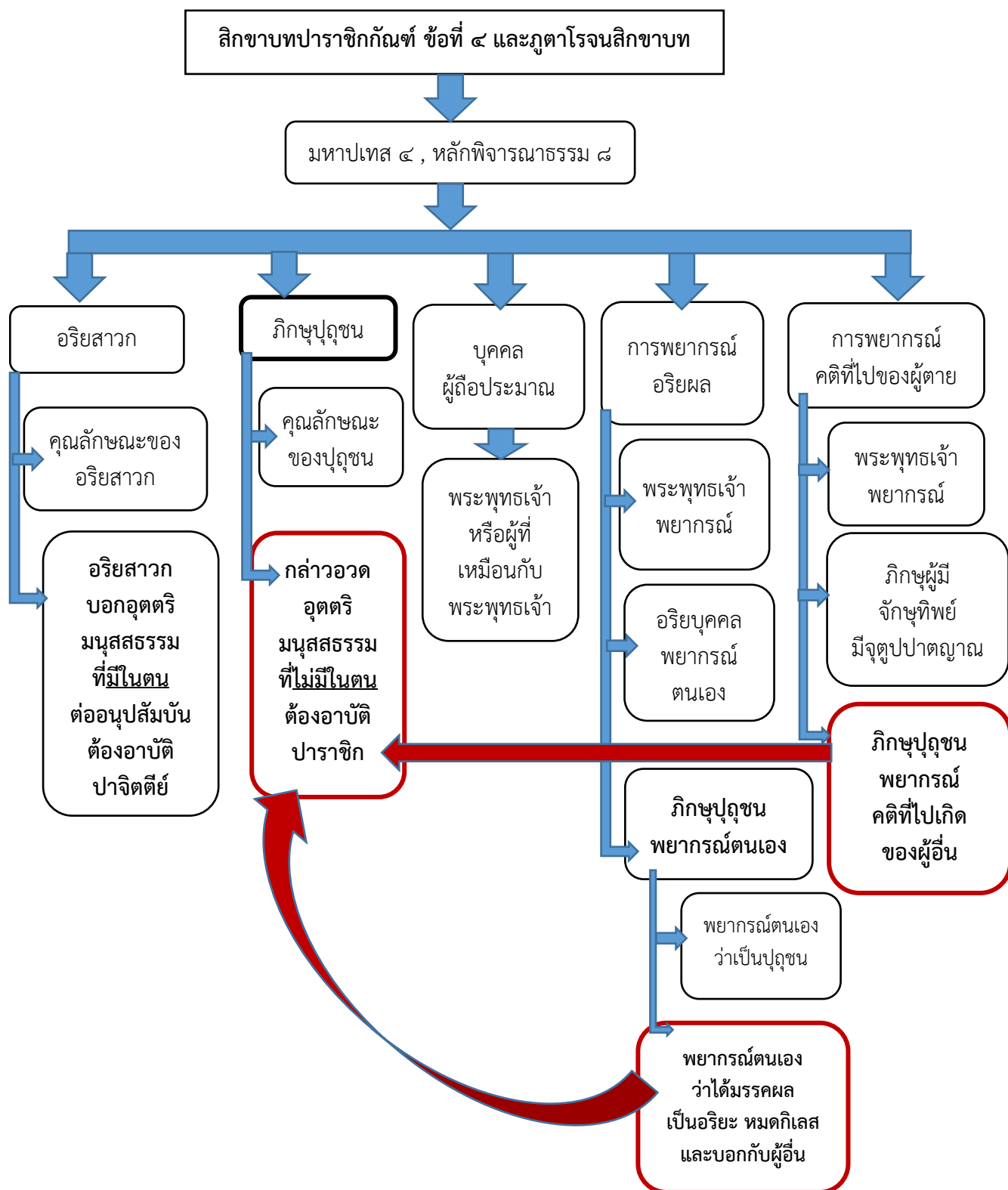
เช่น อ้างว่า พูด กล่าวตามพระพุทธเจ้า เรียกว่า ยัดคำพูดตนเองใส่พระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า แล้วก็พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย (อ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้า) เสมือนเป็นบุคคลที่มีจิตอุปาทาน มีจักขุทิพย์ สามารถชี้ชัดได้ว่าผู้ตายไปเกิดในภพภูมิใด ซึ่งการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายนี้ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ผู้ที่จะพยากรณ์ได้คือพระพุทธเจ้าหรือผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนกับพระพุทธเจ้าเท่านั้น

เมื่อมีผู้อื่นกล่าวยกย่องว่าพระภิกษุบางรูป คือพระอริยะ ภิกษุบางรูปดังกล่าวได้แสดงอาการทำที่มีอาการยอมรับ ด้วยสีหน้าพึงพอใจ ออกเสียงตอบรับ โดยไม่ได้กล่าวออกมาจากปากตนเอง ไม่ได้แปลงเสียงด้วยตนเองว่าตนเองคือพระอริยะ ภิกษุบางรูปกล่าวว่าได้ตัดกิเลสหมดสิ้นไปแล้ว ตัดรากถอนโคนอวิชชาหมดสิ้นแล้ว ภิกษุบางรูปกล่าวว่าระลึกชาติได้ รู้ว่าในอดีตได้เกิดเป็นอะไรมาแล้ว (มีพุพเพนิวาสานุสสติญาณ) เหตุเพราะภิกษุบางรูปกล่าวคลุมเครือคือไม่กล่าวโดยตรงว่าตนเองคือพระอริยะ ดังนั้นผู้วิจัยมีความจำเป็นที่ค้นคว้าหลักธรรมที่เป็นคุณลักษณะของพระอริยะ หรือเรียกว่าอริยสาวก คุณลักษณะของภิกษุปุณฺณ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า ปุณฺณสาวก นำมาพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างการบอกอตุตถิมนุสสรธรรมที่มีจริงในตน และกล่าวอวตตุตถิมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน กล่าวคือ จำแนกได้ว่า ตามหลักฐานในคัมภีร์พระไตรปิฎกนั้นมีฐานะมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ที่พระอริยสาวกบอกอตุตถิมนุสสรธรรมที่มีอยู่จริงในตน ส่วนปุณฺณสาวกนั้นก็ตรงกันข้าม นั่นคือ ผู้ที่กล่าวอวตตุตถิมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนก็คือภิกษุปุณฺณ นั่นเอง

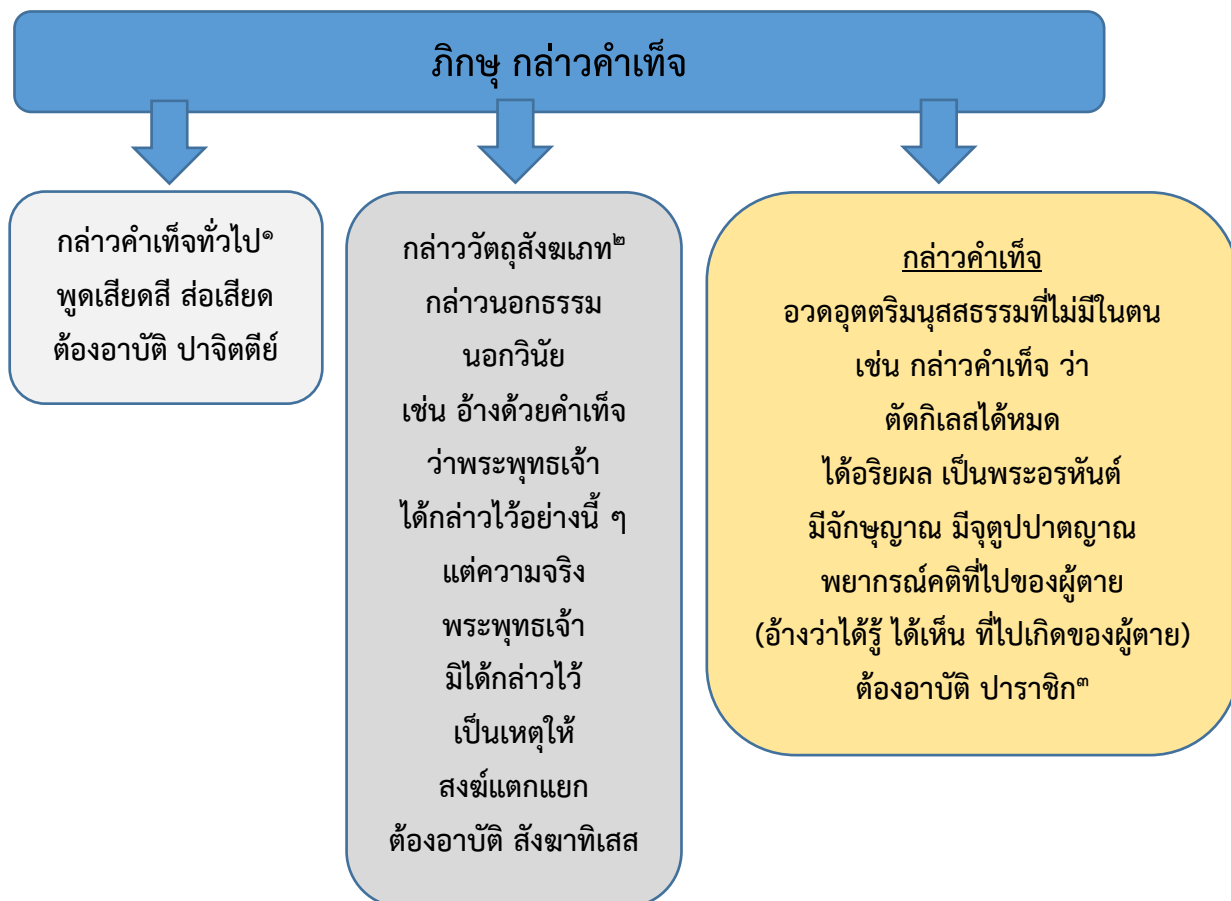
นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพยากรณ์ความเป็นพระอริยะ การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย เพื่อนำมาเปรียบเทียบประกอบพิจารณากับสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ ดังจะได้เขียนไว้เป็นลำดับต่อไป

เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปลำดับหลักธรรมวินัย และจัดทำแผนภาพเชื่อมโยงหลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวตตุตถิมนุสสรธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก พอสังเขป โดยลำดับแผนภาพ เพื่อทำความเข้าใจหลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวตตุตถิมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน โดยใช้หลักมหาปเทศ ๔ ตามแนวพระวินัย หลักมหาปเทศ ๔ ตามแนวพระสูตร หลักพิจารณาธรรม ๘ ประการ คุณลักษณะของผู้บรรลุลหฺรรม (อริยสาวก) ในพระพุทธศาสนา คุณลักษณะของปุณฺณสาวก การถือประมาณในบุคคล การพยากรณ์อริยผล (พยากรณ์ถูกต้อง, พยากรณ์ผิดพลาด) การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย (พยากรณ์ถูกต้อง, พยากรณ์ผิดพลาด) หลักเกณฑ์ที่กล่าวมานี้ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเพื่อนำมาเป็นบทสรุปการอวตตุตถิมนุสสรธรรม ดังแผนภาพที่ ๑ แสดงไว้ที่หน้า ๕๑ การอวตตุตถิมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนเป็นการกล่าวเท็จอย่างหนึ่งแต่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทที่มีการปรับอาบัติขึ้นปาราชิกซึ่งหนักกว่าการปรับอาบัติในการกล่าวเท็จในเรื่องอื่น นอกจากนี้ยังมีพระบัญญัติเกี่ยวกับการดูธรรมของพระพุทธเจ้าอันเป็นเหตุในวัดอุสฺงฆเมท ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในแผนภาพที่ ๒ หน้า ๕๒

แผนภาพที่ ๑ หลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตริมนุสสรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก

แผนภาพที่ ๒ แสดงความแตกต่างการปรับอาบัติในเหตุเพราะการกล่าวเท็จ

หมายเหตุ^๑ สิกขาบท มาในมุสาวาทวรรค คือ

ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเท็จทั้งที่รู้ (วิ.มหา.(ไทย) ๒/๒/๑๘๖)

ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะกล่าวเสียดสี (วิ.มหา.(ไทย) ๒/๑๔/๒๐๑)

ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะส่อเสียดภิกษุ (วิ.มหา.(ไทย) ๒/๓๗/๒๒๕)

หมายเหตุ^๒ วัตถุสังฆเภท เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน ทำให้ภิกษุแยกออกจากกัน แยกกันทำ
อุโบสถ มาใน สังฆเภทชั้นธกะ วิ.จุ.(ไทย) ๗/๓๕๒/๒๑๔-๒๑๕., สังฆเภทสูตร
อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๓๗/๘๘. ภิกษุผู้ที่ทำให้สงฆ์แตกแยก ผู้กล่าววัตถุสังฆเภท
ต้องอาบัติสังฆาติเสส ข้อที่ ๑๐ (วิ.มหา ๑/๔๑๑/๔๔๔-๔๔๕.) ผู้ที่คล้อยตาม
สนับสนุนต้องอาบัติสังฆาติเสสข้อที่ ๑๑ (วิ.มหา ๑/๔๑๘/๔๕๐.)

หมายเหตุ^๓ สิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ วิ.มหา (ไทย) ๑/๑๙๗/๑๘๓.

๓.๑ หลักวินิจัยการอวดอุตริมนุสสธรรม

การวินิจัยเรื่องราวต่าง ๆ เช่นเรื่องเกี่ยวกับการกล่าวธรรมวินัยของพุทธสาวก ว่าการกล่าวธรรมวินัยนั้นใช้ธรรม ใช้วินัยที่พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงแสดงไว้หรือไม่ มีความจำเป็นอย่างไรที่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์สำหรับการวินิจัยทั้งนี้เพื่อให้การวินิจัยถูกต้อง แม่นยำ เป็นไปด้วยความยุติธรรม หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตีความของบ้านเมืองนั้นใช้หลักกฎหมายและตัวอย่างฎีกา เป็นต้น หลักเกณฑ์สำหรับพระพุทธศาสนานั้นให้ความสำคัญกับคำสอนของพระพุทธเจ้าและพุทธสาวกในพระไตรปิฎก (คำสอนของพุทธสาวกก็คือหลักธรรมเดียวกันกับที่พระพุทธเจ้าได้ทรงถ่ายทอดไว้) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือคำอธิบายพระไตรปิฎกหรือเรียกว่าอรรถกถา ลำดับขั้นต่อมาคือ ฎีกา อนุฎีกา อรรถนิมิตของอาจารย์รุ่นต่อ ๆ มา แม้แต่คำสอนของพระพุทธเจ้าท่านก็ทรงให้ใช้หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบเปรียบเทียบคำสอนของพระองค์ นั่นคือ หลักมหาปเทศ ๔ และหลักพิจารณาธรรม ๘ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอเป็นลำดับไป

๓.๑.๑ มหาปเทศ ๔ ตามแนวพระวินัย

ในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ทรงมีพุทธานุญาตให้ภิกษุสาวกของพระองค์สามารถวินิจัยธรรมวินัยแทนพระองค์ได้ แม้กระนั้นก็ยังมิมีภิกษุที่มีความเคลือบแคลงสงสัยในพระวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้แล้ว ภิกษุสาวกของพระองค์เกรงว่าจะมีความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อน จึงได้กราบทูลถามจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงมีพระดำรัสวางกฎเกณฑ์ในการพิจารณาพระวินัย โดยพระผู้มีพระภาคได้ประทานมหาปเทศตามแนวพระวินัยไว้ ๔ ข้อ คือ

- ๑) ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร
- ๒) ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควรถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร
- ๓) ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร
- ๔) ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดเราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร^๔

๓.๑.๒ มหาปเทศ ๔ ตามแนวพระสูตร

หลักการตรวจสอบพระธรรมวินัยแนวพระสูตร คือ มหาปเทศ ๔ ประการ ดังนี้

- ๑) ภิกษุในธรรมวินัยนี้พึงกล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้าได้สดับรับมาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคว่า นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นสัตตสุสาน เธอทั้งหลายยังไม่พึงขึ้นชม ยังไม่พึงคัดค้านคำกล่าวของผู้นั้น พึงเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้ว พึงสอบดูในสูตร เทียบดูในวินัย ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ไม่ได้ เทียบเข้าในวินัยก็ไม่ได้

^๔ วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๐๕/๑๓๙-๑๔๐.

ฟังลงสันนิษฐานว่า นี่มิใช่พระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน

และภิกษุนี้รับมาผิด เธอทั้งหลายฟังทั้งคำนั้นเสีย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ได้ เทียบเข้าในวินัยก็ได้

ฟังลงสันนิษฐานว่า นี่เป็นพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน

และภิกษุนี้รับมาด้วยดี เธอทั้งหลายฟังจำหาปเทศประการที่ ๑ นี้ไว้

๒) ภิกษุในธรรมวินัยนี้ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ในอवासชื่อโน้นมีสงฆ์อยู่พร้อมด้วย พระเถระ พร้อมด้วยปาติโมกข์ ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าสงฆ์นั้นว่า ...

เธอทั้งหลายฟังจำหาปเทศ ประการที่ ๒ นี้ไว้

๓) ภิกษุในธรรมวินัยนี้ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ในอवासชื่อโน้น มีภิกษุผู้เป็นพระเถระ

อยู่จำนวนมาก เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย

ทรงมัตถิกา ข้าพเจ้าได้สดับมา เฉพาะหน้าพระเถระเหล่านั้นว่า ...

เธอทั้งหลายฟังจำหาปเทศ ประการที่ ๓ นี้ไว้

๔) ภิกษุในธรรมวินัยนี้ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า ในอवासชื่อโน้นมีภิกษุผู้เป็นเถระ

อยู่รูปหนึ่ง เป็นพหูสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัยทรงมัตถิกา

ข้าพเจ้าได้สดับรับมาเฉพาะหน้าพระเถระรูปนั้นว่า...

เธอทั้งหลายฟังจำหาปเทศ ประการที่ ๔ นี้ไว้^๕

หลักมหาปเทศ ๔ ตามแนวพระสูตรที่นำมาแสดงนี้ เรียกโดยย่อ คือ ๑) พุทธาปเทศ ผู้พูดยกอ้างว่าฟังมาจากพระพุทธเจ้า ๒) สังฆาปเทศ ผู้พูดยกอ้างว่าฟังมาจากพระสงฆ์ทั้งหมด ๓) สัมพหุ ลัตถရာปเทศ ผู้พูดยกอ้างว่าฟังมาจากพระเถระมารูป ๔) เอกเถราปเทศ ผู้พูดยกอ้างว่าฟังมาจากพระเถระรูปหนึ่ง

คัมภีร์มโนรธปุรณี^๖ อธิบายความหมายคำสำคัญในหลักมหาปเทศ ๔ ไว้ดังนี้

มหาปเทศ ได้แก่ โอกาสสำคัญ หรือข้ออ้างสำคัญ ได้แก่ เหตุสำคัญทั้งหลายที่พระผู้มีพระภาคทรงอ้างถึงคนสำคัญ ๆ มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นตรัสไว้แล้ว

ไม่ฟังขึ้นชม หมายถึง คำภาษิตนั้นอันเธอทั้งหลายผู้รู้แจ้งยินดีแล้ว ไม่ควรให้การสาธุการแล้วฟังในเบื้องต้นทีเดียว เพราะว่าเมื่อเธอทั้งหลายทำอย่างนี้ ในภายหลังภิกษุนั้นแม้จะถูกตักเตือนว่า คำนี้ไม่สมกัน ก็ยังกล่าวว่า ทำไม เมื่อก่อนธรรมนี้ยังเป็นธรรมอยู่เลย บัดนี้จะไม่ใช้ธรรม หรือ แล้วจึงไม่สละความยึดถือ (ลัทธิ)

ไม่ฟังคัดค้าน ได้แก่ ในเบื้องต้นทีเดียว เธอทั้งหลายไม่ฟังกล่าวว่า ภิกษุโง่รูปนี้พูดเรื่องอะไร เพราะว่าเมื่อเธอทั้งหลายกล่าวอย่างนี้แล้ว ภิกษุนั้นจักไม่กล่าวแม้คำที่สมควรกล่าวและไม่สมควรกล่าว

^๕ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๘/๑๓๔-๑๓๖, อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๘๐/๒๕๓-๒๕๖.

^๖ อง.จตุกก.อ. ๒๒/๑๘๐/๕๕๒-๕๕๓.

บทและพยัญชนะ ได้แก่ พยัญชนะกล่าวคือบท เรียนให้ดีแล้ว ได้แก่ เรียนด้วยดีแล้วว่า บาลี พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้วในที่นี้ อรรถ พระองค์ตรัสไว้แล้วในที่นี้ อนุสนธิ พระองค์ตรัสไว้แล้วในที่นี้ คำขึ้นต้นและคำลงท้ายพระองค์ตรัสไว้แล้วในที่นี้

พึงสวดในพระสูตร ได้แก่ พึงเทียบเคียงในพระสูตร คำว่า เทียบดูในวินัย ได้แก่ พึงสวดสวนในพระวินัย

ในที่นี้ ท่านเรียกวินัยว่าสูตร เหมือนดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสกับท่านพระเรวัตตะ ว่า ท่านพระเรวัตตะถามว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามไว้ ณ ที่ไหน ท่านพระสัพพากามีตอบว่า ณ กรุงสาวัตถีปรากฏในสูตรวิภังค์ ชั้นธกะ ท่านเรียก วินัย เหมือนดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เพราะลวงพระวินัยในเมืองโกสัมพี ภิกษุยอมไม่ยึดถือแม้วินัยปิฎกอย่างนี้ แต่ยอมยึดถือวินัยปิฎกอย่างนี้ว่า อุภโตวิภังค์เป็นพระสูตร ชั้นธกะและปริวารเป็นพระวินัย อีกอย่างหนึ่ง ย่อมยึดถือ ๒ ปิฎกเท่านั้นอย่างนี้ว่า สุตตันตปิฎกเป็นพระสูตร วินัยปิฎกเป็นพระวินัย คือไม่ยึดถือ ๓ ปิฎกแม้อย่างนี้ก่อนว่า อีกอย่างหนึ่ง สุตตันตปิฎกและอภิธัมมปิฎกเป็นพระสูตร วินัยปิฎกเป็นพระวินัย จริงอยู่ ธรรมดาว่าพุทธพจน์ที่ไม่มีชื่อว่าสูตร ก็มีอยู่ คือ ชาตก ปฏิสัมภีทา นิเนส สุตตนิบาต ธรรมบท อุทาน อิติวุตตกะ วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา อปทาน

๓.๑.๓ หลักพิจารณาพระธรรม ๘

หลักการนี้พระพุทธเจ้าได้ทรงให้แนวทางโดยทรงแสดงไว้กับพระนางมหาปชาบดี ดังนี้ พระผู้มีพระภาคทรงตรัสว่า โคตมี ท่านรู้ธรรมเหล่าใดว่า

- ๑) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความกำหนด ไม่เป็นไปเพื่อคลายความกำหนด
- ๒) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความประกอบไว้ ไม่เป็นไปเพื่อความพราก
- ๓) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อการสะสม ไม่เป็นไปเพื่อการไม่สะสม
- ๔) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความมกมาก ไม่เป็นไปเพื่อความมกน้อย
- ๕) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษ ไม่เป็นไปเพื่อความสันโดษ
- ๖) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความคลุกคลีหมู่คณะ ไม่เป็นไปเพื่อความสงัด
- ๗) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ไม่เป็นไปเพื่อปรารภความเพียร
- ๘) ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความเป็นคนเลี้ยงยาก ไม่เป็นไปเพื่อความเป็นคนเลี้ยงง่าย^๗

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมคล้ายกันนี้ โดยทรงตรัสไว้กับพระอุบาลี ในสัทธสาสนสูตร มี ๗ ข้อ ดังนี้

อุบาลี เธอรู้ธรรมเหล่าใดว่า ธรรมเหล่านี้ เป็นไป เพื่อ
ความเบื่อหน่ายอย่างที่สุด (เอกัณตนิพพิทา) เพื่อคลายกำหนด (วิราคะ)
เพื่อความดับ (นิโรธ) เพื่อสงบระงับ (อุปสมะ) เพื่อรู้ยิ่ง (อภิญญา)
เพื่อตรัสรู้ (สัมโพธะ) เพื่อนิพพาน (นิพพาน)

^๗ วิ.จ. (ไทย) ๗/๔๐๖/๓๒๓.

เธอพึงทรงจำธรรมเหล่านั้นไว้ให้ได้ว่า นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็นสัตตศาสน์^{๘๘}

แต่ถ้ามีผู้กล่าวธรรมที่มีลักษณะเป็นไปในทางตรงข้ามกับที่กล่าวข้างต้นนี้ ก็ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่สัตตศาสน์ ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า

คัมภีร์มโนรธปุรณิ^{๘๙} อธิบายเพิ่มเติมว่า ด้วยคำว่า ในพระสูตร (สูตรเต) พึงสอบดูในพุทธพจน์คือพระไตรปิฎก ด้วยคำว่า ในวินัย (วินย) พึงเทียบเคียงในเหตุแห่งการกำจัดกิเลส ราคะเป็นต้น อย่างหนึ่งว่า สอบลงในพระสูตรก็ไม่ได้ (น เจว สูตรเต โอตฺรนฺติ) ความว่า บทและพยัญชนะทั้งหลายซึ่งไม่ได้มาในที่บางแห่งตามลำดับในพระสูตร กะเทาะเปลือกออกแล้วจึงรู้ชัดว่ามาจากคัมภีร์ใดคัมภีร์หนึ่ง บรรดาคุณพหุเวสสันดรละ คุณหอมมคคะ คุณหวินัย และ เวทลปิฎก (คัมภีร์เหล่านี้เป็นคัมภีร์ฝ่ายมหายาน) จริงอยู่บทและพยัญชนะทั้งหลายที่มาแล้วอย่างนี้ และที่ไม่ปรากฏในการกำจัดกิเลสมีราคะเป็นต้น ก็เป็นบทและพยัญชนะที่ควรทิ้งเสีย ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า เธอทั้งหลายพึงทิ้งคำนั้นเสีย บัณฑิตพึงทราบเนื้อความในคำทั้งปวงโดยอุบายนี้

ลำดับความน่าเชื่อถือพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สืบทอดกันมาในรุ่นหลังต่อ ๆ มา อรรถกถาจารย์ท่านได้วางหลักเกณฑ์วินิจฉัยคำสอน ไว้ ๔ ชั้น ดังนี้คือ^{๙๐}

- ๑) สูตรตะ ได้แก่พระไตรปิฎก
- ๒) สูตรตานุโลม (มหาปเทศ) ยอมรับอรรถกถาด้วย
- ๓) อาจารย์วาท ได้แก่ อรรถกถาซึ่งวินิจฉัยท้องเรื่องให้เป็นไป (รวมฎีกาและอนุฎีกา)
- ๔) อัตตโนมติ ได้แก่ มติของบุคคลที่นอกเหนือจาก ๓ ข้อ ข้างต้น กล่าวตามอาการที่ปรากฏด้วยอนุमान คือด้วยความรู้แห่งตน ด้วยการถือเอานัย หรือการถือเอาใจความ

ตัวอย่างการเรียนรู้ศึกษาพระธรรมที่ผู้ศึกษาต้องใช้หลักการพิจารณาธรรม หลักมหาปเทศ ๔ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของพระธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ เนื่องจากการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้าในครั้งพุทธกาลนั้น พระองค์เสด็จไปเผยแผ่พระธรรมคำสอนในเขตเมืองที่แตกต่างกัน บางครั้งแสดงไว้โดยสังเขป บางครั้งแสดงไว้โดยพิสดาร ถ้าผู้ฟังธรรมไม่หมั่นสอบถามหรือใช้หลักพิจารณาตัดสินพระธรรมวินัย ก็อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อน ทำให้เกิดการโต้แย้งถกเถียงกันได้ ไม่คล้อยตามกัน

ตัวอย่างเกี่ยวกับความเข้าใจผิดในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก เช่น การโต้แย้งในครั้งพุทธกาลมีพระภิกษุอ้างว่าตนเองรู้ทั่วถึงธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ แต่ความ

^{๘๘} อัง.สตุตถก. (ไทย) ๒๓/๘๓/๑๗๘-๑๗๙.

^{๘๙} อ้างแล้ว หน้า ๕๕๔-๕๕๕.

^{๙๐} วิ.อ. (ไทย) ๑/๔๕/๓๓๘-๓๔๐.

เป็นจริงแล้วเป็นความเข้าใจผิดของตนเอง เช่น พระอริยฐานะ^{๑๑} ภิกษุสาติ (มหาตัมหาสังขยสูตร)^{๑๒} พระยมก (ยมกสูตร)^{๑๓}

ผู้วิจยนำเหตุการณ์ การถกเถียงโต้แย้งในสารธรรมในครั้งพุทธกาลเรื่องเวทนา ตัวอย่างใน พุทฺเณยสูตร^{๑๔} ปัญจกัณฐสูตร^{๑๕} ช่างไม้ซื้อ ปัญจกัณฐะสอบถามเรื่องเวทนากับพระอุทายี พระภิกษุทั้งสองรูปมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ไม่ค่อยตามกัน ต่างก็อ้างว่าความเห็นของตนเองถูกต้อง ต่อมาพระอานนท์นำเรื่องไปกราบทูลต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้มีพระดำรัสว่า

อานนท์ ช่างไม้ซื้อปัญจกัณฐะไม่ค่อยตามบรรยาย ที่มีอยู่ของอุทายี
ส่วนอุทายีก็ไม่ค่อยตามบรรยายที่มีอยู่ของช่างไม้ซื้อปัญจกัณฐะ
อานนท์ เรากล่าวเวทนา ๒ ประการไว้โดยบรรยายก็มี
กล่าวเวทนา ๓ ประการไว้โดยบรรยายก็มี กล่าวเวทนา ๕ ประการไว้โดยบรรยายก็มี
กล่าวเวทนา ๖ ประการไว้โดยบรรยายก็มี กล่าวเวทนา ๑๘ ประการไว้โดยบรรยายก็มี
กล่าวเวทนา ๓๖ ประการไว้โดยบรรยายก็มี กล่าวเวทนา ๑๐๘ ประการไว้โดยบรรยายก็มี
ธรรมอันเราแสดงไว้แล้วโดยบรรยายอย่างนี้ เมื่อธรรมอันเราแสดงไว้แล้วโดยบรรยายอย่างนี้
ชนเหล่าใดจักไม่รู้ ไม่สำคัญ ไม่ขึ้นชมตามคำที่เรากล่าว เจริญดีแล้วแก่กันและกัน
ชนเหล่านั้นพึงหวังได้ว่า จักบาดหมางกัน ทะเลาะกัน วิวาทกันใช้หอกคือปากทิ่มแทงกันอยู่

ตัวอย่างความเห็นในธรรมที่ไม่ค่อยตามกันนี้ ทั้ง ๒ ฝ่ายมีความรู้ถูกต้อง แต่ไม่เข้าใจ เนื้อความโดยพิสดารจึงเป็นเหตุให้ถกเถียงกัน นี่คือตัวอย่างที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาลที่ต่างคนต่างก็เข้าใจว่าธรรมที่ตนเองได้ฟังมานั้นมีเนื้อความเพียงเท่านั้น คือฟังมาเท่านั้นมีนัยยะความหมายเท่าที่ได้ ฟังมานั้นถูกต้องแล้วไม่มีโดยนัยยะอื่น ทั้งนี้เพราะขาดการไตร่ตรอง ไม่สามารถพิจารณาตรวจสอบ หลักธรรม จึงทำให้เกิดการถกเถียงกัน ตัวอย่างภิกษุมีความเห็นผิดในมหาตัมหาสังขยสูตร^{๑๖} ภิกษุสาติ มีความเห็นผิดโดยเข้าไปใจว่า ตนเองนั้นรู้ทั่วถึงธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า วิญญาน นั้นแลมิใช่อื่น ท่องเที่ยวไป เล่นไป แต่ความเข้าใจนั้นเป็นเรื่องที่เข้าใจผิด แม้ว่าในครั้งนั้นจะได้มี พระภิกษุรูปอื่นได้ทักท้วงแนะนำ ปรับความเข้าใจก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขความเห็นผิดของภิกษุสาติ ภิกษุทั้งหลายจึงได้นำเรื่องดังกล่าวไปกราบทูลพระพุทธเจ้าและต่อมาพระพุทธเจ้าทรงแก้ไขทิฏฐิ ความเห็นผิดของภิกษุสาติลงได้

กรณีประเด็นการโต้แย้งถกเถียงกันในเรื่องความเห็นในพระธรรมวินัยในครั้งพุทธกาลนั้น ผู้ที่พิจารณาตัดสินตอบข้อสงสัยคือพระพุทธเจ้า บางคราวพระสาวกหรือพระภิกษุแสดงตอบข้อสงสัยก็มี เช่น

^{๑๑} ดูรายละเอียดใน วิ.มहा. (ไทย) ๒/๔๑๗-๔๒๑/๕๒๕-๕๓๑, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓๕-๓๔๘/๒๔๗-๒๖๗.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๙๖-๔๑๕/๔๒๗-๔๕๑.

^{๑๓} ดูรายละเอียดใน ส.ข. (ไทย) ๑๗/๘๕/๑๔๗-๑๕๓.

^{๑๔} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๘๘-๘๙/๙๐-๙๑.

^{๑๕} ส.ส. (ไทย) ๑๘/๒๖๗/๒๙๓-๒๙๕.

^{๑๖} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๙๖-๔๑๕/๔๒๗-๔๕๑.

พระยมก^{๑๗} เป็นต้น ในกาลปัจจุบันหากมีประเด็นปัญหาถกเถียงกันในเรื่องพระธรรมวินัย จำเป็นต้องใช้หลักมหาปเทศทั้ง ๔ และหลักพิจารณาธรรมเป็นเครื่องมือ อุปกรณ์ในการตรวจสอบเพื่อใช้เป็นหลักพิจารณาตัดสิน

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไว้ว่า พระธรรมคำสอนของพระองค์เป็นจริง ธรรมที่พระองค์ที่ได้ทรงแสดงไว้ย่อมไม่ขัดแย้งกัน ดังมีพระพุทธพจน์ ว่า

เพราะตถาคตตรัสรู้สูตรสมาสัมโพธิญาณในราตรีใด
และปรินิพพานด้วยอนุปาทีเสสนิพพานธาตุในราตรีใด ในระหว่างนี้ ย่อมภาสิต กล่าว
แสดงออกซึ่งคำใด คำนั้นทั้งหมดเป็นจริงอย่างนั้นแล ไม่เป็นอย่างอื่น
ฉะนั้น ชาวโลกจึงเรียกว่า ตถาคต เพราะตถาคตกล่าวอย่างใดก็ทำอย่างนั้น
ทำอย่างใดก็กล่าวอย่างนั้น ตถาคต กล่าวอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ทำอย่างใดก็กล่าวอย่างนั้น
ด้วยประการฉะนี้ ฉะนั้นชาวโลกจึงเรียกว่า ตถาคต^{๑๘}

ธรรมทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เป็นความจริง ย่อมไม่ขัดแย้งกัน สามารถนำมา
ทบทวนตรวจสอบแล้วย่อมลงกันได้มีความหมายเดียวกัน

การพิจารณาหลักเกณฑ์สำหรับตัดสินพระธรรมวินัยนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
(ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านได้แสดงความเห็นไว้ว่า เมื่อสงสัยคำหรือความใดแม้แต่ในพระไตรปิฎก
ก็ไม่จำเป็นต้องเชื่อทันทีอย่างผูกขาด แต่สามารถตรวจสอบก่อน ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลัก
ทั่วไปไว้แล้ว ซึ่งสำหรับพวกเราบัดนี้ก็คือการใช้คำสั่งสอนในพระไตรปิฎกตรวจสอบ แม้แต่คำสั่งสอน
ในพระไตรปิฎกด้วยกันเอง คือหลักมหาปเทศ ๔ เกณฑ์วินิจฉัยคำสอน หลักพิจารณาธรรมชุดที่ตรัส
แก่พระมหาปชาบดีโคตมีเถรี และ ชุดที่ตรัสแก่พระอุบาลี^{๑๙}

๓.๒ คุณลักษณะของผู้บรรลุมรรค (อริยสาวก) ในพระพุทธศาสนา

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรม พระองค์ตรัสว่าได้ตัดกิเลสขาดแล้ว ห่างไกลจาก
กิเลส ตัดขาดจากสังโยชน์ ๑๐ หมดสิ้นแล้ว ท่านทรงจำแนกบุคคลในพระพุทธศาสนาออกเป็นกลุ่ม
ใหญ่ ๆ ได้ ๒ กลุ่ม คือ ปุถุชนบุคคล และอริยบุคคล สำหรับอริยบุคคลนั้น มี ๔ จำพวก คือ
พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ โดยมีหลักเกณฑ์ตัดสินคือ การละ
สังโยชน์ อริยบุคคลในแต่ละระดับที่กล่าวมาแล้วนั้นมีความสามารถในการละสังโยชน์ที่แตกต่างกัน

หลักเกณฑ์ในการจำแนกอริยบุคคล ๔ จำพวก คือ สังโยชน์ ๑๐ ประการ ตัวอย่างมาใน
สังโยชนสูตร^{๒๐} ได้แสดงสังโยชน์ (คือธรรมที่มีดสัตว์ไว้กับทุกข์) ๑๐ ประการนี้

^{๑๗} ดูรายละเอียดใน ส.ช. (ไทย) ๑๗/๘๕/๑๔๗-๑๕๓.

^{๑๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๘๘/๑๔๗, อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๓/๓๗, ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๑๑๒/๔๙๖.

^{๑๙} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *กรณีธรรมกาย*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๘, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๓๖-๔๐.

^{๒๐} อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๓/๒๑.

๓.๒.๑ คุณสมบัติในการละสังโยชน์

สังโยชน์ ๑๐ ประการ คือ โอรัมภาคิยสังโยชน์ (สังโยชน์เบื้องต่ำ) ๕ ประการ
 อุทัมภาคิยสังโยชน์ (สังโยชน์เบื้องสูง) ๕ ประการ โอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ
 ๑) สักกายทิฏฐิ (ความเห็นว่าเป็นตัวของตน) ๒) วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย)
 ๓) สีลัพพตปรามาส (ความถือนั่นศีลพรต) ๔) กามฉันทะ (ความพอใจในกาม)
 ๕) พยาบาท (ความคิดร้าย) โอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการนี้
 อุทัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ
 ๑) รูปราคะ (ความติดใจในอารมณ์แห่งรูปमान) ๒) อรูปราคะ
 ๓) มานะ (ความถือตัว) ๔) อุทธัจจะ (ความฟุ้งซ่าน)
 ๕) อวิชชา (ความไม่รู้แจ้ง) อุทัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการนี้
 ภิกษุทั้งหลาย สังโยชน์ ๑๐ ประการนี้แล

สังโยชน์ ๑๐ ประการ ธรรมที่มัดสัตว์ไว้กับทุกข์นี้ มีอยู่ในปุถุชนทุกคน แต่สำหรับพระ
 อริยบุคคลประเภทต่าง ๆ นั้น สามารถละสังโยชน์ได้ คุณสมบัติของพระโสดาบันพระสกทาคามีและ
 อนาคามี สามารถละสังโยชน์ข้อใดได้ มีพระพุทธพจน์ (นำมาจากสอุปาทิเสสสูตร^{๒๑}) ตรัสไว้ ดังนี้

พระโสดาบัน ๓ ประเภท คือ

๑) บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิพอประมาณ มีปกติทำ
 ปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์ ๓ ประการสิ้นไป เขาจึงเป็นสัตตกขัตตปุรณะ ท่องเที่ยวไปใน
 เทวดาและมนุษย์อย่างมาก ๗ ครั้ง ก็จะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เมื่อตายไป ก็พ้นจากนรกได้
 พ้นจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานได้ พ้นจากอบาย ทุกคติ และวินิบาตได้
 ๒) บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิพอประมาณ มีปกติ
 ทำปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์ ๓ ประการสิ้นไป เขาจึงเป็นโกลังโกละ ท่องเที่ยวไปสู่
 ตระกูล ๒ หรือ ๓ ตระกูล ก็จะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้
 ๓) บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิพอประมาณ มีปกติทำ
 ปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์ ๓ ประการสิ้นไป เขาจึงเป็นเอกพิชี เกิดเป็นมนุษย์อีกเพียง
 ครั้งเดียวก็จะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

พระสกทาคามี

บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิ พอประมาณ มีปกติทำ
 ปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์ ๓ ประการสิ้นไป และเพราะราคะ โทสะ และโมหะเบาบาง
 เขาจึงเป็นสกทาคามี มาสู่โลกนี้อีกครั้งเดียว ก็จะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

พระอนาคามี ๕ ประเภท

๑) บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิให้บริบูรณ์ มีปกติทำ
 ปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการสิ้นไป เขาจึงเป็นอันตราปริณิพพายี

^{๒๑} อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๑๒/๔๕๕-๔๕๘.

- ๒) บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีปกติทำศีลให้บริบูรณ์ มีปกติทำสมาธิให้บริบูรณ์ มีปกติทำปัญญาพอประมาณ เพราะสังโยชน์เบื้องต่ำ๕ ประการสิ้นไป เขาจึงเป็นอุพหัจฉปริณิพพายี ฯลฯ
- ๓) บุคคลบางคนในโลกนี้ ฯลฯ จึงเป็นอสังขารปริณิพพายี ฯลฯ
- ๔) บุคคลบางคนในโลกนี้ ฯลฯ จึงเป็นสสังขารปริณิพพายี ฯลฯ
- ๕) บุคคลบางคนในโลกนี้ ฯลฯ จึงเป็นอุทธังโสตอกนิฏฐคามิ ฯลฯ^{๒๒}

สังโยชน์สูตร^{๒๓} ว่าด้วยบุคคลผู้ละสังโยชน์ได้ พระพุทธเจ้าทรงจำแนกคุณสมบัติของอนาคามี มาในบุคคล ๔ จำพวก คือ

- ภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลกบุคคล ๔ จำพวกไหนบ้าง คือ
- ๑) บุคคลบางคนในโลกนี้ยังละโอรัมภาคิยสังโยชน์ (สังโยชน์เบื้องต่ำ) ไม่ได้ ละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดไม่ได้ และละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพ ไม่ได้
 - ๒) บุคคลบางคนในโลกนี้ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ แต่ยังละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดไม่ได้ และละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพไม่ได้
 - ๓) บุคคลบางคนในโลกนี้ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ และละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดได้ แต่ยังละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพไม่ได้
 - ๔) บุคคลบางคนในโลกนี้ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ ละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดได้ และละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพได้
- ภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้แลมีปรากฏอยู่ในโลก

ผู้วิจัยรวบรวมคำอธิบายความหมายบุคคล ๔ จำพวกที่มาในสังโยชน์สูตรนี้ โดยพิสดารเฉพาะจำพวกที่ ๒ และ และจำพวกที่ ๓ จากคัมภีร์ มโนรลปุรณิ^{๒๔} เนื่องจาก ๒ จำพวกนี้เกี่ยวข้องกับ การนำไปวิเคราะห์งานวิจัย ดังนี้

บุคคลประเภทที่ ๒ นั้นหมายถึง ผู้ที่ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ จึงเป็นอนาคามี แต่เป็นอนาคามี ที่ยังละปัจจัยที่ได้ภพไม่ได้ (ภวปฏิลาภิกานิ: bhavapaṭilābhikāni) คือ มีปัจจัยให้ได้ อุปัตติภพ) นั่นคือ เมื่อได้อุปัตติภพเกิดเป็นพระอนาคามีในสุทธาวาส ที่ยังละปัจจัยแห่งการเกิดไม่ได้ (อุปัตติปฏิลาภิกานิ: uppattipaṭilābhikāni) เมื่อเกิดในสุทธาวาสภพใดภพหนึ่งแล้วต่อมาสิ้นอายุแล้วก็จะเกิดเลื่อนต่อไปจนถึงชั้นอกนิฏฐภพ แล้วจึงปริณิพพานในภพนั้น

บุคคลประเภทที่ ๓ นั้นหมายถึง พระอนาคามีที่ ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ ยังละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพไม่ได้ ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ได้ เป็นพระอนาคามี เพราะละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภพไม่ได้ (ภวปฏิลาภิกานิ: bhavapaṭilābhikāni) คือ มีปัจจัยให้ได้อุปัตติภพเกิดในชั้น อวิหา อตปปา สุทสสา สุทสสี แต่เพราะละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดได้ (ภวปฏิลาภิกานิ สลโยชนานิ ปหีนานิ: bhavapaṭilābhikāni saññojanāni pahīnāni) อนาคามินี้จึงปริณิพพานในอุปัตติภพนั้น (ปริณิพพานในอุปัตติภพ คือ อวิหา อตปปา สุทสสา หรือ สุทสสี ภพใดภพหนึ่งตามอายุขัย)

^{๒๒} อิง.นวก. (ไทย) ๒๓/๑๒/๔๕๗.

^{๒๓} อิง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๑/๒๐๑.

^{๒๔} ดูรายละเอียดใน อิง.จตุกก.อ. (ไทย) ๒/๑๓๑/๕๒๒

พระอรหันต์

คุณสมบัติของพระอรหันต์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ คือ “พระอรหันต์ผู้หมดกิเลส บุคคลนี้แลละโอรัมภาคียสังโยชน์ได้ ละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยแห่งการเกิดได้ และละสังโยชน์ที่เป็นปัจจัยให้ได้ภาพได้”^{๒๕}

ผู้วิจัย ได้นำพุทธพจน์แสดงคุณสมบัติของอริยบุคคล ๔ ประเภท ที่ตัดสังโยชน์ได้ในระดับต่าง ๆ กัน เพื่อประโยชน์ในการนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับบุคคลที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมต่อไป

บุคคล ๔ ประเภทนี้ พระพุทธเจ้าทรงเรียกรวม ๆ ว่า อริยสาวก หรือเรียกอีกอย่างว่า พระอริยะ อริยบุคคล^{๒๖}

๓.๒.๒ พระอริยสาวก มีธัมมญาณ และอันวินญาณ

ความรู้ในธรรมของพระอริยสาวกตั้งแต่ระดับพระโสดาบันขึ้นไปนั้น พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ใน ญาณวัตถุสูตร^{๒๗} ว่าด้วยญาณวัตถุ คือผู้ที่มีธัมมญาณ และ อันวินญาณ ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย ญาณ ๒ ประการนี้ คือ (๑) ธัมมญาณ (๒) อันวินญาณ ของอริยสาวก เป็นธรรมชาติบริสุทธิ์ผุดผ่อง อริยสาวกนี้เราเรียกว่า เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยทวิภูมิจ्ञานะ ผู้ถึงพร้อมด้วยทศณะบ้าง ผู้ถึงสัทธรรมนี้บ้าง เห็นสัทธรรมนี้บ้าง ประกอบด้วยญาณอันเป็นเสขะบ้าง ประกอบด้วยวิชชาอันเป็นเสขะบ้าง บรรลุกระแสแห่งธรรมบ้าง เป็นพระอริยะผู้มีปัญญาเพิกถอนกิเลสบ้าง ดำรงอยู่ใกล้ประตอมตนิพพานบ้าง

พระอริยสาวกในที่นี้หมายถึงพระโสดาบัน พระสกทาคามีและพระอนาคามี พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ว่าเป็นผู้ที่รู้แจ้งในญาณวัตถุ ๔๔ เป็นผู้มี ธัมมญาณ และ อันวินญาณ แสดงให้เห็นว่า พระอริยบุคคลตั้งแต่โสดาบันขึ้นไปนั้นมีความเข้าใจในปฏิจจนุปบาทอย่างถูกต้อง

อรรถกถาจารย์^{๒๘} ท่านได้อธิบายไว้ว่า ธัมมญาณ หมายถึง มัคคญาณ คือ ญาณในอริยมรรค คือความหยั่งรู้ที่สำเร็จภาวะอริยบุคคลแต่ละชั้น กล่าวว่า เป็นเสขภูมิของพระชีนาสพ อันวินญาณ คือความรู้ในธรรมอันเหมาะสม ความรู้ในอดีตตามญาณในธรรม เป็นชื่อของปัจจุเวกขณะญาณ

๓.๒.๓ พระอริยสาวก เป็นผู้ฉลาดในธาตุ ฉลาดในอายตนะ ฉลาดในฐานะ

พหุธาตุกสูตร^{๒๙} ว่าด้วยธาตุมากอย่าง พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโดยตรัสถึงลักษณะ ความเห็น ทิณณู ของบุคคลที่ถึงพร้อมด้วยทิณณู หมายถึงบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยความเห็นมรรค คือ พระอริยสาวกผู้เป็นโสดาบัน^{๓๐} เป็นผู้ฉลาดในธาตุ ฉลาดในอายตนะ (ฉลาดในปฏิจจนุปบาท)

^{๒๕} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๑/๒๐๑.

^{๒๖} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) , พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, ๕๖๘.

^{๒๗} ดูรายละเอียดใน ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๓๓/๖๙-๗๓.

^{๒๘} ส.นิ.อ. (ไทย) ๒/๓๓/๑๐๔.

^{๒๙} ดูรายละเอียดใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๒๔-๑๓๒/๑๖๐-๑๗๐.

^{๓๐} ม.อ.อ. (ไทย) ๓/๑๒๗/๑๐๐.

เป็นผู้ฉลาดในฐานะ ส่วนปุถุชนเป็นผู้ไม่ฉลาดในฐานะ ผู้วินัยได้นำมาแสดงเพียงบางส่วน ดังมีพระพุทธดำรัส ว่า

เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญู พึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสภาวะเที่ยง
 แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสภาวะเที่ยง
 เป็นไปไม่ได้ที่ผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสุข
 แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสุข
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงยึดถือธรรมใดๆ โดยความเป็นอัตตา
 แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงยึดถือธรรมใดๆ โดยความเป็นอัตตา
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงฆ่ามารดา แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงฆ่ามารดา
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงฆ่าบิดา แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงฆ่าบิดา
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงฆ่าพระอรหันต์ แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงฆ่าพระอรหันต์
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงมีจิตคิดประทุษร้าย ทำร้ายตถาคตให้ห้อเลือด
 แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงมีจิตประทุษร้าย ทำร้ายตถาคตให้ห้อเลือด
 เป็นไปไม่ได้ที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทวิญญูพึงทำลายสงฆ์ แต่เป็นไปได้ที่ปุถุชนพึงทำลายสงฆ์

๓.๒.๔ อริยสาวก แห่งตลอดดีแล้วในญายธรรมอันประเสริฐ

พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงธรรมไว้เพื่อให้อริยสาวกสามารถพยากรณ์ตนเองได้ว่าเป็นผู้ได้อริยผล คือ

ญายธรรมอันประเสริฐ ที่อริยสาวกเห็นดีแล้ว แห่งตลอดดีแล้วด้วยปัญญาเป็นอย่างไร คือ
 ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ย่อมมนสิการปฏิจจนูปบาทโดยแยบคาย ฯลฯ
 ภิกษุทั้งหลาย ญายธรรมอันประเสริฐ ที่อริยสาวกนั้นเห็นดีแล้ว แห่งตลอดดีแล้วด้วยปัญญา
 ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดแล ภยเวร ๕ ประการนี้ของอริยสาวกสงบแล้ว เมื่อนั้น
 อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรมที่เป็นองค์แห่งโสดาปัตติผล ๔ ประการนี้
 และญายธรรมอันประเสริฐนี้ ที่อริยสาวกนั้นเห็นดีแล้ว แห่งตลอดดีแล้วด้วยปัญญา
 อริยสาวกนั้นหวังอยู่ พึงพยากรณ์ตนด้วยตนเองได้ว่า เราเป็นผู้มีนรกสิ้นแล้ว
 มีกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานสิ้นแล้ว มีเปรตวิสัยสิ้นแล้ว มีอบาย ทุกคติ วินิบาตสิ้นแล้ว
 เราเป็นโสดาบันมีอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา เป็นผู้จะไม่ตรัสรู้ในภายหน้าอย่างแน่นอน^{๓๑}

ตัวอย่างที่นำมาแสดงนี้ คือคุณสมบัติที่สำคัญของพระอริยสาวกตั้งแต่ผู้ที่ได้อริยผลชั้น
 โสดาบันคือ แห่งตลอดในญายธรรมและมนสิการโดยแยบคายในปฏิจจนูปบาท คือเข้าใจแห่งตลอด
 ในปฏิจจนูปบาทอย่างถูกต้อง

^{๓๑} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๔๑/๘๓-๘๖, ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๔๒/๘๗-๘๘.

๓.๒.๕ อริยสาวกเป็นผู้ถึงพร้อมด้วย ธนะ (ทรัพย์) ๕ ประการ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงคุณสมบัติของพระอริยสาวก ว่า มี ธนะ (ทรัพย์) ๕ ประการ คือ ๑) สัทธานะ (ทรัพย์คือศรัทธา) ๒) สีลธนะ (ทรัพย์คือศีล) ๓) สุตธนะ (ทรัพย์คือสุตะ) ๔) จาคธนะ (ทรัพย์คือจาคะ) ๕) ปัญญาธนะ (ทรัพย์คือปัญญา)^{๓๒}

เกี่ยวกับสีลธนะ มีอธิบายว่า อริยสาวกในธรรมวินัยนี้เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เว้นขาดจากการประพฤติดินในกาม เว้นขาดจากการพูดเท็จ และเว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท

นั่นคือ อริยสาวกย่อมมีศีล ๕ บริบูรณ์ ทั้งยังไม่แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติผิดในศีล ๕

คุณสมบัติบางประการที่สำคัญของพระอริยะที่ผู้วิจัยได้นำมาแสดงไว้นี้เป็นเพียงบางส่วนที่นำมาจากพระไตรปิฎกเท่านั้น (รายละเอียดอื่น ๆ ยังมีอีกมากที่ไม่ได้นำมาแสดง) เพื่อนำไปใช้ประกอบเป็นหลักพิจารณาวิเคราะห์ศึกษาภิกษุที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมในบทที่ ๔ ต่อไป

๓.๒.๖ อริยสาวก เสวยเวทนาทางกาย ไม่เสวยเวทนาทางใจ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงการเสวยเวทนาของพระอริยสาวก มาใน สลลสูตร^{๓๓} ว่า เป็นผู้ที่ไม่เสวยเวทนาทางกายประการเดียว ไม่เสวยเวทนาทางใจ คือ ไม่ดีใจ เสียใจ ทุกข์ใจ ไม่ร้องไห้ ดังนี้

...ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับก็ฉันทันเหมือนกัน ถูกทุกข์เวทนาถูกต้องย่อมเศร้าโศก ลำบาก ร่ำไร ทูบอก คร่ำครวญ ถึงความลุ่มหลง เขาย่อมเสวยเวทนา ๒ ประการ คือ ๑) เวทนาทางกาย ๒) เวทนาทางใจ อนึ่ง เขาถูกทุกข์เวทนานั้นแลถูกต้องแล้ว ย่อมขัดเคือง ปฏิฆานุสัย ในทุกข์เวทนาย่อมไหลไปตามเขาผู้ขัดเคืองในเพราะทุกข์เวทนา เขาถูกทุกข์เวทนาถูกต้องแล้วก็ยังเพลิดเพลินกามสุข ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะปุถุชนผู้ไม่ได้สดับนั้นไม่รู้ชัดเครื่องสลัดออกจากทุกข์เวทนานอกจากกามสุข เมื่อเขาเพลิดเพลินกามสุข ราคะในสุขเวทนานั้นย่อมไหลไปตาม เขาย่อมไม่รู้ชัดความเกิด ความดับ คุณ โทษ และเครื่องสลัดออกจากเวทนาเหล่านั้นตามความเป็นจริง เมื่อเขาไม่รู้ชัดความเกิด ความดับ คุณ โทษ และเครื่องสลัดออกจากเวทนาเหล่านั้นตามความเป็นจริง อวิชขานุสัยในอทุกขมสุขเวทนาย่อมไหลไปตามเขาเสวยสุขเวทนาจึงเป็นผู้ประกอบ (ด้วยกิเลส) เสวยสุขเวทนานั้น เสวยทุกข์เวทนา ก็เป็นผู้ประกอบ (ด้วยกิเลส) เสวยทุกข์เวทนานั้น และเสวยอทุกขมสุขเวทนา ก็เป็นผู้ประกอบ (ด้วยกิเลส) เสวยอทุกขมสุขเวทนานั้น ภิกษุทั้งหลาย ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับนี้เราเรียกว่า เป็นผู้ประกอบด้วยชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส เรากล่าวว่า เป็นผู้ประกอบด้วยทุกข์ ภิกษุทั้งหลาย ส่วนอริยสาวกผู้ได้สดับถูกทุกข์เวทนาถูกต้อง ย่อมไม่เศร้าโศก ไม่ลำบาก ไม่ร่ำไร ไม่ทูบอกคร่ำครวญ ไม่ถึงความลุ่มหลง เธอย่อมเสวยเวทนาทางกายประการเดียว ไม่เสวยเวทนาทางใจ นายขมังธนูใช้ลูกศรยิงบุรุษ ไม่ยิงซ้ำบุรุษนั้นด้วยลูกศรดอกที่ ๒ เมื่อเป็นเช่นนั้นบุรุษนั้นย่อมเสวยเวทนาเพราะลูกศรดอกเดียวแม้ฉันทันใด ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้ได้สดับก็ฉันทันเหมือนกัน ถูกทุกข์เวทนา

^{๓๒} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๗/๗๖.

^{๓๓} สล.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๕๔/๒๗๔-๒๗๖.

ถูกต้อง ย่อมไม่เศร้าโศก ไม่ลำบาก ไม่รำไร ไม่ทูปบอคร่ำครวญ ไม่ถึงความลุ่มหลง เขาย่อมเสวย
 เวทนาทางกายประการเดียว ไม่เสวยเวทนาทางใจ อนึ่ง เธอถูกทุกขเวทนานั้นแลถูกต้องแล้ว
 ย่อมไม่ขัดเคือง ปฏิฆานุสัยในทุกขเวทนา ย่อมไม่ไหลไปตามเธอผู้ไม่ขัดเคืองในเพราะทุกขเวทนา
 เธอถูกทุกขเวทนาถูกต้องแล้ว ย่อมไม่เปลิดเพลินกามสุขข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะอริยสาวกผู้ได้
 สดับนั้นรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากทุกขเวทนา เว้นจากกามสุข เมื่อเธอไม่เปลิดเพลินกามสุข ราคา
 นุสัยในสุขเวทนา ย่อมไม่ไหลไปตามเธอผู้ชัดความเกิด ความดับ คุณ โทษ และเครื่องสลัดออก
 จากเวทนาเหล่านั้นตามความเป็นจริง เมื่อเธอรู้ชัดความเกิด ความดับ คุณ โทษ และเครื่องสลัด
 ออกจากเวทนาเหล่านั้นตามความเป็นจริง อวิชขานุสัยในอทุกขมสุขเวทนาย่อมไม่ไหลไปตาม ถ้า
 เธอเสวยสุขเวทนา ก็ปราศจาก (กิเลส) เสวยสุขเวทนานั้น ถ้าเธอเสวยทุกขเวทนา ก็ปราศจาก
 (กิเลส) เสวยทุกขเวทนานั้น ถ้าเธอเสวยอทุกขมสุขเวทนา ก็ปราศจาก (กิเลส) เสวยอทุกขมสุข
 เวทนานั้น ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้ได้สดับนี้เราเรียกว่า เป็นผู้ปราศจากชาติ ชรา มรณะ โสกะ
 ปรีทนะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส เรากล่าวว่า เป็นผู้ปราศจากทุกข์ ภิกษุทั้งหลาย นี่แลเป็น
 ความแปลกกัน เป็นความแตกต่างกัน เป็นเหตุทำให้ต่างกันระหว่างอริยสาวกผู้ได้สดับกับปุถุชนผู้
 ไม่ได้สดับ

คัมภีร์สารัตถ์ปกาสินี อธิบายว่า “ก็บรรดาพระอริยสาวก พระชินาสพมีหน้าที่
 ในอารัมมณานุสัยนี้”^{๓๔}

พระพุทธรพจน์มาใน นิพพานธาตุสูตร^{๓๕} แสดงถึงพระอรหันต์ยังเสวยเวทนาทางกาย ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย นิพพานธาตุ ๒ ประการนี้ นิพพานธาตุ ๒ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑) สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ ๒) อนุปาติเสสนิพพานธาตุ

สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ เป็นอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นพระอรหันตชินาสพ

อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับ
 แล้ว สิ้นภวสังโยชน์แล้ว หลุดพ้นแล้วเพราะรู้ชอบ เพราะอินทรีย์ ๕ ที่ยังคงอยู่ ไม่ดับไป ภิกษุนั้น
 จึงประสบอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ เสวยสุขและทุกข์อยู่ ภิกษุทั้งหลายความสิ้นราคะ ความ
 สิ้นโทสะ ความสิ้นโมหะของภิกษุนั้น เราเรียกว่า สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ อนุปาติเสสนิพพาน
 ธาตุ เป็นอย่างไร ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นพระอรหันตชินาสพ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควร
 ทำเสร็จแล้ว ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้ว สิ้นภวสังโยชน์แล้ว หลุดพ้นแล้ว
 เพราะรู้ชอบ ภิกษุทั้งหลาย เวทนาทั้งปวงในอตภาพนี้นั้นแลของภิกษุนั้น อันตมหาเป็นต้นให้
 เปลิดเพลินไม่ได้ต่อไปแล้ว จักระงับดับสนิท ภิกษุทั้งหลาย สภาวะดังกล่าวนี้ เราเรียกว่า อนุ
 ปาติเสสนิพพานธาตุ ภิกษุทั้งหลาย นิพพานธาตุ ๒ ประการนี้แล

เพราะอินทรีย์ ๕ ที่ยังคงอยู่ ไม่ดับไป ภิกษุนั้นจึงประสบอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ เสวย
 สุขและทุกข์อยู่ คัมภีร์ ปรมัตถทีปนี อธิบายว่า อินทรีย์ ๕ ที่ยังคงอยู่ (ตสฺส ติฏฺฐนฺเตว ปญฺจินฺทริยานิ)
 ความว่ากรรมที่เป็นเหตุเกิดในภพสุดท้ายของพระอรหันต์นั้นยังไม่สิ้นไปตราบใด อินทรีย์ ๕ ประการมี

^{๓๔} ส.สพ.ม.อ. ๓/๒๕๔/๑๗๖.

^{๓๕} พ.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๔๔/๓๙๒-๓๙๔.

จักขุนทรีย์เป็นต้น ยังคงอยู่แน่นอนอนตรานั้น คำว่าเพราะ ... ไม่ดับไป (อวิชาติตต) ได้แก่ เพราะไม่ดับสนิท ด้วยอำนาจการดับไป คำว่า อิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์ (มนาปามนาป) ได้แก่ อารมณ์มีรูปเป็นต้นที่น่าปรารถนาและไม่ปรารถนา คำว่า จึงประสบ (ปจฺจนโภติ) ได้แก่ ย่อมเสวย คือได้ คำว่า เสวยสุขและทุกข์อยู่ (สุขทุกข์ํ ปฏิสฺสเวเตติ) ได้แก่ เสวยสุขและทุกข์ที่เป็นวิบากคือได้ด้วยทวารเหล่านั้น^{๓๖}

จากพระพุทธพจน์และคำอธิบายขยายความของท่านอรรถกถาจารย์ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า พระอรหันต์ท่านยังคงเสวยเวทนาทางกาย คือยังมีสุข ทุกข์ทางกาย เพราะการมีสัมผัสจากอินทรีย์ ๕ ที่ยังเหลืออยู่ อันมีจักขุนทรีย์เป็นต้น แต่ไม่มีความรู้สึกสุขหรือทุกข์ใจ ตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้าก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานท่านยังคงเสวยความทุกข์กาย คือกระหายน้ำ^{๓๗} เป็นต้น

สำหรับภิกษุผู้ที่ยังเป็นปุถุชนย่อมเสวยอารมณ์ทั้งทางกายและทางใจ เช่น มีความต้องการสัมผัสรสอันชอบใจในวัตถุกามทั้งหลาย ยังมีโทสะ มีความเศร้าโศกเสียใจ ดีใจ ร้องไห้ เป็นต้น

๓.๓ คุณลักษณะของปุถุชนสาวก ผู้वादอ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้าและผู้กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

ผู้ที่ได้ฟังพระธรรมจากพระพุทธเจ้าในครั้งพุทธกาล บางท่านมีความเข้าใจในพระธรรมและปฏิบัติตาม ได้บรรลุมรรคผล เป็นอริยบุคคลระดับต่าง ๆ คือ พระโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์ บางท่านฟังแล้วยังไม่สำเร็จผลคือยังเป็นปุถุชนก็มี บางท่านได้ฟังพระธรรมแล้วเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าตนเองคือผู้รู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้าก็มี ความเข้าใจผิดคิดว่าตนเองรู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้านี้ เรียกว่า การกล่าวต่อพระพุทธเจ้า มีทิฏฐิบาป (อันชั่วช้า) บางท่านเจตนา กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมเพื่อหวังลาภสักการ

๓.๓.๑ คุณลักษณะของปุถุชนสาวก ผู้वादอ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรม ภิกษุปุถุชน คือผู้ที่ไม่บรรลุธรรม เช่น พระอริยฐานะ พระสาติ พระยมกะ มีความเข้าใจผิดว่าตนเองรู้ทั่วถึงธรรม พร้อมทั้งได้ประกาศและแสดงธรรมต่อผู้อื่น เช่น

๓.๓.๑.๑ พระอริยฐานะ ประกาศว่ารู้ทั่วถึงธรรม

พระอริยฐานะ ผู้มีบรรพบุรุษเป็นพราหมณ์คนแฉ่ง ได้ประกาศว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่อนอันตรายก็หาสามารถก่อนอันตรายแก่ผู้ข้องเสพอัจฉริยะ”^{๓๘} ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงเรียกมาพบและดำหนิ ว่า

โมฆบุรุษ ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น เธอชื่อว่ากล่าวต่อเราด้วยทิฏฐิที่ยึดถือไว้ผิด
ชื่อว่าทำลายตนเองและชื่อว่าประสบสิ่งมิใช่บุญเป็นอันมาก โมฆบุรุษ
ข้อนั้นจักเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อความทุกข์แก่เธอตลอดกาลนาน
โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เสื่อมใสให้เสื่อมใส

^{๓๖} พุ.อิติ.อ. (ไทย) ๔๔/๒๔๑.

^{๓๗} ดูรายละเอียดใน ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๙๑/๑๓๙-๑๔๐.

^{๓๘} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๒๕, วิ.จุ. (ไทย) ๖/๖๕/๑๓๑, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓๔/๒๔๕.

หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ”^{๓๙}

การประกาศรู้ทั่วถึงธรรมดังกล่าวของพระอรหันต์ นี้ เป็นต้นเหตุสิกขาบทบัญญัติ ดังนี้

ก็ ภิกษุใดกล่าวอย่างนี้ว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่งว่า ธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่อนอันตรายก็หาสามารถก่อนอันตรายแก่ผู้ช่องเสฟได้จริงไม่ ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงว่ากล่าวตักเตือนอย่างนี้ว่า ท่านอย่าได้กล่าวอย่างนี้ อย่างกล่าวต่อพระผู้มีพระภาคการกล่าวต่อพระผู้มีพระภาคไม่ได้เลย เพราะพระผู้มีพระภาคไม่ได้ตรัสอย่างนั้นท่าน พระผู้มีพระภาคตรัสธรรมที่ก่อนอันตรายว่าเป็นธรรมก่อนอันตรายไว้โดยประการต่างๆ และธรรมเหล่านั้นก็สามารถก่อนอันตรายแก่ผู้ช่องเสฟได้จริง ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็ยังยืนยันอยู่อย่างนั้น ภิกษุนั้นอันภิกษุทั้งหลายพึงสวดสมณสาสน์จนครบ ๓ ครั้ง เพื่อให้สละทิกขุณีนั่น ถ้าเธอกำลังถูกสวดสมณสาสน์กว่าจะครบ ๓ ครั้ง สละทิกขุณีนั่นได้ นั่นเป็นการดี ถ้าไม่สละ ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๔๐}

คัมภีร์สมันตปาสาทิกา^{๔๑} อธิบาย ไว้ว่า ธรรมที่ชื่อว่า อันตรายิกา เพราะทำอันตรายต่อสววรรค์และพระนิพพาน อันตรายิกธรรมเหล่านั้นมี ๕ อย่าง คือ กรรม กิเลส วิบาก อุปาทะ และอาณาวิตกกมมะ บรรดาอันตรายิกธรรมมีกรรมเป็นต้นนั้น ธรรมคืออนันตริยกรรม ๕ อย่างชื่อว่า อันตรายิกธรรมคือกรรม กรรมคือการประทุษร้ายภิกษุณีก็อย่างนั้น แต่กรรมคือการประทุษร้ายภิกษุณีนั่น ทำอันตรายต่อพระนิพพานเท่านั้นหาทำอันตรายต่อสววรรค์ไม่ ธรรมคือ นิยตมิจฉาทิกขุณี ชื่อว่าอันตรายิกธรรมคือกิเลส ธรรมคือปฏิสนธิของพวกบัณฑิตและอุกโตพญฺชนก ชื่อว่าอันตรายิกธรรมคือวิบาก การว่าร้ายพระอริยะ ชื่อว่าอันตรายิกธรรมคืออุปาทะ แต่อันตรายิกธรรมคืออุปาทะเหล่านั้น เป็นธรรมอันตรายตลอดเวลาที่ยังไม่ขอขมาพระอริยะทั้งหลายเหล่านั้น หลังจากขอขมาหาเป็นอันตรายไม่ อาบัติที่ภิกษุจงใจต้อง ชื่อว่าอันตรายิกธรรมคืออาณาวิตกกมมะ แม้อาบัติเหล่านั้น ย่อมทำอันตรายตลอดเวลาที่ภิกษุยอมรับว่าตนยังเป็นภิกษุ ยังไม่ออก (จากอาบัติ) หรือยังไม่ปลง (อาบัติ) เท่านั้น ต่อจากเวลาที่ภิกษุยอมรับว่าตนยังเป็นภิกษุเป็นต้นนั้นไปหาทำอันตรายไม่ บรรดาอันตรายที่กล่าวมาเหล่านั้น ภิกษุนี้เป็นพหูสูต เป็นธรรมกถึก ย่อมรู้อันตรายิกธรรมที่เหลือได้ แต่เพราะไม่ฉลาดในพระวินัย จึงไม่รู้อันตรายิกธรรมคือการล่วงละเมิดพระบัญญัติ เพราะฉะนั้น เธอจึงไปในที่ลับ คิดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้ครองเรือนเหล่านั้นบริโศคกามคุณ ๕ อยู่ เป็นโสดาบันก็มี สกทาคามีก็มี อนาคามีก็มี แม้ภิกษุทั้งหลายก็เห็นรูปที่น่าพอใจ ซึ่งจะพึงรู้ได้ทางจักขุ ฯลฯ ถูกต้องการสัมผัสที่จะพึงรู้ได้ด้วยกาย ใช้สอยเครื่องลาดและเครื่องหมั่นเป็นต้นอันอ่อนนุ่ม สิ่งทั้งหมดนี้ย่อมควร เพราะเหตุไร รูปสตรี ฯลฯ สัมผัสของสตรีจึงไม่ควรอย่างนั้น แม้รูปสตรีเหล่านั้นก็ควร เธอเทียบเคียงรสกับรสอย่างนี้ รวมการบริโศคกามคุณที่มีฉันทะราคะกับการบริโศคกามคุณที่ไม่มีฉันทะราคะให้เป็นอันเดียวกัน ทำทิกขุบาปให้เกิดขึ้น ขัดแย้งกับพระสัพพัญญุตญาณ ว่า โฉนพระผู้มีพระภาคจึงทรงบัญญัติปฐมปาราชิกสิกขาบทไว้ด้วยอุตสาหใหญ่ ดุจกัณฐกมหาสมุทรในกามเหล่านี้ไม่มีโทษ เหมือนบุคคลร่อย

^{๓๙} วิ.ม. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๒๘.

^{๔๐} วิ.ม. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๒๘.

^{๔๑} วิ.อ. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๑๐.

ด้ายที่ละเอียดอย่างยิ่งกับปอที่หยาบ ๆ (และ) เหมือนบุคคลนำเอาภูเขาสินธุเข้าไปเปรียบเทียบกับ เมล็ดพันธุ์ฝักกาด จึงตัดความหวังของพวกภพบุคคล ได้ทำร้าย (เขา) ในอาณาจักรของพระชินเจ้า เพราะเหตุนี้ อริยฐานะภิกษุจึงกล่าวว่า ก็เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคแสดงแล้ว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กรณีพระภิกษุอริยฐานะ แม้ว่าท่านจะเป็นพหูสูตร แต่ไม่มีความเข้าใจ ในพระวินัย จึงเกิดความเข้าใจผิดดังที่ได้นำมาแสดงไว้ พระอริยฐานะ ไม่ยอมปลดเปลื้องความเห็นผิด ของตน และต่อมาถูกลงโทษคือ ถูกลงอุกเขปนิยกรรณเพราะไม่สละทิฏฐิบาปและกรรมวาจา^{๔๒}

อุกเขปนิยกรรณ หมายถึง กรรมอันสงฆ์พึงทำแก่ภิกษุอันจะพึงยกเสีย เป็นวิธีการลงโทษ ที่สงฆ์กระทำแก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติแล้วไม่ยอมรับว่าเป็นอาบัติ หรือไม่ยอมทำคืนอาบัติ หรือมีความเห็น ชั่วร้าย (ทิฏฐิบาป) ไม่ยอมสละซึ่งเป็นทางเสียสละสามัญญตา หรือ ทิฏฐิสามัญญตา โดยยกเธอเสียจาก การสมโภชกับสงฆ์ คือ ไม่ให้ฉันร่วม ไม่ให้อยู่ร่วม ไม่ให้มีสิทธิเสมอกับภิกษุทั้งหลาย พุดง่าย ๆ ว่า ถูกตัดสิทธิแห่งภิกษุชั่วคราว^{๔๓}

พระพุทธเจ้าทรงแก้ไขความเห็นผิดของภิกษุอริยฐานะ บันทึกไว้ในพระสูตรต้นตปิฎก คือ อลคัณฑปมสูตร^{๔๔} และทรงเปรียบเทียบภิกษุผู้ที่เรียนธรรมมาไม่ดีแล้วเผยแพร่ออกไปผิด ๆ นี้ว่า ปริยติญพิช ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษบางพวกในธรรมวินัยนี้ย่อมเล่าเรียนธรรม คือ
 สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะ อัปภูตธรรม และเวทัลละ
 พวกเขาล่าเรียนธรรมนั้นแล้วไม่ไตร่ตรองเนื้อความแห่งธรรมเหล่านั้นด้วยปัญญา
 ธรรมเหล่านั้นจึงไม่ประจักษ์ชัดแก่พวกเขา ผู้ไม่ไตร่ตรองเนื้อความด้วยปัญญา
 โมฆบุรุษเหล่านั้นเล่าเรียนธรรมมุ่งจะข่มขู่ผู้อื่น และมุ่งจะเปลื้องตนจากคำนิทานว่าร้าย
 ย่อมไม่ได้รับประโยชน์แห่งธรรมนั้น เหมือนที่เหล่ากุลบุตรเล่าเรียนธรรมได้รับ
 ธรรมเหล่านั้นที่พวกเขาเรียนไม่ดี ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งมิใช่ประโยชน์ เพื่อความทุกข์สิ้นกาลนาน
 ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะพวกเขาเรียนธรรมทั้งหลายมาไม่ดี บุรุษผู้ต้องการงูพิษ เที้ยวเสาะ
 แสวงหางูพิษ เขาพบงูพิษตัวใหญ่จึงจับมันที่ขาคางหรือที่หาง งูพิษนั้นจะพึงแว้งกัดเขาที่มี
 ที่แขน หรือที่อวัยวะน้อยใหญ่ แห่งใดแห่งหนึ่ง เพราะการถูกกัดนั้นเขาก็จะตาย
 หรือได้รับทุกข์ปางตายชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะเขาจับงูพิษไม่ดี แม้ฉันทใด
 ภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษบางพวกในธรรมวินัยนี้ก็ฉันทนั้นเหมือนกัน เล่าเรียนธรรม คือ
 สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะ อัปภูตธรรม และเวทัลละ
 พวกเขาล่าเรียนธรรมนั้นแล้วไม่ไตร่ตรองเนื้อความแห่งธรรมเหล่านั้นด้วยปัญญา
 ธรรมเหล่านั้นจึงไม่ประจักษ์ชัดแก่พวกเขาผู้ไม่ไตร่ตรองเนื้อความด้วยปัญญา
 โมฆบุรุษเหล่านั้นเล่าเรียนธรรม มุ่งจะข่มขู่ผู้อื่น และมุ่งจะเปลื้องตนจากคำนิทานว่าร้าย

^{๔๒} ดูรายละเอียดใน วิ.จ. (ไทย) ๖/๖๕/๑๓๑-๑๔๓.

^{๔๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๖๑๓.

^{๔๔} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓๔/๒๔๕-๒๖๗.

ย่อมไม่ได้รับประโยชน์แห่งธรรมนั้น เหมือนที่เหล่ากุลบุตรเล่าเรียนธรรมได้รับ
ธรรมเหล่านั้นที่พวกเขาเรียนไม่ดี ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งมิใช่ประโยชน์
เพื่อความทุกข์สิ้นกาลนาน ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะพวกเขาเรียนธรรมทั้งหลายมาไม่ดี

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้ว่าพระอริยฐานะ ผู้ที่บวชเป็นพระภิกษุในครั้งพุทธกาล ได้ฟังธรรม
จากพระพุทธเจ้า แต่พระอริยฐานะ ก็ยังมีความเข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อน ได้นำความเห็นของตนเอง
ที่ขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ประกาศให้ผู้อื่นได้รับทราบ จนในที่สุดพระพุทธเจ้าทรงแก้ไข
ความเห็นผิดนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าความเห็นผิดของพระอริยฐานะนี้มีความเกี่ยวข้องกับพระบัญญัติ
สิกขาบทและเนื้อหาพระธรรม การรวบรวมเรื่องราวของพระอริยฐานะ จึงมีปรากฏมีทั้งพระวินยปิฎก
และพระสุตตันตปิฎก

พระพุทธเจ้าทรงกำชับให้ภิกษุที่ไม่รู้ชัดในความหมายของธรรมที่พระองค์ได้แสดงไว้นั้น
ว่า ให้สอบถามพระองค์หรือสอบถามจากภิกษุผู้ฉลาดในภาษิต นั้น ๆ ตรัสไว้ดังนี้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย
เพราะเหตุนี้ เธอทั้งหลายจะพึงรู้ชัดเนื้อความแห่งภาษิตใดของเรา ควรทรงจำภาษิตนั้นไว้อย่างนั้น
เถิด เธอทั้งหลาย(หาก)จะไม่พึงรู้ชัดเนื้อความแห่งภาษิตใด ของเรา ก็ควรสอบถามเรา หรือถามภิกษุผู้
ฉลาดในภาษิตนั้นเถิด”^{๔๕}

พระพุทธดำรัสนี้ทรงแสดงไว้ชัดเจนว่า ภิกษุผู้ที่ฟังธรรม เรียนธรรมแล้วยังไม่เข้าใจก็ควร
หมั่นสอบถามจากพระองค์หรือพระภิกษุอื่นที่มีความรู้พระธรรม ในภาษิตนั้น ๆ โดยพิสดาร

๓.๓.๑.๒ พระสาติ ประกาศว่ารู้ทั่วถึงธรรม

มหาตณหาสังขยสูตร^{๔๖} พระภิกษุชื่อสาติ ผู้ที่บวชในครั้งพุทธกาล เข้าใจว่าตนเองคือผู้ที่รู้
ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้า จึงได้ประกาศ ว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า
วิญญานนี้นั่นแลมิใช่อื่น ท่องเที่ยวไป แล่นไป” ในครั้งนั้นมีภิกษุรูปอื่นผู้สัสมมาทิสฺสเป็นอันมากได้ฟัง
และพากันแสดงความคิดเห็นปลดเปลื้องความคิดเห็นของภิกษุสาติ พร้อมกับกล่าวว่าภิกษุสาตินั้น
กล่าวต่อพระพุทธเจ้า แต่ภิกษุสาติหาได้ฟังไม่ ภิกษุทั้งหลายจึงนำความนี้ไปกราบทูลให้พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าทรงทราบ ต่อมาพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้เรียกภิกษุสาติเข้าพบ ได้สอบถามภิกษุสาติพร้อม
ทั้งแสดงธรรมปลดเปลื้องความเห็นผิดของพระภิกษุสาติ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

โมฆบุรุษ เธอรู้ธรรมอย่างนี้ที่เราแสดงแล้วแก่ใครเล่า วิญญานอาศัยปัจจัยจึงเกิดขึ้น
เรากล่าวไว้แล้วโดยปริยายเป็นอเนกกว่า ปราศจากปัจจัย ก็ไม่มีความเกิดขึ้นแห่งวิญญาน
ก็เมื่อเป็นดังนี้ เธอชื่อว่ากล่าวต่อเรา ขุดตนเองและจะประสบสิ่งที่มีโทษเป็นอันมาก
เพราะทิสฺสที่ตนถือผิด โมฆบุรุษ ความเห็นของเธอนั้นจักเป็นไปเพื่อสิ่งมิใช่ประโยชน์
เพื่อความทุกข์ตลอดกาลนาน ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า
ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร สาติภิกษุบุตรชาวประมงนี้จะเป็นผู้ทำ
ความเจริญในธรรมวินัยนี้ได้บ้างหรือไม่ ภิกษุเหล่านั้นทูลตอบว่า จะพึงมีอย่างไรได้

^{๔๕} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๓๙/๒๕๔.

^{๔๖} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๒๓/๓๙๖-๔๑๕/๔๒๗-๔๕๑.

ข้อนี้ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าข้า เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลอย่างนี้
 สาติภิกษุบุตรชาวประมงจึงนั่งนิ่ง เก้อเขิน คอดก ก้มหน้า ชบเซา หมดปฏิกฐาน
 จากนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบสาติภิกษุบุตรชาวประมงเป็นผู้หนึ่ง เก้อเขิน คอดก
 ก้มหน้า ชบเซา หมดปฏิกฐานแล้ว จึงตรัสกับเธอว่า โมฆบุรุษ
 เธอจักปรากฏด้วยวิสุทธิชั่วของตณันั้น เราจักสอบถามภิกษุทั้งหลายในที่นี้
 ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า
 ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายย่อมรู้ทั่วถึงธรรมที่เราแสดงแล้ว
 เหมือนที่สาติภิกษุกล่าวตู่เรา ชุตตนเองและจะประสบสิ่งที่มีปัญญเป็นอันมาก
 เพราะวิสุทธิที่ตนถือผิดหรือ ภิกษุเหล่านั้นทูลตอบว่า ข้อนี้ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าข้า
 เพราะวิญญานอาศัยปัจจัยจึงเกิดขึ้น
 พระผู้มีพระภาคตรัสแล้วแก่ข้าพระองค์ทั้งหลายโดยปริยายเป็นอเนก
 ปราศจากปัจจัย ก็ไม่มีความเกิดขึ้นแห่งวิญญาน

คัมภีร์ ปปัญจสูทนี^{๔๗} ได้อธิบายไว้ว่า ความเห็นผิดของภิกษุสาตินี้จัดว่าเป็นความเห็นที่
 เป็นสัสสตวิสุทธิ ภิกษุนี้เป็นผู้ที่สัดน้อย ชอบกล่าวขาดก ได้ฟังพระผู้มีพระภาคตรัสขาดกแล้วทรง
 สรุพบว่า ภิกษุทั้งหลาย สมัยนั้นเราได้เป็นเวสสันดร มโหสถบัณฑิต วิธูบัณฑิต เสนกบัณฑิต พระเจ้า
 มหาชนก ลำดับนั้นเธอได้มีความคิดนี้ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขารเหล่านี้ย่อมดับไปในภพนั้น ๆ
 นั้นเอง แต่วิญญานย่อมท่องเที่ยวไป แล่นไปจากโลกนี้สู่ปรโลก จึงเกิดสัสสตวิสุทธิขึ้น เพราะเหตุนี้
 สาติภิกษุจึงกล่าวว่า วิญญานนี้นั้นและมีใช้อื่น ท่องเที่ยวไป แล่นไป

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสเทศนาว่า เธอทั้งหลายจงทรงจำตันทหาสังขยวิมุตติ โดยย่อของ
 เรานี้ อนึ่ง เธอทั้งหลายจงทรงจำสาติภิกษุบุตรชาวประมงว่า เป็นผู้ติดอยู่ในข่ายคือ ตันทหาและกอง
 แห่งตันทหาใหญ่ ข่ายคือตันทหาใหญ่เพราะร้อยรัดไว้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กรณีภิกษุสาติ แม้ว่าจะได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า แต่ไม่ได้รู้ทั่วถึง
 ธรรมที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ เข้าใจไปเองคิดเอาเองว่าความเข้าใจความคิดเห็นของตนนั้นถูกต้อง
 แต่ในขณะเดียวกัน ณ เวลานั้นก็มีพระภิกษุรูปอื่นที่มีความเห็นเรื่องวิญญานอาศัยปัจจัยจึงเกิดขึ้น
 ปราศจากปัจจัยก็ไม่มีเกิดขึ้นแห่งวิญญานถูกต้อง แต่พระสาติหาได้รับฟังไม่ จนในที่สุด
 พระพุทธเจ้าทรงแก้ไขความเห็นผิดด้วยพระองค์

๓.๓.๑.๓ พระยมกะ ประกาศรู้ทั่วถึงธรรม

ยมกสูตร^{๔๘} กล่าวถึงพระภิกษุรูปหนึ่ง คือ พระยมกะ ผู้ที่มีความเห็นว่า รูปเป็นอัตตา
 พร้อมทั้งได้ประกาศว่าตนเองรู้ทั่วถึงธรรมของพระผู้มีพระภาค ว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาค
 ทรงแสดงไว้ว่า ภิกษุชีนาสพหลังจากตายแล้วย่อมขาดสูญ พินาศ ไม่เกิดอีก” ภิกษุจำนวนมากได้ฟัง
 ความคิดเห็นนี้ ได้แสดงความเห็นเพื่อปลดเปลื้องความเห็นผิดนี้แต่ไม่สามารถทำให้พระยมกะ มี
 ความเห็นที่ถูกต้องได้ ต่อมา พระสารีบุตรได้แสดงธรรมเพื่อแก้ไขความเห็นผิดของพระยมกะ โดยการ

^{๔๗} ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๓๙๖-๔๑๔/๒๘๐-๒๙๐.

^{๔๘} ดุราละเยียดใน ส.ข. (ไทย) ๑๗/๘๕/๑๔๗-๑๕๓.

แสดงธรรมด้วยการถาม ตอบ เกี่ยวกับชั้น ๕ และในที่สุด พระยมกะมีความเห็นถูกต้อง คือ รูปไม่ใช่ อัตตา และในเวลาต่อมา บรรลุธรรม (เป็นพระโสดาบัน) ดังมีคำกล่าวว่า “ท่านสารีบุตร เมื่อก่อนผม ไม่รู้จึงได้เกิดทิฐิชั่วเช่นนั้น แต่บัดนี้ เพราะฟังธรรมเทศนาของท่านสารีบุตร ผมจึงละทิฐิชั่วนั้นได้ แล้ว และได้บรรลุธรรม” ในเวลาต่อมาพระสารีบุตรได้แสดงธรรม ด้วยการถาม ตอบ โดยพิสดาร พร้อมกันนั้นพระยมกะเข้าใจธรรมแจ่มแจ้งและกล่าวสรรเสริญพระสารีบุตรว่าเป็นผู้นุเคราะห์ให้ท่าน พระยมกะหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย คือ “ข้าแต่ท่านสารีบุตร ข้อที่เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายผู้เช่น กับท่านเป็นผู้นุเคราะห์ มุ่งประโยชน์ ว่ากล่าว พร่ำสอน ย่อมเป็นอย่างนั้น และเพราะได้ฟังธรรม เทศนาของท่านสารีบุตร จิตของผมจึงหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถื้อมัน”

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระสารีบุตรซึ่งพระพุทธเจ้าทรงยกย่องให้เป็นเอตทัคคะด้านผู้มี ปัญญา สามารถแสดงธรรมของพระพุทธเจ้าได้โดยพิสดาร ในครั้งนี้พระสารีบุตรสามารถแสดงธรรม ปลดเปลื้องความเห็นผิดของพระยมกะ และในที่สุดพระยมกะสำเร็จเป็นพระอรหันต์

๓.๓.๑.๔ สมณูเทศ (สามเณร) ชื่อกัณฐกะ^{๔๔} ประกาศรู้ทั่วถึงธรรม

การประกาศว่าตนเองคือผู้รู้ทั่วถึงธรรมนั้น นอกจากพระภิกษุแล้วยังมีสมณูเทศ (สามเณร) ชื่อกัณฐกะ ได้ประกาศว่าตนเองรู้ทั่วถึงธรรมเช่นกัน โดยที่สามเณรกัณฐกะ มีความเห็น เช่นเดียวกันกับภิกษุอรุณฐะ คือ ได้ประกาศว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่อนันตรายก็หาสามารถก่อนันตรายแก่ผู้ช้อง เสพได้จริงไม่” ภิกษุหลายรูปได้เข้าตักเตือนไปแก้ไข แต่สมณูเทศชื่อว่ากัณฐกะถูกภิกษุเหล่านั้น ตักเตือน แต่ก็ยังกล่าวด้วยความยึดมั่นถือมั่นทิฐิบาปนั้นอยู่ จนในที่สุดเป็นต้นเหตุของสิกขาบท คือ

ถ้าสมณูเทศกล่าวอย่างนี้ว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว

จนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่อนันตราย

ก็หาสามารถก่อนันตรายแก่ผู้ช้องเสพได้จริงไม่ สมณูเทศนั้นอันภิกษุทั้งหลาย

ฟังว่ากล่าวตักเตือนว่า เธออย่าได้กล่าวอย่างนี้ อย่ากล่าวตู่พระผู้มีพระภาค

การกล่าวตู่พระผู้มีพระภาคไม่ดีเลย เพราะพระผู้มีพระภาคไม่ได้ตรัสอย่างนั้น

สมณูเทศ พระผู้มีพระภาคตรัสธรรมที่ก่อนันตรายว่าเป็นธรรมก่อนันตราย

ไว้โดยประการต่างๆ และธรรมเหล่านั้นก็สามารถก่อนันตรายให้แก่ผู้ช้องเสพได้จริง

สมณูเทศนั้นอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวตักเตือนอยู่อย่างนี้ ก็ยังคงยืนยันอยู่อย่างนั้น

สมณูเทศนั้นอันภิกษุทั้งหลายฟังว่ากล่าวตักเตือนว่า

สมณูเทศ ตั้งแต่วันนี้เธอไม่พึงอ้างพระผู้มีพระภาคว่าเป็นศาสดา

และเธอจะไม่มีมารวมกัน ๒-๓ คืนกับภิกษุทั้งหลายเหมือนสมณูเทศเหล่านี้ได้

เธอจงไปที่อื่น เธอจงไปให้พ้น ก็ ภิกษุใดรู้อยู่ก็ยังไม่ปล่อยสมณูเทศ

ผู้ถูกสงฆ์สนาะแล้วอย่างนั้น ใช้เธอให้อุปัฏฐาก คบหา หรือนอนร่วม ต้องอาบัติปาจิตตีย์

^{๔๔} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๒๘-๔๓๒/๕๓๖-๕๔๓.

กรณีสามเณรคันฎกะมีความเห็นผิดเช่นเดียวกันกับพระอริฏฐะ นี้ สามเณรอุกโลงโทษโดยนาศนะ หมายถึง การไล่ออกจากสำนัก ไม่ให้รับใช้ดูแลพระภิกษุ และห้ามอ้างว่าพระผู้มีพระภาคเป็นศาสดา แต่อาบัติปาจิตตีย์ต้องกับภิกษุผู้ที่ปลอมโยนสามเณรผู้ที่ไม่สละคืนทิฐินั้น

หัวข้อเรื่องสาวกผู้อ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้เพื่อใช้ประกอบเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยต่อไป

การอ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมนี้ เป็นการกล่าวต่อพระผู้มีพระภาค นับเป็นวัตถุลักษณะ แต่ในครั้งพุทธกาลได้มีการปลดเปลื้องความเห็นผิดโดยพระผู้มีพระภาค และพระสารีบุตร ทำให้ผู้ที่กล่าวต่อทั้ง ๔ ท่านดังกล่าว (ภิกษุ ๓ ท่าน สามเณร ๑ ท่าน) จึงไม่ได้มีการสอบอธิกรณ์ในเหตุเพราะกล่าวต่อ

๓.๓.๒ คุณลักษณะของสาวกผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนก็คือ ภิกษุปุณณผู้ที่ไม่มอริยมรรค ไม่มีอริยผล เป็นภิกษุที่มีศีลหะลุ ต่างพร้อย มีโดยจิตคิดอยากได้ของผู้อื่น มีคุณสมบัติตรงตามที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ว่า

ภิกษุผู้ประกาศตนซึ่งมีภาวะเป็นอย่างหนึ่งให้คนเข้าใจว่าเป็นอย่างอื่น ฉันทอาหารด้วยโดยจิตเหมือนพรานนกกลางจันบกมากินฉะนั้น ภิกษุชั่วจำนวนมากมีผ้ากาสาเยพันที่คอ มีธรรมเลวทรามไม่สำรวม พวกเขาย่อมตกนรก เพราะบาปกรรมทั้งหลายที่เลวทราม ภิกษุทุศีลไม่สำรวมกินก้อนเหล็กที่ร้อนเหมือนเปลวไฟยิ่งดีกว่า บริโภคอาหารของชาวบ้านไม่ดีเลย^{๔๐}

เรียกหรือนิยามคำศัพท์ให้เข้าใจง่ายก็คือ ภิกษุหรือผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนก็คือ ภิกษุปุณณ ผู้ที่ไม่ได้มรรคผล เป็นผู้ทุศีลแต่มีความโลภ

๓.๔ อินทรีย์ผ่องใส ไม่ใช่เป็นเกณฑ์ตัดสินความเป็นอริยบุคคล

ลักษณะอินทรีย์ผ่องใสคือลักษณะทางกายภาพที่ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้เพื่อประกอบการวิเคราะห์การบรรลุธรรมว่า สามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวัดระดับความเป็นอริยบุคคลได้หรือไม่ ตัวอย่างบุคคลที่มีอินทรีย์ผ่องใสที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑ เหตุการณ์การบัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ มีเหตุมาจากภิกษุจำพรรษาใกล้ฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทราวมมือกันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ต่อมาได้รับการถวายอาหารอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีอินทรีย์ผ่องใส ดังนี้

...ภิกษุเหล่านั้นได้พากันกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของกันและกันให้พวกคฤหัสถ์ฟังว่า ภิกษุรูปโน้นได้ปฐมฌาน ฯลฯ...ครั้งนั้นแล ประชาชนก็พากันยินดีว่า เป็นลาภของพวกเราหนอ พวกเราได้ดีแล้วหนอที่มีภิกษุทั้งหลายเช่นนี้มาอยู่จำพรรษา เพราะแต่ก่อนนี้พวกเราไม่มีภิกษุทั้งหลายที่มีคุณสมบัติ เหมือนอย่างภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้มาอยู่จำพรรษาเลย โภชนะ (อาหาร) ... ขาหนียะ (ของขบเคี้ยว)...พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น พวกเขาไม่รับประทาน ไม่ขบเคี้ยว ไม่ลิ้ม ไม่ดื่มด้วยตนเอง ทั้งไม่ให้แก่มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนรับใช้กรรมกร มิตร

^{๔๐} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๑.

อมาตย์ ญาติสาโลหิต ภิกษุเหล่านั้น จึงเป็นผู้มีน้ำมึนวล มีอินทรีย์ผ่องใส มีใบหน้าเิบอ้ม มีผิวพรรณผุดผ่อง^{๕๑}

ตัวอย่างที่ ๒ เหตุในการบัญญัติสิกขาบทสกุทวิสัณฐิสิกขาบท ว่าด้วยการจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน ท่านพระเสยยะสกะมีผิวพรรณผ่องใสเหตุเพราะพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนด้วยมือ ดังนี้

...ครั้นเมื่อท่านพระเสยยะสกะฉันอาหาร จำวัด สรงน้ำตามต้องการแล้ว เมื่อเกิดความกระสัน ภูราคะรวกวนจิตขึ้นมา ก็ใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อนเวลาต่อมา ท่านมีผิวพรรณผ่องใส แลดูอัมเิบ เพื่อนภิกษุถามท่านว่า ท่านเสยยะสกะเมื่อก่อน ท่านซุบผอม หมองคล้ำ ซีดเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่ง แต่เวลานี้ กลับมีผิวพรรณผ่องใส แลดูอัมเิบ ท่านใช้ยาอะไรหรือ พระเสยยะสกะตอบว่า ไม่ได้ใช้ยาอะไร แต่ฉันอาหารตามต้องการ จำวัด สรงน้ำตามต้องการ เมื่อเกิดความกระสัน ภูราคะรวกวนจิตขึ้นมา ก็ใช้มือพยายามทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน^{๕๒}

ตัวอย่างที่ ๓ พระอัสสชิบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ ได้เที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ สารีบุตรปริพาชกได้เห็นท่านพระอัสสชิ จึงได้เข้าไปหาและสนทนา ดังนี้

ลำดับนั้น สารีบุตรปริพาชกจึงเข้าไปหาท่านพระอัสสชิ แล้วได้สนทนาปราศรัยพอเป็นที่บันเทิงใจ พอเป็นที่ระลึกกันแล้ว ยืนอยู่ ณ ที่สมควร เรียนถามว่า “ผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่านผ่องใส ผิวพรรณบริสุทธิผุดผ่อง ผู้มีอายุ ท่านบวชอุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านชอบใจธรรมของใคร พระอัสสชิกล่าวตอบว่า ท่าน มีพระมหาสมณะผู้เป็นศากยบุตร เสด็จออกผนวชจากศากยตระกูล เราบวชอุทิศพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นศาสดาของเรา และเราชอบใจธรรมของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น^{๕๓}

ตัวอย่างที่ ๔ ต่อมาหลังจากที่สารีบุตรปริพาชกได้ฟังธรรมจากพระอัสสชิและได้ดวงตาเห็นธรรมเป็นโสดาบัน จึงเดินทางกลับไปหาสหายนาคคือโมคคัลลานะปริพาชกถึงที่พัก โมคคัลลานะปริพาชกได้ถามดังนี้

ครั้งนั้น สารีบุตรปริพาชกได้กลับไปหาโมคคัลลานะปริพาชกถึงที่พักโมคคัลลานะปริพาชกได้เห็นสารีบุตรปริพาชกเดินมาแต่ไกล ครั้นเห็นแล้วจึงได้กล่าวกับสารีบุตรปริพาชก ดังนี้ว่า ท่าน อินทรีย์ของท่านผ่องใส ผิวพรรณบริสุทธิ ผุดผ่อง ท่านได้บรรลุอมตธรรมแล้วหรือ สารีบุตรปริพาชกตอบว่า ใช่แล้วท่าน เราได้บรรลุอมตธรรมแล้ว^{๕๔}

ตัวอย่างที่ ๕ พระสารีบุตรได้เห็นพระโมคคัลลานะมีอินทรีย์ผ่องใสจึงได้สอบถามพระโมคคัลลานะได้ตอบดังนี้ว่า

อินทรีย์ของท่านผ่องใสนัก ผิวหน้าของท่านบริสุทธิผุดผ่อง ชะรอยวันนี้ ท่านจะอยู่ด้วยวิหารธรรมอันละเอียด ท่านผู้มีอายุ วันนี้ผมอยู่ด้วยวิหารธรรมอันหยาบ แต่ผมได้มีการสนทนาธรรม ท่านได้สนทนาธรรมกับใคร ผมได้สนทนาธรรมกับพระผู้มีพระภาค เดียวนี้ พระผู้มีพระ

^{๕๑} วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๗๘.

^{๕๒} วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๒๓๔/๒๔๙-๒๕๐.

^{๕๓} วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๐/๗๒-๗๓.

^{๕๔} วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๑/๗๔.

ภาคประทับอยู่ ณ พระเชตะวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสวตถิ โกลนิก ท่านไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคด้วยฤทธิ์หรือ หรือว่าพระองค์เสด็จมาหาท่านด้วยฤทธิ์ ผมไม่ได้ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคด้วยฤทธิ์ แม้พระองค์ก็ไม่ได้เสด็จมาหาผมด้วยฤทธิ์ แต่ผมมีตาทิพย์และหูทิพย์อันหมดจดเท่าพระผู้มีพระภาค แม้พระผู้มีพระภาคก็ทรงมีทิพพจักขุและทิพพโสธธาตุดังหมดจดเท่าผม^{๕๕}

ตัวอย่างที่ ๖ บุคคลบางคนได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วมีอินทรีย์ผ่องใส ตัวอย่างเช่น ...ลำดับนั้น นกุลปีตาคหบดีขึ้นชม ยินดีพระภาสิตของพระผู้มีพระภาค ลูกจากอาสนะ ถวายอภิวาท กระทำประทักษิณ แล้วเข้าไปหาท่านพระสารีบุตรถึงที่อยู่อภิวาทแล้ว นั่ง ณ ที่สมควร ท่านพระสารีบุตรได้ถามนกุลปีตาคหบดีดังนี้ว่า คหบดี อินทรีย์ของท่านผ่องใสยิ่งนัก สีหน้าก็บริสุทธิ์ผุดผ่อง วันนี้ ท่านได้ฟังธรรมมีกถาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคหรือไม่ นกุลปีตาคหบดีตอบว่า ท่านผู้เจริญ ทำไมจะไม่ใช่เป็นอย่างนี้เล่า บัดนี้ พระผู้มีพระภาคทรงหลั่งอมตธรรมรดกระผมด้วยธรรมีกถา^{๕๖}

ตัวอย่างที่ ๗ พระผัคคุณะได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าก่อนตาย และในเวลาใกล้ตายมีอินทรีย์ผ่องใส พระอานนท์มีความสงสัยจึงได้กราบทูลถามพระพุทธเจ้า ดังนี้

...ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จหลักไปไม่นานท่านพระผัคคุณะได้มรณภาพแล้ว และในเวลามรณภาพอินทรีย์ของท่านผ่องใสยิ่งนักพระผู้มีพระภาคตรัสว่า อานนท์ อินทรีย์ของผัคคุณภิกษุจักไม่ผ่องใสได้อย่างไร แรกทีเดียวจิตของผัคคุณภิกษุยังไม่หลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ (สังโยชน์เบื้องต้น) ๕ ประการ แต่เพราะได้ฟังธรรมเทศนานั้น จิตของผัคคุณภิกษุจึงหลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ^{๕๗}

อินทรีย์ผ่องใสได้ถูกบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกจำนวนมาก ผู้วิจัยยกตัวอย่างเกี่ยวกับอินทรีย์ผ่องใสมาแสดงไว้เพียงเท่านี้ พอวิเคราะห์ได้ว่า ลักษณะอินทรีย์ผ่องใสมีปรากฏได้ตั้งแต่ปุถุชนจนถึงพระอริยะในระดับชั้นต่าง ๆ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ ๑ ที่นำมาแสดงคือภิกษุปุถุชนเป็นต้นเหตุให้บัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ ว่าด้วยการรูดอดตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน ตัวอย่างที่ ๒ ภิกษุสำเร็จความใคร่ด้วยมือทำให้น้ำอสุจิลื่อนเป็นเหตุให้บัญญัติสิกขาบทสังฆาติเสสข้อที่ ๑ ทั้ง ๒ ตัวอย่างนี้ต่างก็มีอินทรีย์ผ่องใส ตัวอย่างที่ ๓ ถึง ๗ ผู้มีอินทรีย์ผ่องใสคือผู้บรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน จนถึงพระอรหันต์ รวมถึงผู้ที่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า นอกจากนี้พระพุทธเจ้ามิได้จำแนกไว้ว่าผ่องใสระดับใดจึงบรรลุนิพพานชั้นใดบ้าง กล่าวให้เข้าใจง่ายก็คือคุณลักษณะอินทรีย์ผ่องใสไม่ใช่เป็นเกณฑ์ตัดสินความเป็นอริยะบุคคล ดังนั้นปุถุชน บุคคลทั่วไปจึงไม่สามารถกำหนดได้แน่ชัดว่าอินทรีย์ผ่องใสมีสาเหตุมาจากอะไร ผู้ที่รู้ได้แน่ชัดว่าบุคคลใดมีอินทรีย์ผ่องใสเพราะสาเหตุใดก็คือพระพุทธเจ้านั่นเอง

^{๕๕} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๒๓๗/๓๒๘.

^{๕๖} ส.ช. (ไทย) ๑๗/๑/๒.

^{๕๗} อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๕๖/๕๔๑.

๓.๕ บุคคลผู้ถือประมาณ พยากรณ์อริยผล พยากรณ์คติที่ไปเกิดของผู้ตาย

เป้าหมายสูงสุดของการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ตลอดจนผู้ที่ประกาศตนเป็นอุบาสก อุบาสิกา คือ การก้าวล่วงออกไปจากทุกข์ โดยสำเร็จเป็นอริยบุคคล คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ตามลำดับ ประชาชนในสังคมของคนไทยซึ่งส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนานั้นอาจเคยได้ยินได้ฟังคำพยากรณ์ ว่า คนนั้นคนนี้หลังจากตายไปคงได้ไปเกิดใหม่เป็นเทวดาอยู่บนสวรรค์ เป็นอนาคามีอยู่ชั้นนอกนิมิต্তา กล่าวถึงพระภิกษุบางรูป หรือบุคคลใด ๆ ว่าเป็นพระอริยะ ว่าท่านเป็นพระอรหันต์ เป็นอนาคามี เป็นต้น การพูดดังกล่าวเปรียบเสมือนเป็นการประมาณในบุคคล เป็นการพยากรณ์อริยผลของผู้อื่น เกี่ยวกับการประมาณในบุคคลและการพยากรณ์อริยผลของผู้อื่นนี้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาพระอริยบุคคลอย่างไร บุคคลใดบ้างที่จะประมาณในบุคคลและสามารถพยากรณ์อริยผล ผู้วิจัยจำแนกไว้ดังต่อไปนี้

๓.๕.๑ บุคคลผู้ถือประมาณ

ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องของบุคคลผู้ถือประมาณ จากมิกสาลาสูต^{๕๘} ซึ่งมีเหตุเกิดขึ้นในครั้งพุทธกาล นั่นคือ นางมิกสาลามีความสงสัยการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายซึ่งพยากรณ์โดยพระพุทธเจ้า ผู้ตายคือบิดาของนางมิกสาลาและเพื่อนรักของบิดาชื่ออสิทตตะ โดยที่บิดาของนางมิกสาลานั้นเป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ส่วนอสิทตตะไม่ได้ประพฤติพรหมจรรย์ หลังจากที่บุคคลทั้งสองตายไปแล้ว ได้รับการพยากรณ์คติที่ไปจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นสกทาคามีไปเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิตทั้งสองคน ทำให้นางมิกสาลาเกิดความสงสัยจึงถามพระอานนท์ว่า “คน ๒ คน คือ คนหนึ่งประพฤติพรหมจรรย์ อีกคนหนึ่งไม่ประพฤติพรหมจรรย์ เป็นผู้มคติเสมอเหมือนกันในสัมปรายภพ จะพึงรู้ได้อย่างไร” หลังจากนั้นพระอานนท์ได้นำความนี้ไปกราบทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า

บุคคลผู้ถือประมาณ ย่อมถือประมาณเช่นนั้นว่า ธรรมแม้ของบุคคลนี้ก็คือธรรมของอีกคนหนึ่ง นั่นแล บรรดาบุคคล ๒ คนนั้น เพราะเหตุไร คนหนึ่งจึงเลวคนหนึ่งจึงดี แท้จริง การถือประมาณของบุคคลผู้ถือประมาณเหล่านั้น เป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน

บรรดาบุคคล ๒ คนนั้น บุคคลใดเป็นผู้มักโกรธและถือตัว บางครั้งบางครั้งราวจีสังขารย่อมเกิดขึ้นแก่เขา บุคคลนั้นทำกิจด้วยการฟัง ทำกิจด้วยความเป็นพหูสูต แท่งตลอดดีด้วยทัญญู และได้วิมุตติตามเวลาอันควร บุคคลนี้ดีกว่าและประณีตกว่าบุคคลที่กล่าวข้างต้นนั้น ข้อนี้เพราะเหตุไร เพราะบุคคลนี้ยังลงสู่อริยมรรค ใครเล่าจะพึงรู้เหตุนี้ได้ นอกจากตถาคต เพราะเหตุนี้แล เธอทั้งหลายอย่าได้เป็นผู้ชอบถือประมาณในบุคคล และอย่าถือประมาณในบุคคล เพราะบุคคลผู้ถือประมาณในบุคคล ย่อมทำลายคุณวิเศษของตน ส่วนเราหรือผู้เหมือนเราพึงถือประมาณในบุคคลได้ในเรื่องญาณเป็นเครื่องกำหนดรู้อินทรีย์แก่กล้า และอินทรีย์อ่อนของบุคคลใครกันเล่า คือมิกสาลาอุบาสิกาผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่หลักแหลม มีปัญญาทึบ และใครกันเล่า คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีวิสัยที่ไม่มีอะไรขัดขวางได้

^{๕๘} อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๔๔/๗๐๒-๕๐๗, อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๗๕/๑๖๓-๑๖๙.

อรรถกถา^{๕๙} อธิบายว่า บุคคลผู้ถือประมาณ (ปมาณิกา) หมายถึง เป็นผู้ถือบุคคล โดยประมาณ ย่อมถือประมาณ (ปมณนติ) ได้แก่ย่อมเริ่มจะเปรียบเทียบ คือซึ่งคำว่าคนหนึ่งจึงแล้ว (เอโก หิโน) ได้แก่ คนหนึ่งแล้วโดยคุณทั้งหลาย คำว่าคนหนึ่งจึงดี (เอโก ปณฺโฑ) ได้แก่ คนหนึ่งประณีต โดยคุณทั้งหลาย คำว่าแท้จริง การถือประมาณนั้น (ตณฺหิ) ได้แก่การทำประมาณนั้น คำว่าดีกว่า (อภิกกัณฺตโร) ได้แก่ ดีงามกว่า คำว่า ประณีตกว่า (ปณฺตโร) ได้แก่ สูงส่งกว่า คำว่าหยั่งลงสู่อริยภูมิ (ธมฺมโสโต นิพพหติ) ความว่า วิปัสสนาญาณเป็นไปอย่างแข็งแกร่งล้ำล้ำนำ (กิเลส) ออกไป คือให้ถึง อริยภูมิ คำว่า ใครเล่าจะพึงรู้เหตุนี้ (ตทนต์โร โก ชาเนยฺย) ความว่าใครเล่าจะพึงรู้ระหว่างนั้นคือเหตุ นั้น นอกจากพระตถาคต ขณฺณติ หมายถึง การขุดคุ้ยคุณความดี (อรรถกถาฉบับ มมร^{๖๐} แปลคำว่า ขณฺณติ หมายถึง ขุดคุ้ย)

ภิกขุโพธิ (Bhikkhu Bodhi) แปล ขณฺณติ = Khaṅṅati = harm and suffering^{๖๑}

เว็บไซต์ suttacentral.net^{๖๒} ซึ่งได้เผยแพร่คำแปลพระไตรปิฎกของสมาคมบาลีปกรณ์ ประเทศอังกฤษ แปลคำว่า ขณฺณติ = Khaṅṅati: = 1. hurts, injures, impairs; 2. Digs, digs up, excavates

ประมาณ ความหมาย การวัด การกะ เครื่องวัด เกณฑ์ การถือเกณฑ์^{๖๓}

พระผู้มีพระภาคได้จำแนกบุคคลในโลก แบ่งตามประมาณ คือหลักเกณฑ์ในใจที่ใช้วัด ในการที่จะเกิดความเชื่อถือ หรือความนิยมเลื่อมใส คือ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้มีปรากฏอยู่ในโลก บุคคล ๔ จำพวก ไหนบ้าง คือ

- ๑) บุคคลผู้ถือรูปเป็นประมาณ เลื่อมใสในรูป
- ๒) บุคคลผู้ถือเสียงเป็นประมาณ เลื่อมใสในเสียง
- ๓) บุคคลผู้ถือความเศร้าหมองเป็นประมาณ เลื่อมใสในความเศร้าหมอง
- ๔) บุคคลผู้ถือธรรมเป็นประมาณ เลื่อมใสในธรรม

ภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๔ จำพวกนี้แลมีปรากฏอยู่ในโลก ชนเหล่าใดถือประมาณในรูป และชนเหล่าใดคล้อยไปตามเสียง ชนเหล่านั้นชื่อว่าตกอยู่ในอำนาจของฉันทราคะ ย่อมไม่รู้จักบุคคลนั้น คือบุคคลนั้นเป็นคนเขลา ไม่รู้คุณภายในของเขา และไม่เห็นข้อปฏิบัติ ภายนอกของเขา ถูกห้อมล้อมไว้โดยรอบ ย่อมถูกเสียงชักนำไป อนึ่ง บุคคลผู้รู้คุณภายใน

^{๕๙} อัง.ฉก.อ. (ไทย) ๓/๔๔/๑๘๑, อรรถกถาฉบับแปล มมร แปลว่า

^{๖๐} อัง.ฉก.อ.๓ (ไทย) ๓๖/๓๑๕/๖๖๔.

^{๖๑} Aṅguttara Nikāya, *The Numerical Discourses of The Buddha*, Tr. by Bhikkhu Bodhi, USA: Wisdom Publications, 2012, p 912.

^{๖๒} Khaṅṅati, *SuttaCentral-Dictionnary*, [แหล่งที่มา], [online], <https://suttacentral.net/define/kha%E1%B9%87%20ati>, [๒๘ มีนาคม ๒๕๖๒]

^{๖๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) , *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๗.

แต่เห็นข้อปฏิบัติภายนอก มองแต่ผลในภายนอก ย่อมถูกเสียงชักนำไป ส่วนบุคคลที่รู้คุณภายใน และเห็นแจ้งข้อปฏิบัติภายนอก เห็นธรรมปราศจากเครื่องกั้น ย่อมไม่ถูกเสียงชักนำไป^{๖๔}

พระพุทธพจน์ และ คำอธิบายพระพุทธพจน์ โดยท่านอรรถกถาจารย์ ที่ผู้วิจัยได้นำมาแสดงนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น โดยปกติบุคคลทั่วไปมักถือประมาณในบุคคลอื่นเหตุเพราะรูป เสียง ความเศร้าหมอง ไม่รู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ไม่ใช่ผู้มีความเลื่อมใสในธรรมเป็นประมาณ ส่วนบุคคลที่รู้คุณภายในและเห็นแจ้งข้อปฏิบัติภายนอก เห็นธรรมปราศจากเครื่องกั้น ย่อมไม่ถูกเสียงชักนำไปในการประมาณผู้อื่น

ผู้ที่สามารถประมาณในบุคคลคือผู้ที่รู้ระดับความบริสุทธิ์ของศีลของบุคคล รู้อินทรีย์ของบุคคลได้ คือพระผู้มีพระภาคหรือผู้ที่เหมือนกับพระผู้มีพระภาค ส่วนบุคคลอื่นที่เข้าใจไปเองว่า คนนั้นดี คนนี้เลว คนนั้นถือประพฤติพรหมจรรย์คือรักษาศีล ๘ ย่อมดีกว่าคนหนึ่งที่รักษาศีล ๕ เพราะเห็นว่าการถือรักษาศีลได้มากกว่าย่อมต้องมีกว่าน่าจะมิดิที่ไปที่แตกต่างกันนั้นมิฐานะที่จะเป็นได้ว่า ย่อมมีความเห็นผิดพลาด และการถือประมาณในบุคคลโดยไม่มีญาณรู้จริง ไม่สามารถกำหนดรู้อินทรีย์อ่อนหรืออินทรีย์แก่กล้า ของบุคคล เป็นการทำลายคุณความดีของตน

๓.๕.๒ การพยากรณ์อริยมผล

ตัวอย่างในกรณีมีข้อสงสัยและพยากรณ์ความเป็นอริยบุคคลของพระเจ้าปเสนทิโกศลในครั้ง สมัยพุทธกาล เหตุการณ์ครั้งนั้น มีนักบวช ขฤลิ ๗ คน นิครนถ์ ๗ คน อเจลก ๗ คน เอกสาฎก ๗ คน ปริพาชก ๗ คน เหล่านั้นเดินผ่านไปไต้ไม่นาน พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ แล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคพร้อมกับคิดด้วยพระองค์เองว่าพวกนักบวชที่เดินผ่านไปนั้น คงเป็นพระอรหันต์ หรือท่านผู้บรรลุลหัตตมรรคเหล่าใดเหล่าหนึ่งในโลก พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสตอบพระเจ้าปเสนทิโกศล มาใน สัตตขฤลิสูตร^{๖๕} ว่า

มหาบพิตร พระองค์เป็นคฤหัสถ์บริโศคคาม ครอบครองเรือน บรรทมเปียดพระโอรส และพระชายา ทาจรณจันทน์อันนำมาจากแคว้นกาสิ ทรงมาลาของหอมและเครื่องลูบไล้ ยินดีเงินทอง ยากที่จะรู้เรื่องนี้ว่าคนพวกนี้เป็นพระอรหันต์ หรือว่าคนพวกนี้บรรลุลหัตตมรรค มหาบพิตร ศีลพึงรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน ศีลนั้นจะพึงรู้ได้ด้วยกาลนาน ไม่ใช่ด้วยกาลเล็กน้อย ผู้ใส่ใจจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่ใส่ใจรู้ไม่ได้ ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้ไม่มีปัญญารู้ไม่ได้ มหาบพิตร ความสะอาดจะพึงรู้ได้ด้วยการเจรจา ความสะอาดนั้นจะพึงรู้ได้ด้วยกาลนาน ฯลฯ มหาบพิตร กำลัง จะพึงรู้ได้ในคราวมีอันตราย กำลังนั้นจะพึงรู้ได้ด้วยกาลนาน ฯลฯ มหาบพิตร ปัญญาจะพึงรู้ได้ด้วยการสนทนา ปัญญานั้นจะพึงรู้ได้ด้วยกาลนาน ฯลฯ คนผู้รู้ดี ไม่ควรไว้วางใจใครเพราะผิวพรรณและรูปร่าง ไม่ควรไว้วางใจใครเพราะการเห็นกันชั่วครู่เดียว เพราะว่่านักบวชผู้ไม่สำรวมทั้งหลายย่อมเที่ยวไปในโลกนี้ ด้วยเครื่องบริวารของเหล่า

^{๖๔} วจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๕/๑๐๘-๑๐๙.

^{๖๕} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒๒/๑๔๑-๑๔๓, ข.อุ. (ไทย) ๒๕/๕๒/๒๘๔-๒๘๗.

นักบวชผู้สำราญดีแล้ว นักบวชเหล่านั้นผู้ไม่บริสุทธิ์ในภายในงามแต่ภายนอก แวดล้อมด้วย
บริวารท่องเที่ยวอยู่ในโลก ดุจดั่งมูหิตินและเหริญโลหะครั้งมาสกหุมด้วยทองคำปลอมไว้

จากตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าตอบคำถามพระเจ้าปเสนทิโกศลในครั้งนี้ คือข้อบ่งชี้ว่า แม้ว่า
พระเจ้าปเสนทิโกศลจะเป็นพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถพยากรณ์หรือตัดสินผลของนักบวชได้ รวมทั้ง
พระพุทธเจ้าทรงแสดงเหตุผลไว้ด้วยว่าเพราะเหตุอะไรจึงไม่สามารถจะรู้ถึงคุณความดีของบุคคลอื่น
ไม่สามารถรู้การละสังโยชน์ของผู้อื่น ผู้ที่พยากรณ์ผู้อื่นได้ คือพระพุทธเจ้าหรือคนที่เหมือนกับ
พระพุทธเจ้า

๓.๕.๒.๑ พยากรณ์โดยพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าคือผู้ที่สามารถพยากรณ์บุคคลที่บรรลุนิพพานเป็นอริยบุคคลตั้งแต่โสดาบัน
สกทาคามี อนาคามี และ พระอรหันต์ เนื่องจากพระองค์มีญาณหยั่งรู้ ดังที่ได้นำมาแสดงไว้ในมิกาสาลา
สูตร เหตุการณ์ในครั้งพุทธกาล มีผู้บรรลุนิพพานและบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก เริ่มจากท่านอัญญาโกณฑ
ัญญะ (ขณะนั้นยังไม่ได้บวชเป็นพระภิกษุ) บรรลุนิพพานเป็นโสดาบัน ต่อมาจึงขอบวชเป็นพระภิกษุ
และได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในที่สุด (รวมถึงสหายปัญจวัคคีย์อีก ๔ รูป) ในครั้งพุทธกาลนักบวชชฎิล
เข้าใจผิดคิดว่าตนเองเป็นพระอรหันต์ เช่น ชฎิล ๓ พี่น้อง มีอรุเวลกัสสปะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ใน
เวลาต่อมาหลังจากที่นักบวชชฎิล ๓ พี่น้องรวมทั้งบริวารได้ฟังธรรม บวชเป็นพระภิกษุเป็นสาวกของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ในครั้งนั้นผู้ที่ทราบว่าเป็นใครที่สำเร็จ
เป็นอริยบุคคลก็คือพระพุทธเจ้านั่นเอง

การพยากรณ์หรือตัดสินผลนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมว่าด้วยการพยากรณ์หรือตัดสินผล
มาใน พยากรณ์สูตร^{๖๖} ด้วยเหตุ ๕ ประการ ดังนี้

- ภิกษุทั้งหลาย การพยากรณ์หรือตัดสินผล ๕ ประการนี้ การพยากรณ์หรือตัดสินผล ๕ ประการ
อะไรบ้าง คือ ๑) พยากรณ์หรือตัดสินผล เพราะโง่เขลา เพราะหลงงมงาย
๒) มีความปรารถนาชั่ว ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงพยากรณ์หรือตัดสินผล
๓) พยากรณ์หรือตัดสินผล เพราะความบ้า เพราะจิตฟุ้งซ่าน
๔) พยากรณ์หรือตัดสินผล เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ
๕) พยากรณ์หรือตัดสินผลโดยถูกต้อง
ภิกษุทั้งหลาย การพยากรณ์หรือตัดสินผล ๕ ประการนี้แล

ผู้เขียนมีความเห็นว่าพุทธพจน์ดังที่ได้นำมาแสดงนี้ ภิกษุผู้มีสิกขา ๓ คือ มีอิศीलสิกขา
อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา คือผู้ที่เข้าใจความหมายพุทธพจน์จักไม่กระทำละเมิด ในเหตุทุกข้อ ผู้ที่
สำเร็จอริยผลย่อมรู้ได้ด้วยตน แต่สำหรับภิกษุปุณณกัจจกัประพตติตรงข้าม โดยการกล่าวอวดพยากรณ์
ตนเองบ้าง กล่าวอวดพยากรณ์ผู้อื่นบ้าง เพราะเหตุแห่งความหลงงมงาย โง่เขลา ถูกความโลภครอบงำ
กระทำตน เป็นดั่งยอดมหาโจร

^{๖๖} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๙๓/๖๔.

๓.๕.๒.๒ อริยสาวก พยากรณ์ตนเองและผู้อื่น

ตัวอย่างเจ้าศากยมะหานามะ แม้ว่าท่านจะดวงตาเห็นธรรมแล้ว (เป็นโสดาบัน) แต่ท่านก็ยังไปกราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า หลังจากที่ยาตายไปจะมีคติเช่นไร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า
อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร อย่าทรงกลัวเลยมหาบพิตร

การสวรรคตของพระองค์จักไม่เลวทราม กาลกิจราก็จักไม่เลวทรามมหาบพิตร
จิตของผู้ใดผู้หนึ่งที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ที่ได้เจริญด้วยศีล ที่ได้เจริญด้วยสุตะ
ที่ได้เจริญด้วยจาคะ และที่ได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน กายนี้ของผู้นั้นคุ้มกันเป็นรูปร่าง
ที่ประกอบขึ้นจากมหาภูตรูป ๔ เกิดจากการตาบิดาเจริญวัยเพราะข้าวสุกและขนมกุมมาส
ไม่เที่ยงแท้ ต้องอบ ต้องนวดเพ้น มีอันแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา กาบ้าง แร้งบ้าง
นกตะกรุมบ้าง สุนัขบ้านบ้างสุนัขจิ้งจอกบ้าง สัตว์หลายชนิดบ้าง ย่อมกัดกินกายนี้
ส่วนจิตของผู้ที่ได้เจริญด้วยศรัทธา ฯลฯ และที่ได้เจริญด้วยปัญญามาเป็นเวลานาน
ย่อมสูงขึ้นไปจนถึงบรรลुकุณวิเศษ^{๖๗}

อย่าทรงกลัวเลย มหาบพิตร อย่าทรงกลัวเลยมหาบพิตร การสวรรคตของพระองค์จักไม่เลว
ทราม กาลกิจราก็จักไม่เลวทรามมหาบพิตร อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการย่อมโน้ม
ไปสู่นิพพานโน้มไปสู่นิพพาน โอนไปสู่นิพพาน^{๖๘}

ตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงตอบปัญหาของเจ้าศากยมะหานามะนี้ พระพุทธเจ้าทรงย้า
ว่าบุคคลผู้มี ธรรม ๕ ประการ คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา นี่เป็นหนทางสู่การเป็นโสดาบัน
และยังเป็นคุณสมบัติของโสดาบันบุคคล (เป็นพระโสดาบันแล้ว) ความสำคัญของธรรม ๕ ประการ
กับคุณสมบัติของพระโสดาบันนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า

เนื่องด้วยธรรม ๕ ประการคือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา เป็นคุณสมบัติสำคัญของ
อริยสาวกซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสเน้นอยู่เสมอ และใช้เป็นเครื่องวัดความเจริญก้าวหน้าของอริย
สาวก ทั้งก่อนบรรลุโสดาปัตติผล และเมื่อเป็นพระโสดาบันแล้ว นอกจากนั้น ยังมีขอบเขต
ครอบคลุมโสดาปัตติยังคะ (องค์คุณของพระโสดาบัน) เข้าไว้หมด^{๖๙}

นอกจากนี้แล้ว พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมสำหรับให้ผู้ที่เป็นอริยบุคคลใช้สำหรับ
ตรวจสอบคุณสมบัติความเป็นโสดาบัน รวมถึงความเป็นพระอรหันต์ ดังจะได้แสดงตัวอย่างต่อไป

ทีฎฐีคือญาณของอริยสาวก ๗ ประการ

^{๖๗} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๑๗/๕๒๒.

^{๖๘} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๑๘/๕๒๔.

^{๖๙} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, พิมพ์ครั้งที่ ๔๘
(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๖๐), หน้า ๙๐๒.

พระพุทธเจ้าทรงแสดงทฤษฎีของพระอริยสาวก ๗ ประการ ไว้ในโกสัมพียสูตร^{๗๐} เรียกว่าเป็นทฤษฎีอันประเสริฐ เป็นนิยานิកธรรม เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตามเสมอกัน เพื่อให้พระอริยสาวกใช้ตรวจสอบคุณสมบัติของท่านเอง ดังนี้คือ

๑) ภิกษุในธรรมวินัยนี้...ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เรามีจิตอันปริยฐานกิเลส(กิเลสเป็นเครื่องครอบงำ)ใดครอบงำแล้ว ไม่พึงรู้เห็นตามความเป็นจริง ปริยฐานกิเลสในที่เรายังละไม่ได้ในภายในมืออยู่หรือ...นี่คือญาณที่ ๑ ที่เป็นอริยะ เป็นโลกุตตระ ไม่ทั่วไปแก่ปุถุชนทั้งหลาย ซึ่งภิกษุนั้นบรรลุแล้ว

๒) อริยสาวกพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งทฤษฎีนี้ก็ได้ความสงบเฉพาะตน ก็ได้ความดับกิเลสเฉพาะตนหรือ อริยสาวกนั้น ก็รู้ชัดอย่างนี้ว่า เรา เสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งทฤษฎีนี้ ก็ได้ความสงบเฉพาะตน ก็ได้ความดับกิเลสเฉพาะตน นี่คือนิยามที่ ๒ ที่เป็นอริยะ ฯลฯ

๓) ...อริยสาวกนั้น ก็รู้ชัดอย่างนี้ว่า เรามีทฤษฎีเช่นใด สมณะหรือพราหมณ์อื่นนอกธรรมวินัยนี้ ผู้มีทฤษฎีเช่นนั้นมิได้มี นี่คือนิยามที่ ๓ ที่เป็นอริยะ ฯลฯ

๔) ...บุคคลผู้มีทฤษฎี เป็นผู้มีสภาพอย่างนี้ คือ การออกจากอาบัติเช่นใดย่อมปรากฏ อริยสาวกต้องอาบัตินั้นก็รีบแสดง เปิดเผย ทำให้ชัดเจนอาบัตินั้นในสำนักศาสนา หรือเพื่อนพรหมจารีที่เป็นวิญญูชนทั้งหลาย ครั้นแสดงเปิดเผย ทำให้ชัดเจน แล้วก็สำรวมระวังต่อไป นี่คือนิยามที่ ๔ ที่เป็นอริยะ ฯลฯ

๕) อริยสาวกมีความชวนช่วยในกิจอะไร ทั้งน้อยใหญ่ที่ควรทำของเพื่อนพรหมจารีโดยแท้ ถึงอย่างนั้นความปรารถนาอันแรงกล้าในอริสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอภิญญาสิกขา ของอริยสาวกนั้นมิอยู่...นี่คือนิยามที่ ๕ ที่เป็นอริยะ ฯลฯ

๖) ...บุคคลผู้มีทฤษฎี เป็นผู้มีผลอย่างนี้ คือ เมื่อบัณฑิตแสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อริยสาวกนั้น สนใจ ใส่ใจ กำหนดด้วยจิตทั้งปวงแล้วเงี่ยโสตฟังธรรม อริยสาวกนั้นก็รู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้มีทฤษฎี เป็นผู้มีผลเช่นใด ถึงเราก็มียผลเช่นนั้น นี่คือนิยามที่ ๖ ที่เป็นอริยะ ฯลฯ

๗)...บุคคลผู้มีทฤษฎี เป็นผู้มีผลอย่างนี้ คือ เมื่อบัณฑิตแสดงธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อริยสาวกนั้น ได้ความรู้แจ้งอรรถ ได้ความรู้แจ้งธรรม และได้ความปราโมทย์ในธรรม อริยสาวกนั้นก็รู้ชัดอย่างนี้ว่า บุคคลผู้มีทฤษฎี เป็นผู้มีผลเช่นใด ถึงเราก็มียผลเช่นนั้น นี่คือนิยามที่ ๗ ที่เป็นอริยะ เป็นโลกุตตระ ไม่ทั่วไปแก่ปุถุชนทั้งหลาย ซึ่งอริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ตรวจสอบสภาวะธรรมดีแล้ว ด้วยการทำให้แจ้งโสตปฏิบัติผลอย่างนี้ อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ ย่อมเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยโสตปฏิบัติผลแล

ญาณทั้ง ๗ นี้ เป็นญาณของพระอริยะ ซึ่งเป็นโลกุตระญาณ ผู้เป็นพระอริยะคือพระโสดาบันขึ้นไปสามารถใช้ตรวจสอบคุณสมบัติของท่านได้ด้วยตนเอง

^{๗๐} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๙๑-๕๐๐/๕๒๙-๕๓๖.

นอกจากนี้พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักธรรม ชื่อว่า แวนส่องธรรม^{๗๑} เป็นเครื่องมือให้อริยสาวกมีไว้ เมื่อประสงค์จะพยากรณ์ตนเอง ก็พึงพยากรณ์ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ความหมายเดียวกับแวนส่องธรรมมาในอีกหลายพระสูตร เช่น ปัญจเวรยสูตร^{๗๒} เวฬุทวารยสูตร^{๗๓} ปฐมคิณชกาวสสูตร^{๗๔} ทุตติยคิณชกาวสสูตร^{๗๕} ตติยคิณชกาวสสูตร^{๗๖} ปฐมภยเวรูปสันตสูตร^{๗๗} ภยสูตร^{๗๘} พระสูตรที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมานี้ มีอรรถ ความหมาย คือ ให้อริยสาวกเป็นผู้พยากรณ์ตนเองได้ (ไม่ได้ให้พยากรณ์ผู้อื่น) คือ

...อริยสาวกนั้นเห็นแจ้งแทงตลอดอริยญาณธรรมด้วยปัญญา เป็นอย่างนี้แลเมื่อใด อริยสาวก ระบุภยเวร ๕ ประการนี้ ประกอบด้วยองค์เครื่องบรรลุโสดา ๔ ประการนี้ และเห็นแจ้งแทงตลอดอริยญาณธรรมด้วยปัญญาแล้ว เมื่อนั้นอริยสาวกนั้น เมื่อหวังอยู่ พึงพยากรณ์ตนเองได้ว่า เรามีนรกสิ้นแล้วมีกามเนตส์ตว์ตริจฉานสิ้นแล้ว มีภูมิแห่งเปรตสิ้นแล้ว มีอบาย ทุกติ และวินิบาตสิ้นแล้ว เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า

นี่คือหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เพื่อให้อริยสาวกได้พยากรณ์ตนเอง ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า พระพุทธพจน์ที่พระผู้มีพระภาคได้แสดงไว้นี้ ผู้ที่เป็นอริยสาวกคือพระโสดาบันขึ้นไปนั้น สามารถรู้ได้ด้วยตนเองจึงสามารถพยากรณ์ตนเองได้

๓.๕.๒.๓ ปุณฺณสาวก พยากรณ์ตนเองและผู้อื่น

ผู้วิจัยไม่พบว่าในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า พระพุทธเจ้ามีพุทธานุญาตให้สาวกของพระองค์พยากรณ์อริยผลของผู้อื่น พบแต่เพียงให้พยากรณ์ตนเองดังได้ยกตัวอย่างมาแสดงแล้ว การที่ปุณฺณสาวกพยากรณ์ตนเองตามความเป็นจริงย่อมไม่มีความผิด แต่หากปุณฺณสาวกพยากรณ์ตนเองว่าได้มรรคผล เป็นผู้หมดกิเลส เป็นพระอริยะ ย่อมเป็นการโม้โอ้อวด ต้องอาบัติปาราชิก

๓.๕.๓ การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย

คติที่ไปของผู้ตายเป็นเรื่องหนึ่งที่มีผู้อยากรับว่าผู้ที่ตาย (ทั้งปุณฺณและอริยบุคคล) หลังจากตายไปแล้วนั้นมีคติที่ไปอย่างไร ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษาจากคัมภีร์นำมาแสดงไว้ ดังนี้

^{๗๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๕๙/๑๐๓-๑๐๔.

^{๗๒} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๔๑/๘๓-๘๖,

^{๗๓} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๓/๕๐๐-๕๐๕.

^{๗๔} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๔/๕๐๕-๕๐๗.

^{๗๕} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๕/๕๐๗.

^{๗๖} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๖/๕๐๘-๕๐๙.

^{๗๗} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๒๔/๕๔๓-๕๔๕.

^{๗๘} อ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๙๒/๒๑๒-๒๑๕.

๓.๕.๓.๑ พุทธพยากรณ์

หลังจากที่ บุคคลผู้ที่เป็นพุทธสาวกได้เสียชีวิตแล้วได้มีผู้ไปกราบทูลถามพระพุทธานุญาตว่า ผู้ที่ตายไปนั้นมีคติที่ไปอย่างไร เช่น พระฉันทะ ใช้ศีลตราปลิดชีวิตตนเอง แม้พระสารีบุตรท่านก็ไม่ทราบคติที่ไปของพระฉันทะ^{๗๙} จึงได้เข้าไปกราบทูลถามพระพุทธานุญาต ดังนี้

(ส) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ท่านฉันทะได้นำศีลตรามา ท่านมีคติเป็นอย่างไร
มือภิกษุปรายภาพเป็นอย่างไร พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

(พ) สารีบุตร ฉันทะภิกษุได้บอกว่าจะไม่ถูกติเตียนไว้ต่อหน้าเธอแล้วมิใช่หรือ

(ส) ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ มีหมู่บ้านชาววัชชีชื่อปุพพิชณะ ในหมู่บ้านนั้น

ตระกูลที่เป็นมิตร ตระกูลที่เป็นสหายเป็นตระกูลที่ท่านฉันทะเข้าไปอาศัยก็มีอยู่

(พ) สารีบุตร ตระกูลที่เป็นมิตรตระกูลที่เป็นสหายเหล่านั้น เป็นตระกูลที่ฉันทะภิกษุเข้าไปอาศัย
มีอยู่ แต่เราไม่กล่าวว่า ฉันทะภิกษุมีตระกูลที่ตนพึงเข้าไปอาศัยด้วยเหตุเพียงเท่านี้

เธอจงจำข้อความนี้ไว้อย่างนี้เถิดว่า เรากล่าวถึงภิกษุที่ละกายนี้เข้าถือกายอื่น ว่ามีตระกูลที่ตน
พึงเข้าไปอาศัย ตระกูลนั้นไม่มีสำหรับฉันทะภิกษุ ฉันทะภิกษุนำศีลตรามาจึงไม่ควรถูกติเตียน

ตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงนี้ ผู้วิจยมีข้อสังเกตว่า แม้พระสารีบุตรผู้ที่พระพุทธานุญาตยก
ย่องว่าเป็นเอตทัคคะด้านปัญญา ก็ยังไม่สามารถรู้คติที่ไปของพระฉันทะ จึงได้ไปกราบทูลถามคติที่ไป
ของพระฉันทะจากพระพุทธานุญาต นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์อื่นที่ผู้วิจยมีความเห็นว่ามีสำคัญ
สำหรับการนำมาเป็นตัวอย่าง คือ กรณี การใช้ศีลตราของพระโคธิกะ^{๘๐} กรณีการใช้ศีลตราของพระ
วักลี^{๘๑} หลังจากที่ท่านทั้ง ๒ นี้ได้ใช้ศีลตรา (ฆ่าตัวตาย) พระสาวกของพระพุทธานุญาตได้ไปกราบทูล
จากพระพุทธานุญาตว่ามีคติเช่นไร ซึ่งพระพุทธานุญาตได้พยากรณ์ว่า ทั้งพระโคธิกะและพระวักลี
ได้ปรินิพพานไปแล้ว

กรณีท่านพาหิยะซึ่งยังมิได้บวชเป็นพระภิกษุ หลังจากได้ฟังธรรมจากพระพุทธานุญาตแล้ว
มีเหตุการณ์นี้ คือ

ลำดับนั้น ด้วยพระธรรมเทศนาย่อนี้ของพระผู้มีพระภาค จิตของพาหิยะทารุจิริยะจึงหลุดพ้น
จากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น ครั้นพระผู้มีพระภาคตรัสสอนพาหิยะ ทารุจิริยะด้วยพระ
โอวาทโดยย่อนี้แล้วก็เสด็จจากไป เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จจากไปไม่นาน โคแม่ลูกอ่อน
ได้ชีวิตพาหิยะ ทารุจิริยะจนล้มลงเสียชีวิต ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จไปบิณฑบาตในกรุง
สาวัตถี เสด็จกลับจากบิณฑบาตหลังจากเสวยพระกระยาหารเสร็จแล้ว เสด็จออกจากพระนคร
พร้อมกับภิกษุจำนวนมากได้ทอดพระเนตรเห็นพาหิยะ ทารุจิริยะเสียชีวิตแล้ว จึงรับสั่งเรียกภิกษุ
ทั้งหลายมาตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงช่วยกันยกร่างพาหิยะทารุจิริยะขึ้นวางบนเตียง
แล้วนำไปเผา และจงทำสกุ๊ปไว้ เพื่อนพรหมจารีของเธอทั้งหลายเสียชีวิตแล้ว ภิกษุเหล่านั้น
ทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว ช่วยกันยกร่างพาหิยะ ทารุจิริยะขึ้นวางบนเตียงแล้วนำไปเผา ทำสกุ๊ป

^{๗๙} ฎุราญละเอียตโน ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๘๗/๘๐-๘๔.

^{๘๐} ฎุราญละเอียตโน ส.ส. (ไทย) ๘๗/๘๐/๘๐-๘๕.

^{๘๑} ฎุราญละเอียตโน ส.ช. (ไทย) ๘๗/๘๐/๑๕๗-๑๖๓.

ไว้แล้วพากันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทั้งหลายเฝ้าร่ำงาพาหิยะ ทารุจิริยะและทำสญฺปุไว้แล้ว พระพุทธเจ้าข้า เขามีคติเป็นอย่างไร มีภพเบื้องหน้าเป็นอย่างไรพระพุทธเจ้าข้าพระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย พาหิยะ ทารุจิริยะเป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ดำเนินตามธรรมที่สมควรแก่ธรรม ทั้งไม่ทำให้เราลำบาก เพราะเหตุแห่งการแสดงธรรม ภิกษุทั้งหลาย พาหิยะ ทารุจิริยะปรินิพพานแล้ว

ภคินีพระผัดคุณะ^{๘๒} ซึ่งมีอาการอาพาธหนัก หลังจากได้ฟังธรรมีกถา พระพุทธเจ้า ได้ทรงชี้แจงให้ท่านพระผัดคุณะเห็นชัด ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญกล้ากล้าพลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถาแล้ว เสด็จจุลกจากพุทธอาสน์จากไป ต่อมาท่านพระผัดคุณะได้มรณภาพ ในเวลามรณภาพนั้นอินทรีของพระผัดคุณะผ่องใส พระอานนท์จึงไปกราบทูลพระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสว่า

อานนท์ อินทรีของผัดคุณภิกษุจักไม่ผ่องใสได้อย่างไร แรกทีเดียวจิตของผัดคุณภิกษุยังไม่หลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์(สังโยชน์เบื้องต้น) ๕ ประการ แต่เพราะได้ฟังธรรมเทศนานั้น จิตของผัดคุณภิกษุจึงหลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ

สถานที่ไปเกิดของผู้ที่ละสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการ คือผู้ที่เป็นพระอนาคามี คือรูปพรหมชั้นสุทธาวาส พระพุทธเจ้าทรงจำแนกไว้มี ๕ ชั้น ดังตัวอย่างมาใน ทุติยสิกขาสูตร^{๘๓}

โส ปณฺณนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อุทฺธโสโต โหติ อภินิฏฺฐคามิ
 โส ปณฺณนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา สสงฺขารปรินิพฺพายิ โหติ
 โส ปณฺณนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อสงฺขารปรินิพฺพายิ โหติ
 โส ปณฺณนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อุพฺพลฺลปรินิพฺพายิ โหติ
 โส ปณฺณนํ โอรมภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา อนฺตรปรินิพฺพายิ โหติ ฯ^{๘๔}

เพราะสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการสิ้นไป เธอจึงเป็นอุทฺธโสโตอภินิฏฐคามิ
 เพราะสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการสิ้นไป เธอจึงเป็นสสงฺขารปรินิพฺพายิ
 เพราะสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการสิ้นไป เธอจึงเป็นอสงฺขารปรินิพฺพายิ
 เพราะสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการสิ้นไป เธอจึงเป็นอุพฺพลฺลปรินิพฺพายิ
 เพราะสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการสิ้นไป เธอจึงเป็นอนฺตรปรินิพฺพายิ

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า แม้ว่า พระอานนท์คือผู้ที่อุปัฏฐากพระพุทธเจ้า ในขณะนั้นท่านพระอานนท์สำเร็จเป็นพระโสดาบันแล้ว ก็ยังไม่ทราบคติที่ไปของพระผัดคุณะ และในที่สุดผู้ที่พยากรณ์คติที่ไปของพระผัดคุณะก็คือพระพุทธเจ้านั่นเอง ตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงนี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้ชี้ชัดว่าพระผัดคุณะซึ่งพระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่าละสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการได้แล้วไปปฏิบัติ

^{๘๒} ดูรายละเอียดใน อภ.ฉก. (ไทย) ๒๒/๕๖/๕๓๙-๕๔๓.

^{๘๓} อภ.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๘/๓๑๕-๓๑๖.

^{๘๔} อภ.ติก. (บาลี) ๒๐/๘๘/๒๒๗.

เป็นโอปปาติกะในสุทธาวาสชั้นใด (สุทธาวาสมี ๕ ชั้น) เหตุที่ไม่ได้ชี้ชัดนั้นมิใช่ว่าพระพุทธเจ้าไม่รู้ แต่ผู้วิจัยเข้าใจว่า อาจเป็นเพราะว่าไม่เป็นประโยชน์พระองค์จึงมิได้ทรงตรัสไว้

มีตัวอย่าง การได้ฟังธรรมก่อนที่จะมรณภาพของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี มาในอนาถปิณฑิกอวาทสูตร^{๘๕} ซึ่งท่านเป็นเอตทัคคะในฝ่ายผู้เป็นทนาย และได้อริยผลเป็นโสดาบัน ก่อนที่ท่านจะมรณภาพนั้นได้ฟังพระธรรมจากการแสดงธรรมของพระสารีบุตร หลังจากมรณภาพไปแล้วพระพุทธเจ้ามิได้พยากรณ์ว่าท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นอนาคามี ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่าการฟังธรรมก่อนตายมีอานิสงส์ ๖ ประการ (ตามนัยแห่งผัคคุณะสูตร) หลังจากฟังธรรมและตายไปแล้วมีคติที่ไปอย่างไร ทุกคนที่ได้ฟังธรรมก่อนตาย (ทั้งพวกที่มีสัมมทิกุณฺฐิ และพวกที่มีมิจฉาทิกุณฺฐิ) จะได้รับอานิสงส์ทั้งหมดหรือไม่ ผู้ที่จะรู้ได้แน่ชัดและพยากรณ์ไม่ผิดพลาดก็คือสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๓.๕.๓.๒ อริยสาวกพยากรณ์

ผู้วิจัย ไม่พบการพยากรณ์โดยพุทธสาวกในพระไตรปิฎก คือ ไม่พบบันทึกเหตุการณ์ว่าพุทธสาวกรูปใดได้พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย รวมถึงไม่พบว่ามีพุทธสาวกรูปใด ๆ นำความคิด แนวคิด เรื่องการพยากรณ์ผู้ตายที่ได้ฟังธรรมในเวลาใกล้ตายแล้วมีอินทรีย์ผ่องใสเช่นกรณีพระผัคคุณะมากล่าวไว้

กรณีนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พุทธสาวกแม้ว่าจะเป็นอริยสาวก ท่านไม่พยากรณ์ผู้อื่น อาจเป็นเพราะท่านไม่มีจักขุญาณ ไม่มีจุตูปาตญาณ จึงไม่ได้พยากรณ์ ตลอดจนภิกษุปุณฺณไม่พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายเนื่องด้วยจะเป็นเหตุให้ต้องอาบัติปาราชิก โดยเปรียบเทียบได้จากการวินิจฉัยการเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะ ดังมีพระดำรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย สาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้เมื่อก่อนเราก็ก็นั่งสเปสิเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์ เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ^{๘๖}

จากพระพุทธานุญาตที่นำมาแสดงนี้ แสดงให้เห็นว่าหากภิกษุรูปใด ไม่มีจักขุญาณ แล้วได้กล่าวว่าตนเห็นเปรต เป็นต้น ย่อมถูกวินิจฉัยได้ว่าเป็นผู้ต้องอาบัติปาราชิก

๓.๕.๓.๓ ปุณฺณสาวกพยากรณ์

ภิกษุปุณฺณการพยากรณ์คติที่ไปของผู้อื่นเท่ากับทำตนเทียบเท่ากับพระพุทธเจ้าคือเป็นผู้มีจุตูปาตญาณ ไม่มีจักขุญาณ ถ้าเป็นภิกษุปุณฺณต้องอาบัติปาราชิก กรณีนี้คล้ายกันกับกรณีที่พระมหาโมคคัลลานะเห็นเปรต (เห็นสัตว์ของภพอื่น) แต่พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าพระโมคคัลลานะมี

^{๘๕} ตูรายละเอียดยใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๘๓-๓๘๘/๔๓๓-๔๔๑.

^{๘๖} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๙/๒๒๓.

จักขุทิพย์ ไม่ต้องอาบัติ^{๘๗} ภิกษุพูดจนกล่าวถึงการระลึกชาติต้องอาบัติปาราชิก เว้นไว้แต่พระอริยะที่มีความสามารถในการระลึกชาติ^{๘๘}

๓.๖ หลักเกณฑ์การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

หลักเกณฑ์การวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมมาในสุทธิกถา มิ่งคัมภีร์ประกอบที่สำคัญ เรียกว่า อาการในการกล่าว คือการแสดงออกของภิกษุ ตัวอย่าง สุทธกถา^{๘๙} คือ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๔ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น

๕) อำพรางความเห็นชอบ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น

๕) อำพรางความเห็นชอบ ๖) อำพรางความพอใจ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า “ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว” ด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ

๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ ๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ

๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ๔) อำพรางความเห็น

๕) อำพรางความเห็นชอบ ๖) อำพรางความพอใจ

๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

กถาอธิบาย สุทธกถา ภิกษุกล่าวคำเท็จว่าได้เข้าฌานอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้ฌาน... ชำนาญในฌาน... ทำฌานให้แจ้ง ด้วยอาการต่าง ๆ ตั้งแต่ ๓-๗ อย่างต้องอาบัติปาราชิก คือ

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานอยู่ เข้าปฐมฌานแล้ว เป็นผู้ได้ปฐมฌาน เป็นผู้ชำนาญในปฐมฌาน ทำปฐมฌานให้แจ้งแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่ากำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่ากล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก ด้วยอาการ ๔ อย่าง.....จนถึงด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเธอรู้ว่า จักกล่าวเท็จ

^{๘๗} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๘/๒๒๐-๒๒๒.

^{๘๘} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๓๒/๒๔๗.

^{๘๙} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๐๐-๒๐๖/๑๘๖-๑๙๐.

(๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

ภิกษุกล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้า...ทุติยมาน ฯลฯ ...ตติยมาน ฯลฯ ...จตุตถมาน ฯลฯ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเรารู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก, ด้วยอาการ ๔ อย่าง...จนถึงด้วยอาการ ๗ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้นเรารู้ว่า จักกล่าวเท็จ (๒) กำลังกล่าว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่าการกำลังกล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ ต้องอาบัติปาราชิก

หลักการในสุทธิกาว ได้แสดงอาการทั้ง ๓ อย่าง เริ่มจากเบื้องต้นเรารู้ว่าจักกล่าวเท็จ จนถึง ๗ อย่างนี้ในแบบอย่างเดียวกันกับ การที่ภิกษุ กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้า... ในเหตุอื่นคือ ทุติยมาน ตติยมานและจตุตถมาน สุนฺณุตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์และอัปณิหิตวิโมกข์ สุนฺณุตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ และอัปณิหิตสมาธิ สุนฺณุตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ และอัปณิหิตสมาบัติ วิชชา ๓ สติปัฏฐาน ๔ สัมมปธาน ๔ และอิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ และพละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ โสตาปัตติผล สกทาคามีผล อนาคามีผล และอรหัตตผล สละราคะ สละโทสะ สละโมหะ จิตปลอดจากราคะ โทสะและโมหะ ต้องอาบัติปาราชิก^{๙๐}

นอกจากนี้ มีหลักเกณฑ์วินิจฉัยการกล่าวอวดด้วยวิธีอื่น ๆ มาใน ชัณทจักร^{๙๑} พัทธจักร^{๙๒} พัทธจักรเอกมุลกนัย^{๙๓} พัทธจักรสัพพมุลกนัย^{๙๔} มีหลักเกณฑ์ตัดสินจากอาการ ๓ อย่างจนถึง ๗ อย่าง ดังที่ได้นำมาแสดงแล้วข้างต้นนี้

เหตุแห่งการอาบัติปาราชิกที่ภิกษุได้กล่าวอวดเกี่ยวพันกันในเรื่องของมาน ฯลฯ เรียกว่า เป็นการกระทำ วัตตูกามวารกถาชันทจักรแห่งเอกมุลกนัย วัตถุวิสารกะ^{๙๕} มีพระพุทธานุญาตไว้ดังนี้

ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมมานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า ข้าพเจ้าเข้าทุติยมานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมมานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าเข้าตติยมานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิกเมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมมานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าเข้าจตุตถมานแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติอุลลัจจัย ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมมานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าเข้าสุญญตวิโมกข์ ฯลฯ อนิมิตตวิโมกข์ ฯลฯ อัปณิหิตวิโมกข์ ฯลฯ สุนฺณุตสมาธิ ฯลฯ

^{๙๐} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๐๑-๒๐๗//๑๘๗-๑๘๘.

^{๙๑} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๐๘-๒๐๙/๑๘๔-๑๘๗.

^{๙๒} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑๐/๑๘๗-๑๘๘.

^{๙๓} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑๑-๒๑๓/๑๘๘-๒๐๒.

^{๙๔} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑๔/๒๐๒-๒๐๓.

^{๙๕} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑๕/๒๐๓-๒๐๔.

อนิมิตตสมาธิ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาธิ ฯลฯ สุธมฺมุตตสมาบัติ ฯลฯ อนิมิตตสมาบัติ ฯลฯ อัปปณิหิตสมาบัติ ฯลฯ วิชชา ๓ ฯลฯ สติปัฏฐาน ๔ ฯลฯ สัมมปปธาน ๔ ฯลฯ อิทธิบาท ๔ ฯลฯ อินทรีย์ ๕ ฯลฯ พละ ๕ ฯลฯ โพชฌงค์ ๗ ฯลฯ อริยมรรคมีองค์ ๘ ฯลฯ โสตาปัตติผล ฯลฯ สกทาคามีผล ฯลฯ อนาคามีผล ฯลฯ อรหัตตผลแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าข้าพเจ้าสละราคะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละโทสะแล้ว ฯลฯ ข้าพเจ้าสละ คาย พัน ละ สลัด เพิก ถอนโมหะขึ้นแล้ว ด้วยอาการ ๓ อย่าง ... เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ ภิกษุต้องการจะกล่าวว่า ข้าพเจ้าเข้าปฐมฌานแล้ว แต่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่า จิตของข้าพเจ้าปลอดจากราคะ ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโทสะ ฯลฯ จิตของข้าพเจ้าปลอดจากโมหะ ด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ (๑) เบื้องต้น เธอรู้ว่าจักกล่าวเท็จ(๒) กำลังกล่าวอยู่ ก็รู้ว่าการกล่าวเท็จ (๓) ครั้นกล่าวแล้ว ก็รู้ว่าการกล่าวเท็จแล้ว (๔) อำพรางความเห็น (๕) อำพรางความเห็นชอบ (๖) อำพรางความพอใจ (๗) อำพรางความประสงค์ เมื่อผู้อื่นเข้าใจ ต้องอาบัติปาราชิก เมื่อเขาไม่เข้าใจต้องอาบัติถุลลัจจัย

ถกสำหรับการวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ที่แสดงไว้ เรียกว่า พัทธจักร เอกมูลกนัย แห่งวัตรวิสารกะ^{๙๖} หัวข้อแห่งพัทธจักร^{๙๗} พัทธจักร ติมูลกนัยก็ดี จตุมูลกนัยก็ดี ปัญจมูลกนัยก็ดี ฉมูลกนัยก็ดี สัตตมูลกนัยก็ดี อัฐมูลกนัยก็ดี นวมูลกนัยก็ดี ทสมูลกนัยก็ดี แห่งวัตรวิสารกะ บัณฑิตพึงตั้งขยายให้เหมือน พัทธจักรแม้ที่เป็นเอกมูลกนัยแห่งนิกเขปบทที่ขยายไว้แล้ว พึงขยายให้พิสดารเหมือนพัทธจักรเอกมูลกนัยที่ท่านขยายให้พิสดารไว้แล้วเถิด

๓.๖.๑ ตัวอย่างการวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

ตัวอย่างการวินิจฉัยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีเป้าหมายที่การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนเป็นสำคัญ ในครั้งพุทธกาล หลังจากที่มีพระบัญญัติสิกขาบทฯ นี้แล้ว ได้มีภิกษุกล่าวอวดฯ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และมีการวินิจฉัยโดยพระพุทธเจ้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑) ในคัมภีร์พระไตรปิฎก

เรื่องที่ทรงวินิจฉัยแล้วในคัมภีร์พระวินัยปิฎกได้สรุปการวินิจฉัยในครั้งพุทธกาลไว้ประมาณ ๖๕ เรื่อง การวินิจฉัยปรากฏว่ามีทั้งภิกษุผู้กล่าวอวดด้วยตนเองและภิกษุผู้อื่นกล่าวอวดยกอ้างว่าพระรูปนั้นรูปนี้สำเร็จอริยผล ซึ่งมีการปรับอาบัติไว้หลายประการ เช่น ปาราชิก ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ทุกกฏ เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ นำตัวอย่างที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้นำไปวิเคราะห์เพียง ๒ เรื่อง คือ

การวินิจฉัย สำคัญว่าได้บรรลุ “สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งประกาศว่าได้อรหัตตผลเพราะสำคัญว่าได้บรรลุท่านเกิดความกังวลใจว่า พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสิกขาบทไว้แล้ว เราต้องอาบัติ

^{๙๖} วิ.มทา. (ไทย) ๒/๒๑๖/๒๐๔.

^{๙๗} วิ.มทา. (ไทย) ๒/๒๑๗/๒๐๔-๒๐๕.

ปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติ เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ”^{๙๘}

การวินิจฉัย การละสังโยชน์ “ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า แม้กระผมก็ละสังโยชน์ได้ ท่านเกิดความกังวลใจว่าเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลแด่พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก”^{๙๙}

การวินิจฉัย เรื่องพราหมณ์มีความเลื่อมใส เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพราหมณ์ซึ่งเป็นฆราวาสมีความเลื่อมใสในพระภิกษุจึงได้กล่าวชื่นชมภิกษุว่าเป็นพระอรหันต์ มีตัวอย่างมาในการวินิจฉัย ๕ เรื่อง ซึ่งเป็นตัวอย่างที่คล้าย ๆ กัน ผู้วิจัยนำมาแสดง ๑ เรื่องดังนี้ คือ

สมัยนั้น พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า นิมนต์พระอรหันต์ทั้งหลายนั่งเถิด เจ้าข้า ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเราไม่ใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่า พระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรดีจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลายพวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส^{๑๐๐}

ตัวอย่างนี้ พระภิกษุท่านรู้ตัวว่าไม่ใช่พระอรหันต์และไม่ได้ตอบรับว่าท่านคือพระอรหันต์ แต่เกรงว่าจะต้องอาบัติปาราชิกในเหตุเพราะมีผู้ที่ยกย่องชื่นชม

การวินิจฉัย ภิกษุกล่าวอวดพยากรณ์มรรคผล (ละอาสวะได้) “ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมแก่ภิกษุอีกรูปหนึ่ง แม้ภิกษุรูปนั้นก็กล่าวอวดว่า กระผมก็ละอาสวะได้ ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” ^{๑๐๑}

ตัวอย่างการวินิจฉัย ผู้มีจักขุญาณ (มีอยู่จริง)

กรณีที่พระโมคคัลลานะเห็นเปรตในขณะที่ท่านกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ^{๑๐๒} ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระภิกษุนามว่าลักษณะถามว่า ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม พระมหาโมคคัลลานะยังไม่ตอบปัญหานี้ รอให้ถึงเวลาเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคคอยถามปัญหานี้ ต่อมาทั้ง ๒ ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้กล่าวขึ้นว่า

ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นมังสเปสิเปรต ลอยขึ้นสู่กลางอากาศ ผุ่งแรง นกกา

^{๙๘} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๓/๒๑๒.

^{๙๙} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๓/๒๑๔.

^{๑๐๐} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๖/๒๑๘.

^{๑๐๑} ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๖/๒๑๙.

^{๑๐๒} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๘/๒๒๐-๒๒๒.

นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ชั่วกัโชนะจิกทั้งยี่อย่างเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัฏฐาปนเช่นนี้อยู่ ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย สวากทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสวากที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก่อนเห็นมังสเปสึเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัฏฐาปนเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ

ตัวอย่างการวินิจฉัยการเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะมีอยู่หลายกรณี แต่ผู้วิจัยนำมาแสดงเพียง ๑ กรณี ทั้งนี้ เพื่อนำเสนอว่า พระมหาโมคคัลลานะคือบุคคลที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสยืนยันรับรองว่าเป็นผู้มีจักขุญาณ จึงไม่ต้องอาบัติปาราชิก คือไม่เป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม (ไม่เป็นการกล่าวอวดว่ามีจักขุญาณ)

การวินิจฉัย การกล่าวอวดถึงบุคคลอื่นว่าเป็นพระอรหันต์

ภิกษุมีประสงค์กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของผู้อื่น ต้องอาบัติถุลลัจจัย ดังนี้

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งบอกอุบาสกคนหนึ่งว่า อุบาสก ภิกษุรูปที่อยู่ในวิหารของท่านเป็นพระอรหันต์ และตัวท่านก็อยู่ในวิหารของอุบาสกนั้น ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสถามว่า ภิกษุ เธอคิดอย่างไร ข้าพระพุทธเจ้ามีความประสงค์จะกล่าวอวดพระพุทธเจ้าข้า ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติถุลลัจจัย^{๓๐๓}

๒) ข้อพิจารณาวินิจฉัยกรณีสันตโตโส

คณะเตรียมการได้ศึกษาข้อมูลพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วปรากฏหลักฐานว่า เฉพาะกรณีสันตโตโสพระโพธิรักษ์มีความผิดทั้งทางด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการปกครอง คณะสงฆ์ มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติ ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้พอสังเขป ดังนี้

๑) การผิดพระธรรมวินัย

๑.๑ พระโพธิรักษ์อวดอุตตริมนุสสธรรมโดยวิธีการต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ ดำเนินการสอนและเผยแพร่พระธรรมวินัยเอาเองตามใจชอบที่ตนจะนึกได้ โดยอ้างว่าตนรู้ธรรมต่าง ๆ และภาษาบาลีแตกฉานตั้งแต่ก่อนบวช เพราะมีญาณ ทั้งนี้ เพราะตนเป็นพระสารีบุตร อัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้ามาหลายชาติแล้ว ตนเป็นทั้งพระโพธิสัตว์และพระอรหันต์ จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตต่อไป (สาวกขยายความว่าพระโพธิรักษ์คือพระสารีบุตรมาเกิด เพื่อบำเพ็ญบารมีต่อเป็น

^{๓๐๓} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒๔/๒๑๕.

พระพุทธรเจ้า โดยชาตินี้อยู่ชั้นที่ ๗ เกิดอีก ๒ ชาต ใหญ่ ๆ ก็จะเป็นพระพุทธรเจ้า คือ พระพุทธรเจ้าถึงจะสมบูรณ์แก่อย่างไรก็แค่ชั้น ๙ กว่า ๆ ไม่ครบ ๑๐)

อนึ่ง พระโพธิรักษ์ยังอ้างเนื่อง ๆ อยู่เสมอว่า ตนเป็นพระอริยบุคคลระดับต่าง ๆ ระลึกชาติได้ รื้ออนาคต มีญาณสามารถหยั่งรู้สรรพวิชาการสาขาใด ๆ ก็ได้ตามใจปรารถนา (คล้าย ๆ บอกโดยนัยว่า มีสัพพัญญุตญาณ)

๑.๒ สืบเนื่องจาก ๑.๑ จึงทำให้พระโพธิรักษ์เข้าลักษณะต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นภิกษุ

๑.๓ ถึงแม้ในทางนิตินัยพระโพธิรักษ์จะกล่าวตามข้อ ๑.๑ แต่ในทางพฤตินัยพระโพธิรักษ์ประพฤติตนเหมือนกับเป็นพระพุทธรเจ้า เป็นองค์พระศาสดาเสียเอง

๑.๔ มีพฤติกรรมเป็นสังฆเภท โดยแยกหมู่พวกของตนออกจากคณะสงฆ์ไทย

๑.๕ เข้าลักษณะขาดความเป็นพระเพราะครั้งแรกลาสิกขาจากคณะธรรมยุต เมื่อ ๒ เมษายน ๒๕๑๖ และครั้งหลังได้ลาออกจากความเป็นสหัชชีวิหริกและอุปัชฌาย์ กับพระอุปัชฌาย์ฝ่ายมหานิกาย เพื่อประกาศแยกตนเองออกจากคณะสงฆ์ เมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘.

๒) ผิดกฎหมาย

๓) ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติ

ตามพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า พระโพธิรักษ์ขาดจากภิกษุภาวะ ไม่สมควรที่จะทรงผ้ากาสาวพัตร์อยู่ในวงการพระพุทธศาสนาสืบไป เพราะทางด้านพระวินัยมีความผิดฐานเป็นปาราชิก อีกทั้งยังเป็นผู้ทำลายพระธรรมคำสอน เปลี่ยนแปลงคำสอนของพระศาสดา ให้ผิดเพี้ยน แสดงลัทธินอกธรรมนอกวินัยเป็นอาจิน ทำให้มีผู้หลงเข้าใจผิด นิยมนับถือ แยกพวก แยกหมู่ ให้เกิดเป็นสังฆเภทต่อไป

ผู้วิจัยนำเสนอข้อความที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือประมวลเอกสารกรณีสันติอโศก เกี่ยวกับการวินิจฉัยโพธิรักษ์อวดอุตตริมนุสสธรรมแต่พอสังเขป (รายละเอียดที่ภาคผนวก)

๓.๗ ความแตกต่างระหว่าง การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม และการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์

๓.๗.๑ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

อุตตริมนุสสธรรม ความหมาย ธรรมยอดเยี่ยมของมนุษย์ ธรรมของมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยม ธรรมล้ำมนุษย์ ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมภาติ สมาบัติ ญาณทัสสนะ มรรคภาวนา การทำผลให้แจ้ง การละกิเลส ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ความยินดี ในเรื่อนว่าง

ฌาน ได้แก่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน

วิโมกข์ ได้แก่ สุกญุตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์

สมภาติ ได้แก่ สุกญุตสมภาติ อนิมิตตสมภาติ อัปปณิหิตสมภาติ

สมาบัติ ได้แก่ สุกญุตสมาบัติ อนิมิตตสมาบัติ อัปปณิหิตสมาบัติ

ญาณ ได้แก่ วิชา ๓^{๑๐๔} คือ

๑) **บุพเพนิวาสานุสสติญาณ** ความรู้ที่ได้ระลึกชาติได้ ดังมีพุทธดำรัสไว้ว่า
ภิกษุฉันนั้นย่อมจิตไปเพื่อบุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติก่อนได้หลายชาติ คือ
๑ ชาติบ้าง ๒ ชาติบ้าง ๓ ชาติบ้าง ๔ ชาติบ้าง ๕ ชาติบ้าง ๑๐ ชาติบ้าง ๒๐ ชาติบ้าง
๓๐ ชาติบ้าง ๔๐ ชาติบ้าง ๕๐ ชาติบ้าง ๑๐๐ ชาติบ้าง ๑,๐๐๐ ชาติบ้าง ๑๐๐,๐๐๐ ชาติบ้าง
ตลอดสังวัฏฏกับเป็นอันมากบ้าง ตลอดวิวัฏฏกับเป็นอันมากบ้าง ตลอดสังวัฏฏกับและวิวัฏฏกับ
เป็นอันมากบ้าง ว่า ในภพโน้นเรามีชื่ออย่างนั้น มีตระกูล มีวรรณะ มีอาหาร เสวยสุขทุกข์ และมี
อายุอย่างนั้นๆ จุตติจากภพนั้นก็ไปเกิดในภพโน้น แม้ในภพนั้นเราก็มียุชื่ออย่างนั้น มีตระกูล
มีวรรณะ มีอาหาร เสวยสุขทุกข์ และมีอายุอย่างนั้นๆ จุตติจากภพนั้นจึงมาเกิดในภพนี้เธอระลึก
ชาติก่อนได้หลายชาติพร้อมทั้งลักษณะทั่วไปและชีวประวัติอย่างนี้

๒) **จุตูปปาตญาณ** ความรู้จุติและอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย ดังมีพุทธดำรัสไว้ว่า
ภิกษุฉันนั้นย่อมจิตไปเพื่อจุตูปปาตญาณ เห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง
งามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ รู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไป
ตามกรรมว่า หมู่สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอรียะ
มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไป
บังเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก แต่หมู่สัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต
ไม่กล่าวร้ายพระอรียะ มีความเห็นชอบและชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ
พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เธอเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด
ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูงงามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์
รู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมอย่างนี้แล

๓) **อาสวักขยญาณ** ความรู้ที่ทำให้อาสวะให้สิ้น ดังมีพุทธดำรัสไว้ว่า
ภิกษุฉันนั้นย่อมจิตไปเพื่ออาสวักขยญาณ รู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่ทุกข์ นี่ทุกขสมุทัย
นี่ทุกขนิโรธ นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา นี่อาสวะ นี่อาสวสมุทัย นี่อาสวนิโรธ
นี่อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา เมื่อเธอรู้เห็นอยู่อย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้นจากกามาสวะ
ภวาสวะ และอวิชชาสวะ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้ว่า หลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่า ชาติสิ้นแล้ว
อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ไม่มีกิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกต่อไป

มรรคภาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕
โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘

การทำผลให้แจ้ง ได้แก่ การทำโสดาปัตติผลให้แจ้ง การทำสกทาคามีผลให้แจ้ง การทำ
อนาคามีผลให้แจ้ง การทำอรหัตตผลให้แจ้ง

การละกิเลส ได้แก่ การละราคะ การละโทสะ การละโมหะ

ภาวะที่จิตปลอดจากกิเลส ได้แก่ ภาวะที่จิตปลอดจากราคะ ภาวะที่จิตปลอดจากโทสะ
ภาวะที่จิตปลอดจากโมหะ

^{๑๐๔} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๒-๑๔/๖-๘.

ความยินดีในเรือนว่าง ได้แก่ ความยินดีในเรือนว่างด้วยปฐมฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยทุติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยตติยฌาน ความยินดีในเรือนว่างด้วยจตุตถฌาน

ตัวอย่างองค์ประกอบของการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมมาในสุทธิกถา

๓.๗.๒ การแสดงอิทธิปาฏิหาริย์

ปาฏิหาริย์ (การทำให้ปฏิบัติข่มยอได้) ๓ อย่าง ปาฏิหาริย์ ๓ อย่าง อะไรบ้าง คือ

- ๑) อิทธิปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คือฤทธิ์)
- ๒) อาเทศนาปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คือการทายใจ)
- ๓) อนุสาสนีปาฏิหาริย์ (ปาฏิหาริย์คืออนุสาสนี)

อิทธิปาฏิหาริย์ คือ แสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง คือ คนเดียวแสดงเป็นหลายคนก็ได้ หลายคนแสดงเป็นคนเดียวก็ได้ แสดงให้ปรากฏหรือให้หายไปได้ ทะลุฝา กำแพง(และ)ภูเขาไปได้ไม่ติดขัดเหมือนไปในที่ว่างก็ได้ ผุดขึ้นหรือตกลงในแผ่นดินเหมือนไปในน้ำก็ได้ เดินบนน้ำโดยที่น้ำไม่แยกเหมือนเดินบนแผ่นดินก็ได้ นั่งขัดสมาธิเหาะไปในอากาศเหมือนนกบินไปได้ ใช้ฝ่ามือลูบคลำดวงจันทร์ดวงอาทิตย์อันมีฤทธิ์มากมีอานุภาพมากก็ได้ใช้อำนาจทางกายไปจนถึงพรหมโลกก็ได้

อาเทศนาปาฏิหาริย์เป็นอย่างไร คือ ทายจิต ทายเจตสิก ทายความวิตกวิจารณ์ของสัตว์อื่นของบุคคลอื่นได้ว่า จิตของท่านเป็นอย่างนี้ เป็นไปโดยอาการอย่างนี้ เป็นต้น

อนุสาสนีปาฏิหาริย์ การพรัสอนอยู่อย่างนี้ คือ จงตรีกอย่างนี้ อย่าได้ตรีกอย่างนี้ จงมนสิการอย่างนี้ อย่าได้มนสิการอย่างนี้ จงละธรรมนี้ จงบรรลุธรรมนี้อยู่ นี้เรียกว่า อนุสาสนีปาฏิหาริย์

การที่บุคคลสำเร็จมรรคผล ได้เป็นอริยบุคคล เพราะบุคคลนั้นได้ฟังอนุสาสนีปาฏิหาริย์ ฟังแล้วปฏิบัติตาม ต่อมาจึงสำเร็จมรรคผลได้เป็นอริยบุคคลระดับชั้นต่าง ๆ อนุสาสนีปาฏิหาริย์นี้ พระพุทธเจ้าทรงชื่นชม การเผยแพร่คำสอนของพระองค์ก็คือการใช้อนุสาสนีปาฏิหาริย์นั่นเอง

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า พระองค์ รังเกียจอิทธิปาฏิหาริย์และอาเทศนาปาฏิหาริย์ นอกจากนี้พระพุทธเจ้ายังทรงตรัสว่า พระภิกษุในธรรมวินัยของพระองค์จำนวนมากที่มีปาฏิหาริย์ทั้ง ๓ ประการ^{๑๐๕}

อิทธิปาฏิหาริย์ เป็นธรรมเหนือวิสัย พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่าเป็นอุตตริมนุสสธรรม^{๑๐๖} ประการหนึ่งของมนุษย์ แต่การกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์และการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์นั้นพระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ในสิกขาบทการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม แต่ทรงมีพระบัญญัติห้ามภิกษุแสดงฤทธิ์เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยบริวาร เช่น หลังจากที่ ท่านพระปิณฑโถถการทวาจะเหาะขึ้นไปปลดบาตรของเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ คนทั้งหลายได้ทราบข่าวว่า พระคุณเจ้าปิณฑโถถการทวาจะปลดบาตรของเศรษฐีชาวกรุงราชคฤห์ลงมาแล้ว จึงพากันส่งเสียงอึกทึกกึกก้อง พากันติดตามท่านพระปิณฑโถถการ

^{๑๐๕} ดูรายละเอียดใน อง.ติ.ก. (ไทย) ๒๐/๖๑/๒๓๒-๒๓๗.

^{๑๐๖} วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๔๒/๓.

ทวาเซไป ทำให้เกิดเสียงอึกทักกักก้อง พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ตรัสถามท่านพระปิณโฑลภารทวาเซ พร้อมกับตำหนิการทวาเซ ว่า การกระทำนี้ไม่สมควรไม่ควร ล้อตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย การแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็น อุตตริมนุสสรธรรมแก่คนทั้งหลายเพราะเหตุแห่งบาตรไม้ที่ไม่มีค่า พระพุทธเจ้าทรงพระบัญญัติว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นอุตตริมนุสสรธรรมแก่คฤหัสถ์ทั้งหลาย รูปใด แสดง ต้องอาบัติทุกกฏ”^{๑๐๗}

อิทธิปาฏิหาริย์นี้เป็นธรรมสำหรับปุถุชนมีแล้วก็เสื่อมได้ คือบุคคลปุถุชนก็มี อิทธิปาฏิหาริย์ได้ อย่างเช่น พระเทวทัต^{๑๐๘} ได้ใช้อิทธิปาฏิหาริย์ (การแสดงฤทธิ์) ดังนี้

ครั้งนั้น พระเทวทัตหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด ได้เกิดความคิดคำนึงขึ้นในใจว่า เราจะพึงยังใครหนอ ให้เสื่อมใส ซึ่งเมื่อเขาเสื่อมใสเราแล้ว ลากสักการะเป็นอันมากพึงเกิดขึ้น ลำดับนั้น พระเทวทัตได้มีความคิดดังนี้ว่า อชาตศัตรูกุมารนี้ยังเป็นหนุ่มจะมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป ถ้ากระไร เราพึงยังอชาตศัตรูกุมารนี้ให้เสื่อมใสเมื่อเขาเสื่อมใสแล้ว ลากสักการะเป็นอันมาก จะเกิดขึ้น ลำดับนั้น พระเทวทัตเก็บเสนาสนะ ถือบาตรและจีวรจาริกไปทางกรุงราชคฤห์จนถึง กรุงราชคฤห์โดยลำดับ ครั้งนั้น พระเทวทัตได้แปลงเพศเนรมิตตนเป็นกุมารน้อยนางอุณโณ พราภฏบนพระเพลา (ตัก) ของอชาตศัตรูกุมาร ครั้งนั้น อชาตศัตรูกุมารทรงกลัว หวาดหวั่น สะดุ้ง ตกพระทัย พระเทวทัตจึงได้ถามดังนี้ว่า กุมาร ท่านกลัวฉันหรือ พระกุมารตรัสว่า ใช่ เรา กลัว ท่านเป็นใคร พระเทวทัตตอบว่า ฉันคือพระเทวทัต พระกุมารตรัสว่า ถ้าท่านเป็นพระคุณ เจ้าเทวทัตก็กลับเป็นตามเพศเดิมเถิด ครั้งนั้น พระเทวทัตเปลี่ยนเพศกุมารน้อย (กลับเป็นภิกษุ) ทรงสังฆาฏิ บาตรและจีวร ยืนอยู่ข้างหน้าพระกุมาร ลำดับนั้น พระกุมารเสื่อมใสนักเพราะ อิทธิปาฏิหาริย์นี้ ได้เสด็จไปที่อุปัฏฐากทั้งเวลาเย็นและเวลาเช้า พร้อมด้วยรถ ๕๐๐ คัน ได้นำ ภัตตาหาร ๕๐๐ สำรับไปด้วย ต่อมา พระเทวทัตถูกลากสักการะและความสรรเสริญครอบงำ เกิดความต้องการดังนี้ว่า เราจะปกครองภิกษุสงฆ์ พระเทวทัตจึงเสื่อมจากฤทธิ์พร้อมกับเกิด ความคิดเช่นนี้

พระเทวทัต เป็นภิกษุปุถุชน แม้ว่าจะมีความสามารถในการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์แต่ใน เวลาต่อมาเสื่อมได้ แตกต่างจาก การได้อริยผล เมื่อบุคคลใดได้อริยผล คือตั้งแต่พระโสดาบัน พระ สกทาคามี พระอนาคามี และ พระอรหันต์ แล้วจะไม่มีทางเสื่อม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้แสดงความเห็นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ว่า เป็น อภิญญา คือความรู้ความสามารถพิเศษยอดเยี่ยมอย่างหนึ่ง มีชื่อเฉพาะว่าอิทธิวิธี หรือ อิทธิวิธี (การ แสดงฤทธิ์ได้ต่าง ๆ) แต่เป็นโลกียอภิญญา คือ อภิญญาระดับโลกีย์ ซึ่งพัวพันเกี่ยวเนื่องอยู่ในโลก เป็น วิสัยของปุถุชน ยังอยู่ในอำนาจของกิเลส^{๑๐๙}

^{๑๐๗} วิ.จู (ไทย) ๗/๒๕๒/๑๖-๑๙.

^{๑๐๘} วิ.จู. (ไทย) ๗/๓๓๓/๑๗๕.

^{๑๐๙} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตโต, อิทธิปาฏิหาริย์ เทวตา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด), หน้า ๑๕.

อย่างไรก็ตาม บางคราวพระพุทธเจ้าท่านได้แสดงฤทธิ์ด้วยพระองค์เอง และบางคราวทรงมีพุทธานุญาตให้สาวกของพระองค์ เช่นมีพุทธานุญาตให้พระสาณะเสนแสดงฤทธิ์^{๑๑๐} ซึ่งการแสดงดังกล่าวอยู่ในวิสัยของพระองค์ทรงเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระธรรมคำสอน การแสดงเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนที่พบเห็นหันมาสนใจฟังธรรมของพระองค์ ไม่ใช่ให้คนที่พบเห็นต้องการมีอิทธิฤทธิ์ หรือเป็นการแสดงฤทธิ์เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัย เช่น ภิกษุสาวกของพระองค์ที่เป็นพระอรหันต์ได้แสดงฤทธิ์เพื่อให้รู้ว่าตนมีฤทธิ์ พระพุทธเจ้าก็จะทรงห้ามและบัญญัติห้ามการแสดงฤทธิ์แก่ชาวบ้าน เช่น พระปิณโฑลภารทวาชะซึ่งเป็นพระอรหันต์ได้แสดงฤทธิ์โดยเหาะขึ้นไปปลดบาตรที่แขวนไว้ ต่อมาพระพุทธเจ้าทรงมีพระบัญญัติห้ามใช้บาตรที่ทำด้วยไม้^{๑๑๑}

ผู้วิจัยพิจารณาความแตกต่างของการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนและอิทธิปาฏิหาริย์ ก็คือ การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่มาในพระบัญญัติสิกขาบทปาราชิกนั้นเกี่ยวข้องกับอริยผล ซึ่งเป็นโลกุตระธรรม ส่วนการกล่าวหรือแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นั้นเป็นเรื่องที่ยังเกี่ยวข้องกับโลกียธรรม

๓.๘ ขรवासกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมได้หรือไม่

จากการค้นคว้าวิจัย ไม่พบว่าพระพุทธเจ้าทรงห้ามขรवासกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม มีหลักฐานท่านสารีบุตร (ปริพาชก) ได้ตอบคำถามท่านโมคคัลลานะ (ปริพาชก) ว่าได้ดวงตาเห็นธรรมคือเป็นโสดาบันบุคคล เพราะได้ฟังธรรมจากพระอัสสชิ ต่อมาท่านโมคคัลลานะก็ได้กล่าวว่าดวงตาเห็นธรรมเช่นกัน^{๑๑๒} หลังจากที่ท่านสารีบุตรและโมคคัลลานะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วจึงได้ชวนบริวารรวม ๒๕๐ คนไปขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ ต่อมาทั้งสองท่านได้เป็นอัครสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

^{๑๑๐} วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๔๒/๓.

^{๑๑๑} ดูรายละเอียดใน วิ.จ. (ไทย) ๗/๒๕๒/๑๖-๑๙.

^{๑๑๒} วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๑/๗๔-๗๖.

บทที่ ๔

วิเคราะห์การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมและผลกระทบต่อสังคม

พระธรรมและวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ เพื่อให้พุทธสาวกอันประกอบไปด้วย พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติฝึกหัดขัดเกลาจิตใจตน สร้างกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ให้การดำเนินชีวิตไปในทิศทางของความเจริญงอกงามไปบุลย์ ฝึกฝนตนให้เป็นบุคคลผู้ประเสริฐ มีศีลอันเป็นที่รักคือศีล ๕ มีอริยวินัย แต่ถ้าผู้ที่เรียนรู้พระธรรมวินัยแล้วนำไปใช้ในทางที่ผิด นำพระธรรมวินัยไปใช้เพื่อหาปัจจัยเลี้ยงชีพและแสวงหาโอกาส หาอาณัติ ตอบสนองกิเลสตัณหาของตนเอง เป็นผู้กล่าวคำเท็จ ประพฤติผิดไปจากอริยวินัย รวมถึงผู้ที่แสดงอาการกล่าวปฎิญาณตนว่าตนเองคือพระอรหันต์ แต่ความเป็นจริงไม่ได้เป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ว่า บุคคลเหล่านี้เป็นคนเลว คนถ้อย ดั่งมีพระพุทธดำรัสใน วสสสูตร^๑ ไว้ว่า “คนถูกเขาอ้างเป็นพยาน แล้วกล่าวคำเท็จ เพราะตนเป็นเหตุ เพราะผู้อื่นเป็นเหตุ หรือเพราะทรัพย์เป็นเหตุ พึงทราบว่าเป็นคนเลว... คนไม่เป็นพระอรหันต์ แต่ปฎิญาณว่าเป็นพระอรหันต์ ชื่อว่าเป็นคนจกใจในมนุษยโลก เทวโลก และพรหมโลก พึงทราบว่าเป็นคนเลวทรามต่ำช้าที่สุด”

ผู้วิจัยได้นำพระดำรัสของพระพุทธเจ้ามาแสดงไว้นี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า การที่บุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็น พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรืออุบาสิกา ก็ตาม ถ้าได้แสดงอาการ กล่าวปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ก็คือบุคคลที่เลวทรามต่ำช้าที่สุดในโลก บุคคลเหล่านี้คือผู้ที่โกหก หลอกลวง กล่าวเท็จ แสดงอาการเท็จ สร้างความวุ่นวายสับสนให้กับตนเองและสังคม

การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรม แบ่งออกได้เป็น ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรม (อริยผล) และ กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ค้นคว้าเฉพาะเจาะจงไปที่การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตนและที่ไม่มีในตนว่าด้วยเรื่องของอริยมรรคและอริยผล

การที่บุคคลใดก็ตามได้กล่าวว่าตนเองสำเร็จมรรคผล ละอาสวะกิเลสได้แล้ว นั่นคือแสดงว่าบุคคลนั้นสำเร็จมรรคผลได้เป็นพระอรหันต์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพ้นทุกข์ในคำสอนของพระพุทธศาสนา รวมถึงการบอกกล่าวหรือยอมรับว่าตนเป็นพระอริยะในพระธรรมวินัยนี้ นั่นหมายถึงเป็นการบอก ยอมรับว่าตนเองเป็นอริยะบุคคล บุคคลใดบุคคลหนึ่งใน ๔ อริยะบุคคล ๔ ประเภทนี้คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ หรือใครก็ตามที่มีความสามารถในการพยากรณ์คติ (มีญาณรู้) ที่ไปของผู้ตาย สามารถพยากรณ์คติที่ไป (มีญาณรู้) ผู้ที่ตายไปแล้วว่าไปเกิดที่ภพใดได้นั้น หากเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและตั้งตนเป็นผู้พยากรณ์ ญาติของผู้ตายมักจะนำเรื่องราวเหตุการณ์ของผู้ตายเข้าไปถามผู้ที่ตั้งตนพยากรณ์ เพื่อให้ทราบว่าญาติของตนได้ไปเกิดในภพภูมิใด

^๑ ขุททก.สูตร. (ไทย) ๒๕/๑๒๒,๑๓๕./๕๓๐-๕๓๑.

เมื่อท่านาย พยากรณ์ถูกใจ สมใจ ก็ถวายลาภสักการะ ถวายปัจจัยอันได้แก่ เงิน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ดังมีตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ต่อไป

ผู้วิจัยตระหนักเสมอว่า ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้วิจัยเป็นปุถุชน ไม่ได้มีญาณหยั่งรู้ได้โดยตรงว่าใคร บุคคลใดได้กล่าววอดอุตตริมนุสสธรรม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และคัมภีร์ชั้นรองเช่นอรรถกถา เพื่อนำหลักพระธรรมมาเปรียบเทียบกับวิธีการอิงอรรถอิงธรรม อิงวินัย โดยเปรียบเทียบกับพฤติกรรมหลักฐานต่าง ๆ ของบุคคล (ทั้งภิกษุและฆราวาส) ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ไม่ว่าบุคคลใดที่ได้กระทำความผิดพลาด ละเมิดพระธรรมวินัย ก็ควรยึดถือหลักพระธรรมเป็นใหญ่ ใช้หลักพระธรรมวินัยเป็นเครื่องมือในการตัดสิน มีความเคารพพระธรรม ดังเช่นพระพุทธเจ้าท่านทรงตรัสว่า แม้พระองค์เองก็ทรงเคารพพระธรรม ดังมีพระดำรัสว่า “ทางที่ดีเราพึงสักการะ เคารพธรรมที่เราตรัสรู้แล้วนั้นแลอยู่”^๒

จกัถติสูตร ว่าด้วยความเป็นพระราชอาของพระเจ้าจักรพรรดิและพระพุทธเจ้า พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถึงความเคารพธรรมของพระองค์ ว่า

พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นแลผู้ทรงธรรม เป็นธรรมราชาทรงอาศัยธรรมเท่านั้น สักการะธรรม เคารพธรรม นอบน้อมธรรม เชิดชูธรรมยกย่องธรรม มีธรรมเป็นใหญ่ ทรงจัดการรักษา ป้องกัน และคุ้มครองกายกรรมวจีกรรม และมโนกรรมโดยธรรมแล้วจึงทรงให้ธรรมจักรที่ยอดเยี่ยมหมุนไปโดยธรรมเท่านั้น จักรนั้นอันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลกให้หมุนกลับไม่ได้^๓

การวินิจฉัยพระโพธิวัตร ๖ กรณีสันตติโสภ^๔ เป็นตัวอย่างการวินิจฉัยอิงอรรถอิงธรรมตามหลักพระธรรมวินัย ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าของพระธรรม มีความเคารพในพระธรรมอย่างสูงสุด เพื่อรักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาให้ดำรงสืบไปนานเท่านั้น การวิเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้จึงมีปณิธานยึดถือหลักธรรมวินัยเป็นที่ตั้ง วิเคราะห์อิงอรรถอิงธรรมด้วยความเคารพพระธรรมตามแบบอย่างที่มีมาในคัมภีร์พระไตรปิฎก หากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้เขียน อักษร ด้วยถ้อยคำใด ๆ แล้วเป็นการสื่อความหมายไปกระทบกับบุคคลใด และบุคคลนั้นเป็นที่รักเคารพของท่านหรือทำให้เกิดความรู้สึกอันชอบใจและไม่ชอบใจของผู้ใด ผู้วิจัยต้องกราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

๔.๑ วิเคราะห์การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรม

หัวข้อนี้ผู้วิจัยแสดง การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่เป็นอริยผล จำแนกออกเป็น ๒ ประเภทคือ การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน และ การกล่าววอดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

^๒ ดูรายละเอียดใน ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๗๓/๒๓๓-๒๓๔.

^๓ อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๑๔/๑๕๕-๑๕๖.

^๔ พระธรรมมหาวิราจุนทร, ประมวลเอกสารกรณีสันตติโสภ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลื่องเชียง, ๒๕๓๒), หน้า ๓-๔๑.

๔.๑.๑ การกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีในตน

การกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีในตนนี้ หมายถึง ผู้ที่กล่าวอวดนั้นมีอริยผล คือเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นบุคคลอริยะตามนัยที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากคัมภีร์พระไตรปิฎก (รวบรวมไว้ในบทที่ ๓ หัวข้อ ๓.๒ หน้า ๕๘-๖๓) พิจารณาศึกษาจากสิกขาบท การบอกกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีอยู่จริง ถ้าภิกษุนั้นบอกกล่าวกับอนุสัมบันเพื่อเห็นแก่ปากท้อง มีพระพุทธรูปบุญตีสิกขาบท ดังนี้ว่า

โย ปน ภิกขุ อนุปสมปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อารุเจยฺย ญฺตฺสมี ปาจิตฺติยฺนติ ฯ^๕

ก็ ภิกษุใดบอกอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีจริงแก่อนุสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์^๖

เหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้พระพุทธรูปเจ้าทรงบุญตีสิกขาบทนี้ เกิดขึ้นเพราะภิกษุที่จำพรรษาที่ฝั่งแม่น้ำวัดคุมุทา แคว้นวัชชี อันเป็นสถานที่เดียวกันกับเหตุให้มีสิกขาบทบุญตีสิกขาบทเรื่องการจตุตถปาราชิกสิกขาบท

คัมภีร์ กังขาวิตรณิ อธิบายความว่า “ถ้าภิกษุบอกแก่คนใด คนนั้นย่อมรู้เนื้อความโดยพลันว่า ภิกษุนั้นเป็นฉนาลาภี หรือว่า เป็นพระอริยะ ดังนี้ โดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องอาบัติปาจิตตีย์”^๗

กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีในตน พึงสังเกตว่า สิกขาบทนี้ไม่ใช่การกล่าวอวดในลักษณะโอ้อวดในรูปแบบของการกล่าวเท็จ หรือภาษาชาวบ้านเรียกว่ามั่ว แต่เป็นการบอกว่าตนเองมีอุตริมนุสสรธรรมที่มีอยู่จริงแก่อนุสัมบัน

จากการค้นคว้าวิจัย ผู้วิจัย ยังไม่พบว่ามีภิกษุที่มีคุณสมบัติ คุณลักษณะเป็นพระอริยะตามนัยที่พระพุทธรูปเจ้าได้ทรงแสดงไว้ แล้วได้กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่มีในตน ดังนั้นจึงไม่มีวัตถุ (บุคคล) ที่จะนำมาวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุผู้ที่ได้มรรคผลเป็นพระอริยะ ท่านสำรวมระวังไม่จงใจกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมให้ต้องอาบัติ สมดังที่พระผู้มีพระภาคได้แสดงไว้ว่า พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ^๘

๔.๑.๒ การกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน

การวิเคราะห์อรรถ อิงธรรม อิงวินัย ยึดถือพระไตรปิฎกเป็นหลักสำคัญ คือ วิเคราะห์ตามหลักพระวินัย ว่าสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ และ ญัตตราจนสิกขาบท คือ

อนึ่ง ภิกษุใดไม่รู้ยิ่ง กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมอันเป็นญาณทัสสนะที่ประเสริฐอันสามารถให้น้อมเข้ามาในตนว่า ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ เห็นอย่างนี้ ครั้นสมัยต่อจากนั้น อันผู้ใดผู้หนึ่งโจทก์ตามไม่โจทก์ตาม เธอผู้ต้องอาบัติแล้วหวังความบริสุทธิ์ พึงกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่รู้

^๕ วิ.ม.หา. (บาลี) ๒/๖๘/๑๔๓.

^๖ วิ.ม.หา. (ไทย) ๒/๖๘/๒๕๕.

^๗ กง.ขา.อ. (ไทย) ๒๙๕.

^๘ วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๒๒/๔๓๐.

อย่างนั้น ได้กล่าวว่ารู้ ข้าพเจ้าไม่เห็นอย่างนั้น ได้กล่าวว่าเห็น ข้าพเจ้ากล่าวคำไรประโยชน์เป็นคำเท็จ เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้ภิกษุนี้ก็ปาราชิก หาสงวาสมิได้^๙

ภูตาโรจนสิกขาบท “ก็ ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่นุสสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์” ^{๑๐}

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าศึกษาวิเคราะห์เรื่องการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ สืบเนื่องมาจากได้อ่านศึกษาพระไตรปิฎก โดยเฉพาะพระวินัยปิฎกแล้วนำมาเปรียบเทียบกับสังคมชาวพุทธในประเทศไทยแล้วพบว่า ปัจจุบันมีพระภิกษุและฆราวาสจำนวนมากที่ได้กล่าวอวดอ้างว่าตนพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายว่าผู้ที่ตายไปนั้นได้เป็นอนาคามีไปเกิดเป็นโอปปาติกะในสุทธาวาส ชั้นอกนิฏฐา ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ บางท่านกล่าวว่าตัดขาดจากกิเลสแล้วก็มี บางท่านเป็นฆราวาสอ้างว่าบรรลุธรรมเป็นโสดาบัน เป็นอรหันต์ก็มี เหตุดังกล่าวนี้พุทธบริษัทตลอดจนประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ มีบางพวกเลื่อมใสต่อบุคคลดังกล่าว บางพวกอาจเกิดความลังเลสงสัยว่าจริงหรือไม่ บางพวกก็แสดงความไม่เชื่อถือ และต่อต้าน แสดงความคิดเห็นคัดค้าน ต่อไปนี้ผู้วิจัยจักได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้หลักพระธรรม ว่า การกล่าว การอวดอ้างว่าการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย จากตัวอย่างของบุคคลในการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ ๑ ว่าเป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมหรือไม่ งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกวิเคราะห์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

๑) ภิกษุที่ยอมรับว่าตนเองเป็นพระอริยะ ได้กระทำการพยากรณ์อริยผลและคติที่ไปเกิดของผู้ตาย อันได้แก่พระศีกฤทธิ โสตถิโณ พระไชยบูลย์ ฌมมชโย

๒) ภิกษุที่กล่าวว่าตนเองคือพระอรหันต์บ้าง ตนเองคือผู้ที่สิ้นอาสวกิเลสบ้าง มีอาสวกิเลสบ้าง อันได้แก่ โพธิรักษ์ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน และอดีตพระวิมล ฉัตติโก (เณรคำ)

๓) ฆราวาสที่กล่าวอ้างว่าตนเองบรรลุธรรม อันได้แก่ ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน และอัจฉราวดี วงศ์สกล

๔.๑.๒.๑ ภิกษุที่ยอมรับว่าตนเองเป็นพระอริยะ ได้กระทำการพยากรณ์อริยผลและคติที่ไปเกิดของผู้ตาย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้ ๒ ตัวอย่างได้แก่ พระศีกฤทธิ โสตถิโณ และพระไชยบูลย์ ฌมมชโย

พระศีกฤทธิ โสตถิโณ

ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยได้นำเสนอพระพุทธดำรัสการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายไว้แล้ว รวมถึงพระพุทธเจ้าทรงตรัสแนวทางให้สาวกของพระองค์สามารถพยากรณ์อริยผลของตนเองได้ แต่

^๙ วิ.มทา. (ไทย) ๑/๑๙๗/๑๘๓.

^{๑๐} วิ.มทา. (ไทย) ๒/๖๙/๒๕๕.

ไม่ปรากฏพุทธานุญาตให้พยากรณ์ผู้อื่น ตัวอย่างในปาราชิกข้อที่ ๔ กรณีพระโมคคัลลานะเห็นเปรตในตัวอย่าง วินีตวัตถุนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า พระโมคคัลลานะมีทิพยจักขุไม่ต้องอาบัติปาราชิก

ก่อนที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายโดยพระคิกฤทธิ โสติถิโธ ขอย้อนกลับไปสู่บันทึกการสนทนาของพระคิกฤทธิ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่ ร้านต้นมะขาม ช่างทอง จ.อ่างทอง ในครั้งนั้นพระคิกฤทธิ ได้ออกเสียงแสดงการยอมรับการกล่าวชื่นชมของโยมสตรี คนหนึ่งว่าพระคิกฤทธิ คือพระอริยะ^{๑๑} พระคิกฤทธิสื่อสารให้สาธารณชนทราบว่า คนเองพูดเผยแพร่ บอกสอน เฉพาะคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ในการสนทนาตอบคำถามมักจะกล่าวว่า “คำตอบทุกอย่างนี้ [หมายถึงพระคิกฤทธิตอบคำถามคู่สนทนา] เป็นพุทธวจนะทั้งหมด อาตมาไม่เคย ยกคำพูดของภิกขุรูปใดในโลกขึ้นมา”^{๑๒} ไม่มีคำพูดของตนเอง หรือความเห็นของตนเองแทรกลงไป พร้อมกับห้ามคนอื่นอธิบายขยายความ^{๑๓} ยืนยันว่าตนเองพูดตามพระพุทธเจ้าเท่านั้นถ้าใครก็ตามคิดว่าพระคิกฤทธิพูดผิด สอนผิด นั้นแสดงว่าต้องผิดมาตั้งแต่พระพุทธเจ้า ดังมีบันทึกการพูดกับโยมบุรุษ ที่วัดนาป่าพงไว้ว่า “เราพูดตามพระพุทธเจ้า แล้วมาบอกเราสอนผิด ก็ก้อบปี้คำพุทธเจ้ามา มาบอกเรา สอนผิด จั้น...พุทธเจ้าผิดมาตั้งแต่ตรงโน้นเลย นะ”^{๑๔}

ตัวอย่างการพูดยืนยันของพระคิกฤทธิ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมานี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า พระคิกฤทธิ ได้แสดงอาการยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะ และพูด สอนธรรม แต่เฉพาะคำของ พระพุทธเจ้าเท่านั้น นั่นคือแสดงว่าทุกคำพูดไม่มีผิด

ต่อ ๆ มาพระคิกฤทธิ ได้พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายว่าผู้ตายที่ได้ฟังธรรมคือปฏิจสมุปปาต รวมถึงอริยสัจสี่ ก่อนตาย ทุกคนที่ได้ฟังเสียงธรรมหลังจากตายไปแล้วศพจะมีสีผิวผ่องใส จะได้ อริยผลเป็นอนาคามี โดยอ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้ามาในผัคคุณสูตร^{๑๕} พยากรณ์ชี้ชัดว่า โยมที่ได้ฟัง เสียงอ่านธรรม (บางครั้งเป็นการท่องปฏิจสมุปปาตบาลี บางคราวท่องปฏิจสมุปปาตแปล) และตายไปแล้วนั้น ได้เป็นอนาคามีไปเกิดในชั้นอกนิฏฐภพ ซึ่งเป็นพรหมชั้นสุทธาวาส ต่อมาก็ได้ เผยแพร่ความเห็นนี้สู่สาธารณชนโดยการแสดงคำพูดเช่นนี้ในสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการบันทึกการ พูด เผยแพร่ลงในระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค เช่นคลิบ ยูทูบ การเผยแพร่เป็นตัวอักษรผ่านการสื่อสารใน ระบบอินเทอร์เน็ต การเผยแพร่นั้นได้กล่าวว่า ไม่ว่าบุคคลจะเป็นใครก็ตาม ทุกคนเป็นอนาคามีได้

^{๑๑} พระคิกฤทธิ โสติถิโธ, พุทธวจนบรรยาย ณ ร้านต้นมะขามช่างทอง จ.อ่างทอง, วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=1DPhGcOgGfU>, เวลา ๑:๐๓:๑๗-๑:๐๓:๓๖, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๑๒} พระคิกฤทธิ โสติถิโธ, พุทธวจน- จิตสุดท้ายก่อนตาย โดย บ้าน บุหลัน BN:698, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=RiYb9cZLBic>, เวลา ๗:๔๙:๗:๕๕, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๑๓} พระคิกฤทธิ โสติถิโธ, พระอาจารย์คิกฤทธิ-ธรรมบรรยาย วัดเนินพระ ระยอง- วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=H_66o4uGWTA, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๑๔} พระคิกฤทธิ โสติถิโธ, วัดนาป่าพง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=LF5qYK-HEqQ>, เวลา ๙:๕๗-๑๐:๑๐, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐]

^{๑๕} อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๕๖/๕๓๙-๕๔๓.

หมดทุกคน กล่าวคือ แม้ว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นชาวต่างชาติ จะสามารถฟังเสียงธรรมที่เป็นภาษาไทยได้หรือไม่ เป็นคนหูหนวก เป็นคนอัลไซเมอร์สมองตาย เป็นเด็กทารกตายในครรภ์ ต่างชาติต่างภาษา ขอให้ได้ฟังเสียงอ่านธรรมก่อนตายก็จะได้อริยผลเป็นอนาคามี และต่อมาก็ขยายกว้างออกไปถึง สวดปฏิจจนสมุปปาตให้คนที่ตายไปแล้ว ๑๒ ชั่วโมง^{๑๖} ก็พยากรณ์ว่าได้อริยผลเป็นอนาคามี การพยากรณ์ของพระคึกฤทธิ์ นั้นสามารถพยากรณ์ได้โดยหลังจากได้ฟังจากคำบอกเล่าจากญาติโยม หรือบางครั้งดูจากภาพถ่ายลักษณะสีผิวของผู้ตาย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายนี้ ผู้ที่มีจิตอุปาทานรู้เห็นการจุติ การอุบัติของสัตว์ เช่นบุคคลที่มีทิพยจักขุ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือผู้ที่มีทิพยจักขุ เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะสามารถพยากรณ์ได้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การกล่าววอดอุตรนิมิตตธรรม โดยนำหลักฐานการพูด การบรรยายของพระคึกฤทธิ์ บางช่วงบางตอนมาแสดงเพื่อการวิเคราะห์ (สามารถดูรายละเอียดได้ที่ ภาคผนวก) เช่นการบรรยายที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

ดีมาก อนุโมทนาเลย เพราะเขาเป็นผู้ส่งสังโยชน์ ๕ ได้ ไปเกิดเป็นเทวดาที่ชั้นสุทธาวาส ชั้นที่ ๕ คือ อภินิหารเท่านั้น เราตรวจแล้ว คือผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ นี้จะเป็นโอปปาติกะ คือหลุดขึ้นเป็นตัว แล้วเราก็เอ๊ะหลุดขึ้นเป็นตัวในภพไหนล่ะ ปรากฏว่าไปเจอพระสูตรอันหนึ่งที่บอกว่าการหลุดขึ้นเป็นตัวของผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ จะมีอยู่ ๕ กลุ่ม กลุ่มแรกปรินิพพาน สองปรินิพพาน สามปรินิพพาน สี่ปรินิพพาน กลุ่มที่ ๕ นี้ยังต้องเกิดอีก จะเกิดในสุทธาวาสชั้นนอกนิภฏฐา ซึ่งเป็นชั้นที่ ๕ ของสุทธาวาส สุทธาวาสจะมี ๕ ชั้น มีแต่อริยบุคคลหมดเลย แล้วพวกนี้จะปรินิพพานทั้งสิ้น อวิหา อตปปา สุทิสสา สุทิสสี อภินิหาร สุทธาวาสชั้นที่ ๕ เท่านั้นที่พระพุทธเจ้ารับรองการสิ้นสังโยชน์ ๕ สิ้นขั้นไม่ได้รับรอง ดังนั้นล๊อกสเปกแล้วว่าสิ้นสังโยชน์ ๕ จึงไปเกิดในอภินิหารเท่านั้น ดังนั้นคุณพ่อโยมหรือคนที่ได้ฟังก่อนตาย ถ้ายังต้องเกิด จะเกิดในชั้นอภินิหาร แล้วหลังจากกายแตกทำลายจะปรินิพพาน ...พ่อโยมจะไปเกิดในอภินิหาร สุทธาวาส ชั้นที่ ๕ เท่านั้นเพราะเป็นชั้นที่สิ้นสังโยชน์ ๕ ได้แล้ว ขอแสดงความยินดีด้วย สาธุ^{๑๗} (ดูภาพรายละเอียดที่ภาคผนวก หน้า ๑๖๖)

จากคำพูดของพระคึกฤทธิ์ ที่ได้นำมาเสนอนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากพระไตรปิฎกแล้ว ไม่พบว่าพระคึกฤทธิ์พูดตามคำพูดของพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าไม่เคยแสดงไว้เช่นดังที่พระคึกฤทธิ์ได้พูดมานี้ หรือเขียนให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ พระคึกฤทธิ์ยกชื่อพระพุทธเจ้า อ้างชื่อพระสูตรในคัมภีร์พระไตรปิฎกขึ้นมาอ้างเพื่อให้คำพูดของตนเองเกิดความน่าเชื่อถือ กรณีนี้ พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงหลักตรวจสอบพระธรรมวินัยไว้แล้วด้วยหลักมหาปเทศ ๔ ผู้วิจัยมีความสงสัยว่า พระคึก

^{๑๖} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, B129_สนทนาธรรมเช้าวันเสาร์ที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=yoiXK96EAEk>, เวลา ๒:๕๕:๕๐-๓:๐๒:๔๓. [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๑๗} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต. สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5Yk2MAXte8>, [๑ กันยายน ๒๕๖๑].

ฤทธิ์อาศัยเหตุปัจจัยอะไรจึงได้กล่าวยืนยัน พยากรณ์คติที่ไปของผู้ที่พึงธรรมก่อนตายนั้นว่า ได้อริยผลเป็นโอบปาติกสัตว์ ไปเกิดที่ชั้นสุทธาวาส ชั้นอนิภูฏา จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ต่อไป

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานนำสู่การวิเคราะห์ด้วยหลักธรรม สมมติฐานที่มีความเป็นไปได้ที่พระคิกฤทธิ โสติณโล ได้ทำการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย มีหลายสมมติฐาน คือ

- ๑) พระคิกฤทธิ เป็นอริยบุคคล
- ๒) พระคิกฤทธิ เป็นผู้ที่มีอินทรีย์ของผู้อื่น ถือประมาณในบุคคล
- ๓) พระคิกฤทธิ มีจิตอุปาทาน
- ๔) พระคิกฤทธิ รู้ทั่วถึงพระธรรมเกี่ยวกับพระอนาคามี
- ๕) พระคิกฤทธิ สำคัญผิดว่าได้บรรลุ
- ๖) พระคิกฤทธิ กล่าวต่อพระพุทธเจ้า กล่าววัตถุสังฆเภท กล่าวมุสาวาท
- ๗) พระคิกฤทธิ ได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม (อาบัติปาราชิก)

ผู้วิจัยวิเคราะห์สมมติฐานแต่ละข้อดังต่อไปนี้ คือ

๑) พระคิกฤทธิเป็นอริยบุคคล ผู้วิจัยได้นำเสนอการสนทนาระหว่างพระคิกฤทธิและโยมสตรีท่านหนึ่งที่จังหวัดอ่างทอง ครั้งนั้นพระคิกฤทธิแสดงอาการตอบรับคำพูดของโยมสตรีที่ได้พูดว่าพระคิกฤทธิคือพระอริยะ^{๑๘} (ภาคผนวกหน้า๑๖๑) นอกจากนี้พระคิกฤทธิรู้ความหมายว่าพระอริยะในพระพุทธศาสนา คืออะไร ดังแสดงไว้ใน การบรรยายที่จังหวัดบุรีรัมย์^{๑๙}

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า มีความเป็นไปได้ว่า พระคิกฤทธิเป็นพระอริยะประเภทที่มีจิตอุปาทาน รู้การจุติการอุบัติ สามารถพยากรณ์คติที่ไปเกิดในภพใหม่ของผู้ตาย ผู้ที่รู้ได้อย่างแท้จริงว่า พระคิกฤทธิ ได้มรรคผลเป็นพระอริยะจริงหรือไม่คือพระพุทธเจ้าและพระคิกฤทธิรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ในพระไตรปิฎก เพื่อเปรียบเทียบว่าพระคิกฤทธิใช่พระอริยะ จริงหรือไม่ พอสังเขป ดังนี้

๑.๑) พระคิกฤทธิ โสติณโล เขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญญัติ ไว้ในหนังสือเดอะเนชั่น และต่อมาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านได้แสดงธรรมอธิบายไว้ว่า (ยกข้อความมาจาก บทที่ ๑ ทบทวนวรรณกรรม) ผู้วิจัยนำมาแสดงซ้ำเพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้

ท่านเจ้าของข้อเขียนใน เนชั่นสุดสัปดาห์ นั้น พูดถึงพุทธพจน์ในมูลปริยายสูตร ที่ท่านพุทธทาสแปลไว้ในหนังสือ ปฏิจลสมุปปาทจากพระโอษฐ์ และยกเอาบางตอนมาอ้างไว้ พุทธพจน์นี้ ท่านยกมาอ้างแล้ว จะตีความอย่างไรก็ยกไว้เป็นส่วนของท่าน แต่ในเนื้อความที่เป็นพุทธพจน์มีส่วนที่ควรทำให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความคลื่อนคลาดและความเข้าใจผิดที่อาจจะเกิดขึ้น และ

^{๑๘} พระคิกฤทธิ โสติณโล, พุทธวจนบรรยาย ณ ร้านต้นมะขามข้างทอง จ.อ่างทอง วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=1DPHGcOgGfU>, เวลา ๑:๐๓:๑๗-๑:๐๓:๓๖, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๑๙} พระคิกฤทธิ โสติณโล, พุทธวจนบรรยายธรรม วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์พุทธวจนตากดกาสิตา จ.ศรีสะเกษ, เวลา ๑.๒๐.๔๘ -๑.๒๑.๒๘, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=RkZNSRaNOcM&t=2s>, [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

ไหน ๆ เมื่อกล่าวถึงความนี้เป็นข้อสำคัญแล้ว ก็ขอบอกเล่าสาระที่ควรสังเกตในพระสูตรนั้นไว้บ้างแม่เล็กน้อย พอเป็นคำให้ไปช่วยกันพิจารณา ท่านเจ้าของข้อเขียนนั้น กล่าวถึงความในพระสูตรนี้ว่า “ในชั้นห้า เอกภาวะคือวิญญาน เพราะเวลาทำงาน พระพุทธเจ้าตั้งวิญญานออกมาเดี่ยว ๆ เลย แล้วทำงานอยู่กับชั้นทั้งสี่ แล้วชั้นทั้งสี่คืออะไร คือ นานาภาวะ...สิ่งที่ถูกรู้คืออะไร คือรูป เวทนา สัญญา สังขาร สักขณันนี้ไง สัพเพ สังขารา คือสักขณ สักขณนี้เป็นอนิจจัง สักขณนี้เป็นทุกขัง แต่เวลาจะจบ ก็ต้องดับท้ายด้วยการพิจารณาตัวเองผู้รู้ คือเอกภาวะ หรือตัววิญญานว่าเป็นอนัตตาด้วย เพราะฉะนั้นจึงดับท้ายด้วย สัพเพ ธัมมา อนัตตา ดังนั้น สัพเพ ธัมมา อนัตตา ย่อมไม่เกี่ยวกับวิมุตติ เพราะมันคือสมมติทั้งระบบ”

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า

ถ้าผู้อ่านดูพุทธพจน์เองโดยตรง ก็ไม่พบไม่เห็นตามที่ท่านว่านั้น ที่ว่าทรงตั้งวิญญานออกมา (เป็นตัวผู้รู้) ก็กลับตรงข้าม กลายเป็นว่าตลอดทั้งพระสูตรนี้ ไม่ได้ตรัสถึงวิญญานแม้แต่ครั้งเดียว นอกจากแฝงอยู่กับคำว่า วิญญานัญญาตนะ และวิญญาตนะ ซึ่งรวมอยู่ในฝ่ายที่ถูกรู้ เช่นเดียวกับเอกัตตะ (เอกภาวะ) นานัตตะ (นานาภาวะ) ซึ่งไม่ได้มีความสำคัญอะไรในการเป็นชั้น ๕ หรือเกี่ยวข้องกับชั้น ๕ มากไปกว่าสภาวะอย่างอื่นที่ตรัสในพระสูตรนั้น แล้วก็มีใช้ว่าชั้นหนึ่งรู้ อีกสี่ชั้นถูกรู้ แต่ถูกรู้หมดทั้งห้าชั้นนั้นแล

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระคิฤทธิ์ ยังมีความเห็นผิดเรื่องวิญญาน

๑.๒) การสนทนาตอบคำถาม เกี่ยวกับบอสังขตธาตุและสังขตธาตุ (ส่วนหนึ่งของปฏิจจสมุปบาท) ระหว่างพระคิฤทธิ์และโยม พระคิฤทธิ์ กล่าวว่า

...และ อสังขตธาตุ เนี่ยะ เกิดไม่ปรากฏ เสื่อม ไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ไม่มีภาวะอย่างหนึ่งปรากฏ มันเป็นคนละธาตุ คนละส่วนกัน และธาตุนี้ [ทำมือแสดงว่าธาตุนี้หมายถึง อสังขตธาตุ] นั้นแหละ ที่เป็นผู้มีวิชา ความไม่รู้เป็นเครื่องกัน ตัณหาเป็นเครื่องผูก ที่มาหลงยึด ใ้อำหาธรรมชาติฝั่งนี้ [ทำมือแสดงว่าหมายถึงยึดฝั่งสังขตธาตุ] คืออ้อก่อนนี้ [ทำมือแสดงว่าก่อนนี้หมายถึง อสังขตธาตุ] มาหลงยึด หึดตัวนี้ [สังขตธาตุ] ดังนั้นถ้าจะบอกว่าชีวิตจริงๆคืออ้อธาตุนี้ [อสังขตธาตุ] ฝั่งนี้ ที่รู้เรื่องทุกอย่าง รู้เรื่องราวชั้นห้ากำลังทำงานยังงี้ แต่ตัวชั้น ๕ เองเนี่ยะ ไม่ใช่ชีวิตไม่รู้เรื่องอะไร เหมือนแสงแดดที่สว่างมาแล้วดับไป หรือแม่น้ำที่ดูมันไหลแต่ การเคลื่อนไหวไม่ใช่เป็นชีวิตทั้งหมดมันก็เป็นแค่ธาตุตามธรรมชาติ^{๒๐}

จากการสนทนาดังกล่าวมานี้ วิเคราะห์ได้ว่า พระคิฤทธิ์ยังมีความเห็นผิดในธาตุ คือมีความเห็นผิด ว่า อสังขตธาตุ ยังไปหลงยึดอวิชชา ความเห็นเช่นนี้ไม่ใช่ความเห็นของความเป็นผู้

^{๒๐} พระคิฤทธิ์ โสติณโล, ในเมื่อเป็นธาตุตามธรรมชาติทำไมดูมีชีวิต : สัตตานัง สังขตะ อสังขตะ, ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=kkespm1tyAM&app=desktop>, เวลา ๑:๕๗-๓:๐๐, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

ฉลาดในธาตุอันเป็นปัญญาของพระอริยะ ซึ่งตามหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น อสังขตธาตุคือธาตุที่ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้^{๒๑} ไม่มีความหลง ไม่มีการยึดติดใด ๆ เป็นอีกชื่อหนึ่งของนิพพาน^{๒๒}

๑.๓) พระคิกฤทธิ มีความเห็นว่า ปฏิจจนูปบาท ในกระบวนการกำเนิดมนุษย์ มีสัตตตานัง (พระคิกฤทธิให้นิยามความหมายว่าเป็นสิ่ง ๆ หนึ่ง) ยึดวิญญาณแล้วจึงก้าวลงสู่ครรภ์มารดา^{๒๓} ซึ่งความเห็นดังกล่าวขัดแย้งกับธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในมหาตันทาสังขยสูตร^{๒๔} กล่าวคือในพระสูตรดังกล่าวนี้พระพุทธเจ้าไม่ได้กล่าวถึงสัตตตานังมายึดวิญญาณ

นี่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพระคิกฤทธิ ยังมีความเห็นผิดเรื่องวิญญาณ ไม่แทงตลอดในกฎธรรมและไม่สามารถมนสิการในปฏิจจนูปบาทโดยแยบคาย เมื่อไม่มีคุณสมบัตินี้ จึงไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นพระอริยะ

การสนทนาอธิบายความหมายพระธรรมของพระคิกฤทธิ ที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาในหัวข้อย่อย ทั้ง ๓ ข้อนี้ (๑.๑-๑.๓) นำมาเปรียบเทียบกับหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แสดงให้เห็นประจักษ์ได้ว่า พระคิกฤทธิยังขาดความรู้ความเข้าใจในปฏิจจนูปบาท ดังนั้นผู้วิจัยอาศัยการแสดง อธิบายธรรมดังกล่าวของพระคิกฤทธิ นี้ วิเคราะห์ได้ว่า ไม่ใช่ฐานะที่พระคิกฤทธิจะเป็นพระอริยะ นั่นคือพระคิกฤทธิ ยังเป็นพระปุถุชน การที่พระคิกฤทธิแสดงอาการยอมรับว่าเป็นพระอริยะจึงเข้าหลักเกณฑ์การละเมิดสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔

๒) พระคิกฤทธิ เป็นผู้ที่รู้อินทรีย์ของผู้อื่น ถือประมาณในบุคคล มีตัวอย่างกรณีพระคิกฤทธิกล่าวเปรียบเทียบกับความบริสุทธิ์ ความดีของบุคคลด้วยคุณของการมีศีลตามทฤษฎีของตนเอง เช่น ได้กล่าวพาดพิงถึงภิกษุที่ตายไปแล้วมีสภาพศพดำ^{๒๕} (หลักฐานจากภาพไลน์แอฟฟลิเคชั่นภาคผนวกหน้า ๑๗๔ ผู้วิจัยเข้าใจว่า พระคิกฤทธิสื่อความหมายพาดพิงถึงหลวงพ่ोजรัญ วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี) ตายไปแล้วผิวพรรณไม่ผ่องใส เหตุเพราะยังเกี่ยวข้องกับด้วยเดรัจฉานวิชา ยังไม่สามารถรักษาศีลของพระภิกษุได้ แต่บุคคลอีกผู้หนึ่งตายไปแล้วผิวพรรณผ่องใสเพราะทำตามทีตนแนะนำและต่อมาตายไปแล้วได้เป็นอนาคามี การพูดดังกล่าวเปรียบเทียบกับที่นางมิกสาลาได้ประมาณในบุคคลเปรียบเทียบกับความดีความเลวของบุคคลจากการถือศีลการรักษาศีล การเปรียบดังกล่าวนี้พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงไว้ว่า ผู้ที่จะรู้ได้คือพระพุทธเจ้าหรือผู้ที่เหมือนพระพุทธเจ้าเท่านั้น ดังมีพระพุทธดำรัสใน มิคสาลาสูตร^{๒๖} ว่า

^{๒๑} ส.ส. (ไทย) ๑๘/๓๖๖/๔๔๘.

^{๒๒} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๘๓/๑๕๒, พุ.ธ.อ. ๒/๓๘๓/๕๗๖.

^{๒๓} พระคิกฤทธิ โสติณโล, *@พุทธวจน_ไม่อยากตกต่ำทั้งในชาตินี้และชาติหน้าทำอย่างไร?, ๒๕๕๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=cYFPAJZHvKY>, เวลา ๑:๑๓:๕๔-๑:๑๗:๓๔, [๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๒๔} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๓๙๖-๔๑๔/๔๒๗-๔๕๑.

^{๒๕} พระคิกฤทธิ โสติณโล, สนทนาธรรมเช้าวันอาทิตย์_2016-02-14, เวลาในคลิป ๒.๐๗-๓.๑๖. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=6cZ54vZrO6k>, [๒ มีนาคม ๒๕๖๒]

^{๒๖} อ.ทสก. (ไทย) ๒๔/๗๕/๑๖๕

เพื่อนรักของบิดาฉัน ชื่อว่าอสิทตตะ ถึงไม่ประพติพรหมจรรย์ แต่ถือสทาร์สันโดษ (ยินดีด้วยภรรยาของตน) แม้เขาถึงแก่กรรมแล้ว พระผู้มีพระภาคก็ทรงพยากรณ์ว่าเป็นสกทาคามี บุคคลเกิดในหมู่เทพชั้นดุสิต ท่านอานนท์ ธรรมนี้ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า คน ๒ คน คือ คนหนึ่งประพติพรหมจรรย์ อีกคนหนึ่งไม่ประพติพรหมจรรย์ เป็นผู้มคติเสมอเหมือนกันในสัมปรายภพ จะพึงรู้ได้อย่างไร

ผู้วิจัย มีความเห็นว่า พระอานนท์แม้ว่าจะเป็นพระอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าอยู่เนือง ๆ ก็ไม่สามารถตอบข้อสงสัยได้ว่า คน ๒ คน คือ คนหนึ่งประพติพรหมจรรย์ อีกคนหนึ่งไม่ประพติพรหมจรรย์ เป็นผู้มคติเสมอเหมือนกันในสัมปรายภพ จะพึงรู้ได้อย่างไร พระอานนท์จึงได้นำข้อสงสัยนี้ไปกราบทูลถามพระผู้มีพระภาค และทรงตอบว่า

ในเรื่องญาณเป็นเครื่องกำหนดรู้อินทรีย์แก่กล้าและอินทรีย์อ่อนของบุคคล ใครกันเล่าคือมิกสาลาอุบาสิกาผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่หลักแหลม มีปัญญาทึบ และใครกันเล่าคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีวิสัยที่ไม่มีอะไรขัดขวางได้

บุคคลผู้ถือประมาณย่อมถือประมาณเช่นนั้นว่า ธรรมแท้ของบุคคลนี้ก็คือธรรมของอีกคนหนึ่ง นั่นแล บรรดาบุคคล ๒ คนนั้น เพราะเหตุไร คนหนึ่งจึงเลวคนหนึ่งจึงดี แท้จริง การถือประมาณของผู้ถือประมาณเหล่านั้น เป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน

เธอทั้งหลายอย่าได้เป็นผู้ชอบถือประมาณในบุคคล และอย่าถือประมาณในบุคคลเพราะบุคคลผู้ถือประมาณในบุคคลย่อมทำลายคุณวิเศษของตน ส่วนเราหรือผู้เหมือนเราพึงถือประมาณในบุคคลได้ ในเรื่องญาณเป็นเครื่องกำหนดรู้อินทรีย์แก่กล้าและอินทรีย์อ่อนของบุคคล ใครกันเล่าคือมิกสาลาอุบาสิกาผู้เขลา ไม่ฉลาด ไม่หลักแหลม มีปัญญาทึบ และใครกันเล่าคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีวิสัยที่ไม่มีอะไรขัดขวางได้

บุรุษชื่อว่าปฺราณะเป็นผู้ประกอบด้วยศีลเช่นใด บุรุษชื่อว่าอสิทตตะก็เป็นผู้ประกอบด้วยศีลเช่นนั้น บุรุษชื่อว่าปฺราณะจะารู้แม้คติของบุรุษชื่อว่าอสิทตตะในโลกนี้ก็หามิได้ บุรุษชื่อว่าอสิทตตะเป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาเช่นใด บุรุษชื่อว่าปฺราณะ ก็เป็นผู้ประกอบด้วยปัญญาเช่นนั้น บุรุษชื่อว่าอสิทตตะจะรู้แม้คติของบุรุษชื่อว่าปฺราณะในโลกนี้ก็หามิได้^{๒๗}

ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในมิกสาลาสูตร ชี้ชัดว่าผู้ที่จะประมาณในบุคคลได้นั้น คือพระพุทธเจ้าหรือบุคคลที่เหมือนพระองค์ นอกจากนี้ทำให้ทราบว่า แม้ว่าท่านปฺราณะและอสิทตตะ ทั้ง ๒ คนนี้ จะได้บรรลุธรรมเป็นอริยบุคคลชั้นสกทาคามีเหมือนกัน ก็ไม่สามารถรู้คติที่ไปของกันและกัน

ตัวอย่างพระพุทธพจน์มาในมิกสาลาสูตร เปรียบเทียบกับพฤติกรรมของพระคิกฤทธิซึ่งได้กระทำการกล่าวเปรียบเทียบคุณความดีของผู้อื่นด้วยศีล คือเปรียบเทียบระหว่างพระภิกษุกับฆราวาส กรณีที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นการกล่าวให้ผู้ฟังเข้าใจว่า ตามทฤษฎีของพระคิกฤทธิ คือ พระภิกษุที่ตายไปนั้นยังกระทำแต่กิจงานวิชา ไม่สามารถรักษาศีลของพระภิกษุ ตายไปแล้วสภาพศพจึงมีผิวสีดำ ส่วน

^{๒๗} อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๔๔/๕๐๗., องทสก. (ไทย) ๒๔/๗๕/๑๖๙.

ฆราวาสที่พระศิกฤทธิกล่าวถึงนั้นปฏิบัติตามที่ตนเองแนะนำได้ไปเกิดในสถานที่ที่ดีกว่าคือ ได้เป็นอนาคามี กรณีดังกล่าวนี้ แสดงว่า พระศิกฤทธิ เป็นผู้ที่มีญาณหยั่งรู้อินทรีย์ของผู้อื่น ทำการประมาณในบุคคล ทำตนเทียบเท่ากับพระพุทธเจ้าหรือเสมือนหนึ่งเป็นผู้ที่เหมือนกับพระพุทธเจ้า

การที่พระศิกฤทธิถือประมาณในบุคคลเช่นนี้ คล้ายกับเป็นการแสดงว่าพระศิกฤทธิรู้ความอ่อน ความแก่ในอินทรีย์ของผู้อื่น อันเป็นคุณสมบัติเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าหรือเสมือนพระพุทธเจ้านั้น ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นได้ ซ่อนั้นเพราะอะไร เพราะว่า เท้าที่ได้ติดตามศึกษาวัตรปฏิบัติของพระรูปนี้ ผู้วิจัยยังมีความเคลือบแคลงสงสัยว่ายังเป็นผู้ที่ทุศีล และเข้าใจว่าพระรูปนี้ยังเป็นปุถุชน จะทำตนเทียบเท่ากับพระพุทธเจ้าได้อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ในข้อต่อไป

๓) มีจิตอุปาทาน และจักขุญาณ คือญาณหยั่งรู้ตรวจการจุติการอุบัติ นั่นคือคำว่า “เราตรวจแล้ว” หมายถึง การตรวจด้วยญาณหยั่งรู้การจุติการอุบัติของผู้ตาย แสดงว่าพระศิกฤทธิเป็นผู้มีจักขุทิพย์ หยั่งรู้การจุติการอุบัติของสัตว์ที่จะไปเกิดเป็นอนาคามี หรือเรียกว่าโนมธรรมที่เรียกว่าจิตอุปาทาน และจักขุทิพย์เข้ามาในตน กรณีนี้มีความเป็นไปได้หรือไม่ บุคคลที่ทราบชัดเจนคือพระพุทธเจ้าและพระศิกฤทธิ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากความรู้ในพระธรรมดังที่ได้นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อที่ ๑ (พระศิกฤทธิเป็นอริยบุคคล) สรุปได้ว่า ไม่ใช่ฐานะที่พระศิกฤทธิจะเป็นอริยบุคคล ดังนั้นประเด็นการตั้งสมมติฐานว่าพระศิกฤทธิเป็นผู้มีจิตอุปาทานและจักขุญาณ จึงควรตกไป

๔) พระศิกฤทธิรู้ทั่วถึงพระธรรมเกี่ยวกับพระอนาคามีและกล่าวพยากรณ์ตามพระพุทธเจ้า กล่าวคือ การที่พระศิกฤทธิอ้างว่า “เราตรวจแล้ว” ผู้วิจัยตั้งสมมติฐาน ไว้ ๒ กรณีคือ พระศิกฤทธิมีจิตอุปาทาน ตรวจคติที่ไปด้วยจิตอุปาทาน และรู้ทั่วถึงพระธรรมเกี่ยวกับพระอนาคามี การรู้ทั่วถึงพระธรรมเกี่ยวกับพระอนาคามี และได้ทำการตรวจสอบค้นคว้าจาก典籍สูตรและรวมถึงตรวจจากพระสูตรต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงพระอนาคามีที่มีในพระไตรปิฎก นั่นคือแสดงว่าพระศิกฤทธิมีความมั่นใจว่าตนเองรู้ทั่วถึงพระธรรมคำสอนเกี่ยวกับอนาคามีและในครั้งนี้ได้พยากรณ์อริยผลผู้ที่ตนเองยืนยันว่าเป็นอนาคามี พร้อมทั้งระบุชัดเจนว่าไปเกิดที่ชั้นอกนิภสุทธ ด้วยความมั่นใจว่าไม่ผิดพลาด นอกจากนี้ยังมีกรณีตัวอย่างหลายครั้ง (ภาคผนวกหน้า ๑๗๐) ที่พระศิกฤทธิได้กล่าวด้วยความองอาจว่า “พินธ” ว่าผู้ตายได้เป็นอนาคามี ความหมายของคำว่าพินธคือ คือถูกต้องแน่นอนไม่เป็นอย่างอื่น ผู้วิจัยศึกษาทบทวน典籍สูตรแล้ว มีความเห็นที่แตกต่างไปจากการพยากรณ์ของพระศิกฤทธิ คือ

ประการที่หนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์พระผัคคุณะด้วยพุทธวิสัย ซึ่งพระองค์มีจิตอุปาทาน มีจักขุญาณ การที่พระศิกฤทธิ จะพยากรณ์ผู้อื่นโดยอ้างว่าพยากรณ์ตามพระพุทธเจ้านั้น จึงไม่ใช่ฐานะที่จะนำมาอ้างอิงได้ เว้นไว้แต่พระศิกฤทธิมีจิตอุปาทาน และจักขุญาณ

ประการที่สอง พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมให้พระผัคคุณะได้ฟังในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และ บันทึกเหตุการณ์ไว้ ว่า “พระผู้มีพระภาคได้ทรงชี้แจงให้ท่านพระผัคคุณะเห็นชัด ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญกล้ากล้า ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมิกถาแล้ว

เสด็จจากพุทธอาสน์จากไป”^{๒๘} และหลังจากที่พระอานนท์ได้กราบทูลถวายรายงานว่า ท่านพระผัดคุณะได้กระทำกาล (ตาย) ไปแล้ว ด้วยคำดังนี้ว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จจากไปไม่นานท่านพระผัดคุณะได้มรณภาพแล้ว และ ในเวลามรณภาพอินทรีย์ของท่านผ่องใสยิ่งนัก พระผู้มีพระภาคตรัสต่อไปว่า อานนท์ อินทรีย์ของผัดคุณะภิกษุจักไม่ผ่องใสได้อย่างไร แรกทีเดียวจิตของผัดคุณะภิกษุยังไม่หลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ (สังโยชน์เบื้องต้น) ๕ ประการ แต่เพราะได้ฟังธรรมเทศนานั้น จิตของผัดคุณะภิกษุจึงหลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ

พระพุทธรูปที่ผู้วิจัยนำมาแสดงนี้ แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในขณะที่

๑) ท่านพระผัดคุณะ เป็นบุคคลผู้มีสติไม่หลงลืม รับฟังธรรมเห็นชัดในธรรมและในขณะที่เดียวกันก็ระลึกปฏิบัติไปด้วย ทำให้จิตของผัดคุณะภิกษุหลุดพ้นจากโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ ประการ

๒) การบรรลุดรรมเป็นสภาวะทางจิตที่สามารถละสังโยชน์ได้เป็นผลให้ ในขณะเวลาใกล้ตาย อินทรีย์พระผัดคุณะผ่องใส หลังจากตายไปแล้วไม่ได้กล่าวถึงลักษณะของอินทรีย์พระผัดคุณะ อย่างไรก็ตาม ลักษณะอินทรีย์ผ่องใสนี้ พระพุทธเจ้ามิได้จำแนกไว้ว่าผ่องใสระดับใดจึงบรรลุดรรมขั้นใดบ้าง อีกทั้งไม่ทรงบัญญัติไว้ให้เป็นเกณฑ์ตัดสินความเป็นอริยะ ดังที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในบทที่ ๓ หัวข้อ ๓.๗ หน้า ๙๑-๙๓ ลักษณะอินทรีย์ผ่องใสนี้ตั้งแต่ปุถุชนจนถึงอริยะบุคคล ผู้ที่รู้ได้ว่าบุคคลใดมีอินทรีย์ผ่องใสแล้วยังเป็นปุถุชนหรือบรรลุดรรมในระดับใดก็คือพระพุทธเจ้า ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ใช่ฐานะที่จะนำสภาพผิวศพผู้ตายไปเปรียบเทียบกับอินทรีย์ผ่องใสของพระผัดคุณะแล้วนำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าบรรลุดรรมเช่นพระผัดคุณะ

๓) ท่านพระผัดคุณะ เป็นพระสาวกที่มีสัมมาทิฐิ และไม่ได้เป็นคนเซอะ ไม่เป็นบุคคลหุนหัน ก้าวคือ พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงธรรมไว้ว่า ผู้ที่ไม่มีสัมมาทิฐิ ความหมายคือเป็นบุคคลผู้มีมิจฉาทิฐิ ๑๐ ประการ มีความเห็นผิด ย่อมไม่ใช่สมัยที่จะประพาศิพรหมจรรย์ ดังมีพระดำรัสใน อักขณสูตร^{๒๙} ว่าด้วยขณะที่ไม่สมควรอยู่ประพาศิพรหมจรรย์ ดังนี้ว่า

...บุคคลนี้เป็นผู้กลับมาเกิดในมัชฌิมชนบท เป็น มิจฉาทิฐิ มีความเห็นวิปริตว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การเซ่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและชั่วก็ไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มีคุณ บิดาไม่มีคุณ โอปปาติกสัตว์ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ประพาศิปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก ฯลฯ นี่ไม่ใช่ขณะไม่ใช่สมัยที่จะอยู่ประพาศิพรหมจรรย์ประการที่ ๖ ...แต่บุคคลนี้เป็นผู้กลับมาเกิดในมัชฌิมชนบท เป็นคนมีปัญญาทราม โง่เขลา เป็นคนเซอะ[บ้า] ไม่สามารถจะรู้เนื้อความแห่งสุภาสิตและทุภาสิตได้ นี่ไม่ใช่ขณะไม่ใช่สมัยที่จะอยู่ประพาศิพรหมจรรย์ประการที่ ๗

^{๒๘} อ.จ.น.ก. (ไทย) ๒๒/๕๖/๕๔๐.

^{๒๙} อ.จ.อ.น.ก. (ไทย) ๒๓/๒๙/๒๗๔-๒๗๖.

คุณลักษณะของผู้ที่จะประพฤติพรหมจรรย์ตามนัยของอักษณสูตรนี้ แสดงว่า ท่านพระผัคคุณะ มีเป็นบุคคลผู้มีสัมมาทิฐิ เป็นผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ไม่เป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ นั่นคือเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของผู้ประพฤติพรหมจรรย์และสามารถบรรลุธรรม พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ชัดเจนว่า ผู้ที่หูหนวกย่อมไม่ได้ยินเสียง^{๓๐} เมื่อไม่ได้ยินเสียงจึงไม่สามารถฟังและเข้าใจในพระธรรม เป็นบุคคลที่ไม่รู้ความแห่งภาษาิต และไม่สามารถที่จะบรรลุธรรมได้

การที่ผู้วิจัยเปรียบเทียบอ้างอิงไว้นี้ เป็นไปตามหลักมหาปเทศ ๔ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าพระคิกฤทธิ อ้างว่าพยากรณ์ ตามพระพุทธเจ้านั้นสมเหตุผล เป็นจริงตามที่อ้างหรือไม่

กรณีพระคิกฤทธิ ฟังคำบอกเล่าถึงการตายของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ฟังเสียงอ่านธรรมก่อนตาย (บางคนตายไปแล้วต่อมาญาติจึงเปิดเสียงธรรมใกล้ ๆ หูคนตายก็มี) โดยคุณลักษณะสรีระของผู้ตายจากภาพถ่ายและได้พยากรณ์บุคคลที่ฟังเสียงอ่านธรรมและตายไป อ้างว่าผิวพรรณของผู้ตายผ่องใส และได้อริยผลเป็นอนาคามีเช่นเดียวกับพระผัคคุณะทุกคนนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์อภิปุจฉาธรรมแล้วพบว่า การพูดดังกล่าวนี้ไม่เป็นไปตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นการกล่าวนอกธรรมนอกวินัย เป็นการพูดนอกเหนือไปจากแนวทางอริยมรรคมีองค์ ๘ เรียกว่าง่าย ๆ ว่าเป็นคำสอนนอกแนวอันไม่ควรนำมาเรียนไม่ควรนำมาปฏิบัติ และไม่เคยมีบันทึกว่าผู้ใดได้กระทำเช่นนั้นมาก่อน ผู้วิจัยได้ทำตาราง เปรียบเทียบดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการพยากรณ์คติที่ไปของพระพุทธเจ้าเปรียบเทียบกับพยากรณ์ของพระคิกฤทธิ

พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์คติที่ไปของพระผัคคุณะ	พระคิกฤทธิ อ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้าพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย
ในเวลาใกล้ตาย ผู้นั้น ๑) ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ๒) หรือได้ฟังจากสาวกของพระพุทธเจ้า ๓) หรือได้ใคร่ครวญธรรม ที่เคยได้ฟังจากพระพุทธเจ้าหรือสาวกของพระพุทธเจ้า	ในเวลาใกล้ตาย หรือตายไปแล้วนานถึง ๑๒ ชั่วโมง ๑) ได้ฟังเสียงอ่านธรรม (แปลไทย) ๒) ได้ฟังเสียงท่องปฎิจจสมุปบาท ๓) เด็กทารกตายในครรภ์ก็ฟังเสียงได้ ๔) จะเป็นต่างชาติ ต่างภาษา สมองตาย แม้ฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง (เปิดเสียงอ่านภาษาไทย) ก็ได้ผลเป็นอนาคามีเหมือนพระผัคคุณะ ได้ผลทุกคน
เป็นผู้มีสติไม่หลงลืม ฟังธรรมเห็นชัดในธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง	ไม่มีใครทราบว่าผู้ตายมีสติฟังเสียงอ่านธรรมหรือไม่ ไม่มีใครทราบว่าผู้ตายเห็นชัด เข้าใจธรรมหรือไม่
จิตหลุดพ้นจากสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการ	พระคิกฤทธิรับรองว่าผู้ตาย จิตหลุดพ้นจากสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการ เช่นเดียวกับพระผัคคุณะ
ในขณะที่ใกล้ตายอินทรีย์ผ่องใส	หลังจากตายไปแล้ว ๑-๒ วัน ผิวกาย เช่น มือ เท้า ใบหน้าของศพผู้ตาย จะค่อย ๆ เหลืองผ่องใส ซึ่งไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน (อ้างว่าผ่องใสเหมือนพระผัคคุณะ โดยไม่มีภาพจริงของพระผัคคุณะให้เปรียบเทียบ)

^{๓๐} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๔๕๓/๕๐๔.

พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ คติที่ไปของพระผัดคุณะ	พระคิฤทธิ (อ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้า) พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย
ไปอุปบัติที่ชั้นสุทธาวาส	ระบुชัด้ว่า ต้องไปอุปบัติ (เกิด) ที่ชั้น อภินิภูฐา เท่านั้น
พระพุทธเจ้ามีจุตูปปาตญาณ ไม่มีพุทธานุญาตให้นำไปพยากรณ์ผู้อื่น	ดูจากรูปถ่าย ฟังจากคำบอกเล่า แล้วพยากรณ์ โดยอ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้าในผัดคุณสูตร
คุณสมบัติของผู้ที่จะสำเร็จอริยมผลเป็นอนาคามี	
เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ๑๐ ฯลฯ	เป็นใครก็ได้ ทุกชาติ ทุกภาษา
เป็นผู้ไม่หุนหวก ไม่เป็นคนเซอะ (บ้าใบ้)	คนหุนหวก ก็ฟังเสียงอ่านและได้ผลเป็นอนาคามี

ตัวอย่างจากตารางที่ ๑ ที่แสดงมานี้ พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ว่าท่านพระผัดคุณะได้เป็นอนาคามี แต่ไม่ได้รับุชัด้ว่าได้ไปอุปบัติเป็นพรหมชั้นอภินิภูฐา ดังนั้นการที่พระคิฤทธิอ้างอิงว่าพูดตามพระพุทธเจ้า จึงไม่ถูกต้อง การอ้างนี้เป็นการอำพรางให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าพูดตามพระพุทธเจ้าถือว่าการอ้างด้วยคำเท็จ เปรียบเทียบการพยากรณ์คติที่ไปของพระผัดคุณะระหว่างพระพุทธเจ้า และการกล่าวอ้างโดยพระคิฤทธิ พบว่า การพยากรณ์ของพระคิฤทธิผิดแผกแตกต่างไปจากการพยากรณ์ของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ พระพุทธเจ้าพยากรณ์ด้วยญาณ แต่พระคิฤทธิพยากรณ์ด้วยการคาดเดาจากสีผิวลักษณะทางกายภาพซึ่งไม่ใช่เกณฑ์ในการตัดสินความเป็นอริยะบุคคล

การอ้างพระพุทธเจ้าของพระคิฤทธินี้คล้ายกันกับในครั้งพุทธกาล ที่พระอริยฐานะ พระสาติ พระยมกะ แสดงธรรมผิด เข้าใจธรรมผิดแต่อ้างว่ารู้ทั่วถึงธรรมของพระพุทธเจ้า อ้างว่ารู้ธรรมและถ่ายทอดธรรมเหมือนพระพุทธเจ้า ซึ่งเรียกว่าเป็นการกล่าวต่อธรรมของพระพุทธเจ้า การพูดของพระคิฤทธิ จึงเสมือนเป็นการกล่าวต่อพระพุทธเจ้า และสื่อให้เห็นประจักษ์ว่าเป็นการกล่าวต่อโดยยกอ้างเรื่องการรู้เห็นการจติและอุบัติของหมู่สัตว์ รวากับเป็นผู้มีจุตูปปาตญาณ เป็นผู้มีจักขุทิพย์ ทำให้มีผู้คนหลงเชื่อเป็นจำนวนมาก กรณีนี้อาจเปรียบเทียบกับกรณีการวินิจฉัยการเห็นปรตของพระโมคคัลลานะแล้วต่อมามีภิกษุสงสัยว่าพระโมคคัลลานะอวดอุตตริมนุสสธรรมหรือไม่ ในที่สุดพระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าพระโมคคัลลานะไม่ต้องปาราชิกเนื่องจากเป็นภิกษุผู้มีจักขุทิพย์ แต่สำหรับกรณีพระคิฤทธิพยากรณ์ผู้ตายว่าไปเกิดที่สุทธาวาสชั้นอภินิภูฐานั้น เป็นที่น่าสนใจ ขวนให้สงสัยได้ว่าใคร บุคคลใด จะเป็นผู้รับรองได้ว่าพระรูปนี้เป็นผู้มีจักขุทิพย์จริง

นอกจากนี้การกระทำของพระคิฤทธิ ยังผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา กล่าวคือ พระคิฤทธิรับรองว่า ผู้ที่หุนหวก ต่างชาติที่ไม่สามารถฟังภาษาไทยเข้าใจ คนสมองตาย

ผู้ตายไปแล้ว ๑๒ ชั่วโมง เด็กทารกตายในครรภ์^{๓๑} ซึ่งตามหลักพุทธศาสนานั้นบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถฟังธรรมและละสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการเพื่อได้เป็นอนาคามีไปเกิดในชั้นอกนิฏฐา กรณีนี้การที่พระคฤทธิอ้างอิงว่าพูดตามพระพุทธเจ้าจึงเป็นการกล่าวต่อพระพุทธเจ้า และสื่อให้เห็นประจักษ์ว่าเป็นการกล่าวให้ผู้อื่นเข้าใจว่าพระคฤทธิมีญาณหยั่งรู้การจุติการอุบัติ

ตารางที่ ๒ แสดงความสามารถการฟังธรรมของเด็กทารก

พระพุทธเจ้า	พระคฤทธิ โสติณโณ
สมณมุณฑิกสูตร^{๓๒} ทรงแสดงไว้ว่า เด็กอ่อนที่ยังนอนหงายอยู่ แม้แต่กายก็ยังไม่รู้จัก...แม้แต่ว่าจาก็ยังไม่รู้จัก... แม้แต่ความดำริก็ยังไม่รู้จัก มหาบาลุกยสูตร^{๓๓} ทรงแสดงไว้ว่า เด็กอ่อนที่นอนหงาย... สักกายทิฐิของเด็กนั้นก็ยังไม่นอนเนื่องอยู่ ...วิจิติญาของเด็กนั้นก็ยังไม่นอนเนื่องอยู่ ...สัพพตปราคของเด็กล้มนอนเนื่องอยู่ ...กามราคะของเด็กนั้นก็ยังไม่นอนเนื่องอยู่พยาบาลของเด็กนั้นก็ยังไม่นอนเนื่องอยู่	ทารกในครรภ์ที่ใกล้ตายในครรภ์สามารถฟังเสียงธรรมที่ผู้อื่นอ่านให้ฟัง รู้วาจาของผู้อื่น ดำริในการออกจากกามเพื่อพิจารณาใคร่ครวญธรรม สามารถบรรลุธรรมเป็นอนาคามี ทารกบางรายมีอาการพิการทางสมองผ่าตัดคลอดแล้วตาย สามารถฟังเสียงธรรม คือรู้จักวาจา รู้ความหมายวาจา รู้ความหมายธรรม ใคร่ครวญธรรมและสามารถบรรลุธรรมเป็นอนาคามี

ข้อมูลจากตารางนี้ แสดงให้เห็นว่า พระคฤทธิ แสดงธรรมขัดแย้งกับพระพุทธเจ้าโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไว้ชัดเจนว่า เด็กทารกไม่มีความสามารถในการรู้จัก ถ้อยคำ ไม่รู้ว่าสักกายทิฐิคืออะไร ไม่รู้ว่าสัพพตปราคคืออะไร ไม่รู้ว่ากามคืออะไร เด็กทารกแม้ว่ายังไม่ได้ทำอะไรผิดทางกายทางวาจาแต่ยังคงมีสังโยชน์ ๕ นอนเนื่องอยู่พร้อมทั้งไม่สามารถพิจารณาใคร่ครวญธรรมได้ แต่วาตะของพระคฤทธิกลับแสดงให้เห็นว่าทารกแม้ตายในครรภ์ก็สามารถบรรลุธรรมเป็นอนาคามีได้ และที่น่าประหลาดก็คือ ต้องทารกที่ตายเท่านั้นจึงจะบรรลุธรรม ส่วนทารกที่รอดชีวิตไม่สามารถบรรลุธรรมเป็นอนาคามี กล่าวให้สั้นและเข้าใจง่ายคือ วาตะของพระคฤทธิเป็นข้าศึกต่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

มีข้อที่น่าเคลือบแคลงสงสัยว่าฝัคนุสตรและพระสูตรต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์อนาคามีบุคคล ที่พระคฤทธิกล่าวว่าตรวจนั่น พระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้ตามที่พระคฤทธิพูดไว้จริงหรือไม่ ในพระสูตรดังกล่าวพระพุทธเจ้ามี พุทธานุญาติให้พระสาวกของพระองค์สามารถพยากรณ์คติที่ไปเกิดของผู้ตายได้หรือไม่

^{๓๑} พระคฤทธิ โสติณโณ, อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ทารกร่างกายไม่สมบูรณ์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ได้ฟังคำพระศาสดาก่อนทำกาละ, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=N8_9WSB9vxM, [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๓๒} ดุราละเยียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๖๒/๓๐๙.

^{๓๓} ดุราละเยียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๒๙/๑๔๓

กรณีนี้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกทั้งหมดแล้ว ไม่ปรากฏการพยากรณ์ของ พระพุทธเจ้า ว่าพระผัคคุณะได้ไปเกิดที่ชั้นอกนิฏฐา พบหลักฐานการจำแนกอนาคามี ๕ จำพวกมาใน หลายพระสูตร เช่น ทุติยสิกขาสูตร^{๓๔} ทุติยวิถวารสูตร^{๓๕} ตติยวิถวารสูตร^{๓๖} สีสสูตร^{๓๗} คือ อันตราปริ นิพพายี อุปหัจจปรินิพพายี อสังขารปรินิพพายี สสังขารปรินิพพายี และ อุทังโสโตกนิฏฐคามิ โดย ที่อนาคามีทั้ง ๕ ประเภทนี้คือผู้ที่ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ได้ทั้งหมดเพียงแต่มีความแก่ อ่อน แห่ง ปัญญินทรีย์ที่แตกต่างกัน ไม่พบพุทธานุญาติให้สาวกของพระองค์พยากรณ์ผู้ตายที่ได้พึงธรรมในเวลา ไกลตาย

ผู้วิจัยรวบรวมคำพูดพระคัมภีร์จากการพูดบรรยายหลายสถานที่ เช่น การพูดที่ อุบลราชธานี “...และอนาคามี มีทั้ง ละสังโยชน์ ๕ ได้ กับไม่ได้ ละสังโยชน์ ๕ ได้จริง ๆ ที่จะเป็น อนาคามี ที่ในสุทธาวาสจะอยู่ชั้นที่ ๕ เท่านั้น คือชั้นอกนิฏฐา ส่วนสี่ชั้นแรกพุทธเจ้าไม่ได้ฟันธงว่าละ สังโยชน์ ๕ ได้ แต่ปรินิพพานแน่นอนเหมือนกัน”^{๓๘} การพูดที่คิดดีคลินิก กทม.

การกล่าวเช่นนี้เป็นการกล่าวต่อพระพุทธเจ้า เป็นความเข้าใจผิดของพระคัมภีร์ที่ กล่าวคือมีตัวอย่างพระพุทธพจน์ว่า มีผู้ที่ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการได้และไปเกิดเป็นพรหมชั้น อวิหา เช่น ธาตุวิภังคสูตร มีพระพุทธพจน์ตรัสถึงผู้ที่ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการคือ ท่านปุกกุสาติ ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย ปุกกุสาติกุลบุตรเป็นบัณฑิต ได้บรรลุธรรมสมควรแก่ธรรมแล้ว และเธอไม่ให้เรา ลำบากเพราะเหตุแห่งธรรมเพราะโอรัมภาคียสังโยชน์ ๕ สิ้นไป ปุกกุสาติกุลบุตร จึงเป็นโอปปาติกะ จะนิพพานในโลกล้วน ไม่หวนกลับมาจากโลกล้วนอีก”^{๓๙}

ขุณิการสูตร แสดงไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสถาม ขุณิการเทพบุตร ว่า ผู้ที่มาเกิด ใน สุทธาวาส ชั้นอวิหาใครบ้าง ขุณิการเทพบุตรกราบทูลว่า

ภิกษุ ๗ รูป ผู้บังเกิดในพรหมโลกชั้นอวิหาเป็นผู้หลุดพ้น สิ้นราคะและโทสะแล้วข้ามพ้น ตัณหาที่ชานไปในโลกได้ พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ภิกษุเหล่านั้นคือใครบ้างได้ข้ามพ้น เปือกตม คือบ่วงความตายที่ใครๆ ข้ามได้แสนยาก ละทิ้งกายมนุษย์ แล้วก้าวล่วงโยคะอันเป็น ทิพย์ได้ ขุณิการเทพบุตรทูลตอบว่าภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้ คือ ท่านอุปกะ ท่านผลคันทะ และท่าน ปุกกุสาติ ภิกษุอีก ๔ รูป คือ ท่านภททิยะ ท่านชันทหะวะ ท่านพหุทันตี และท่านสังคิยะ^{๔๐}

พระพุทธดำรัสมาใน ธาตุวิภังคสูตร แสดงไว้ว่า ท่านปุกกุสาติสิ้นสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ และไปอุปบัติที่สุทธาวาสชั้น อวิหา ดังนั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย ปุกกุสาติกุลบุตรเป็นบัณฑิต ได้บรรลุธรรม

^{๓๔} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๘/๓๑๖.

^{๓๕} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๘๖/๒๙๗.

^{๓๖} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๘๗/๒๙๘.

^{๓๗} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๘๔/๑๑๕-๑๑๗.

^{๓๘} พระคัมภีร์ โสตถิลโล, พอจ สนทนาธรรมกับพระเถระที่เข้าร่วมฟังธรรมบรรยาย ณ ห้องประชุม 113 ปี โรงเรียนนารีนุกูล ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=4QkCsyGhjcE&t=344s>, เวลา ๔:๒๑-๖:๐๘, [๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๓๙} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๗๐/๔๑๕.

^{๔๐} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๕๐/๖๔-๖๕.

สมควรแก่ธรรมแล้ว และเธอไม่ให้เราลำบากเพราะเหตุแห่งธรรมเพราะโอรัมภาคียสังโยชน์ ๕ สิ้นไป ปุกกุสาติกุลบุตร จึงเป็นโอปปาติกะ จะนิพพานในโลกนั้น ไม่หวนกลับมาจากโลกนั้นอีก”^{๔๑}

เนื้อความพระพุทธดำรัสที่ผู้วิจัยนำมาแสดงนี้ แสดงว่า ผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ ไปอุบัติ (เกิด) เป็นเทพชั้น อวิหาก็มี แตกต่างจากความเห็นของพระคฤฤทธิที่กล่าวว่าผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ ต้องไปเกิดที่ ชั้นอกนิฏฐา เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบให้เห็นประจักษ์ดังนี้แล้ว แสดงให้เห็นว่า พระคฤฤทธิ กล่าว ขัดแย้งกับพระธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้

พระคฤฤทธิ ได้กล่าวว่า

“...ที่นี้เลยกลายเป็นว่า อนาคามีเนี่ยะ สิ้นสังโยชน์แค่ ๔ ไม่ถึง ๕ นะ เพราะจริง ๆ พุทธเจ้าก็ ดูแล้วก็ตรัสไว้ก็คือถามราคะ ตรงๆ อยู่แล้ว ... ตานี้ก็เลยไปดูที่พุทธเจ้าแบ่งคน ๔ จำพวก พระสูตรแบ่งคน ๔ จำพวกที่... พวกนั้นเนี่ยะทำให้เรารู้ว่า อ่า พระศาสดาพึงทรงว่า สังโยชน์เบื้องต่ำสี่ที่อุทกังโสโตกนิฏฐคามิ ฉะนั้นพระศาสดาเนี่ยะ รับรองการสิ้นสังโยชน์ ๕ ครบเนี่ยะ ที่ สุทธาวาสชั้นที่ ๕ ชั้นเดียว ๔ อันเนี่ยะ ไม่ได้พูด ไม่ได้รับรอง”^{๔๒} (ภาคผนวกหน้า ๑๗๔)

นอกจากนี้ยังมีการพูดอีกหลายครั้งที่พระคฤฤทธิพูดถึงพระพุทธเจ้าไม่พึงทรงว่า อนาคามี ๔ ประเภทนี้ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการได้ (คือละสังโยชน์ได้ ๔ ข้อ) ได้แก่ อันตราปริณิพพายี อุพหัจจปริณิพพายี อสังขารปริณิพพายี สสังขารปริณิพพายี และ ๔ จำพวกนี้ จะปริณิพพานก่อน อุทกังโสโตกนิฏฐคามิ พระพุทธเจ้าทรงรับรองเพียง อุทกังโสโตกนิฏฐคามิ เท่านั้นที่ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการได้

วิเคราะห์ บุคคล ๔ จำพวกที่พระคฤฤทธิกล่าวถึงนี้ หมายถึง สังโยชนสูตร^{๔๓} ว่าด้วย บุคคลผู้ละสังโยชน์ได้ ความเข้าใจของพระคฤฤทธิ พุดพาดพิงถึงพระพุทธเจ้าว่าได้ จำแนกพระ อนาคามี จากพุทธพจน์ในสังโยชนสูตรดังกล่าว ได้ ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ

๑) ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการได้ คือ อุทกังโสโตกนิฏฐคามิ ไปเกิดที่สุทธาวาสชั้น อกนิฏฐา

๒) ละสังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ประการไม่ได้ คือละได้แค่ ๔ ประกอบด้วย สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส และ กามราคะ (ยังละพยายามไม่ได้) ได้แก่อนาคามีพวกนี้คือ อันตราปริณิพพายี อุพหัจจปริณิพพายี อสังขารปริณิพพายี สสังขารปริณิพพายี พวกนี้จะปริณิพพานเร็ว ที่ชั้น อวิหา อตปปา สุทสสา สุทสสี

ผู้วิจัยได้แสดงพุทธพจน์ สังโยชนสูตร ว่าด้วยบุคคล ๔ จำพวก พร้อมทั้งอธิบายไว้ใน บทที่ ๓ หัวข้อ ๓.๒ หน้า ๕๙ คุณสมบัติในการละสังโยชน์ พระอนาคามี ๕ ประเภท วิเคราะห์ คำพูด

^{๔๑} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๓๗๐/๔๑๕.

^{๔๒} พระคฤฤทธิ โสติณโณ, Mobile20161225_คิดดี คลินิก (ลำดับการเปิดธรรม อนาคามี), ๒๕๕๙, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <https://www.youtube.com/watch?v=MB08Riy9Ia0>, เวลา ๑:๑๙:๓๙-๑:๒๑:๓๔, [๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๔๓} อด.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๑/๒๐๑.

พระคัมภีร์ เปรียบเทียบกับ พระธรรมของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยอาศัยหลัก อิงอรรถ อิงธรรม

สังโยชนสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจำแนกไว้โดยพิสดาร ชัดเจนว่า อนาคามีทั้ง ๕ ประเภท ละสังโยชนเบื้องต่ำ ๕ ประการได้ทั้งหมด การพูดของพระคัมภีร์ว่าพระพุทธเจ้ารับรองเพียงอุทังโสโตกนิภูคามีเท่านั้นที่ละสังโยชนเบื้องต่ำ ๕ ประการได้ ส่วนอีก ๔ ประเภทคือ อันตรา ปรินิพพายี อุปปัจจปรินิพพายี อสังขารปรินิพพายี สสังขารปรินิพพายี พระพุทธเจ้าไม่รับรอง (บางคราวพระคัมภีร์ใช้คำว่าพระพุทธเจ้าไม่พินธง) ว่าละได้ครบ ๕ คือละได้แค่ ๔ ไม่สามารถละพยาบาท

นอกจากนี้ยังเป็นการพูดให้ผู้ฟังสับสนเข้าใจผิดไปว่าพระพุทธเจ้าไม่ทรงจำแนก ไม่สามารถจำแนกว่าอนาคามีอีก ๔ ประเภทนั้นละสังโยชนเบื้องต่ำได้ครบ ๕ ประการหรือไม่ เหตุดังกล่าวนี้จึงเป็นข้อวินิจฉัยได้ว่า พระคัมภีร์ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นอนาคามีบุคคล

ผู้วิจัยได้วินิจฉัยโดยใช้หลักเปรียบเทียบพระธรรมวินัยไปแล้วว่า พระคัมภีร์มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการละสังโยชนของอนาคามีบุคคล เกี่ยวกับภพภูมิที่เกิดของอนาคามีบุคคล และไม่พบพุทธาณุญาตให้พุทธสาวกพยากรณ์อริยผลโดยการเปรียบเทียบจากลักษณะสีผิวของผู้ตาย

๕) พระคัมภีร์สำคัญผิดว่าได้บรรลุ

มีความเป็นไปได้หรือไม่ ที่พระคัมภีร์ ได้แสดงอาการยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะ รวมทั้งได้พยากรณ์ผู้ตายว่าได้อริยผลเป็นอริยบุคคลชั้นอนาคามีโดยอ้างจากผัคคุณสูตร เพราะเข้าใจผิดไปว่าตนเองสำคัญผิดว่าได้บรรลุ ทั้งนี้ลักษณะ คุณสมบัติของผู้ที่สำคัญผิดว่าได้บรรลุที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้วในบทที่ ๒ (หัวข้อ ๒.๔.๓.๒ หน้า ๔๑) ซึ่งพิจารณาเปรียบเทียบกับวัตรปฏิบัติของพระคัมภีร์แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นไปได้ ข้อนั้นเพราะอะไร เพราะผู้ที่สำคัญผิดว่าได้บรรลุเป็นผู้ที่ไม่ละเมตสิกขาบท แต่พระคัมภีร์ได้ละเมตสิกขาบทว่าด้วยมุสาวาทอยู่เนือง ๆ เช่น ในการสนทนากับโยมสตรีที่ตนเองยอมรับว่าเป็นพระอริยะนั้น พระคัมภีร์ได้กล่าวมุสาวาท กล่าวคือ กล่าววาทะพระเถระ ที่ สถาบัน มจร เรียนฟรี กิณฟรี อยู่ฟรี ไม่รู้จักพุทธวจนะ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก หน้า ๑๖๒) ได้ใช้คำพูดเหน็บแนมส่อเสียดพาดพิงไปยังสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ว่า ท่านพระพุทธโฆษาจารย์ศึกษาแต่อรรถกถาไม่ศึกษาพุทธวจนะล้วน ๆ ส่วนตนเองศึกษาแต่พุทธวจนะเท่านั้น เามาเปรียบเทียบกันไม่ได้ “คน ๆ หนึ่ง [หมายถึงสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ฯ ป.อ.ปยุตโต] ไม่ได้เจาะรายละเอียดเกี่ยวกับพุทธวจนะเลย แล้วจะมาพูดพุทธวจนะ ได้อย่าง เสพคบอะไรมา เสพคบอรรถกถามาตลอด เกือบตลอดชีวิต กับคน ๆ หนึ่ง [หมายถึงพระคัมภีร์] เสพคบพุทธวจนะมาตลอดมันจะพูดกันรู้เรื่องไหมเนี่ย...ก็ปล่อยตายไปกับอรรถกถา”^{๔๔} คำพูดของพระคัมภีร์ที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมานี้ เป็นการกล่าวอันเป็นเท็จ และเป็นคำพูดส่อเสียด ซึ่งไม่ใช่คุณสมบัติของผู้ที่สำคัญผิดว่าได้บรรลุ ดังนั้นจึงวินิจฉัยได้ว่า วัตรปฏิบัติของพระคัมภีร์ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นผู้ที่สำคัญผิดว่าได้บรรลุ

^{๔๔} พระคัมภีร์โสธณโณ, มหาวรรค, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=HEs_ML2AtGg, [๒๖ กันยายน ๒๕๖๑]

๖) พระคัมภีร์กล่าวถึงพระพุทธรูป กล่าวถึงวัตถุมงคล กล่าวถึงสาธุการ

ผู้วิจัย ตั้งข้อสังเกตว่า พระคัมภีร์กล่าวถึงสาธุการหลายครั้ง ดังตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงในหัวข้อที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงสาธุการโดยยกอ้างพระพุทธรูปมาเป็นเกราะกำบังตนเอง เช่น ในการแสดงธรรม ยกอ้างว่าตนเองพูดแต่คำพระพุทธรูปเท่านั้น ไม่มีความเห็นของตน ดังนั้น คำพูดของตนจึงไม่มีผิดพลาดถ้าตนเองพูดผิดก็แสดงว่าผิดมาตั้งแต่พระพุทธรูปเจ้า^{๔๕} (ดูรายละเอียดในภาคผนวกหน้า ๑๖๖) เรียกว่าเป็นการอ้างพระพุทธรูปเพื่อเสริมสร้างให้ผู้ฟังมีความเลื่อมใสศรัทธาในตน แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ตนเองอธิบายนอกธรรมนอกวินัย ในขณะที่อธิบายนอกธรรมนอกวินัยนี้ก็ยังอ้างว่านี่คือคำของพระพุทธรูป การแสดงธรรมดังกล่าวเป็นลักษณะของการกระทำวัตถุสังฆะ คือ พุทธ อังค คำที่พระพุทธรูปไม่ได้แสดงไว้ว่าพระพุทธรูปได้แสดงไว้^{๔๖} ตัวอย่างที่ได้นำมาแสดงไว้ในงานวิจัยนี้ว่า พระพุทธรูปไม่รับรอง ไม่ฟันธงว่า อนาคตมี ๔ ประเภทคือ อันตรปรินิพพาน อุปหัจจปรินิพพาน อสังขารปรินิพพาน และ สสังขารปรินิพพาน ว่าละสังโยชน์เบื้องต้นได้ถึง ๕ ประการ คือละได้แค่ ๔ (ไม่รวมพยาบาท) เป็นการแสดงเนื้อความสำคัญที่ผิดไปจากคำสอนของพระพุทธรูป การพูดที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นการกล่าววัตถุสังฆะ เข้าองค์ประกอบการพูดเท็จ เป็นการกล่าวถึงสาธุการ

การกล่าววัตถุสังฆะของพระคัมภีร์นี้ ผู้วิจัยมีข้อมูลพระคัมภีร์ได้พูดแสดงอ้างอิงธรรมที่พระพุทธรูปได้แสดงไว้ว่าได้แสดงไว้หลายประการ เช่น อ้างพระพุทธรูปว่า คิดอะไรเพลิน ๆ ภายของผู้คิดไม่มีวิญญานครอง^{๔๗} อสังขตธาตุยังมีความหลงไปยึดอวิชชา^{๔๘} ฯลฯ กรณีการยกอ้าง นำชื่อพระพุทธรูปมาอ้างโดยไม่เป็นความจริงนี้เป็นการอ้างเท็จที่เป็นการกล่าวถึงพระพุทธรูปได้กล่าววัตถุสังฆะ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ว่า ผู้ที่กล่าวถึงพระองค์นั้น คือผู้ที่มิทรมิปฏิบัติ^{๔๙} ถ้าภิกษุผู้เกี่ยวข้องในการปกครองสงฆ์ ได้ทำการไต่สวนตามกระบวนการพิจารณาอธิกรณ์การกระทำสังฆะตามวิธีที่บัญญัติไว้ในสิกขาบทว่าด้วยการทำสงฆ์ให้แตกกัน^{๕๐} หากได้กระทำการสวดสวดสมณสาสน์จนครบ ๓ ครั้งเพื่อให้สละเรื่องที่พระคัมภีร์กระทำวัตถุสังฆะนั้น และถ้ากำลังถูกสวด

^{๔๕} พระคัมภีร์ โสติถิลโล, "ผมขอยืนยันว่าพระอาจารย์สอนตามคำสอนของพระพุทธรูป ไม่ได้บิดเบือนคำสอน ไม่ได้ทำให้ศาสนาเสื่อม", ๒๕๕๙, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=LF5qYK-HEqQ>, เวลา ๙:๕๗-๑๐:๑๐, [๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๔๖} วิ.ม. (แปล) ๕/๔๖๘/๓๖๒-๓๖๓, วิ.จุ. (แปล) ๗/๓๕๒/๒๑๔-๒๑๕, อ.ท.สก. (แปล) ๒๔/๓๘/๘๙.

^{๔๗} พระคัมภีร์ โสติถิลโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต วันจันทร์ที่ 3 สิงหาคม 2558[พุทธวณ], ช่วงเวลา ๑.๑๗.๓๖-๑.๑๘.๑๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=43Rhom1LuL4>, [๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๔๘} พระคัมภีร์ โสติถิลโล, A254_live20170618_1 ทบทวนผังอนาคตมี ระดับของสมาธิและการกำหนดเขตสมาธิ, ช่วงเวลา ๒.๕๑.๔๕-๒.๕๓.๔๓ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=2WGok-boJJc> [๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๔๙} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๖/๕๑๐.

^{๕๐} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๑๑/๔๔๔-๔๔๕, วิ.จุ. (ไทย) ๗/๓๕๑-๓๕๒/๒๑๒-๒๑๖.

สมมุติฐานว่าจะครบ ๓ ครั้ง ถ้าพระคัมภีร์ไม่สละทิฐิฉันนั้น เป็นสังฆาติเสส การทำให้สงฆ์ต้องแตกแยกกันนี้เป็นอนันตริยกรรม ปิดกั้นอริยผล

ผู้วิจัยพิจารณากรณีพระคัมภีร์ได้พยากรณ์ผู้ตายว่าบรรลุตรรรมได้เป็นอนาคามีและไปเกิดเป็นโอปปาติกสัตว์ที่สุทธาวาสชั้นนอกนิภูฐานนี้ เข้าข่ายต้องอาบัติข้ออื่นอีกหรือไม่ มีตัวอย่างพุทธวินิจัยมาในสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ ว่า

พระพุทธวินิจัยแสดงไว้ว่า ภิกษุที่พยากรณ์หรือตัดสินผลของผู้อื่นต้องอาบัติถุลลัจจัย^{๕๑} การวินิจัยครั้งนั้นเป็นการวินิจัยในเหตุเพราะพระภิกษุ กล่าวอวดชื่นชมกันเอง ส่วนกรณีของพระคัมภีร์เป็นการพยากรณ์อริยผลของผู้ตายว่าได้ไปอุบัติที่สุทธาวาสชั้นนอกนิภูฐาน กรณีดังกล่าวนี้ นอกจากเป็นการพยากรณ์อริยผลของผู้ตายแล้วยังแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีจักขุทิพย์ มีจุตูปาตญาณ คล้ายกับตัวอย่างพุทธวินิจัยกรณีที่พระโมคคัลลานะผู้มีจักขุทิพย์ได้เห็นเปรต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงวินิจัยว่าพระโมคคัลลานะไม่ต้องอาบัติ^{๕๒}

ตารางที่ ๓ เปรียบเทียบการเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะ และพระคัมภีร์พยากรณ์คติที่เกิดของผู้ตาย

พระโมคคัลลานะ	พระคัมภีร์ โสติถิโธ
ในขณะที่ลงจากภูเขาคิชฌกูฏ รู้ว่ามิเปรต ได้เห็นเปรต (สัตว์ที่เกิดอยู่ต่างภพกับมนุษย์)	รู้ว่าผู้ตายบรรลุตรรรมได้เป็นอนาคามี เป็นโอปปาติกสัตว์ ไปเกิดเป็นพรหม ที่สุทธาวาสชั้นนอกนิภูฐานเท่านั้น (สัตว์ที่เกิดอยู่ต่างภพกับมนุษย์)
พระพุทธเจ้ารับรองว่า พระโมคคัลลานะมีจักขุญาณ ไม่ต้องอาบัติปาราชิก	ไม่มีพระพุทธเจ้ารับรองว่า พระคัมภีร์มีจักขุญาณหรือไม่ ? ถ้าไม่มีจักขุญาณ ควรต้องอาบัติปาราชิก

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กรณีการเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะนั้นเหตุเพราะท่านมีจักขุญาณ พระพุทธเจ้าจึงทรงวินิจัยว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก มีตัวอย่างการเห็นเปรตมาในสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ มีตัวอย่างที่ทรงวินิจัยไว้ ๒๕ เรื่อง คือ เรื่องอัฐฐิกสังขลิกเปรต ๑ เรื่อง เรื่องมั่งสเปสิเปรต ๑ เรื่อง เรื่องมั่งสปีนทเปรต ๑ เรื่อง เรื่องนิจฉวีเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องอสิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องสัตติโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องอุสุโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องสุจิโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องกุ่มภณทเปรต ๑ เรื่อง เรื่องสุจกเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องเปรตจหมลุมคูลเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องเปรตกีนคูลเพศชาย ๑ เรื่อง เรื่องนิจฉวีเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง เรื่องมั่งคูลิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง เรื่องโอภิรีนเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง เรื่องกพันธเปรต ๑ เรื่อง

^{๕๑} วิมหา. (ไทย) ๒/๒๒๔/๒๑๕.

^{๕๒} วิมหา. (ไทย) ๒/๒๒๘/๒๒๐-๒๒๒.

เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง (คือ เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุ ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุณี ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นสิกขมานา ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณร ๑ เรื่อง เรื่องเปรตมีรูปเป็นสามเณรี ๑ เรื่อง) เรื่องแม่น้ำตโปทา ๑ เรื่อง เรื่องการสู้รบในกรุงราชคฤห์ ๑ เรื่อง เรื่องได้ยินเสียงข้างลงน้ำ ๑ เรื่อง

แสดงให้เห็นว่าพระโมคคัลลานะได้แสดงอาการเห็นเปรตหลายครั้ง ในครั้งนั้นมีภิกษุที่มีความเคลือบแคลงสงสัย ในเรื่องของการเห็นเปรตว่ามีจริงหรือไม่ มีจักขุญาณเห็นได้จริงหรือไม่ การเห็นเปรตของพระโมคคัลลานะเป็นเรื่องเหนือวิสัยเหนือมนุษย์ทั่วไป อยู่ในความสนใจของภิกษุรูปอื่น ในทางตรงกันข้ามหากภิกษุรูปใดก็ตามเป็นผู้ที่ไม่มีจักขุญาณแล้วได้กล่าวว่าเห็นเปรต ผู้วิจยเปรียบเทียบกับพระพุทธวินัยกรณีพระโมคคัลลานะเห็นเปรตแล้วสันนิษฐานได้ว่าย่อมต้องอาบัติปาราชิก นั่นคือภิกษุที่ไม่มีจักขุญาณหากได้กล่าวอวดว่าตนได้เห็นเปรตย่อมต้องอาบัติปาราชิกนั่นเอง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการพยากรณ์อริยมผล ผู้อื่น ไว้ว่า

ผู้ที่รู้ได้ว่าใครเป็นอริยะ ก็ต้องเป็นอริยะเองก่อน พระอรหันต์จึงจะรู้ว่าใครเป็นพระอรหันต์ คือ ต้องเป็นคนระดับเดียวกัน หรือสูงกว่า อันนี้เป็นหลักทั่วไป เอาแค่หลักทั่วไปก่อนอันนี้ต้องระวัง ประชาชนปัจจุบันมีความโน้มเอียงในการที่จะไปเที่ยวตั้งพระองค์โน้นเป็นพระอรหันต์ ตั้งพระองค์นี้เป็นพระอริยะ ระวังเถอะ มันเป็นเรื่องที่จะทำให้เสียหลักพระศาสนา แต่เรามีสิทธิ์ที่จะพิจารณาด้วยปัญญา เรามีหลักเราก็ดูและตรวจสอบได้ว่า พระองค์นี้มีความประพฤติดีงามตั้งอยู่ในหลักพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า น่าเลื่อมใสหรือไม่ เราอาจจะสันนิษฐานอะไรก็อยู่ในใจของเรา แต่อย่าเพิ่งไปวินิจฉัยตัดสิน^{๕๓}

ในปี ๒๕๕๔ พระคึกฤทธิ์ได้กล่าวดำนิผู้ที่พยากรณ์ผิดพลาดผู้อื่นว่า “ไม่มีใครในโลกธาตุนี้พยากรณ์อริยบุคคลใครได้นอกจากพระพุทธเจ้าองค์เดียว ไม่เคยมีตัวอย่างในครั้งพุทธกาลที่พระอริยสาวกใด ๆ ก็ตาม พยากรณ์ใครว่าเป็นอริยบุคคล เดียวนี้พยากรณ์กันเต็มเลย เอาหน้าที่พระพุทธเจ้ามาทำเสียแล้วนะ เก่งเกินนะ ไปตีเทียบชั้นกับพระพุทธเจ้าละ”^{๕๔} เหตุการณ์นี้พระคึกฤทธิ์กล่าวแสดงไว้เมื่อปี ๒๕๕๔ ครั้นต่อมาประมาณปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน พระคึกฤทธิ์กลับเป็นผู้พยากรณ์อริยมผลของผู้ตาย รวมถึงกล่าวว่าได้รู้เห็นว่าเป็นเกิดที่ภพภูมิใดอีกด้วย เสมือนหนึ่งท่านเทียบเท่ากับพระพุทธเจ้านั่นเอง

๗) พระคึกฤทธิ์ได้กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน (อาบัติปาราชิก)

ความสำคัญของสิกขาบทที่ทำให้ต้องขาดจากความเป็นภิกษุคือ ปาราชิกทั้ง ๔ ข้อ พระพุทธเจ้าทรงได้กำหนดเป็นพุทธบัญญัติให้พระครูอุปัชฌาย์บอกแสดงให้ภิกษุผู้อุปสมบทใหม่ได้

^{๕๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๕๙), หน้า ๗๓.

^{๕๔} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจน ณ วัดเขาสวรรณบรรพต นครราชสีมา 13 ม.ค.54 (3/3), ๒๕๕๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=AglquD93fx8> , เวลา ๕:๓๒-๕:๕๖, [๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑].

รับทราบตั้งแต่วันอุปสมบทเป็นภิกษุ เรียกว่า จัดตาริกรณียะ ว่าด้วยกรณียกิจ ๔^{๕๕} นี่เป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่ภิกษุต้องใส่ใจศึกษาและสำรวมรักษาสิกขาบททั้ง ๔ ข้อนี้อย่างเคร่งครัด

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภิกษุผู้ที่เป็นอริยสาวกในพระพุทธศาสนา อันได้แก่บุคคลที่ได้รับอริยผลตั้งแต่ขั้นโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์ คือผู้ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาแสดงไว้ในบทที่ ๓ เช่น มีธัมมญาณ และอันวัยญาณ มีความฉลาดในธาตุ มีความรู้แทงตลอดในปฏิจสมุปบาท แทงตลอดดีแล้วในญายธรรมอันประเสริฐ ฉลาดในอายตนะ ฉลาดในฐานะอริยสาวกเป็นผู้ถึงพร้อมด้วย ธนะ (ทรัพย์) ๕ ประการ ฯลฯ อริยบุคคลดังกล่าวย่อมพูดแสดงธรรมคือปฏิจสมุปบาท อริยสัจสี่ ไม่ผิดพลาด พร้อมทั้งศึกษาและสำรวมระวังในสิกขาบทอันเป็นอริสสิกขา ศึกษาในอริจิตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา ย่อมไม่กระทำให้ตนให้ตกต่ำ ไม่พยากรณ์ผู้อื่น ซึ่งการพยากรณ์ผู้อื่นนี้เป็นภูมิปัญญา เป็นพุทธวิสัยของพระพุทธเจ้าหรือผู้ที่เหมือนกับพระพุทธเจ้า ดังนั้น อริยสาวกโดยทั่วไปจึงไม่มีท่านใดถือประมาณในบุคคล การเปรียบเทียบว่าคนนั้นคนนี้ดีหรือเลวกว่าคนนี้ การพยากรณ์อริยผลของผู้อื่น เป็นต้น การเปรียบเทียบว่าใครดีเลว ใครมีศีลมีปัญญานี้ ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมให้พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ฟังว่า โดยทั่วไปแล้ว ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าใครคือพระอรหันต์^{๕๖} (ข้อ ๓.๕.๒ การพยากรณ์อริยผล หน้า ๗๖) กรณีดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่าหมายถึงไม่อาจรู้ได้ว่าใครคืออริยบุคคลระดับใด ๆ ด้วย

การพยากรณ์อริยผลและคติที่ไปเกิดของผู้ตาย ถ้าผู้กล่าวนั้นได้กล่าวโดยไม่ได้รู้จริง ถือได้ว่าเป็นการกล่าวมุสาวาท แต่การกล่าวมุสาวาทในกรณีการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยญาณ เสมือนเป็นการบอกว่าผู้กล่าวพยากรณ์มีจุตูปปาตญาณ มีจักขุญาณ เข้าองค์ประกอบของสิกขาบทว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าในครั้งพุทธกาลจึงไม่มีอริยสาวกรูปใดได้พยากรณ์อริยผลของผู้อื่น รวมถึงคติที่ไปของผู้ตาย นอกจากไม่มีอริยสาวกรูปใดพยากรณ์ผู้อื่นแล้ว ภิกษุปุณณผู้ศึกษาสำรวมระวังในสิกขาบทโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาความเป็นพระภิกษุในศาสนานี้ เป็นผู้มีความละเอียด ย่อมไม่ละเมิดสิกขาบทข้อที่ว่าการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

จากสมมติฐานข้อที่ ๑ - ๖ ดังที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลโดยใช้หลักมหาปเทศ ๔ อิงอรธอสังคัม อังวินัย นำไปสู่การวิเคราะห์ในสมมติฐานข้อที่ ๗ คือพระคฤทธิได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้ คือ

๑) สมมติฐานว่าพระคฤทธิคือพระอริยะตามที่มีอาการกิริยายอมรับจากคำพูดของโยมสตรีท่านหนึ่งนั้น หากพระคฤทธิเป็นพระอริยะจริงต้องอาบัติปาจิตตีย์ในเหตุเพราะบอกความเป็นอริยะต่ออนุสัมบัน เมื่อนำคุณสมบัติเกี่ยวกับความรู้ของพระคฤทธิมาเปรียบเทียบกับคุณสมบัติในหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแสดงให้เห็นประจักษ์ได้ว่า พระคฤทธิยังขาดความรู้ความเข้าใจในปฏิจสมุปบาท ดังนั้นผู้วิจัยอาศัยการแสดง อธิบายธรรมดังกล่าวของพระคฤทธิ นี้ วิเคราะห์ได้ว่า ไม่ใช่ฐานะที่พระคฤทธิจะเป็นพระอริยะ นั่นคือพระคฤทธิ ยังเป็นพระปุณณ

^{๕๕} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๒๙/๑๙๗-๑๙๙.

^{๕๖} ดูรายละเอียดใน ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒๒/๑๔๑-๑๔๓, พ.อ. (ไทย) ๒๕/๕๒/๒๘๔-๒๘๗.

การที่พระคึกฤทธิ์แสดงอาการยอมรับว่าเป็นพระอริยะจึงเข้าหลักเกณฑ์การละเมิดสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔

ตารางที่ ๔ แสดงการเปรียบเทียบการวินิจฉัย มีผู้เลื่อมใสกล่าวถึงภิกษุว่าเป็นพระอรหันต์

ผู้เลื่อมใสศรัทธาเรียกภิกษุว่าพระอรหันต์ ^{๕๗}	ผู้เลื่อมใสศรัทธากล่าวต่อหน้าพระคึกฤทธิ์ โสตถิโธ ว่าคือพระอริยะ ^{๕๘}
พราหมณ์คนหนึ่งนิมนต์ภิกษุทั้งหลายมากล่าวว่า นิมนต์พระอรหันต์ทั้งหลายนั่งเถิดเจ้าข้า ภิกษุเหล่านั้นเกิดความกังวลใจว่า พวกเรามีใช่พระอรหันต์ แต่พราหมณ์เรียกพวกเราว่าพระอรหันต์ พวกเราพึงปฏิบัติอย่างไรจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ	โยมอุบาสิกา กล่าวชื่นชมพระคึกฤทธิ์ โสตถิโธ ว่าคือพระอริยะ ต่อหน้าอุบาสกอุบาสิกา จำนวนมาก พระคึกฤทธิ์ ออกเสียงตอบรับว่า อือ
ภิกษุในครั้งนั้นไม่ได้แสดงอาการยอมรับ ไม่ได้ออกเสียงยอมรับ พร้อมกับมีความกังวลใจ รู้ว่าตนเองไม่ใช่พระอรหันต์	การแสดงอาการออกเสียงยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะนี้ เปรียบเสมือนกับการยอมรับว่าตนได้อริยมรรค ได้อริยผล เป็นอริยบุคคลจริง
พระผู้มีพระภาคทรงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลายพวกเธอไม่ต้องอาบัติ เพราะเขาเรียกด้วยความเลื่อมใส	ไม่มีพระพุทธรเจ้ารับรอง ผู้วิจยวิเคราะห์โดยใช้หลักธรรม อิงอรรถอิงธรรม อิงวินัย ควรต้องอาบัติปาราชิก ในเหตุเพราะอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

๒) ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นได้ที่พระคึกฤทธิ์ รู้อินทรีย์ของผู้อื่นจึงถือประมาณในบุคคล ทำตนเสมอกับพระพุทธรเจ้าเปรียบเทียบความดีความเลวของผู้ตายด้วยคุณของศีล

๓) พระคึกฤทธิ์มีจุตูปปาตญาณ จักขุญาณ คือญาณหยั่งรู้ตรวจการจุติการอุบัติ และรู้ที่ไปเกิดของหมู่สัตว์ นั่นคือคำว่า “เราตรวจแล้ว” ถ้าหมายถึง การตรวจด้วยญาณหยั่งรู้การจุติการอุบัติของผู้ตาย แสดงว่าพระคึกฤทธิ์เป็นผู้มีจักขุทิพย์ หยั่งรู้การจุติการอุบัติของสัตว์ที่จะไปเกิดเป็นอนาคามี กรณีนี้มีความเป็นไปได้หรือไม่ บุคคลที่ทราบชัดเช่นคือพระพุทธรเจ้าและพระคึกฤทธิ์ ผู้วิจยวิเคราะห์จากความรู้ในพระธรรมดังที่ได้นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อที่ ๑ (พระคึกฤทธิ์เป็นอริยบุคคล) สรุป

^{๕๗} วิมหา. (ไทย) ๒/๒๒๖/๒๑๘.

^{๕๘} พระคึกฤทธิ์ โสตถิโธ, พุทธวจนบรรยาย ณ ร้านต้นมะขามช่างทอง จ.อ่างทอง วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=1DPHGcOGfU> , [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

ได้ว่า ไม่ใช่ฐานะที่พระคฤหัสถ์จะเป็นอริยบุคคล ดังนั้นประเด็นการตั้งสมมติฐานว่าพระคฤหัสถ์เป็นผู้มี จตุปปาตญาณ มีจักขุญาณ จึงตกไป

๔) พระคฤหัสถ์รู้ทั่วถึงพระธรรมเกี่ยวกับพระอนาคามีและกล่าวพยากรณ์ตาม พระพุทธเจ้า ผู้วิจัยได้วินิจฉัยโดยใช้หลักมหาปเทศ ๔ เปรียบเทียบพระธรรมวินัยแล้ววิเคราะห์ได้ว่า พระคฤหัสถ์ มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการละสังโยชน์ของอนาคามีบุคคล เกี่ยวกับภพภูมิที่เกิดของ อนาคามีบุคคล และไม่พบพุทธาณุญาตให้สาวกพยากรณ์ผู้ตาย การพยากรณ์อริยผลและคติที่เกิด ของผู้ตายโดยอ้างว่าพูดตามพระพุทธเจ้านั้นเป็นการอ้างที่ไม่ชอบด้วยธรรม ดังนั้นสมมติฐานข้อนี้ที่ว่า ด้วยพระคฤหัสถ์จะรู้ทั่วถึงธรรมและกล่าวพยากรณ์ตามพระพุทธเจ้า จึงไม่ใช่ฐานะที่เป็นได้

๕) พระคฤหัสถ์สำคัญผิดว่าได้บรรลุ ผู้วิจัยได้พิจารณาเปรียบเทียบกับวัตรปฏิบัติของ พระคฤหัสถ์แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นได้ ข้อนี้เพราะอะไร เพราะผู้ที่สำคัญว่าได้ บรรลุเป็นผู้ที่ไม่ละเมิดสิกขาบท แต่พระคฤหัสถ์ได้ละเมิดสิกขาบทว่าด้วยมุสาวาทอยู่เนือง ๆ ดังนั้นจึง วิเคราะห์ได้ว่า วัตรปฏิบัติของพระคฤหัสถ์ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นผู้ที่สำคัญผิดว่าได้บรรลุ

๖) พระคฤหัสถ์กล่าวมุสาวาท (อาบัติปาจิตตีย์) ผู้วิจัย พบว่า พระคฤหัสถ์กล่าว มุสาวาทหลายครั้ง กล่าวต่อพระพุทธเจ้า มีการกล่าวมุสาวาทโดยยกอ้างพระพุทธเจ้ามาเป็นเกราะกำบัง ตนเอง เช่น ในการแสดงธรรม ยกอ้างว่าตนเองพูดแต่คำพระพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่มีความเห็นของตน ดังนั้นคำพูดของตนจึงไม่มีผิดพลาดถ้าตนเองพูดผิดก็แสดงว่าผิดมาตั้งแต่พระพุทธเจ้า เรียกว่าเป็นการ อ้างพระพุทธเจ้าเพื่อเสริมสร้างให้ผู้ฟังมีความเลื่อมใสศรัทธาในตน แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ตนเองอธิบายนอกธรรมนอกวินัย ในขณะที่อธิบายนอกธรรมนอกวินัยนี้ก็ยังอ้างว่านี่คือคำของ พระพุทธเจ้า การพูดดังกล่าวเป็นลักษณะของการกระทำวิถุสังฆเภท คือ พูด อ้าง คำที่พระพุทธเจ้า ไม่ได้แสดงไว้ว่าพระพุทธเจ้าได้แสดงไว้^{๕๙}

ภิกษุผู้หลอกลวงไม่สามารถทำให้แจ้งญาณทัสสนะที่ประเสริฐ

พระผู้มีพระภาคได้แสดงธรรมใน อุตตริมุสสธัมมสูตร^{๖๐} ว่าด้วยญาณทัสสนะที่ยิ่งกว่า ธรรมของมนุษย์ ไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุยังละธรรม ๖ ประการไม่ได้ ก็ไม่อาจทำให้แจ้งญาณทัสสนะที่ประเสริฐอัน สามารถ อันวิเศษยิ่งกว่าธรรมของมนุษย์ ได้ ธรรม ๖ ประการ อะไรบ้าง คือ

- ๑) ความหลงลืมสติ ๒) ความไม่มีสัมปชัญญะ ๓) ความไม่คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย
- ๔) ความไม่รู้จักประมาณในการบริโภคน้ำ ๕) การหลอกลวง ๖) การพูดป้อยอ

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุยังละธรรม ๖ ประการนี้แลไม่ได้ ก็ไม่อาจทำให้แจ้งญาณทัสสนะที่ประเสริฐ อันสามารถ อันวิเศษยิ่งกว่าธรรมของมนุษย์ได้

^{๕๙} วิ.ม. (แปล) ๕/๔๖๘/๓๖๒-๓๖๓, วิ.จ. (แปล) ๗/๓๕๒/๒๑๔-๒๑๕, อ.ท.สก. (แปล) ๒๔/๓๘/๘๙.

^{๖๐} อ.จ.ฉก. (ไทย) ๒๒/๗๗/๖๐๐.

คัมภีร์อภิธรรมได้อธิบาย ความหมาย คำว่า ความหลอกลวง (กุหนา) หมายถึง ด้วยการเสพปัจจัย ความหลอกลวงด้วยการกระซิบในที่ใกล้ หรือการวางท่าทางอิริยาบถ กิริยาที่วางท่าทางอิริยาบถ ความดำรงอิริยาบถด้วยดี การปั้นสีหน้า ภาวะที่ปั้นสีหน้า ความหลอกลวง กิริยาที่หลอกลวง ภาวะที่หลอกลวงของภิกษุผู้มุ่งลาภสักการะและชื่อเสียง ผู้ปรารถนาลามก ถูกความอยากครอบงำ นี้เรียกว่า กุหนา^{๖๑}

คัมภีร์ฎีกา อธิบายว่า หลอกลวง หมายถึงหลอกลวงด้วยอาการ ๓ คือ ๑) พูดเลียบเคียง ๒) สร้างแสดงอิริยาบถคือยืน เดิน นั่ง นอนให้น่าเลื่อมใส ๓) สร้างปฏิเสธปัจจัย^{๖๒}

คัมภีร์วิสุทฺธิมรรค^{๖๓} อธิบายว่า สิกขาบท ๖ ข้อ ที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ เพราะอาชีวะเป็นเหตุ เพราะอาชีวะเป็นตัวการณ ภิกษุมีความปรารถนาลามก เลวทรามถูกความอยากครอบงำ ในจำนวน ๖ ข้อนี้ มีสิกขาบทว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนรวมอยู่ด้วย

ตัวอย่างการกล่าวปฏิเสธปัจจัย ของพระคฤฤทธิ เช่น ในการแสดงธรรมที่จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนั้นโยมอุบาสิกที่นั่งฟังการแสดงธรรมได้เข้ามาใกล้พระคฤฤทธิเพื่อจะถวายของปัจจัย (เงิน) ผู้วิจัยสังเกตว่าพระคฤฤทธิพูดด้วยอาการโทสะปฏิเสธ ไม่รับเงิน บอกแนะนำให้นำไปถวายไว้กับไวยาวัจกรของวัด (ภาคผนวกที่หน้า๑๖๙) แต่ อีกตัวอย่างหนึ่ง ในการแสดงธรรมที่วัดนาป่าพง เมื่อมีโยมอุบาสิกกล่าวจะถวายเงิน ๑ แสน และ ๒ แสนบาท (ภาคผนวกที่หน้า๑๗๐-๑๗๑) พระคฤฤทธิได้แสดงอาการยินดีและ กล่าวสาธุ

หลักฐานที่ผู้วิจัยได้นำมาแสดงนี้เพื่อเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบกับอาการหลอกลวง สร้างปฏิเสธปัจจัย ตามนัยยะที่พระผู้มีพระภาคและอรรถกถาจารย์ได้แสดงไว้ เมื่อพระรูปนี้ท่านมีพฤติกรรมดังที่ยกตัวอย่างมานี้ มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่ท่านผู้นี้จะมีญาณทัสสนะที่ยิ่งกว่าธรรมของมนุษย์ ถ้าไม่มีญาณทัสสนะจริง ท่านควรถูกวินิจจยว่าต้องอาบัติในระดับใด ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไป

จากการรวบรวมหลักฐาน กรณีพระคฤฤทธิ โสติณโณ ได้แสดงการยอมรับต่อหน้าฆราวาสจำนวนหลายสิบคนว่าตนเองคือพระอริยะ โดยที่พระรูปนี้รู้ความหมายว่าพระอริยะในพระพุทธศาสนาหมายถึงพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และ พระอรหันต์ ทำการประมาณผู้อื่น เช่นว่าภิกษุบางคนยังทำเดรัจฉานวิชารักษาศีลของพระไม่ครบตายไปแล้วจึงมีสี่ผิวดำ การพยากรณ์อริยผลและคติที่ไปของผู้ตายนั้น พระคฤฤทธิได้ทำการพยากรณ์ผู้ตายว่าได้เป็นอนาคามีจำนวนมาก ซึ่งเมื่อรวมจำนวนผู้ที่ได้เป็นอนาคามีตามวิธีการของพระคฤฤทธิแล้วนี้อาจมีจำนวนมากกว่าผู้ที่เป็อนาคามีที่พระพุทธเจ้าได้ทรงพยากรณ์ไว้ในสมัยพุทธกาล เป็นผู้ที่มีทฎฐิวิบัติ กล่าวตู่พระผู้มีพระภาคเจ้า แสดงธรรมผิดไปจากพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคฤฤทธิ โสติณโณ ได้กระทำการผิดพระวินัยหลายประการ กล่าวคือ แสดงอาการ คำพูด ยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะ กล่าวตู่พระพุทธเจ้า กล่าวมุสาวาท กล่าว

^{๖๑} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๖๘๕/๕๕๓.

^{๖๒} อง.ปญจก.ฎีกา ๓/๘๓/๔๓.

^{๖๓} วิสุทฺธิ.(ไทย) ๑/๑๖.

ธรรมอันเป็นสาเหตุในวัดอุสุมณฑา นำพาพระภิกษุในวัดสวดพระปาติโมกข์มีสิกขาบท (รวมกับอธิกรณสมณะ ๗) จำนวน ๑๕๐ ข้อ^{๖๔} กล่าวบิดเบือนพระวินัยสิกขาบทเช่น กล่าวว่าพระภิกษุขโมยแกงธัญอันเป็นทรัพย์สินของชาวบ้านเพื่อนำมาฉนเป็นภัตตาหารอาบัติแค่ปาจิตติย^{๖๕} และสรุปความเห็นตามหลักธรรมและวินัยในที่สุดคือ เป็นการกระทำล่วงละเมิดพระบัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ กล่าวคือ พระคิกฤทธิ ไม่มีอุตตริมนุสสธรรม ไม่มีคุณสมบัติเป็นพระอริยะ ไม่มีจักขุทิพย์ ไม่มีจุตูปปาตญาณ แต่ได้เจตนาโน้มเข้ามาในตนว่าตนเองได้รู้ว่าผู้ตายได้ละโอรัมภาคิยสังโยชน์ ๕ (ความเป็นจริงคือไม่รู้) ได้เห็น ชี้ชัด ว่าผู้ตายได้ไปเกิดในสุทธาวาสชั้นอนิกขุ (ความเป็นจริงคือไม่เห็น) การอุปติของหมู่วัตถุผู้ตายทุกคนที่ได้ฟังธรรมก่อน (และหลังจากตายไปแล้ว ๑๒ ชั่วโมง) ว่า ผู้ตายได้อริยผลเป็นอนาคามี ได้เป็นโอปปาติกสัตว์เกิดเป็นพรหมที่สุทธาวาสชั้นอนิกขุ เป็นการพูดคำเท็จ โนมน้าวให้ผู้อื่นหลงเชื่อโดยอ้างชื่อพระพุทธเจ้า มีคนหลงเชื่อ เข้าใจความหมายตามที่พระคิกฤทธิได้พยากรณ์พร้อมกับถวายลาภให้กับพระคิกฤทธิ แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ชัดเจนว่าเป็นการกล่าวแสดงอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ได้น้อมญาณ (จุตูปปาตญาณ และจักขุญาณ) ที่ตนไม่มีเข้ามาในตน นั่นคือได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนสำเร็จแล้ว ตามนัยพระวินัยสิกขาบทปาราชิกกัณฑ์ว่าด้วยการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก

พระไชยบูลย์ ธมมชโย

พระไชยบูลย์ ธมมชโย ได้พยากรณ์คติที่ไปของผู้ที่เสียชีวิต ต่อหน้าพุทธบริษัท โดยกล่าวว่า สติฟ จ๊อบ ผู้ที่ตายไป “...ได้ไปเกิดเป็นเทพบุตร ภูมิเทวา ระดับกลางสายวิทยากรกึ่งยักษ์ ที่มีที่อยู่อาศัย ซ่อนอยู่บนโลกมนุษย์ ใกล้ ๆ กับที่ทำงานเดิมของตัวเองเขาในทันที...”^{๖๖}

วิเคราะห์ได้ว่า การพูดของพระธัมมชโยดังตัวอย่างที่นำมาแสดงนี้ แสดงว่า พระธัมมชโย คือผู้มีจุตูปปาตญาณ มีจักขุญาณ รู้เห็นการมาการไปของสัตว์ที่จุติและอุปบัติ เห็นสัตว์ในภพอื่นอันเป็นคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ผู้มีจุตูปปาตญาณ และจักขุญาณ เป็นต้น

ในขณะที่พระธัมมชโยยังมีคุณสมบัติเป็นพระภิกษุปุณฺณ ผู้เขียนใช้คำว่ามีคุณสมบัติเป็นพระปุณฺณนี้เป็นการกล่าวตามหลักฐานการประพจน์ตนของพระไชยบูลย์ พร้อมทั้งตกเป็นข่าวว่ามีคติความทางโลกร่วมกันยกยอกทรัพย์สินผู้อื่น^{๖๗} หลบหนีกการให้ความร่วมมือในการสอบสวนกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

^{๖๔} ประเทือง หัตถแสง, การศึกษาวิเคราะห์การนับจำนวนสิกขาบทภิกษุปาติโมกข์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้าบทคัดย่อ.

^{๖๕} พระคิกฤทธิ โสติณโล, สนทนาธรรมเช้าวันเสาร์ที่วัดนาป่าพง, ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=f7fHCUUcel>, เวลา ๓.๑๐.๐๖-๓.๑๑.๒๙, [๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐].

^{๖๖} พระธัมมชโย ปาราชิก, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=GMV-qKXcbTk>, [๒๗ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๖๗} เป็ด ๙ คดียกยอก-ฟอกเงินสหกรณ์คลองจั่นฯ-เครือข่ายธรรมกายหมิ่นล.ก่อนจับ'ธัมมชโย', ๗ มิถุนายน ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.isranews.org/isranews-scoop/47511-dsi_51394.html, [๒๗ กันยายน ๒๕๖๑].

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ พระไชยบูลย์ ธมมชโย ได้กล่าวว่ารู้เห็นการเกิดของ สตีฟ จ๊อบ ผู้ที่ตายไป เป็นการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก

๔.๑.๒.๒ พระภิกษุที่ได้กล่าวอวดว่าตนเองเป็นผู้สิ้นอาสวกิเลส ได้แก่ โพรธิรักษ์ หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน อดีตพระรวิพล ฉัตติโก

โพรธิรักษ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมหลักฐานการวินิจฉัยของมหาเถรสมาคม ไว้ในหัวข้อ ๓.๗.๒ ข้อพิจารณาวินิจฉัยกรณีสันติอโศก หลังจากที่ได้มีการวินิจฉัยไปแล้วว่าโพรธิรักษ์ต้องอาบัติปาราชิก เพราะกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน โพรธิรักษ์ยังคงประกาศต่ออนุสัมบันว่า “...อาตมาบอกเอาเถอะ เมืองไทยนี้มันถือสาเกินไปมากเรื่องบอกเรื่องนี้ แต่เมื่ออาจารย์อยากจะรู้เป็น วิชาการอาตมาก็ตอบให้ได้ อาตมาบรรลอรหัตต์^{๖๘} ซึ่งกรณีนี้แสดงให้เห็นว่าท่านไม่ยอมรับพระวินัย ไม่ได้ยำเกรงต่อสิกขาบทที่ว่า “ก็ ภิกษุใดบอกอุตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุสัมบัน ต้องอาบัติ ปาจิตตีย์”^{๖๙} การอ้างว่า “เมืองไทยนี้มันถือสาเกินไปมาก” ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการอ้างที่ไม่ชอบด้วย ธรรม ข้อนั้นเพราะอะไร เพราะการอ้างของท่านขัดแย้งกับสิกขาบท เท่ากับเป็นการประกาศไม่ ยอมรับสิกขาบท จงใจอาบัติ ผิดหลักพระธรรมคำสอนที่ว่า พระอริยะไม่แก่ง ไม่จงใจต้องอาบัติ ซึ่ง ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้วในหัวข้อ ๒.๘ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ หน้า ๔๔

จากผลการวินิจฉัยโดยมหาเถรสมาคม และ การพูดไม่ยำเกรงในสิกขา ดังที่ผู้วิจัยได้ ยกตัวอย่างหลักฐานมาแสดงนี้ เป็นข้อบ่งชี้ได้ว่า โพรธิรักษ์ได้กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรม

หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน

มีหลักฐานการบันทึกเสียงและภาพเผยแพร่ลงในระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คหรือเรียกว่า อินเทอร์เน็ตจำนวนมาก (นิยมเรียกกันว่าคลิปยูทูบ you tube) ได้เผยแพร่การสนทนาธรรมระหว่าง หลวงตาพระมหาบัวและญาติโยมผู้ที่เลื่อมใสศรัทธา^{๗๐} รวมทั้งมีลูกศิษย์ที่เลื่อมใสศรัทธาได้จัดทำ หนังสือ โดยที่การจัดทำหนังสือนี้ได้คัดลอกคำพูดของหลวงตาพระมหาบัวมาแสดงไว้ มีหลักฐานบาง ประการที่ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้ในการทบทวนวรรณกรรม นำมาวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น “พอมาถึงขั้นฝั่ง กิเลสพังขาดสะบั้นลงไป เหลือแต่ธรรมชาติล้วน ๆ แล้ว อ้อ ที่เราเคยคิดว่านิพพานเห็นจะเป็นอย่าง นั้นอย่างนี้ ขาดสะบั้นไปหมดเลย...เมื่อถอน อวิชชาปจยา สงขารฯ ออกจากหัวใจแล้วก็หมด เรื่องที่ จะเกิดจะตายต่อไปไม่มี หมดเท่านั้นแหละ รู้ประจักษ์ใจไม่ต้องถามใคร (น.๑๔๔ บันทึกแสดงธรรม “สนทนิฎฐิโก รู้ประจักษ์ใจ”เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒)”^{๗๑} การกล่าวว่า กิเลสพัง ขาดสะบั้น ตัด

^{๖๘} โพรธิรักษ์, โพรธิรักษ์ สันติอโศก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิญาณ ใครเชื่อ!! , [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=utAso7a0_5Y, [๒๗ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๖๙} วิมพา. (ไทย) ๒/๖๙/๒๕๕.

^{๗๐} หลวงตาพระมหาบัว, ๒๕๖๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%A7, [๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๑].

^{๗๑} คณะศิษยานุศิษย์ (ศิษย์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน), ไม่มาเกิดมาตาย เรียกว่าชาติสุดท้าย , (มพท: มปป) หน้า ๑๔๔.

อวิชชาออกได้หมดสิ้น ก็คือ การสิ้นกิเลส นั้นเอง และสามารถทำให้เกิดปฏิจสมเด็จพระนโรศวาร เป็น การสื่อความหมายว่าท่านได้ปฏิบัติกิจเพื่อความเป็นพระอรหันต์โดยสมบูรณ์ ตัดกิเลสขาดหมดแล้ว ไม่มีสังโยชน์แล้ว ไม่มีกิจในการชำระกิเลสที่ต้องทำยิ่งขึ้นไปกว่านี้อีกแล้ว การพูด แสดงดังกล่าวถ้า แม้ว่าท่านเป็นผู้ตัดกิเลสได้หมดแล้วคือเป็นพระอรหันต์จริง ก็ผิดหลักพระธรรมวินัยสิกขาบท ดังต่อไปนี้ คือ “ก็ ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่นุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์”^{๗๒} แต่ถ้า หลวงตาฯ ไม่สามารถตัดกิเลสได้จริง ท่านก็ต้องอาบัติปาราชิกในเหตุเพราะกล่าวอวดอุตตริมนุสส ธรรมที่ไม่มีในตน

ผู้วิจัยพิจารณาได้ว่า ถ้าท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์จริง ท่านก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ แม้ว่าจะมีข้อควรพิจารณาในการระงับอธิกรณ์พระบัญญัติ อธิกรณ์สมณะข้อที่ ๒ ว่า พึงให้สติวินัย สำหรับบุคคลผู้เป็นพระอรหันต์ คือ “เพื่อระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นแล้วๆ ๑) พึงให้สัมมุขวินัย ๒) พึง ให้สติวินัย ๓) พึงให้อมฺพหวินัย ๔) พึงให้ปฏิญญาตกรณะ ๕) พึงให้เยภยยสิกขา ๖) พึงให้ตัสสาปิยสิ กา ๗) พึงให้ติณวตถารกะ”^{๗๓} การให้สติวินัย ที่ชอบธรรม ๕ อย่าง คือ “ภิกษุทั้งหลาย การให้สติวินัย ที่ชอบธรรมมี ๕ อย่างนี้ คือ ๑) ภิกษุเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ต้องอาบัติ ๒) ผู้อื่นเอาจักภิกษุนั้น ๓) ภิกษุนั้นขอ ๔) สงฆ์ให้สติวินัยแก่ภิกษุนั้น ๕) สงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยธรรมให้ ภิกษุทั้งหลาย การให้สติวินัยที่ชอบ ธรรมมี ๕ อย่างนี้แล”^{๗๔}

กรณีที่ท่านหลวงตาพระมหาบัว ได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม (ถ้ามีอยู่จริง) ผู้วิจัย ไม่มีข้อมูลว่าได้มีผู้ใดร้องเอาจักอธิกรณ์ท่านหรือไม่ พิจารณาต่อไปว่า ถ้ามีการร้องอธิกรณ์แล้วและเรื่อง การร้องอธิกรณ์ได้จบไปแล้ว แต่ท่านยังคงกล่าวอวด พูดแสดงอยู่เนือง ๆ ว่า ท่านได้ตัดกิเลสขาด สะบั้นไปแล้ว การพูด แสดงดังกล่าว ผิดไปจากหลักพระวินัยสิกขาบทที่ว่า พระอริยะไม่แก้ง ไม่จงใจ ต้องอาบัติ การที่ท่านได้กล่าวว่าตัดกิเลสขาดสะบั้น (สิ้นอาสวกิเลส) อยู่เนือง ๆ นั่นคือ ท่านจงใจต้อง อาบัติอยู่เนือง ๆ กรณีนี้ถ้าเปรียบเทียบกับหลักพระวินัยแล้วจึงทราบได้ว่า ไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นพระ อรหันต์ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้วใน บทที่ ๒ หัวข้อ ๒.๘ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ หน้า ๔๖

หลักธรรมที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณาให้ยิ่งขึ้นไปอีกก็คือ พุทธดำรัสมาใน สลลสูตร^{๗๕} และ นิพพานธาตุสูตร^{๗๖} ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ในหัวข้อ ๓.๒.๖ หน้า ๖๓ อริยสาวก เสวยเวทนาทางกาย ไม่เสวยเวทนาทางใจ นั่นคือ พระอรหันต์ไม่มีโทสะ ไม่ร้องไห้ แต่ท่านหลวงตาพระมหาบัวยังแสดง อาการโทสะ และร้องไห้ กล่าวคือ มีตัวอย่างบันทึกการแสดงธรรม เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ หลวงตาได้กล่าวว่า ท่านตัดกิเลสขาดสะบั้น แสดงอาการหัวเราะเห็นฟันสลับกับแสดงอาการพยายาท

^{๗๒} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๖๙/๒๕๕.

^{๗๓} วิ.มหา. (ไทย) ๒/๖๕๕/๗๓๖.

^{๗๔} วิ.จุ. (ไทย) ๖/๑๙๕/๓๐๙.

^{๗๕} ดุราลละเอียดใน ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๕๔/๒๗๔-๒๗๖.

^{๗๖} ดุราลละเอียดใน ข.อิติ. (ไทย) ๒๕/๔๔/๓๙๒-๓๙๔.

โทสะ พร้อมกับร้องไห้^{๗๗} (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) กิริยาดังกล่าวนี้นี้ขัดแย้งกับลักษณะของพระอรหันต์ (พระอรหันต์) ในพระพุทธศาสนาแล้วคือ พระพุทธดำรัส ว่า

ภิกษุทั้งหลาย การขับร้องคือการร้องไห้ในอริยวินัย การพอรำคือความเป็นบ้าในอริยวินัย การหัวเราะจนเห็นฟันมากเกินไปคือความเป็นเด็กในอริยวินัย เพราะเหตุนี้แล เธอทั้งหลายจงละโดยเด็ดขาดในการขับร้องและการพอรำเมื่อเธอทั้งหลายมีความเบิกบานในธรรม เพียงแค่ยิ้มแย้มก็เพียงพอแล้ว^{๗๘}

ความเห็นของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เกี่ยวกับนิพพาน ความเป็นนิพพานเป็นเรื่องของประสบการณ์ที่ประจักษ์กับตัว เขาถามว่านิพพานเป็นอย่างไร? ก็ถามกลับไปว่า คุณยังมี โลภะ โทสะ โมหะ อยู่ไหม ? ถ้าไม่มีเลย โปร่ง โล่ง เบิกบานสดใสสมบูรณ์แล้ว นั่นแหละนิพพาน”^{๗๙} ข้อความดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับพระพุทธดำรัสว่า นิพพานคือคือสิ้นไปแห่ง โลภะ โทสะ และโมหะ คือความสิ้นไปของกิเลส ตัณหา ถ้านำไปเปรียบเทียบกับวัตรปฏิบัติของหลวงตาพระมหาบัวที่กล่าวอ้างว่าท่านได้ตัดขาดจากกิเลสและตัณหาแล้ว ก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง

สรุปให้เข้าใจง่ายคือพระอรหันต์คือผู้ที่มีความสิ้นไปแห่งราคะ โทสะ และ โมหะ ท่านย่อมไม่เศร้าโศกเสียใจ ไม่พยายาบท ไม่ร้องไห้คร่ำครวญ การที่ท่านหลวงตาพระมหาบัว หรือภิกษุท่านใดก็ตามที่ยังมีการหัวเราะชอบใจ ไม่ชอบใจ ร้องไห้ การร้องไห้เป็นการเสวยเวทนาทางใจ ดังนั้นจึงไม่มีคุณสมบัติพระอรหันต์ ตามนัยยะในพระธรรมวินัยที่มีมาในพระไตรปิฎก

นอกจากนี้ หลวงตาพระมหาบัวยังเป็นผู้ที่กล่าวไม่ตรงความจริง ว่า สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้เดินทางไปวัดป่าบ้านตาด (ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้ที่บทที่ ๑ บททวนวรรณกรรม หน้า ๗-๘) ผิดวิสัยของการกล่าวของพระอรหันต์ กล่าวคือ พระอรหันต์ ย่อมไม่กล่าวคำเท็จ

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำหลักธรรม อิงอรรถ อิงธรรม อิงวินัย มาเปรียบเทียบกับ การพูด การปฏิบัติของภิกษุนี้ หากว่าภิกษุท่านใดก็ตามได้ประกาศ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน โดยมีองค์ประกอบในการกล่าวครบถ้วนแล้วไซ้ ภิกษุนั้นต้องอาบัติปาราชิก

อดีตพระวิรูปล ฉัตติโก (ณเฑาะ)

หลักฐานจากหนังสือบททวนวรรณกรรมชื่อ ขาดินหน้าไม่ขอมมาเกิด (บทที่ ๑ หน้า ๙) บันทึกเกี่ยวกับประวัติ คุณสมบัติ ของอดีตพระวิรูปล ฉัตติโก ผู้วิจัยนำบันทึกประวัติจากหนังสือ

^{๗๗} หลวงตาพระมหาบัว, หลวงตาสดสังเขปถึงกับร้อง กรณีจะไล่พระออกจากป่า ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=HpshtdVT0w>, [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

^{๗๘} อ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๑๐๘/๓๕๑.

^{๗๙} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) , นักวิชาการ เทศ-ไทย หาความรู้ให้แน่ ใช่แค่คิดเอา, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘๘.

ดังกล่าว มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักพระธรรมวินัย เพื่อทราบว่าบันทึกประวัติดังกล่าวนั้นเป็น การกล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมหรือไม่ ดังนี้

ขณะที่เป็นผ้าขาวอยู่นั้น วิรพล จะแฉะเวียนไปทางตอนอยู่เสมอและฝึกเดินจงกรม...เมื่อจิตของเราไม่หวั่นไหวต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ก็มั่นใจว่าการเดินของเราสำเร็จประโยชน์แล้ว ไม่มีข้อขัดข้องอันใด แยกกาย แยกจิต แยกเวทนา แยกธรรม ออกเป็นกอง ๆ เรียกว่าสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมที่หลวงปู่จ้อยเคยสอนตอนได้ฟังครั้งแรกเราก็ไม่เข้าใจ แต่พอทำจิตให้สงบ แยกการพิจารณาออกเป็นกองได้แล้ว คือไม่พิจารณารวมกัน โดยยกเอาเวทนาความรู้สึกละเอียดออกมา ทำให้รู้แจ้งข้างนอกโดยที่จิตไม่ยึดในกายจนใจสว่างมาก ๆ ไม่มีโลกทัศน์มาบดบัง ไม่ยึดมั่นการสรรเสริญนินทาในจิต ทุกอย่างไม่มีลึกลงลึก เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า หลักธรรมความเป็นจริงเด่นชัดมาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แฉ่งในใจอย่างแท้จริง หลังจากบำเพ็ญพรตในชุดผ้าขาวระยะหนึ่ง จึงได้บรรพชาเป็นสามเณร (น.๑๑๗)...สามเณรบริกรรมเข้าสู่กรรมฐานชั้นสูง อภิญญา ๕ สัมผัสอุปเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติต่าง ๆ ที่ผ่านมา หลวงพ่อสมบุรณ์ขันติโก ได้ปรารภกับโยมบางท่านที่กล่าวถึงสามเณรวิรพล ว่า “ที่โยมเห็นนั่นตาไม่ผาดหรือ เพราะนั่นเป็นภาพแต่ภพก่อนของเณรวิรพล เณรองค์นี้มีปาฏิหาริย์ยิ่งนัก ชอบเดินจงกรมบนผิวน้ำ อาตมาก็เตือนว่าอย่าทำเดี๋ยวญาติโยมมาเห็นจะพากันแตกตื่นพูดกันไปไม่รู้จบเป็นการอวดอุตริมนุสสรธรรมซึ่งถือว่าผิดหลักพระธรรมวินัย โยมได้เห็นเช่นนั้นถือเป็นบุญตานักแล” (น. ๑๓๐)

นี่คือข้อความบางส่วนที่ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ ขาดหน้าไม่ขอมาเกิด เมื่ออ่านและพิจารณาตามตัวอักษร เช่นคำว่า “ไม่ยึดมั่นการสรรเสริญนินทาในจิต ทุกอย่างไม่มีลึกลงลึก เข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า หลักธรรมความเป็นจริงเด่นชัดมาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แฉ่งในใจอย่างแท้จริง” และ คำว่า “สามเณรบริกรรมเข้าสู่กรรมฐานชั้นสูง อภิญญา ๕ สัมผัสอุปเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติต่าง ๆ ที่ผ่านมา”

วิเคราะห์ได้ว่า คำว่าไม่ยึดมั่นการสรรเสริญนินทาในจิต นี่คือการแสดงให้เห็นว่าสามเณรวิระพล มีคุณสมบัติของผู้ที่บรรลุตระม ดังมีพระพุทธพจน์ ว่า “ผู้ไม่ยินดีในร้ายคำสรรเสริญหรือนินทาของคนอื่น ดุจเสาที่เขาฝังปักไว้ที่น้ำน้ำ ปราศจากราคะ มีอินทรีย์ตั้งมั่นดีแล้ว นักปราชญ์ทั้งหลายประกาศว่า เป็นมุนี”^{๘๐}

คำกล่าวว่า ไม่มีลึกลงลึกในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า วิเคราะห์ได้ว่าสามเณรวิระพล ไม่มีความลึกลงลึกในปฏิจจสมุปบาท ไม่สงสัยในอริยสัจสี่ นี่ก็คุณสมบัติของพระอริยะ ผู้ที่บรรลุตระม ดังมีตัวอย่างพระพุทธพจน์ มาใน สัทสูตร ว่า

...เมื่อทรงทราบว่า สัทเสนาบดีมีจิตควรบรรลุตระมสงบ อ่อน ปราศจากนิรวณ เบิกบาน ผ่องใส จึงทรงประกาศสามกัถสิกเทศนา ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ธรรมจักขุอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดแก่สัทเสนาบดีนั้นบนที่นั่นนั่นเองว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา เปรียบเหมือน

^{๘๐} พ.พ.สุตต (ไทย) ๒๕/๒๑๖/๕๕๐.

ผ้าขาวสะอาดปราศจากมลทิน ควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดี ครั้งนั้นแล สีสเนาบดี
ได้เห็นธรรม บรรลุธรรม รู้ธรรม หยั่งลงสู่ธรรมข้ามพ้นความสงสัย ปราศจากความเคลือบแคลง
ถึงความแก่ล้า ปราศจากความมีผู้อื่นเป็นปัจจัยในศาสนาของพระศาสดา^{๘๑}

ตัวอย่างพระพุทธพจน์ ที่ผู้วิจัยนำมาแสดงนี้ เปรียบเทียบได้ว่าตรงกันกับคำกล่าวของ
อดีตสามเณร วิระพล นั่นคือ สามเณรฯ ได้แสดงว่าตนเองคือผู้ที่บรรลุธรรม ไม่มีความเคลือบแคลง
สงสัยในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังนั้นแล้ว สามเณรวิระพลก็คือพระอริยะใน
พระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกล่าวของสามเณรวิระพล (ต่อมาได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ)
สรุปได้ว่า ตนเองได้บรรลุธรรม จะเป็นพระอริยสาวกระดับชั้น โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี หรือใน
ที่สุดคือพระอรหันต์ หากการกล่าวนี้ไม่มีอยู่ในตนก็เข้ากับพระบัญญัติสิกขาบทว่าด้วย การกล่าวอวด
อุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน นั่นคือ ต้องอาบัติปาราชิก

ปี พ.ศ.๒๕๕๖ พระวิระพล (หลวงปู่เณรคำ) กระทำผิดพระวินัย และกฎหมาย
บ้านเมือง ต้องคดีอาญา มีเหตุปัจจัยให้ต้องหลบหนีคดีความ เดินทางไปต่างประเทศ ต่อมาถูกจับกุม
และถูกควบคุมตัวส่งกลับประเทศไทย^{๘๒} ต่อมาถูกศาลไทย พิพากษามีความผิดฐาน ฉ้อโกง-ฟอกเงิน
กรณีสร้างพระแก้วมรกตที่ใหญ่ที่สุดในโลก ฯลฯ พร้อมสั่งชดใช้เงินผู้เสียหาย ๒๙ ราย^{๘๓} นอกจากนี้
มีคำพิพากษาจำคุก ๑๖ ปี จำคุกจำคุก^{๘๔} (จำคุกในขณะครองเพศบรรพชิต)

พิจารณาหลักธรรม ประกอบกับหลักฐานที่อดีตเณรคำได้กระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง
รวมถึงมีหลักฐานการกระทำผิดพระบัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๑ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าอดีตหลวง
ปู่เณรคำได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ทั้งนี้ พระภิกษุที่เป็นพระอรหันต์ ย่อมไม่จงใจละเมิดพระ
บัญญัติสิกขาบท การที่อดีตเณรคำทำผิดกฎหมายบ้านเมืองเป็นการละเมิดพระบัญญัติสิกขาบทหลาย
พระบัญญัติ กล่าวคือ การมีเพศสัมพันธ์กับมาตุคาม ละเมิดพระบัญญัติปฐมปาราชิก ฉ้อโกงประชาชน
เป็นการละเมิดพระบัญญัติปาราชิกข้อที่ ๒ เป็นต้น

๔.๑.๒.๓ ขรവാสนที่กล่าวอ้างว่าตนเองบรรลุธรรม สังคมไทยมีขรวาสนจำนวนมาก
ที่ประกาศว่าตนเองบรรลุธรรม งานวิจัยนี้จะยกตัวอย่างขรวาสนที่ประกาศว่าตนเองบรรลุธรรมมา
แสดง ๒ ตัวอย่าง คือ ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน และอัจฉราวดี วงศ์สกล ผู้วิจัยได้มีอคติหรือ
ขัดแย้งเป็นการส่วนตัวกับบุคคลทั้ง ๒ ที่กล่าวมานี้ แต่ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบ
การศึกษา พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจถูก เข้าใจผิด ว่า การบรรลุธรรมตามที่ขรวาสนทั้ง ๒ ท่านนี้

^{๘๑} อง.ฉนุจก. (ไทย) ๒๓/๑๒/๒๓๓.

^{๘๒} เปิดประวัติ ‘เณรคำ’ พระจอมหลวงโลก, ๒๐ ก.ค. ๒๐๑๗, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://news.mthai.com/webmaster-talk/577816.html>, [๐๗ ธันวาคม ๒๕๖๑]

^{๘๓} ต่วน! จำคุกอ่วม ‘เณรคำ’ กว่าร้อยปี หลอกหลวง-ฉ้อโกงประชาชน!, ๙ สิงหาคม ๒๕๖๑, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_1424269, [๐๗ ธันวาคม ๒๕๖๑]

^{๘๔} อดีตเณรคำ เจออีก 16 ปี คุกจำคุกจำคุกมีลูก, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.thairath.co.th/content/1398674>, [๐๗ ธันวาคม ๒๕๖๑]

ได้กล่าวอ้างไว้ในหนังสือที่ทั้ง ๒ ท่านได้เขียนแสดงไว้ ว่า มีความเหมือน คล้ายตาม หรือแตกต่างจาก หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ อย่างไร

ศุภวรรณ พัทฒพรณวงศ์ กรีน^{๘๕}

ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกประวัติและผลของการปฏิบัติธรรมของตนเองไว้ในหนังสือ อวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน (ผู้วิจัยเขียนคำว่า อวดอุตตริมนุสสธรรม ตามชื่อปกหนังสือ ที่ถูกต้องควรแก้ไขเป็น อวดอุตตริมนุสสธรรม) นำมาแสดงบางส่วนดังนี้

มีเย็นวันหนึ่งอยู่ที่บ้านพรานนก จำได้ว่ากำลังนอนอยู่บนเตียงที่เคยใช้เป็นที่นอนสระผม พี่สาวเป็นช่างทำผมเปิดร้านอยู่ข้างล่าง คงจะนอนอย่างเป็นสมาธิตั้งแต่ท้องฟ้ายังโพล้เพล้ใกล้เย็นนอนจนกระทั่งมืดค่ำ...ในช่วงที่กำลังเผลอนอนเตียงและเผลอทำหย่อนลงกับพื้นเพื่อนั่งขึ้นนั้น (ในท่าที่ก้ำกึ่งระหว่างนอนกับนั่ง) เกิดปรากฏการณ์พิสดารทางใจอย่างรุนแรง มีสภาวะที่อธิบายได้ชัดเจนด้วยคำเพียงคำเดียวคือ “หลุดพ้น” ใจของเราหลุดออกมาจากจิตอีก หลุดออกมาเฉย ๆ โดยไม่มีปมขลุ่ยมันทั้งหลุดและทั้งพ้น เป็นสภาวะที่รุนแรงและชัดเจนมากทำให้พบกับความอิสระทางใจอย่างยิ่ง ...นี่ต้องเป็นสภาวะของพระอรหันต์แน่แล้ว นี่ต้องเป็นนิพพานแน่แล้ว แต่แม้ความคิดนั้นก็ไม่ติดใจ แม้จะสงสัยว่านั่นเป็นสภาวะของพระอรหันต์แต่ก็ไม่ตื่นเต้น รู้แต่ว่าทุกอย่างหลุดออกจากใจหมด ไม่มีความรู้สึกละอะไรเหลืออยู่เลย (น.๘๘-๘๙)

หลังจากที่เข้าใจว่าตนเองได้บรรลุธรรมแล้วก็บอกผู้อื่นที่เคยแนะนำให้ตนเองอ่านหนังสือธรรม ว่า ไม่ต้องอ่านหนังสือ (คือไม่ต้องเรียนปริยัติ) ให้เหตุผลว่า “เพราะเรารู้อย่างแน่ชัดมากกว่าอ่านหนังสือธรรมะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงพระนิพพาน ต้องไม่อ่าน ยิ่งอ่านก็ยิ่งเข้าถึงความอัศจรรย์ของใจไม่ได้ ใจที่หลุดพ้นไม่ได้เกี่ยวกับตัวหนังสือเลย...อย่าเสียเวลาอ่านหนังสือเลย ไม่ได้ประโยชน์ รู้สึกว่าคนที่อ่านหนังสือยังอยู่ไกลแค้นแท้ของธรรมมาก” (น.๙๑)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามเนื้อความที่ปรากฏในหนังสือ ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ทราบสถานะอื่น ๆ ของท่านผู้นี้ว่า ดำรงชีวิตอยู่อย่างไร ประกอบกิจการงานอะไร เมื่อติดตามความเคลื่อนไหว กิจกรรมของท่านผู้นี้ในระบบ เฟสบุ๊ค ใช้ชื่อว่า Supawan Green - ศุภวรรณ กรีน^{๘๖} กิจกรรมที่ปรากฏในเฟสบุ๊ค ท่านได้เปิดอบรม สอนธรรม ทั้งในและต่างประเทศ พิจารณาจากข้อความที่ท่านผู้เขียนนี้ได้บันทึกไว้ในหนังสือที่ผู้วิจัยนำมากล่าวถึงนี้วิเคราะห์ได้ว่า ผู้เขียนนี้มีความเห็นสำคัญเป็น ๒ ประการคือ

- ๑) สำคัญว่า ตนเองบรรลุเป็นอรหันต์
- ๒) สำคัญว่า การอ่านหนังสือธรรม เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงพระนิพพาน

^{๘๕} ศุภวรรณ พัทฒพรณวงศ์ กรีน, อวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: บ.คิวพริ้นต์แมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๘๘, ๘๙, ๙๑.

^{๘๖} Supawan Green, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/supawangreen_personal, [๗ ธันวาคม ๒๕๖๑]

การสำคัญตนว่าบรรลุเป็นพระอรหันต์ตามหลักพระพุทธศาสนาก็คือ การพยากรณ์ตนเองว่า เป็นผู้สิ้นไปแล้วซึ่ง รากะ โทสะ และ โมหะ เป็นผู้ปราศจากนิวรณ์ทั้งหลาย เป็นผู้ทีละสังโยชน์ทั้ง ๑๐ ประการได้เด็ดขาดแล้ว รวมถึงเป็นผู้ที่รู้ในธรรม ฉลาดในธรรมของพระอริยะเจ้า ฉลาดในปฏิจาสัมปบาท พระอรหันต์คือผู้ที่เผยแพร่ถ่ายทอดบอกสอนพระธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า คุณสมบัติที่ผู้วิจัยกล่าวโดยย่อนี้ ผู้วิจัยได้นำมาแสดงไว้แล้วในบทที่ ๓

วิเคราะห์ว่า ท่านผู้นี้บรรลุอรหันต์จริงหรือไม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่บรรลุอรหันต์ ย่อมไม่ปฏิเสธการอ่านศึกษาธรรม การอ่านศึกษาธรรมก็คือศึกษาคำสอนที่มีในพระไตรปิฎก เป็นต้น เพื่อมีสุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง หรือการสดับเล่าเรียน ตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงคุณสมบัติของอริยสาวกในธรรมวินัยของพระองค์ไว้ใน วิตถตธนสูตร ว่า

อริยสาวกในธรรมวินัยนี้เป็นพหูสูตร ทรงสุตะ สังสมสุตะ เป็นผู้ได้ฟังมากซึ่งธรรมทั้งหลายที่มีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ ครบถ้วนทรงจำไว้ได้ คล่องปาก ขึ้นใจ แทงตลอดดี ด้วยทักขิณี นี้เรียกว่า สุตตะ^{๘๗}

คัมภีร์อรรถกถา มโนรทปุณณี^{๘๘} อธิบายความ คำว่า สุตตะ หมายถึง สูตร (สูตร) ในที่นี้หมายถึงนวัคคตฤศาสน์ คำสอนของพระศาสดามิ่งค์ ๙ คือ

๑) สุตตะ ได้แก่ อุทโตวิวัคค์ นิทเทส ชันธกะ ปริวาร พระสูตรในสุตตนิบาต และพุทธวจนะอื่นๆ ที่มีชื่อว่าสุตตะ หรือสูตรต้นตะ

๒) เคยยะ ได้แก่ ความที่มีร้อยแก้ว และร้อยกรองผสมกัน หมายถึงพระสูตรที่มีคาถาทั้งหมด โดยเฉพาะสคาถวรรค ในสังยุตตนิกาย

๓) เวยยาकरणะ ได้แก่ ความร้อยแก้วล้วน หมายถึงเอาอภิธรรมปิฎกทั้งหมดพระสูตรที่ไม่มีคาถา และพระพุทธพจน์อื่นใดที่ไม่จัดเข้าในองค์ ๘ ข้อที่เหลือ

๔) คาถา ได้แก่ ความร้อยกรองล้วน หมายถึงเอาธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา และคาถาล้วนในสุตตนิบาตที่ไม่มีชื่อว่าเป็นสูตร

๕) อุทาน ได้แก่ พระคาถาที่ทรงเปล่งด้วยพระทัยอันสพรคด้วยโสมนัส สัมปยุตด้วยญาณพร้อมทั้งข้อความอันประกอบอยู่ด้วย รวมเป็นพระสูตร ๘๒ สูตร

๖) อิติวุตตะกะ ได้แก่ พระสูตร ๑๑๐ สูตรที่ตรัสโดยนัยว่า “วุตติ เหตุ ภาควตา”

๗) ชาตกะ ได้แก่ ชาตก ๕๕๐ เรื่อง มีอภินนชาตก เป็นต้น

๘) อัปภูตธรรม ได้แก่ พระสูตรที่ว่าด้วยเหตุอัศจรรย์ทุกสูตร เช่นที่ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเป็นอัจฉริยะไม่เคยปรากฏ ๔ ประการนี้ มีอยู่ในอานนท” ดังนี้ เป็นต้น

๙) เวทลละ ได้แก่ พระสูตรแบบถามตอบซึ่งผู้ถามได้ทั้งความรู้และความพอใจถามต่อๆ ไป เช่น จุฬเวทลลสูตร มหาเวทลลสูตร สัมมาทิฏฐิสูตร สักกปัญหสูตร สังขารภาวนียสูตร และมหาปุณณมสูตร

^{๘๗} อัง.สตุตตก. (ไทย) ๒๓/๖/๑๐-๑๑.

^{๘๘} อัง.จตุกก.อ. (ไทย) ๒/๖/๓๘๓-๓๘๔.

ตัวอย่าง พระพุทธเจ้าทรงมีพระดำรัสใน ปฐมนาถสูตร^{๘๙} ทูตยานาถสูตร^{๙๐} ว่า “ภิกษุในธรรมวินัยนี้..เป็นพหูสูต ทรงสุตะ สัมสมสุตะ เป็นผู้ได้ฟังมากซึ่งธรรมทั้งหลายที่มีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง มีความงามในที่สุด”

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับพระไตรปิฎกกับพระสังฆกรรม ๓ ดังนี้ ว่า

อีกแง่หนึ่ง พระพุทธศาสนานี้ ตัวแท้จริงถ้าสรุปง่าย ๆ ก็เป็น ๓ ดังที่เรียกว่าเป็นสังฆกรรม ๓ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ ปริยัติ ก็คือพุทธพจน์ที่เรานำมาเล่าเรียนศึกษา ซึ่งอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าไม่มีพระไตรปิฎก พุทธพจน์ก็ไม่สามารถมาถึงเราได้ เราอาจกล่าวได้ว่า ปริยัติเป็นผลจากปฏิเวธ และเป็นฐานของการปฏิบัติ พระพุทธเจ้าเมื่อทรงบรรลุผลของการปฏิบัติของพระองค์แล้ว จึงทรงแนะนำประสบการณ์ที่เป็นผลจากการปฏิบัติของพระองค์นั้นมาเรียบเรียงร้อยกรองสั่งสอนพวกเรา คือทรงสั่งสอนพระธรรมวินัยไว้ คำสั่งสอนของพระองค์นั้นก็มาเป็นปริยัติของเรา คือเป็นสิ่งที่เราต้องเล่าเรียน แต่ปริยัติที่เป็นผลจากปฏิเวธนั้น หมายถึงปฏิเวธของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ คือผลการปฏิบัติของพระพุทธเจ้า และที่พระพุทธเจ้าทรงยอมรับเท่านั้น ไม่เอาผลการปฏิบัติของ โยคี ฤๅษี ดาบส นักพรต ซีไพร อาจารย์ เจ้าลัทธิ หรือศาสนาอื่นใด ถ้าไม่ได้เล่าเรียนปริยัติ ไม่รู้หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การปฏิบัติของเราก็เหลว ก็ผิด ก็เอนอ นอกพระพุทธศาสนา ถ้าปฏิบัติผิด ก็ได้ผลที่ผิด หลอกตัวเองด้วยสิ่งที่พบซึ่งตนหลงเข้าใจผิด ปฏิเวธก็เกิดขึ้นไม่ได้ พุดง่าย ๆ ว่า ถ้าไม่มีปริยัติเป็นฐาน ปฏิบัติ และ ปฏิเวธก็พลาดหมดเป็นอันว่าล้มเหลวไปด้วยกัน^{๙๑}

พระดำรัสของพระพุทธเจ้า แสดงไว้ชัดเจนว่าพระอริยสาวกย่อมต้องสะสมสุตะ คือการได้สดับ ได้ฟังธรรม เปรียบเทียบกับยุคสมัยนี้ก็คือการได้ฟังธรรมจากท่านที่มีความรู้ในธรรม และได้อ่านธรรม เช่น จากพระไตรปิฎก ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านแสดงความเห็นไว้ว่า ถ้าไม่อ่านไม่ศึกษาธรรม ก็จะทำให้หลงผิด ปฏิบัติผิด

ตัวอย่างพระภิกษุ ที่ได้ฟังธรรม (เล่าเรียนธรรม) จากพระพุทธเจ้า แล้วต่อมาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ เช่น ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ซึ่งได้ปฏิบัติบำเพ็ญเพียรมายาวนานแต่ไม่สามารถบรรลุธรรมได้ เนื่องจากไม่รู้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ครั้นเมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ต่อมาจึงสำเร็จเป็น อรหันต์^{๙๒} ภิกษุนำหลักธรรมที่ได้ฟังมานั้นหลักตัวออกไปปฏิบัติ ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เช่น ภิกษุที่กล่าวไว้ในอุปัชฌายสูตร^{๙๓}

^{๘๙} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๗/๓๑.

^{๙๐} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๘/๓๕.

^{๙๑} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พระไตรปิฎก: สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ , (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๔), น. ๙-๑๐.

^{๙๒} ดูรายละเอียดใน วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๒-๒๔/๒๗-๓๑.

^{๙๓} ดูรายละเอียดใน อก.ปญจก (ไทย) ๒๒/๕๖/๙๗-๙๙.

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรม จุฬทุกขกัณฑ์สูตร^{๙๔} เพื่อคลายความสงสัยเกี่ยวกับให้เจ้าศากยะพระนามว่า มหานามะ ได้กราบทูลถามปัญหา ว่า

บางคราว โภจธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้าง โทสธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้าง โมหธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้าง ข้าพระองค์มีความคิดอย่างนี้ว่า ธรรมอะไรเล่าที่ข้าพระองค์ยังละไม่ได้ในภายใน ซึ่งเป็นเหตุให้โภจธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้าง โทสธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้าง โมหธรรมยังครอบงำจิตของข้าพระองค์ไว้ได้บ้างเป็นครั้งคราว

พระผู้มีพระภาคทรงตรัส ว่า

มหานามะ ธรรมในภายในนั้นแล เธอยังละไม่ได้ ซึ่งเป็นเหตุให้โภจธรรมครอบงำจิตของเธอไว้ได้บ้าง โทสธรรมครอบงำจิตของเธอไว้ได้บ้าง โมหธรรมครอบงำจิตของเธอไว้ได้บ้างเป็นครั้งคราว ถ้าเธอจักละธรรมในภายในนั้นได้แล้ว เธอก็จะไม่พึงอยู่ครองเรือน ไม่พึงบริโภคมกาม แต่เพราะเธอละธรรมในภายในนั้นยังไม่ได้ เธอจึงยังอยู่ครองเรือน ยังบริโภคมกาม

เจ้าศากยะมหานามะนี้ พระพุทธเจ้าทรงยกย่องให้เป็นเอตทัคคะด้านถวายเป็นอาหารรสอันปราณีต^{๙๕} และทรงพยากรณ์ว่าเป็นโสดาบัน^{๙๖} แต่ยังอยู่ครองเรือน ยังมีโลภะ โทสะ โมหะ อยู่ในจิต พระพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงว่า ถ้าเจ้าศากยะมหานามะสามารถละธรรมเหล่านี้ได้เด็ดขาดแล้ว นั่นคือหมายถึงบรรลุเป็นอรหันต์ ก็จะไม่อยู่ครองเรือน คือ ออกบวชเป็นพระภิกษุ นั่นเอง

กรณีคุณ ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน หลังจากที่ได้เขียนหนังสือในปี ๒๕๕๑ บอกแสดงไว้ว่าตนเองได้เป็นอรหันต์ จนถึงปัจจุบัน คือ ๒๕๖๑ ท่านผู้นี้ยังอยู่ครองเรือน ถ้าท่านเป็นอริยะบุคคลก็เป็นได้สูงสุดคือชั้นอนาคามีทั้งนี้เปรียบเทียบกับอริยะบุคคลอุบาสกสาวกที่อยู่ครองเรือนเป็นคฤหัสถ์หนุ่มสาวห่มขาวประพาศพรหมจรรย์ ปรากฏในพระไตรปิฎกคืออนาคามีบุคคล เช่นท่านจิตตคหบดี ท่านหัตถกอาฬวกะ^{๙๗} เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ปรากฏอรหันต์บุคคลที่อยู่ครองเรือน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่ประกาศว่าได้บรรลุเป็นอรหันต์ แต่กลับมีความเห็นเรื่องการศึกษาธรรม ขัดแย้งกับพระพุทธเจ้า นอกจากมีความเห็นขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว หากท่านผู้นี้เป็นอรหันต์จริง วิถีชีวิต การดำเนินชีวิตควรสอดคล้องกับหลักธรรมตามคำตรัสของพระพุทธเจ้า กล่าวคือหากว่าท่านผู้นี้เป็นบุคคลที่ สิ้นโลภะ โทสะ โมหะ ปราศจากความเกี่ยวข้องในกามแล้วก็ไม่ควรอยู่ครองเรือน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคคลนี้ได้พยากรณ์ตนเองด้วยความผิดพลาด หรือเรียกว่าเป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนเอง

^{๙๔} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๗๕-๑๗๗/๑๗๗-๑๗๘.

^{๙๕} อ.จ.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๕๒/๓๑.

^{๙๖} ดูรายละเอียดใน ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๑๗/๕๒๒-๕๒๓.

^{๙๗} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๕/๑๓๖., ที.ปา.อ. (ไทย) ๑๗๕/๑๕๒.

คุณอัจฉราวดี วงศ์สกุล ได้แสดงความเห็นของตนเองไว้ในหนังสือ **ฆราวาสบรรลุลหรรณ** ความเห็นนี้เกี่ยวข้องกับการบรรลุลหรรณทั้งของผู้เขียนเองและบรรพชิตไว้ด้วย ดังนี้

นับจากวันที่พระอาจารย์สมเด็จพะพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ได้เมตตาถ่ายทอดเทคนิควิธีการประหารกิเลส ด้วยการจุดธาตุไฟในกายผ่านการเพ่งฝ่ามือ จนข้าพเจ้าพิสูจน์หลักการปฏิบัติ ซึ่งเป็นตามหลักสติปัฏฐานสี่ทุกประการ เป็นการภาวนาที่ดำรงสติสัมปชัญญะจดจ่อต่อเนื่อง จนยกระดับกำลังสมาธิขึ้นไปสู่มหาสติ พุ่ชนเป้าหมายคือกิเลสที่ฝังอยู่ในจิต การภาวนาด้วยการใช้ธาตุไฟที่ทรงอำนาจกว่า เเผาความมืดบอดที่ปกคลุมจิตมหาศาล ทำให้จิตข้าพเจ้ายกระดับความรู้แจ้งและมีจิตเข้าถึงการปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น...ข้าพเจ้าอยู่ในโลกคนใหม่ในร่าง ร่างเดิม แต่อยู่ด้วยจิตที่เป็นเดิมแท้ หาได้มีกิเลสใดมามีอำนาจเหนือจิตได้อีก (น.๑๙-๒๐)

ข้าพเจ้ามีศิษย์เป็นบรรพชิต พระคุณเจ้าสัญญาชัย จิตตภโล ท่านว่าโลกธาตุ สันอาสวกิเลส จากการปฏิบัติในคอร์สที่โตโฮวีปัสสนาสถาน จากการบวชและบำเพ็ญภาวนาด้วยโตโฮวีปัสสนา มาตลอด ๓ ปี ท่านมาเป็นศิษย์ตั้งแต่เป็นฆราวาส จากนั้นจึงบวช การคว่ำโลกธาตุในขณะที่ปฏิบัติภาวนาอยู่ที่คอร์ส สร้างแรงสั่นสะเทือนมหาศาล ก่อให้เกิดเป็นพลังศรัทธาที่ยิ่งขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติธรรมในสาย เหตุการณ์คว่ำโลกธาตุได้ถูกถ่ายทอดไว้โดยละเอียด ข้าพเจ้าสัมผัสด้วยโพธิจิต ที่เข้าถึงตั้งแต่หน้าที่ก่อนที่รากอาสวะรากสุดท้ายจะสิ้นแรงยึดเหนี่ยวจนถึงเมื่อท่านคว่ำโลกธาตุได้สำเร็จ ในเช้ามีดของวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ในฐานะผู้เป็นอาจารย์ย่อมไม่มีอันใดจะปลาทบปลื้มยิ่งไปกว่าความสำเร็จของผู้เป็นลูกศิษย์ (น.๒๕)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากข้อความดังกล่าวแสดงว่า ผู้เขียนนี้ได้บรรลุลหรรณเป็นอรหัตต์ รวมถึงได้พยากรณ์ว่ามีลูกศิษย์ของตนก็ได้บรรลุลหรรณเป็นอรหัตต์ด้วย การกล่าวว่า “การจุดธาตุไฟในกายผ่านการเพ่งฝ่ามือ ...เป็นไปตามหลักสติปัฏฐานสี่ทุกประการ” ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการปฏิบัติดังกล่าวไม่ตรงตามหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า วิธีการดังกล่าวไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก จึงมีความเป็นไปได้ว่าบุคคลผู้นี้มีความเห็นผิดพลาดคลาดเคลื่อนดังที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๙๘} ได้แสดงความเห็นไว้ ว่า

ปริยัติที่เป็นผลจากปฏิเวธนั้น หมายถึงปฏิเวธของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ คือผลการปฏิบัติของพระพุทธเจ้า และที่พระพุทธเจ้าทรงยอมรับเท่านั้น ไม่เอาผลการปฏิบัติของ โยคี ฤๅษี ดาบส นักพรต ซีพร อาจารย์ เจ้าลัทธิ หรือศาสนาอื่นใด ถ้าไม่ได้เล่าเรียนปริยัติ ไม่รู้หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า การปฏิบัติของเราก็เขว ก็ผิด ก็เอน ออกนอกพระพุทธศาสนา ถ้าปฏิบัติผิด ก็ได้ผลที่ผิด หลอกตัวเองด้วยสิ่งที่พบซึ่งตนหลงเข้าใจผิด ปฏิเวธก็เกิดขึ้นไม่ได้ พุดง่าย ๆ ว่า ถ้าไม่มีปริยัติเป็นฐาน ปฏิบัติ และ ปฏิเวธก็พลาดหมด เป็นอันว่าล้มเหลวไปด้วยกัน

^{๙๘} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พระไตรปิฎก: สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๔), น. ๙-๑๐.

มีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าท่านผู้นี้ยังไม่ปราศจาก โลภะ โทสะ และ โมหะ เช่น

๑) ได้เขียนหนังสือจำหน่ายให้กับบุคคลทั่วไป การเขียนหนังสือแสดงธรรมผิดออกเผยแพร่สู่สาธารณะ มีข้อที่ควรสังเกตคือการแสดงธรรมขัดแย้งกับธรรมของพระพุทธเจ้าท่านนั้นยังเป็นคนหลงผิด มีโมหะ ไม่ใช่คุณสมบัติของอรหันต์บุคคล

๒) หลังจากที่ได้นำหนังสือนี้ออกจำหน่าย มีบุคคลได้เขียนวิพากษ์วิจารณ์ ลงในระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค ต่อมาท่านผู้นี้ได้แต่งตั้งทนายความเพื่อฟ้องร้องเอาความผิดกับผู้ที่เขียนวิพากษ์วิจารณ์^{๙๙} เวลาต่อมาศาลพิพากษายกฟ้อง^{๑๐๐} แสดงให้เห็นว่าท่านผู้นี้ยังมีโทสะ มีความพยาบาท ซึ่งไม่ใช่คุณสมบัติของอรหันต์บุคคล

ตัวอย่างบุคคลที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ พร้อมกับวิเคราะห์ตามหลักพระธรรมวินัย อิงอรรถ อิงธรรม อิงวินัย ตามหลักคำสอนของพระพุทธผู้มีพระภาค ผู้วิจัยวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยอาศัยพระพุทธานุญาต^{๑๐๑} ที่ได้ทรงแสดงเรื่องการพยากรณ์มรรคผล อริยผล อรหัตผล ไว้ว่า

ธรรมบรรยายชื่อธรรมาทาส ที่อริยสาวกผู้ประกอบแล้วเมื่อหวังก็พึงพยากรณ์ตนเองได้ว่า เรา มีนรกสิ้นแล้ว มีกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานสิ้นแล้วมีภูมิแห่งเปรตสิ้นแล้ว มีอบาย ทุกติ และวิบาตสิ้นแล้ว เราเป็นโสดาบันไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า^{๑๐๒}

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาศัยเหตุใดพยากรณ์อรหัตตผล เว้นจากความเชื่อ เว้นจากความชอบใจ เว้นจากการฟังตามกันมา เว้นจากการคิดตรงตามแนวเหตุผล เว้นจากการเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ไม่มีกิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกต่อไป เหตุนั้นเป็นอย่างนี้แล”^{๑๐๓}

การพยากรณ์อรหัตตผลนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมว่าด้วยการพยากรณ์อรหัตตผล แสดงไว้ใน พยากรณ์สูตร ด้วยเหตุ ๕ ประการ ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย การพยากรณ์อรหัตตผล ๕ ประการนี้ การพยากรณ์อรหัตตผล ๕ ประการอะไรบ้าง คือ ๑) พยากรณ์อรหัตตผล เพราะโง่เขลา เพราะหลงงมงาย ๒) มีความปรารถนาชั่ว ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงพยากรณ์อรหัตตผล ๓) พยากรณ์อรหัตตผล เพราะความบ้า เพราะจิตฟุ้งซ่าน

^{๙๙} "อัจฉราวดี" ฟ้องศิษย์เก่า กล่าวหาให้บริจาการเงินบรรลุมรรค, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://news.thaibps.or.th/content/269694>, [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑]

^{๑๐๐} พิพากษายกฟ้อง! "อ.อ้อย เตโชฯ" ฟ้องหมิ่นประมาทอดีตลูกศิษย์ คดีไม่มีมูล, ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.partiharn.com/contents/17029>, [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๑]

^{๑๐๑} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๐๐๖/๕๐๙.

^{๑๐๒} ส.ส. (ไทย) ๑๘/๑๕๓/๑๖๐.

๔) พยากรณ์หรือหัตตผล เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ ๕) พยากรณ์หรือหัตตผลโดยถูกต้อง
ภิกษุทั้งหลาย การพยากรณ์หรือหัตตผล ๕ ประการนี้แล

พระพุทธดำรัสจาก ๓ พระสูตรดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การพยากรณ์ มรรคผล อริยผล หรือหัตตผลนั้น พระพุทธเจ้าท่านทรงให้พยากรณ์ตนเอง ไม่ได้ให้พยากรณ์ผู้อื่น ให้พยากรณ์ตามความจริงจากการปฏิบัติตนเอง ไม่ใช่เป็นการนึกเอาหรือตรึกเอาเอง นอกจากนี้ แม้การพยากรณ์ตนเอง ก็ยังมีโอกาสผิดพลาด เพราะมีเหตุปัจจัยทำให้พยากรณ์ผิดพลาดเป็นไปตามที่พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงไว้ใน พยากรณ์สูตร คือ พยากรณ์หรือหัตตผล เพราะโง่เขลา เพราะหลงมกมาย มีความปรารถนาชั่ว ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงพยากรณ์หรือหัตตผล พยากรณ์หรือหัตตผล เพราะความบ้า เพราะจิตฟุ้งซ่าน พยากรณ์หรือหัตตผล เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ มีเพียงผู้ที่ปฏิบัติตามธรรมตามแนวคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่พยากรณ์หรือหัตตผลของตนเองได้โดยถูกต้อง

๔.๒ ผลกระทบต่อพระธรรมวินัย

ตัวอย่างพระภิกษุที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ต่างก็อ้างว่า ตนคือผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนา และรักษา ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แต่เมื่อตนเองได้ประกาศต่อสาธารณชน หรืออีกประการหนึ่งเมื่อมีผู้กล่าวต่อหน้าว่าเป็นพระอริยะก็แสดงการยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะ มีผู้อื่นที่รับรู้รับทราบการประกาศนั้น รับทราบการยอมรับนั้น ว่า ตนเอง เป็นพระอริยะ คือผู้ที่สิ้นอาสวกิเลส นี่เป็นการแสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ว่าท่านผู้นั้นมิได้รักษาสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ กล่าวคือ เป็นการจงใจละเมิดสิกขาบท พิจารณาได้ว่า

๑) ละเมิดสิกขาบทที่ต้องอาบัติปาจิตตีย์ “ก็ ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่นุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์”^{๑๐๓} นั่นคือสมมติว่า ภิกษุรูปนั้นมีอุตตริมนุสสธรรมอยู่จริง คือ เป็นอริยะบุคคลจริง (อริยะบุคคล หมายถึง ผู้ที่เป็นโสดาบัน สกาทาคามี อนาคามี และ อรหันต์) หากพระรูปนั้นมีเจตนา หรือจงใจประกาศด้วยวิธีใด ๆ ว่า ตนคือพระอริยะ พระอรหันต์ เท่ากับว่าภิกษุรูปนั้น ละเมิดสิกขาบทต้องอาบัติปาจิตตีย์ หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีอยู่จริงต่ออนุปสัมบัน ไม่พบหลักฐานว่าได้มีพระอริยะบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีในตนต่ออนุปสัมบันอีกเลย ซ้ำให้เห็นว่าพระอริยะไม่จงใจละเมิดสิกขาบท ไม่จงใจต้องอาบัติ

ผู้วิจัย ไม่พบหลักฐานที่บันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ว่ามีพระภิกษุได้ละเมิดสิกขาบทนี้คือ หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทว่าด้วย “ก็ ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่นุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์”

การกระทำ การประกาศ การบอก แสดง ว่าตนเองคือพระอริยะ คือพระอรหันต์ ของภิกษุที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างมาวิเคราะห์นี้ เป็นเรื่องที่ผิดวิสัยของพระอริยะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่าพระอริยะมีคุณสมบัติสำคัญคือ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ^{๑๐๔} (ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมวินัยนี้แสดงไว้ในบทที่ ๒ หัวข้อ ๒.๘ พระอริยะไม่จงใจต้องอาบัติ หน้า ๔๖) พิจารณาว่าท่านที่ยอมรับว่าตนเองเป็น

^{๑๐๓} วิ.มท. (ไทย) ๒/๖๘/๒๕๕.

^{๑๐๔} วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๓๒/๔๓๐.

พระอริยะ กล่าววาทนเองเป็นพระอริยะ แต่กลับแสดงเจตนาจงใจต้องอาบัติ ชัดแย้งกับหลักพระธรรมวินัย เสมือนหนึ่งเป็นผู้ไม่เคารพไม่ยำเกรงพระธรรมวินัย ตั้งตนไว้เหนือพระวินัย

พิจารณาอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ เป็นไปได้หรือไม่ที่ภิกษุเหล่านี้ไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจสิกขาบท จึงได้ประกาศ บอก แสดง ชัดแย้งกับสิกขาบท เพื่อจะอ้างว่าท่านไม่ได้ละเมิดสิกขาบท เพราะไม่รู้ว่ามีสิกขาบทข้อดังกล่าว ถ้าเป็นอย่างนี้จริงเท่ากับว่าท่านเหล่านี้เป็นภิกษุที่ไม่ใคร่ในสิกขา ๓ เริ่มจาก ไม่รู้จักแม้สิกขาบท อันผิดไปจากวิสัยของภิกษุที่เป็นพระอรหันต์ ผ่านการบวชเรียนมาในระยะเวลาอันยาวนาน คืออย่างน้อยก็ควรต้องผ่านการร่วมพิธีฟังการสวดพระปาติโมกข์ ซึ่งต้องแสดงสิกขาบทข้อดังกล่าวขึ้นสู่อุทเทส รวมอยู่ด้วย

๒) จงใจละเมิดสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ กรณีที่ภิกษุนั้น ไม่ใช่พระอริยะ ไม่มีอริยผล แต่จงใจกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน หรือแสดงออกด้วยอาการต่าง ๆ เช่นพูดว่าตัดขาดจากกิเลส เมื่อมีฆราวาสกล่าวชื่นชมว่าท่านนั้นท่านนี้คือพระอริยะก็ตอบรับว่าใช่ ยอมรับว่าตนคือพระอริยะ พฤติกรรมทำให้การละเมิดสิกขาบทนั้นครบองค์ประกอบ แสดงถึงการมีเจตนา จงใจละเมิดสิกขาบท เมื่อจงใจละเมิดสิกขาบทการละเมิดสำเร็จทันทีที่กระทำละเมิด ต้องอาบัติปาราชิก ทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุ

กระทบต่อพระธรรมวินัย คือ

๑) ภิกษุไม่รักษาสิกขาบท แม้ว่าโดยสภาพความเป็นจริงภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ ได้ขาดจากความเป็นพระในพระธรรมวินัยนี้ไปแล้ว แต่พุทธบริษัทจำนวนหนึ่งไม่รู้ความจริงว่าพระรูปนั้นได้กล่าวอวดฯ พุทธบริษัทเหล่านั้นยังคงมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระภิกษุนั้น และอาจชักชวนญาติพี่น้อง มิตรสหาย พากันเลื่อมใสศรัทธา พากันให้ความสนใจถวายลาภสักการ ถวายวัตถุทานคุณ เช่น รถยนต์ราคาแพง เงิน สร้างกุฏิ ที่พักอาศัยมีความสะดวกสบาย หูหระ นำพาไปพักผ่อนเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทำบุญให้ทานผ่านภิกษุรูปนี้ในนามการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภิกษุผู้กล่าวอวดฯ ได้ชักชวน ทำให้ผู้กล่าวอวดฯ ได้รับวัตถุทานบำรุงปรนเปรอ อำนาจความสะดวกสบาย พร้อมกับทำให้มีชื่อเสียงยิ่ง ๆ ขึ้น เป็นตัวอย่างให้พระภิกษุผู้ที่ไม่มีความละอาย เป็นผู้เก้อยาก มักมาก เอาเยี่ยงอย่าง เหตุการณ์เช่นนี้ ทำให้มีพระภิกษุผู้ที่ไม่มีความละอาย มักมาก ไม่ยำเกรงต่อพระธรรมวินัย ไม่รักษาสิกขาบท มุ่งหวังลาภสักการะกระทำให้เลียนแบบมีจำนวนมากยิ่งขึ้น กลายเป็นว่าพระภิกษุกลุ่มนี้ ใช้พระธรรมวินัยสร้างความมั่งคั่ง ร่ำรวยให้กับตนเองและบริวาร แสดงคำพูดหลอกล่อให้พุทธบริษัท เกิดความไขว่เขว หลงเข้าไปติดกับดัก ไม่รู้ว่าธรรมวินัยแบบไหนจริงแบบไหนปลอม คือไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็สามารถมีลาภสักการะและบริวารจำนวนมาก ในทางตรงกันข้าม พระภิกษุผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นผู้มีความมักน้อย สันโดษ อาจถูกละเลย ทอดทิ้ง ผู้ที่จะเข้ามาบวชใหม่ ยังไม่ได้รับการฝึกหัดขัดเกลาที่จะมุ่งหวังความสบายไปเข้าพวกกับกลุ่มภิกษุผู้กล่าวอวดฯ ส่งผลทำให้กลุ่มภิกษุผู้ปฏิบัติดีมีผู้ให้ความสนใจน้อย ผลที่จะตามมาก็คือ ขาดแคลนภิกษุผู้ปฏิบัติตามธรรม ความสำคัญของพระวินัยก็ด้อยคุณค่าลงไป ไม่เห็นความสำคัญของสิกขาบท

๒) ทำให้พุทธบริษัทผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในบุคคลเหล่านั้นไม่เห็นคุณค่าแท้ของพระธรรมวินัย ให้คุณค่าและความสำคัญของพระไตรปิฎกลดน้อยลง เบี่ยงเบนความสนใจออกจากพระไตรปิฎก ไปสนใจคำพูดของอาจารย์ตน เป็นพวกอาจารย์วาท ยกคำพูด วาทะของอาจารย์ตนขึ้นมาเหนือพระธรรมในพระไตรปิฎก แม้ว่าในยุคปัจจุบันนี้พระธรรมวินัยได้ถูกรวบรวมไว้ในพระไตรปิฎกมีการบันทึกเป็นตัวอักษร เป็นการยากที่จะมีผู้ใดปลอมปนคำสอนของตนเองลงไป นั่นคือพระธรรมดั้งเดิมก็ยังคงมีอยู่ แต่บุคคลที่กล่าววอดฯ อ้างว่าตนเองคืออริยะบุคคล ตนคือผู้ที่สิ้นอาสวกิเลส ได้แสดงไว้ว่าพระไตรปิฎกไม่น่าเชื่อถือ คุณค่าพระธรรมในพระไตรปิฎกน้อยลง เช่น

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล ทำตนเป็นผู้ที่มีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก โดยชี้ว่า พุทธศาสนิกชน ว่า พระไตรปิฎกมีคำปลอม (ธรรมปลอม) เช่น พระอภิธรรมปิฎก (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔-๔๕) อ้างผิด ๆ ว่า พระพุทธเจ้าไม่ให้ฟังคำสอนของพระอริยสาวกที่มีในพระไตรปิฎก ตีความพระธรรมผิดพลาดคลาดเคลื่อน เช่น อสังขตธาตุหลงยึดอวิชชา สร้างกระแสนิยมการได้เป็นอริยะบุคคลคือ อนาคตามีบุคคลนั้นง่าย บุคคลทุกชาติทุกภาษาในเวลาใกล้ตายถ้าได้ฟังเสียงอ่านธรรม (บาลีและหรือแปลไทย) ก็จะได้เป็นอนาคตามีทุกคน เปิดเสียงอ่านธรรมให้ศพคนตายไปแล้วได้ฟังมีผลให้ได้เป็นอนาคตามีไปเกิดที่สุทธาวาสชั้นอกนิฏฐา มีพุทธบริษัทจำนวนหนึ่งหลงเชื่อและศรัทธาให้การสนับสนุน แนวคิดแบบนี้ขยายแผ่กว้างออกไป

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กรณีการพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายของพระคึกฤทธิ์ เป็นการทำลายพระธรรมวินัยที่รุนแรงมาก วิเคราะห์จากตารางที่ ๑ (บทที่ ๔ หน้า ๑๐๔) พระคึกฤทธิ์การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย วิธีการได้อริยผล เป็นอนาคตามีบุคคล

๑. อ้างผัดคุณสูตร

๒. ให้ฟังเสียงอ่านธรรม ด้วยวิธีการให้ผู้อื่นท่องคำบาลี เช่น ท่องปฏิจจสมุปบาท อานาปานสติสูตร หรือฟังจากเสียงอ่านผ่านระบบสื่อสาร เช่น แผ่นบันทึกเสียง (ซีดี) เครื่องเล่นวิทยุ

๓. ผู้ฟัง จะเป็นใครก็ได้ ผู้ที่หูหนวก สมอตาย ต่างชาติ แม้จะฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง (กรณีผู้อ่าน อ่านด้วยภาษาไทย อ่านให้ผู้ตายที่ไม่เข้าใจภาษาไทย) ก็ได้ผล

๓.๑ ให้ฟังตอนใกล้ตาย อ้างพระพุทธเจ้าว่า คนใกล้ตายจะมีอินทรีย์แก่กล้า

๓.๒ ตายไปแล้ว นานถึง ๑๒ ชั่วโมงก็ยังฟังเสียงอ่านได้ผล

๓.๓ บุคคลที่ได้ฟังตามข้อ ๓.๑ และ ๓.๒ นั้น หลังจากตายไปแล้ว จะมีลักษณะทางกายภาพของสีผิวเหลือง ผ่องใส ตัวนัม

๓.๔ ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏนี้ พระคึกฤทธิ์ได้รู้ชัด ชัด ว่า ตรงกันกับลักษณะของพระผัดคุณะที่มีในพระไตรปิฎก

๔. พระคึกฤทธิ์ พยากรณ์คติที่ไปของบุคคลที่ได้ฟังตามที่กล่าวมานี้ว่า ได้ผลเป็นอนาคตามีไปเกิดเป็นพรหมในสุทธาวาส พร้อมกับรู้ชัด ชัดว่าบุคคลเหล่านั้นไปเกิดที่ชั้นอกนิฏฐาเท่านั้น ซึ่งเป็นแดนเกิดของผู้ที่ได้อริยผลเป็นอนาคตามี

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามหลักธรรมได้ว่า การกล่าวของพระคึกฤทธิ์ ไม่ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีในผัดคุณะสูตร แต่พระคึกฤทธิ์ยกชูพระสูตรขึ้นมา ตามที่แสดงไว้ในข้อ ๑ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าตนทำตามพระพุทธเจ้า ต่อมา ในขั้นตอนที่ ๒, ๓ จนถึง ๔ นั้น เป็นการแสดง

นอกเหนือไปจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าทุกคนที่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของพระคัมภีร์แล้วได้ผล เป็นอริยบุคคลทุกคนจริง ดังที่พระคัมภีร์ชี้ชัดแล้ว วิธีการปฏิบัติตามกระบวนการไตรสิกขาก็ไม่มีความหมาย การกระทำดังกล่าวเป็นการล้มล้างวิธีการศึกษาและวิธีการปฏิบัติ เรียกว่าล้มล้างอริยสัจสี่ ล้มล้างการเรียนรู้พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ข้อนั้นเพราะอะไร เพราะเพียงแค่ได้ฟัง ได้ยินเสียงอ่านก่อนตาย หรือแม้ตายไปแล้ว ก็ยังได้เป็นอนาคามี

หลวงตาพระมหาบัว ได้แสดงว่าท่านคือผู้ที่ตัดกิเลสได้แล้ว กล่าวถึงธรรมบางประการ คือพระนิพพานว่าไม่ใช่อดีต ไม่ใช่อนาคต นิพพานคือนิพพานเป็นอันไปไม่ได้^{๑๐๕} ขัดแย้งกับพระไตรปิฎกที่แสดงไว้ว่า “พระนิพพานและบัญญัติ ท่านวินิจฉัยว่าเป็นอนัตตา”^{๑๐๖} ขัดแย้งกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา”^{๑๐๗}

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์นี้ แสดงให้เห็นว่าพุทธบริษัทที่มีความเลื่อมใสศรัทธา มีความเชื่อ มีความเห็นคล้อยตามในคำพูดของพระคัมภีร์ และ หลวงตาพระมหาบัว รวมถึงบุคคลอื่นๆ ที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาก่อนหน้านี้ ตลอดจนผู้ที่กล่าวอวดฯ ที่ผู้วิจัยมีได้นำมาแสดงไว้ในงานวิจัยนี้ ย่อมเป็นบุคคลที่มีความเห็นผิด ว่า ธรรมในพระไตรปิฎกเป็นธรรมที่ผิด อันเป็นเหตุปัจจัยส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นไม่ให้ความสำคัญกับพระไตรปิฎก ไม่สนใจที่จะเล่าเรียนธรรมอย่างถูกวิธี ในทางตรงกันข้ามกลับไปให้ความสนใจและเชื่อฟังคำอธิบายของบุคคลเหล่านี้ ด้วยความเห็นผิดเข้าใจว่าเป็นธรรมที่ถูกต้องแล้ว การแสดงธรรมของบุคคลเหล่านี้เป็นความไม่ชอบธรรม ทำให้ผู้อื่นหลงผิดไม่เห็นความสำคัญของพระธรรมในพระไตรปิฎก ปิดกั้นโอกาสในการแสวงหาความรู้อันจะทำให้เกิดปัญญา

เพราะเหตุว่าผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนั้นนอกจากไม่มีความเคารพไม่มีความยำเกรงในสิกขาแล้ว ยังเผยแพร่ธรรมที่ผิด ความเห็นที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อีกทั้งยังอ้างอิงว่าธรรมที่ตนเองถ่ายทอดบอกสอนผิด ๆ นั่นคือ ธรรมของพระพุทธเจ้า จึงเป็นสาเหตุให้พุทธศาสนิกชนที่หลงศรัทธาในภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนั้นพลาดโอกาสที่จะได้พบกับพระธรรมแท้ของพระพุทธเจ้า ผู้ที่กล่าวอวดฯ ไม่ยำเกรงพระธรรมวินัย สร้างความเข้าใจผิดอันไม่ชอบธรรมทั้งกับตนเองและผู้อื่นในสังคมกว้างออกไป อันเป็นสาเหตุให้พระธรรมแท้อันตรธาน ดังเช่นตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไว้ใน สัทธัมมปปิฎกุปกสูตร^{๑๐๘}

^{๑๐๕} อ้างใน สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, (ป.อ.ปยุตโต), **พระไทย ไข่เขาไข่เรา?**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๖๐), น. ๑๒., หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน - วันที่ 10 มกราคม 2549 (เช้า), ช่วงเวลา ๔๕.๔๐-๔๗.๑๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=7YRY2MGxjbs>, [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

^{๑๐๖} วิ.ป. (ไทย) ๘/๒๕๗/๓๔๒.

^{๑๐๗} ชุ.ท. (ไทย) ๒๕/๒๗๙/๑๑๘.

^{๑๐๘} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๕๖/๒๖๒-๒๖๔.

๓) เป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกนิกาย

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล ไม่ยอมรับพระอภิธรรมปิฎก ต่อมาได้มีเจตนาจัดทำหนังสือที่ไม่รวมพระอภิธรรมปิฎก ชื่อว่าพุทธวจนปิฎก^{๑๐๙} ฉบับของวัดนาป่าพงจะทำ ๓๓ เล่ม (คัดลอกจากคำแปลฉบับหลวงและบาลีจากฉบับสยามรัฐ) เป็นการสร้างความแตกแยกพระพุทธศาสนาเถรวาท การกล่าวหาว่าพระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก เชื่อถือไม่ได้ หรือกล่าวว่า ส่วนใดส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกบกพร่อง เช่นกล่าวว่าพระอภิธรรมปิฎก เชื่อถือไม่ได้ พระวินัยปิฎกบางเล่มเช่นเล่มที่ ๘ (ปริวาร) เชื่อถือไม่ได้ เป็นการพยายามกระทำให้เห็นว่า พระไตรปิฎกเถรวาทนั้นวิปริต เป็นการสร้างความเข้าใจผิดให้พุทธศาสนิกชนเกิดความไขว่เขว พระคึกฤทธิ์เพียรพยายามล้มพระไตรปิฎก ให้เหลือเพียงสองปิฎก สร้างจุดเด่นของหนังสือที่ตนเองและคณะจัดทำขึ้นว่าเป็นพระธรรมแท้ เป็นพุทธวจนะล้วน ๆ ส่วนพระไตรปิฎกที่มี ๓ หมวด คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎกเป็นของปลอม การกระทำดังกล่าวนี้เป็นประจักษ์พยานที่ชัดเจนว่าพระคึกฤทธิ์ได้พยายามสร้างความแตกแยกในหมู่พุทธบริษัท

สมเด็จพระสังฆราช กสลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระญาณสังวร ได้ทรงพระลิขิตเกี่ยวกับการกล่าวหาพระไตรปิฎก ไว้ว่า

ความบิดเบือนพระพุทธธรรมคำทรงสอน โดยกล่าวหาว่าพระไตรปิฎกบกพร่องเป็นการทำให้สงฆ์ที่หลงเชื่อคำบิดเบือน แตกแยกออกไป กลายเป็นสอง มีความเข้าใจความเชื่อถือพระพุทธศาสนาต่างกันข้าม เป็นการทำลายพระพุทธศาสนา ทำสงฆ์ให้แตกแยก เป็นอนันตริยกรรม มีโทษทั้งปัจจุบัน และอนาคต ที่หนัก^{๑๑๐}

ผู้วิจยนำพระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราชมาแสดงนี้ มิใช่ว่านำมาอ้างพระเถระเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือเท่านั้น แต่ความเห็นของสมเด็จพระสังฆราชในพระลิขิตนี้ เป็นไปตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ว่าด้วยการกระทำวัตถุสังฆเภท ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ มาใน สังฆเภทเรื่องที่ทำให้สงฆ์แตกกัน ^{๑๑๑} การทำลายสงฆ์ให้แตกกันเป็นอนันตริยกรรม^{๑๑๒}

นาวาเอก ทองย้อย แสงสินชัย ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “ผมมีความเชื่อด้วยสติปัญญาว่าพระไตรปิฎกไม่ใช่โคลนตม แต่พระไตรปิฎกคือดวงดาวที่พราวพราว เมื่อมีคนประกาศว่าพระไตรปิฎกเป็นโคลนตมผมก็ควรจะมีสิทธิ์บอกคนทั้งหลายว่า คำประกาศนั้นเป็นเท็จ”^{๑๑๓}

^{๑๐๙} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจน ปิฎก-ธรรมและวินัยจากพระโอษฐ์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=C0UTxQ-UNdc_ [๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

^{๑๑๐} สมเด็จพระญาณสังวร, วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๖ เมษายน ๒๕๔๒. (ดูภาพเอกสารภาคผนวกหน้า ๑๗๖)

^{๑๑๑} วิ.จุฬ. (ไทย) ๗/๓๕๒/๒๑๔-๒๑๕.,อง.จตทุก. (ไทย) ๒๑/๒๔๓/๓๕๙-๓๖๑.,องทสก.(ไทย) ๒๔/๓๗/๘๘.

^{๑๑๒} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๔๐/๕๙๕.

^{๑๑๓} ทองย้อย แสงสินชัย (นาวาเอก), เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๕ เล่มที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า คำปรารภ.

ความแตกแยกของพระภิกษุในประเทศไทยเช่น กรณีสันตโตโสภ ได้มีการแตกแยกออกไปจากคณะปกครองของพระสงฆ์ไทย โดยมีผู้นำพาชื่อ โพธิรักษ์ได้ตั้งตนเป็นอุปัชฌาย์ ซึ่งผิดทั้งกฎหมายและพระวินัย บวชคนซึ่งเรียกกันเองว่าพระภิกษุ โกงหัวหม่มจีวรเหมือนพระสงฆ์^{๑๑๔}

๔.๓ ผลกระทบต่อสังคม

ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล จนถึง ปัจจุบัน พุทธศาสนิกชน ทั้งให้ความนิยมชื่นชม เลื่อมใสศรัทธา พระอริยเจ้า คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ พุทธศาสนิกชนมุ่งแสวงหาเพื่อเข้าพบ เข้าใกล้ ถวายความเคารพสักการ ถวายทาน ด้วยห้วงอาสนิสต์แห่งการได้พบ และการถวายทาน ดังตัวอย่างที่พระผู้มีพระภาคได้แสดงไว้ในการบัญญัติสิกขาบทปาราชิกข้อที่ ๔ ว่า

ครั้งนั้นแล ประชาชนก็พากันยินดีว่า เป็นลาภของพวกเราหนอ พวกเราได้ดีแล้วหนอที่มีภิกษุทั้งหลายเช่นนี้มาอยู่จำพรรษา เพราะแต่ก่อนนี้พวกเราไม่มีภิกษุทั้งหลายที่มีคุณสมบัติ เหมือนอย่างภิกษุผู้มีศีลมีกัลยาณธรรมเหล่านี้มาอยู่จำพรรษาเลย โภชนะ (อาหาร) ... ขาเหนียะ (ของขบเคี้ยว) ... สายเหนียะ (ของลุ่ม) ... ปานะ (เครื่องดื่ม) ชนิดที่พวกเขาจะถวายแก่ภิกษุเหล่านั้น พวกเขาไม่รับประทานไม่ขบเคี้ยว ไม่ลุ่ม ไม่ดื่มด้วยตนเอง ทั้งไม่ให้แก่มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนรับใช้ กรรมกร มิตร อมาตย์ ญาติสาโลหิต^{๑๑๕}

ความศรัทธาในพระอริยเจ้า ได้แก่พระอรหันต์ เป็นต้น ทำให้ประชาชนมุ่งหวังนำปัจจัยต่าง ๆ เช่น อาหาร ไปพบถวายความเคารพสักการะ และถวายทานให้กับภิกษุที่เข้าใจว่าเป็นพระอริยะ ถึงกับหวนแห่น ไม่บำรุงบิดามารดา บุตร ภรรยา ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ก็ยังมีเหตุการณ์เช่นนี้ พุทธศาสนิกชนเดินทางจากแดนไกลเพื่อเข้าไปพบไปกราบไหว้ ถวายทานอันได้แก่ ปัจจัยสี่ ตลอดจนถึง เงิน ทอง ที่ดิน อันเป็นวัตถุที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระภิกษุรับ ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนต่างยินดีในลาภปัจจัย โดยเสแสร้งซ่อนเร้น ด้วยอุบายต่าง ๆ เพื่อกลบเกลื่อนความอยากได้ของตน เช่น อ้างจะนำเงินไปจัดการทำโครงการต่าง ๆ อันเป็นการปฏิบัติที่เป็นเรื่องนอกแนวคำสอนในพระธรรมวินัย กล่าวง่าย ๆ คือ ไม่ใช่กิจของพระอริยะ

สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงแสดง อนุตตรียสูตร^{๑๑๖} แสดงถึง การได้ภาวะอันยอดเยี่ยม ๖ ประการ ไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย อนุตตรียะ (ภาวะอันยอดเยี่ยม) ๖ ประการนี้ คือ

- ๑) ทัสสนาอนุตตรียะ (การเห็นอันยอดเยี่ยม) ๒) สวานาอนุตตรียะ (การฟังอันยอดเยี่ยม)
- ๓) ลาภานาอนุตตรียะ (การได้อันยอดเยี่ยม) ๔) สิกขานาอนุตตรียะ (การศึกษาอันยอดเยี่ยม)
- ๕) ปาริจรียานาอนุตตรียะ (การบำรุงอันยอดเยี่ยม) ๖) อนุสสทานาอนุตตรียะ (การระลึกอันยอดเยี่ยม)

^{๑๑๔} พระธรรมมหาวิราณวัตร, ประมวลเอกสารกรณีสันตโตโสภ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๒), หน้า ๑๓๗.

^{๑๑๕} วิ.มท. (ไทย) ๒/๑๙๔/๑๗๘.

^{๑๑๖} อง.ฉก.ก. (ไทย) ๒๒/๓๐/๔๗๑.

พุทธศาสนิกชนจำนวนมาก ต่างก็มีความหวังจะได้พบ ได้เห็น ได้สัมผัสกับภาวะอันยอดเยี่ยม ๖ ประการนี้ คือการได้พบกับได้เห็นได้ฟังธรรม จากพระอริยะ แต่สำหรับการไปพบกับพระภิกษุที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนกลับเป็นตรงข้าม ดังมีพระพุทธานุญาตแสดงไว้ใน อนุตตรียสูตร ความว่า

พวกเขา ไปเพื่อเห็น... สมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิด การเห็นนี้มีอยู่ แต่ว่าการเห็นนี้ ยังเป็นการเห็นที่เลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่พระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนด ไม่เป็นไปเพื่อดับ ไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับ ไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่ง ไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน

...ไปเพื่อฟังธรรมของสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิดบ้าง ... การฟังนี้ ยังเป็นการฟังที่เลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชนไม่ใช่พระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนด ไม่เป็นไปเพื่อดับ ไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับ ไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่ง ไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน

...บุคคลบางคนในโลกนี้ได้บุตรบ้าง ได้ภรรยาบ้าง ได้ทรัพย์บ้าง ได้ของสูงของต่ำบ้างหรือได้ศรัทธาในสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิดบ้าง ...

... บุคคลบางคนในโลกนี้บำรุงกษัตริย์บ้าง บำรุงพราหมณ์บ้าง บำรุงคหบดีบ้าง บำรุงคนชั้นสูงชั้นต่ำบ้าง หรือบำรุงสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิดบ้าง...

...บุคคลบางคนในโลกนี้ศึกษาศิลปะเกี่ยวกับช้างบ้าง ศึกษาศิลปะเกี่ยวกับม้าบ้าง ศึกษาศิลปะเกี่ยวกับรถบ้าง ศึกษาศิลปะเกี่ยวกับธนูบ้าง ศึกษาศิลปะเกี่ยวกับดาบบ้าง ศึกษาศิลปะชั้นสูงชั้นต่ำบ้าง หรือศึกษาศิลปะจากสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิดบ้าง ...

....บุคคลบางคนในโลกนี้ระลึกถึงการได้บุตรบ้าง ระลึกถึงการได้ภรรยาบ้าง ระลึกถึงการได้ทรัพย์บ้าง ระลึกถึงการได้ของสูงของต่ำบ้าง หรือระลึกถึงสมณะ หรือพราหมณ์ผู้เห็นผิดปฏิบัติผิดบ้าง ...การระลึกนี้ยังเป็นการระลึกที่เลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่พระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนด ไม่เป็นไปเพื่อดับ ไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับ ไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่ง ไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน

พระพุทธานุญาตที่ผู้วิจัยได้นำมาแสดงนี้ แสดงถึงความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ว่าบุคคลที่พวกเขาไปพบโดยที่เข้าใจว่าเป็นพระอริยะเจ้านั้นความจริงแล้วไม่ใช่พระอริยะแต่เป็นผู้หลอกลวง จึงเป็นการไปพบที่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไปพบเพื่อเสพธรรม ได้รับคำชี้แนะในพระธรรมที่ผิดไปจากคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า พลาดโอกาสที่จะได้พบกับพระธรรมที่ถูกต้อง

ตามหลักพุทธธรรมนั้นเมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นย่อมเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดผล คือปรากฏสิ่งหนึ่งตามมา ผู้อวดอุตตริมนุสสธรรมได้กระทำขึ้นมีเหตุปัจจัยมาจากเป็นผู้ที่ขาดอริยมรรค ในทางตรงกันข้ามกลายเป็นผู้ที่มีมิจฉาทิฐิเป็นหัวหน้าและมีผลต่อความประพฤติคือ

๑. มิจฉาทิฐิ คือ ไม่รู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ไม่รู้ในทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ไม่รู้ในทุกขนิโรธ (ความดับแห่งทุกข์) ไม่รู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์) ไม่มีความรู้ในอริยสัจอย่างถูกต้องจึงนำพาไปสู่มิจฉาในข้ออื่น ๆ รู้แต่เพียงการยกชูอ้างคำสอนของพระพุทธเจ้าขึ้นมาเพื่อเป็นเกราะกำบังตน

๒. มิจฉาสังกัปปะ คือ ความด่าในการติดอยู่กาม วัตถุกาม ความด่าในการพยายาม ความด่าในการเบียดเบียน

๓. มิจฉาวาจา คือ เจตนาเป็นเหตุในการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุในการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุในการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุในการพูดเพ้อเจ้อ

๔. มิจฉากัมมันตะ คือ เจตนาเป็นเหตุในการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุในการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุในการประพฤติดีกในกาม

๕. มิจฉาอาชีวะ คือการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด หาโอกาสใช้วิธีพูด แสดง ให้ผู้อื่นถวายลาภ เพื่อหวังในบุญ ทำนายอริยผลผู้อื่นเพื่อปัจจัยบริหาร

๖. มิจฉาวายามะ มีความพึงพอใจในความเกียจคร้าน ไม่ปรารถนาความเพียร ไม่ประกอบจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ไม่มีฉันทะ ไม่พยายาม ไม่ปรารถนาความเพียร ไม่ประกอบจิตเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่สร้างฉันทะ ไม่พยายาม ไม่ปรารถนาความเพียร ไม่ประกอบจิตเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามกลับมีความพยายามในการเผยแพร่ความเห็นผิดของตน นั่นคือมีความเพียรทำให้อกุศลธรรมเจริญงอกงามไปบุลย์

๗. มิจฉาสติ ไม่พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ไม่เจริญอานาปานสติ ครุ่นคิดคำนึงหาโอกาสที่จะแสวงหาลาภปัจจัย

๘. มิจฉาสมาธิ ตรีนิก มีสมาธิอยู่ในเรื่องราวที่จะได้ลาภ หาโอกาสที่จะบอก แสดง กับผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งลาภ

ผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ก็คือผู้มีมิจฉาทิฎฐิ เมื่อเป็นผู้ที่มีมิจฉาทิฎฐิ การคิดผิด การปฏิบัติผิด การกระทำผิด การใช้วาทยะผดย่อมเกิดขึ้น สมดังที่พระผู้มีพระภาคได้แสดงธรรมไว้ใน อชตสุตฺร ว่า

บุคคลบางคนในโลกนี้ย่อมชมเชยบีบคั้นวาทะที่เป็นธรรมด้วยวาทะที่ไม่เป็นธรรมและย่อมชักนำบริษัทผู้ไม่ประกอบด้วยธรรมให้ยินดีด้วยวาทะที่ไม่เป็นธรรมนั้น เพราะวาทะที่ไม่เป็นธรรมนั้น บริษัทผู้ไม่ประกอบด้วยธรรมนั้นจึงสรรเสริญขึ้นพร้อมกันว่า ท่านผู้เจริญ ท่านผู้นี้เป็นบัณฑิตหนอ ท่านผู้นี้เป็นบัณฑิตหนอ^{๑๓๗}

การกล่าวชมเชยผู้อื่นด้วยวาทะที่ไม่เป็นธรรม และย่อมชักนำให้ผู้คนหลงผิด ผู้ที่หลงผิดมารวมตัวกันสร้างกลุ่มบุคคลจำนวนมาก ถือเอาจำนวนบุคคลมากกว่ามีความชอบธรรม ทำให้มีผลกระทบต่องสังคม ดังตัวอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

๔.๓.๑ ผลกระทบต่อสังคมพระภิกษุ

พระภิกษุพวกหนึ่งมีความเห็นคล้อยตาม พวกหนึ่งมีความเห็นขัดแย้ง พวกที่มีความเห็นผิดและคล้อยตามย่อมยกย่องสรรเสริญ หาโอกาสเข้าไปเป็นบริวาร ปฏิบัติตามคำแนะนำของภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม ให้ความสำคัญกับบุคคลผู้กล่าวอวดฯ นั้น ยิ่งกว่าพระธรรมวินัย บางคราว

^{๑๓๗} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๑๖/๒๖๗.

ถึงกับละเมิดสิกขาบทและพระบัญญัติในเหตุเพราะหลงผิดและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้กล่าววอดฯ เชิญชวนพุทธบริษัทให้มานับถือ ถวายทานให้กับบุคคลที่กล่าววอดหรือกิจกรรมที่ผู้กล่าววอดจัดตั้งขึ้น เมื่อได้รับทานมากขึ้น วิเคราะห์ได้ว่า จำแนกภิกษุผู้ที่มีความเห็นคล้อยตามนี้ออกเป็น ๒ พวกคือ พวกหนึ่งเชื่อว่าภิกษุผู้กล่าววอดอุตตริมนุสสรธรรมนั้นมีคุณวิเศษตามที่ได้กล่าววอดอุตตริมนุสสรธรรมจริง อีกพวกหนึ่งไม่ได้สนใจเรื่องการกล่าววอดฯ แต่เห็นว่าการมาเป็นบริวารของภิกษุผู้กล่าววอดอุตตริมนุสสรธรรม (ที่ไม่มีในตนนั้น) ได้รับความสะดวกสบาย ได้รับการถวายทาน มีปัจจัยบริวารอำนวยความสะดวกต่อความเป็นอยู่ของภิกษุ

พระคฤทธิ์ สนใจศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่ได้รับการแปลที่ต้องใช้การแปลผ่านคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถา แต่พระคฤทธิ์ปฏิเสธ ไม่ยอมรับอรรถกถา ซึ่งเป็นวิธีคิดที่ขัดแย้งกับความจริง ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธการเรียนบาลีไวยากรณ์อย่างเป็นระบบ อันเป็นบาทฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้พระพุทธพจน์ ทำให้ภิกษุผู้เดินตามพากันปฏิเสธการเรียนการสอนบาลีไวยากรณ์ เรียนรู้โดยวิธีการแกะเทียบคำแปลที่สำนักแปลสถาบันต่าง ๆ ได้ทำการแปลพระบาลีพระไตรปิฎกจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และวิพากษ์วิจารณ์การแปลผิดเพี้ยนพร้อมกับให้ความหมายคำบาลีเพิ่มเติม เหมือนกับเป็นการบัญญัติคำศัพท์ใหม่ขึ้นมาใช้ การสนใจศึกษาพระพุทธพจน์จากคำแปลซึ่งเป็นเพียงคู่มือในการเข้าถึงพุทธพจน์นั้นไม่สามารถนำมาเป็นหลักฐานขั้นต้นได้ ผู้วิจัยได้รวบรวมความเห็นของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ไว้ในทบทวนวรรณกรรม บทที่ ๑ ว่า “หากต้องการเข้าใจความหมายพุทธพจน์ที่แท้จริง จะถือเป็นมาตรฐานตัดสินได้จริง ต้องใช้พระไตรปิฎกบาลี...ไม่ยอมรับอรรถกถา ถ้าใครว่าไม่เอาอรรถกถา จะเอาพระไตรปิฎกที่ปลอดอรรถกถา ก็ต้องแปลพระไตรปิฎกขึ้นมาใหม่โดยไม่ใช้อรรถกถา”^{๑๓๘}

ปฏิเสธการเรียนรู้พระธรรมคำสอนที่ พระมหากษัตริย์ไทยได้ทรงวางรากฐานไว้ ไม่ยอมรับเปรียญธรรมการเรียนบาลีระดับชั้นต่าง ๆ

ปฏิเสธการสวดมนต์ทำวัตร เช้าเย็น อ้างว่าบทสวดมนต์เป็นคำประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เขียนขึ้นมาใหม่ พร้อมกับอ้างต่อไปอีกว่าคำที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่นี้พระพุทธเจ้าห้ามไว้ในอาถิสสูตร ว่าอย่าไปฟังคำสาวก การอ้างดังกล่าวถือเป็นการอ้างที่ไม่ชอบธรรม ข้อนั้นเพราะว่าเป็นการอ้างที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงกล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงห้ามมิให้ฟังคำสอนของพวกสาวกนอกเถรที่ เป็นคำสอนนอกแนวอริยสัจสี่

สำนักสันติอโศก ไม่ยอมรับการฉันทนื้อสตร์ เป็นการบิดเบือนสิกขาบท

เป็นแบบอย่างของการไม่ปฏิบัติตามสิกขาบท กล่าวคือ อ้างว่า พระพุทธเจ้าทรงวางหลักการพิจารณาอิทธิกรณว่า ทรงให้สติวินัยสำหรับพระอรหันต์ซึ่งไม่มีการปรินิพพาน คือพระอรหันต์ไม่ต้องอาบดินนั่นเอง

^{๑๓๘} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), รู้จักพระไตรปิฎก ให้ชัด ให้ตรง, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๙., ๔๒.

๔.๓.๒ ผลกระทบต่อสังคมฆราวาส (อุบาสก อุบาสิกา)

ประชาชนในประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อุบาสก อุบาสิกาเมื่อประกอบอาชีพ หน้าที่กิจการงานได้ทรัพย์ (ปัจจัยสี่) มาแล้วก็มักจะแบ่งปันทรัพย์ส่วนหนึ่งสำหรับทำบุญให้ทาน โดยแต่ละคนมีวิธีในการให้ทานจำแนกทานที่แตกต่างกันไป พุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจอยากให้ทานกับพระอริยะระดับชั้นต่าง ๆ โดยเฉพาะพระที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ พวกเขามีความเข้าใจว่า ได้รับอานิสงส์ในการให้ทานสูงกว่าการให้ทานกับพระภิกษุปุถุชน คือจะได้รับอานิสงส์ในการให้ทานนั้นเป็นอันมาก ศึกษาเปรียบเทียบจากพระพุทธดำรัสจาก เวลามาสูตร เกี่ยวกับอานิสงส์ของการให้ทาน คือ

...คหบดี การที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวณฐิผู้เดียวให้บริโศก มีผลมากกว่าการที่เวลามาพรหมณ์ได้ให้ทานเป็นมหาทาน การที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้เป็นสกทาคามีผู้เดียวให้บริโศก มีผลมากกว่าการที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิวณฐิตั้งร้อยให้บริโศก การที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้เป็นอนาคามีผู้เดียวให้บริโศก มีผลมากกว่าการที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้เป็นสกทาคามีตั้งร้อยให้บริโศก การที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้เป็นอรหันต์ผู้เดียวให้บริโศก มีผลมากกว่าการที่บุคคลเชื่อเชิญบุคคลผู้เป็นอนาคามีตั้งร้อยให้”^{๑๑๙}

และตัวอย่างพุทธพจน์ การให้ทานมาในทานสูตร ว่า

ถ้าสัตว์ทั้งหลายรู้ผลของการจำแนกทานตามที่พระผู้มีพระภาคผู้ทรงแสงหาคุณอันยิ่งใหญ่ตรัสไว้โดยวิธีที่วิพากษ์นั้นจะมีผลมากอย่างนี้ พึงกำจัดมลทินคือความตระหนี่ มีใจเลื่อมใสยังพึงถวายทานตามกาลในพระอริยะทั้งหลาย ซึ่งเป็นเขตที่ทานอันบุคคลถวายแล้วมีผลมาก อนึ่ง ทายกจำนวนมากถวายข้าว ให้เป็นทักษิณาทานในพระทักษิณบุคคลทั้งหลายตายจากมนุษย์โลกนี้แล้ว ย่อมไปเกิดในสวรรค์^{๑๒๐}

ตัวอย่างพุทธพจน์เกี่ยวกับอานิสงส์การให้ทานกับพระอริยะในระดับชั้นต่าง ๆ กล่าวคือ พระโสดาบัน สกทาคามี อนาคามีและพระอรหันต์ แล้วได้รับอานิสงส์มากนี้ ทำให้พุทธศาสนิกชนผู้มีจิตใฝ่อยากให้ทานและต้องการอานิสงส์มาก ได้แสวงหาพระอริยะ แสวงหาพระอรหันต์ โดยหวังว่าจะได้มีโอกาสเข้าไปกราบไหว้ ให้ทาน ถวายทาน ให้พระอริยสาวกเหล่านั้น ตัวอย่างเรื่องการได้รับอานิสงส์นี้กลายเป็นช่องทางให้กับภิกษุผู้มีมิฉฉาภิภูมิตัวผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน (อวดว่าเป็นพระอริยสาวก) ได้ใช้กลอุบายวิธีการต่าง ๆ บอกรับ แสดง ด้วยการแสดงผ่านการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบว่าเป็นพระอริยสาวก บางท่านก็ประกาศตนเองว่าเป็นผู้สิ้นกิเลส ตัดขาดจากกิเลสความหมายก็คือเป็นพระอรหันต์นั่นเอง การแสดงออก การกล่าวอวดๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่เข้าใจผิด และทำบุญด้วยการถวายทาน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สร้างธรรมสถาน ยารักษาโรค เงินสด ที่ดิน รถยนต์ ทองคำ การท่องเที่ยว ตลอดจนจัดตั้งโครงการต่าง ๆ เชิญชวนให้ประชาชนทำบุญผ่านโครงการที่ได้ประกาศจัดตั้งขึ้น

^{๑๑๙} อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๒๑/๔๗๒.

^{๑๒๐} พุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๒๖/๓๗๑.

อนึ่ง คำว่า อริยสาวกในพระพุทธศาสนาหมายถึงบุคคลที่เป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี อนาคามี และ พระอรหันต์ (อธิบายไว้แล้วในบทที่ ๓ หัวข้อ ๓.๒ คุณสมบัติของพระอริยบุคคลตามหลักพระพุทธศาสนา หน้า ๕๘-๖๓)

ชักจูงให้พุทธศาสนิกชนประมาทละเลยการศึกษาปฏิบัติตามหลักการไตรสิกขา ผู้วิจัยได้เขียนไว้ในหัวข้อผลกระทบต่อพระธรรมวินัยไว้ว่า ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนั้น ไม่ยำเกรงพระธรรมวินัย อธิบายธรรมผิด สร้างความเข้าใจผิดอันไม่ชอบธรรมทั้งกับตนเองและผู้อื่นในสังคมวงกว้างออกไป อันเป็นสาเหตุให้พระธรรมแท้อันตรธาน พุทธศาสนิกชนหลงผิดและช่วยกันเผยแพร่คำสอนผิด ๆ นี้ออกไป การที่พุทธศาสนิกชนเผยแพร่ธรรมปลอมออกไปนี้อาจทำได้ด้วยเจตนาบริสุทธิ์นั้นคือไม่รู้ว่าเป็นธรรมที่ผิด หรือเรียกว่า ไม่รู้ว่าเป็นธรรมปลอม พวกเขาเข้าใจว่าเป็นธรรมแท้ จึงช่วยกันเผยแพร่ธรรมที่ภิกษุผู้กล่าวอวดฯ ได้แสดงไว้ ด้วยความเข้าใจว่า เขาคือบุคคลที่หาได้ยากในโลก ดังที่มีพระพุทธดำรัสว่า “บุคคลผู้แสดงธรรมวินัยที่ตกาศตประกาศไว้ หาได้ยากในโลก”^{๑๒๑} การเผยแพร่ธรรมปลอมขยายออกไปเป็นวงกว้างและรวดเร็วนี้เป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีความเข้าใจผิดในธรรมยิ่ง ๆ ขึ้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มบุคคลผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาพระอริการศึกษฤทธิ์ ได้รวมตัวกัน ร่วมกันเผยแพร่แนวคิด คำสอน ของพระอริการศึกษฤทธิ์ ผ่านระบบโซเชียลเน็ตเวิร์คเฟสบุ๊ก โดยที่พวกเขาเข้าใจว่า พวกเขาคือ ๑ ในรัตนะ ๕ ตามคำแนะนำของพระคึกฤทธิ์^{๑๒๒} มีการเปิดกลุ่มเฟสบุ๊กในนามพุทธวจนสถาบันจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่น พุทธวจนสถาบันกรุงเทพ พุทธวจนสถาบันบุรีรัมย์ พุทธวจนสถาบันเพชรบูรณ์ พุทธวจนภูเก็ต^{๑๒๓} การเผยแพร่ผ่านระบบคลิปปู๊ป เช่น ผู้ใช้นามว่า ป็อก บางกรวย^{๑๒๔} เป็นต้น

การเผยแพร่แนวความคิดผ่านระบบคลิปปู๊ปที่ไม่ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น พระคึกฤทธิ์พยากรณ์บุคคลที่ตายไปแล้วว่าได้เป็นอนาคามี โดยมีเงื่อนไขว่า ที่บุคคลนั้นได้ฟังธรรมก่อนตาย จะเป็นชนชาติใดก็ได้ จะฟังภาษาไทยรู้เรื่องหรือไม่ก็ได้ จะเป็นมีจนาทิภูริ ก็ไม่เป็นไร

โดยพระคึกฤทธิ์ ได้ประดิษฐ์คำพูด ใช้ถ้อยคำจูงใจให้คนเชื่อ ว่า การพยากรณ์คติที่ไปของผู้ที่ตายไปนี้เป็นไปตามคำของพระพุทธเจ้าที่มีในผัดคุณสูตร (ความเป็นจริงคือ ผัดคุณสูตรนั้นพระพุทธเจ้าไม่ได้แสดงไว้อย่างที่พระคึกฤทธิ์ประดิษฐ์คำพูดขึ้นมา) ด้วยคำว่า “อานิสสการฟังคำ

^{๑๒๑} อ.ปณจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๓/๒๓๘.

^{๑๒๒} พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจน-รัตนะ ๕ คือแก้ว ๕ ประการที่หาได้ยากในโลก, กันยายน ๒๕๕๗, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=yCSp3ZkWo60>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๒๓} พุทธวจนภูเก็ต, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.facebook.com/search/str/%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A7%E0%B8%88%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%99+%E0%B8%A0%E0%B8%B9%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B9%87%E0%B8%95/keywords_search?epa=SEARCH_BOX, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๒๔} ป็อก บางกรวย, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/channel/UCNFAVAcWUuCYhYtO1RM9sLA> [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

สอนพระพุทธเจ้าก่อนตาย”^{๑๒๕} เมื่อพุทธศาสนิกชนได้รับข่าวสารความคิดดังกล่าวนี้ทำให้พวกเขามีพฤติกรรมเลียนแบบพระคฤหัสถ์ กล่าวคือต่างก็พากันพยากรณ์ศพที่ตายไปแล้วเป็นอนาคามี^{๑๒๖} โดยใช้หลักตัดสินว่าศพที่ตายไปแล้วนั้นมีลักษณะสีผิวเหลืองเป็นเกณฑ์

การพยากรณ์ผู้ตายของพระคฤหัสถ์ โสถิณโณ และพุทธศาสนิกชน (ที่ได้ฟังเสียงอ่านธรรมก่อนและหลังจากที่ตายไปแล้ว) ว่า ได้เป็นอริยบุคคลชั้นอนาคามี ได้ไปเกิดเป็นพรหมชั้นสุทธาวาส ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความประมาท หลุ่มหลง มัวเมา พยายามทำตนเป็นรัตนะ ๕ โดยนำเสียงอ่านฯ ไปให้บุคคลที่ใกล้ตาย รวมถึงคนที่ตายไปแล้ว (มีสภาพเป็นศพ) ได้ฟังเสียงฯ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เป็นอริยบุคคลตามที่พระคฤหัสถ์อ้าง เป็นการฝากความหวังไว้กับการฟังเสียงอ่านธรรม พร้อมกับละเลยการศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และแม้ว่าพวกเขาบางคนจะอ้างว่าได้ศึกษาปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยผ่านจากคำบอกสอนของพระคฤหัสถ์ ก็เป็นการได้ฟังคำสอนจากบุคคลที่เป็นมิฉนาคามี เป็นเป็นผู้กล่าวธรรม ไม่สามารถที่จะนำพาให้ก้าวสู่ความเป็นอริยบุคคลได้

พุทธศาสนิกชนบางพวกชื่นชมบุคคลที่ตนคิดว่าบุคคลที่ได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีอยู่จริงคือพระอรหันต์ ได้ผลิตสื่อในรูปแบบแผ่นบันทึกเสียง (ซีดี) หนังสือ ศิษย์ของหลวงปู่เณรคำ ศิษย์ของหลวงตาพระมหาบัว

๔.๓.๓ ผลกระทบต่อประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณี^{๑๒๗} ความหมาย ขนบธรรมเนียม แบบแผน เชื้อสาย

“วัฒนธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจจะมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่แก้ปัญหาคือและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมี

^{๑๒๕} อาณิสสการฟังคำสอนพระพุทธเจ้าก่อนตาย, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9F%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A2 [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๒๖} สาธยายปฏิจสมเด็จพระบาทให้ฟังก่อนตาย อินทรีผ่องใสยิ่งนัก (ผศ.คุณสุตร), ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=B-JzEHL55YA> , [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๒๗} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) , พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๓๑ (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๗.

ประสิทธิภาพ ตามยุคสมัย วัฒนธรรม อาจแบ่งอย่างกว้างๆได้ ๒ ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสี่ และวัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ เรื่องศาสนา ศิลปะ วรรณคดี กฎระเบียบต่างๆที่ส่งเสริมในเรื่องจิตใจ^{๑๒๘}

บุคคลที่กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน กล่าวสอนนอกธรรมนอกวินัยนี้ ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ผู้นำทางศาสนาของกลุ่มพุทธศาสนิกชน เช่น กลุ่มที่ตั้งชื่อว่า กลุ่มพุทธวจน กลุ่มลูกศิษย์อดีตหลวงปู่เณรคำ (อดีตพระวิมล ฉัตติโก) กลุ่มสันตือโคก มีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณจึงได้ละเลยพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้สร้างกลไก ปลุกฝังวิธีการเผยแพร่พระธรรม วิธีการปฏิบัติและผลที่ได้จากการปฏิบัติตามพระธรรม ผ่านระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค โดยไม่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของพระธรรม ตัวอย่างการทำลายประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของสังคมไทย เช่น

๑. พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล และ กลุ่มสมาชิก ไม่ยอมรับวัฒนธรรมการเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อันเป็นประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญของประเทศไทย อ้างว่าไม่มีในพุทธวจนะ^{๑๒๙}

๒. พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล ไม่ยอมรับประเพณีการสวดพระอภิธรรมในงานศพ^{๑๓๐} โดยอ้างว่าไม่มีในครั้งพุทธกาล สวดเป็นภาษาบาลีคนฟังไม่เข้าใจความหมาย เปรียบเทียบพระภิกษุที่สวดพระอภิธรรมด้วยถ้อยคำที่ผู้วิจัยเห็นว่าไม่เหมาะสมคือเปรียบเทียบว่าการสวดพระอภิธรรมคือการหอนประวัติความเป็นมาการสวดพระอภิธรรมในงานศพของประเทศไทยมีความเป็นมาอย่างไรผู้วิจัยไม่ได้นำมาแสดงไว้ในที่นี้ แต่การสวดพระอภิธรรมได้เป็นประเพณีที่พุทธศาสนิกชนในประเทศไทย ตั้งแต่พระมหากษัตริย์จนถึงประชาชนทั่วไป ต่างก็ให้การยอมรับ ในทางตรงกันข้ามพระคึกฤทธิ์เสนอแนวคิดใหม่ขึ้นมาทดแทนการสวดพระอภิธรรม คือให้อ่านพระไตรปิฎกแปล ให้ผู้ที่มาร่วมงานศพได้ฟัง กรณีการอ่านพระไตรปิฎกแปลให้ผู้มาร่วมงานได้ฟังนี้ก็ไม่มีข้อเสีย เป็นการเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ที่มาร่วมงานศพ

๓. สร้างวิธีการในการแสดงธรรมขึ้นมาใหม่ คือ แสดงธรรมให้กับศพที่ตายไปแล้วได้ฟัง แม้ว่าพวกที่เป็นต่างชาติต่างภาษาแม้ไม่เข้าใจภาษาไทยก็ฟังได้ผล มีพุทธศาสนิกชนบางพวกหลงเชื่อและทำตาม ต่อ ๆ ไป จะกลายเป็นประเพณีของบุคคลในกลุ่มนี้ การกล่าวของพระคึกฤทธิ์ในข้อนี้ เป็นการกล่าวขัดแย้งกับคำกล่าวของตนเอง กล่าวคือ ในกรณีข้อที่ ๒ ที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ว่าพระคึกฤทธิ์กล่าวว่า ไม่ยอมรับประเพณีการสวดพระอภิธรรมในงานศพ โดยอ้างว่าไม่มีในครั้งพุทธกาล สวดเป็นภาษาบาลีคนฟังไม่เข้าใจความหมาย แต่กรณีแนะนำให้ต่างชาติต่างภาษาฟังเสียงธรรมก่อน ขณะตาย

^{๑๒๘} ความหมาย วัฒนธรรม-สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <http://www.openbase.in.th/node/5954>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๒๙} การเวียนเทียนมีกล่าวไว้ในพุทธวจนหรือไม่?, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=Vd_RSQCTh0E, [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๓๐} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนบรรยาย ณ บริษัทดอกบัวคู่ 26 ก ค 2556, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=Y9kRVv7586o>, [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๐]

หรือรวมทั้งตายไปแล้วได้ฟังแม่ฟังไม่เข้าใจก็ได้ผล เรียกได้ว่า คำหน้ากับคำหลังของภิกษุรูปนี้ไม่ตรงกัน

๔. พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล และ กลุ่มสมาชิก ไม่ยอมรับวัฒนธรรมการเรียนรู้บาลีไวยากรณ์ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ยอมรับคำแนะนำของผู้อื่น^{๑๓๑} ตัวอย่างเช่น พระคึกฤทธิ์ กล่าวกับโยมอุบาสกที่เข้ามาสนทนาสอบถามพระธรรม ว่า

เรื่องที่โยมบอกมานี้ยะ ถกกันมาหมดแล้ว และเช็คบาลีหมดแล้ว ตั้งแต่เรื่องฉาน เรื่องสัญญา เวทิตนโรธ คำเช็คบาลีกันมาหมดแล้ว ไม่ใช่มาแค่เป็นภาพนี้ ไม่ใช่ ทุกคนมีเครื่องมือในการเสิร์ช ในการเทียบเคียง ทุกคนมีบาลีหมด ทุกคนก็จบโท จบเอก กันมา (ยกมือ ชี้แสดงถึงผู้นั่งฟังรอบ ๆ จบโท จบเอก) เป็นผู้การ เป็นนายพล คุณหมอ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล มีความรู้กันทั้งนั้น ไม่ใช่ไม่มีความรู้ อาตมามาหลอกมาล้างสมองเค้าไม่ได้หรอกโยม ทุกคนมีอาวุธในมือ ก็คือมีคำพระศาสนาทั้งบาลี มีทั้งภาษาไทย ทุกคนเริ่มมาจากศูนย์ อาตมาก็เริ่มจากศูนย์ ค่อย ๆ แกะไป แกะไป อาศัยความเพียรแกะ ทั้งบาลี ทั้งภาษาไทย นะ แกะเอง ไม่ต้องไปพึ่งใครหรอก และเราก็กะ อ้อ บาลีไม่มี เห็นจะกะ โยมต้องไปเห็นจะกะ ว่า ในบาลีไม่มี โอ้...ภาษาไทยมันไปเติมเกิน นะ

การไม่ยอมรับการเรียนรู้บาลี ไม่ยอมรับการแปลบาลีพระไตรปิฎกของคณะผู้แปล พร้อมกับยกระดับการเรียนรู้ของตนเองว่าถูกต้องโดยยกอ้างว่าผู้ที่ห่อหุ้ม แวดล้อมตนอยู่นั้นล้วนเป็นผู้ที่มีการศึกษาทางโลก จบปริญญาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งมีอาชีพที่มีเกียรติในสังคม ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของการฉ้อฉล อ้างเอาปริญญาบัตร เอาตำแหน่งทางโลก มากดขี่ผู้อื่น หากบุคคลที่อ้างมานั้นมีความรู้แตกฉานในภาษาบาลีก็ถือว่าเป็นการดี แต่ถ้าไม่มีความรู้ในภาษาบาลีก็เป็นการอ้างที่มีขอบเขตพอให้เป็นที่รำคาญของคู่สนทนา เป็นการหลอกตนเองและผู้อื่น ทั้งยังเป็นการทำลายคุณค่าของผู้ที่ได้ปริญญาบัตรที่ถูกนำมาอ้างนั้น กล่าวคือ ได้ปริญญาบัตรสาขาอื่น ๆ มีความรู้เฉพาะทางในสาขาที่บุคคลเหล่านั้นได้เล่าเรียนศึกษาแต่ถูกนำมาอ้างในเรื่องที่ไม่มีความรู้ สมยอมให้พระคึกฤทธิ์นำมาอ้างว่าเป็นพวกที่ฉลาด ทั้งที่ความเป็นจริงบุคคลเหล่านั้นก็ไม่ได้มีความรู้ในหลักภาษาบาลี

เกี่ยวกับเรื่องการอ้างปริญญาบัตรนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “ควรช่วยกันแก้ปัญหาของสังคมไทยที่สำคัญอย่างหนึ่งพร้อมไปด้วยคือ ความคิดตื่นเต้นไปกับรูปแบบ จนไม่มองสาระที่แท้ เช่น ค่านิยมปริญญาเมืองนอก ...คนไทยที่ตื่นปริญญานอกก็ทิ้งเลยทีเดียว”^{๑๓๒}

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักความเป็นจริงในการสนทนาเกี่ยวกับความรู้ในการแปลภาษาบาลีก็ควรต้องอิงอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลี มีพื้นฐานบาลีไวยากรณ์ที่ถูกต้อง พร้อมกับกล่าวสนทนา ถาม ตอบ ปัญหา อิงอรรถอิงธรรมให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย สอบถามจากผู้

^{๑๓๑} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนสนทนา ช่วงหลังฉัน 2013-09-29, เวลา ๑:๑๑:๑๖ – ๑:๑๒:๑๕ [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=eSa0yzakz5w>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๓๒} ทองย้อย แสงสินชัย (นาวาเอก), เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๕ เล่มที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๖), น. ๗.

มีความรู้ พร้อมกับใช้ หลักมหาปเทศ ๔ ที่พระพุทธศาสนาได้ทรงแสดงไว้ ไม่ใช่เรื่องการยกคุณวุฒิทางสังคม เช่นปริญญาบัตรต่าง ๆ มาอ้างข่มผู้อื่น

“แง่ที่น่าเป็นห่วงก็คือ ความย่อหย่อนและประมาทในด้านข้อมูล ข้อเท็จจริง มีมากที่เอาแค่คิด โดยไม่มีความรู้ พอได้ข้อมูลนิดหน่อย ไม่ค้นหาตรวจสอบให้แน่ชัด ก็คิดเป็นเรื่องเป็นราวไปแล้วก็พูด เขียนออกสื่อมวลชน ตัวเองเข้าใจผิดแล้วไม่พอยังพาผู้คนในสังคมไขว่เขวเคลือบไปด้วย”^{๑๓๓} นี่เป็นตัวอย่างการแสดงความเห็นของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เกี่ยวกับการแสดงความเห็นทางวิชาการ การที่พระภิกษุ เช่นพระคึกฤทธิ์ แสดงธรรม ที่อ้างว่า พุทธวจนะของพระพุทธเจ้า ได้เผยแพร่ออกไปในสังคมทั่วโลก พระคึกฤทธิ์ ไม่ยินดีในเรียนรู้ศึกษาให้ถูกต้องและยังมีความประสงค์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชน ย่อมเป็นการทำลายพระธรรมคำสอนไปโดยปริยาย

แนวคิดเรื่องการแกะเทียบคำแปลพระพุทธพจน์ภาษาไทยกับภาษาบาลี ได้ถูกขยายออกเป็นวงกว้าง เกิดการตำหนิตีติยนคณะผู้แปลพระไตรปิฎก เช่น ในเว็บไซต์พันทิพ มีสมาชิกที่เลื่อมใสพระคึกฤทธิ์ได้กล่าวล่วงเกินผู้แปลพระไตรปิฎกด้วยคำว่า “แปลจบบัด”^{๑๓๔} เหตุเพราะว่า พระคึกฤทธิ์ และผู้ที่ศรัทธาพระคึกฤทธิ์ ไม่เห็นด้วยกับการแปลพระไตรปิฎก ฉบับแปล (มจร.) ภาษาไทย คำว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น และระบุชื่อพระอานนท์ไว้ในกาแปล^{๑๓๕} การกล่าวตำหนิตติคณะผู้แปลพระไตรปิฎกว่า แปลจบบัด แปลเกิน เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่ขาดองค์ความรู้

มีการให้นิยามความหมายศัพท์บาลีขึ้นมาใหม่ โดยมีความหมายที่ผิดไปจากบาลีเดิม พระคึกฤทธิ์ ให้ความหมายคำว่า สัตตานัง (สัตตานิ) หมายถึงสัตว์ผู้ยึดติด ตัวอย่างเช่น “...ยึดติด ๕ ธรรมชาตินี้ คือยึดติด รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นี่คือนั่นที่พวกเรากำลังเข้ามายึดติด บาลีใช้คำว่า สัตต สัตตา สัตโต สัตตานัง อาตมาเรียกว่า สัตตานิ แล้วกันนะ สัตตานิ เข้ามายึดติดชั้น ๕ ธรรมชาตินี้”^{๑๓๖} ผู้ศรัทธาได้ช่วยเผยแพร่ความหมายนี้ออกไปทำให้ประชาชนเข้าใจความหมายผิดกันเป็นจำนวนมาก

ผู้วิจัยยกตัวอย่างเรื่องการเผยแพร่แนวความคิดวิธีการเรียนบาลีและการให้ความหมายศัพท์ที่แปลกแตกต่างออกไปจากความหมายเดิมเพื่อแสดงให้เห็นว่า พระคึกฤทธิ์ ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นพระอริยะ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของหมู่ชน ได้ทำลายวัฒนธรรมการเรียนรู้บาลีพุทธพจน์แบบเดิม พร้อมกับสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บาลีพุทธพจน์แบบใหม่ขึ้นมา พุทธศาสนิกชนจำนวนมากได้ปฏิบัติตาม ผู้สนใจติดตามสามารถเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมโดยคีย์ข้อมูลคำว่า “สัตตานิ” เข้าไปใน

^{๑๓๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), นักวิชาการเทศ ไทย หาความรู้ให้แน่ ใช้แค่คิดเอา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีนังการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๓.

^{๑๓๔} “ไม่ควรจบบัด ชื่อพระอานนท์ ลงไป” ทิฐิ นาย 1167953, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๘, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://pantip.com/topic/33543245> [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๓๕} ดูรายละเอียดใน ขุ.เถร. (ไทย) ๒๖/๑๐๑๗-๑๐๒๗/๕๐๖-๕๐๘.

^{๑๓๖} พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล สนทนาธรรม ณ อ เดชอุดม จ อุบลฯ วันจันทร์ที่ 18 ธ ค 2560 HD 1080p YoIT, เวลา ๓๐.๑๙-๓๐.๔๒ [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=Klz49Pa_RgQ&t=26s, [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

ระบบยุทูป^{๑๓๗} ก็จะพบว่า มีการเผยแพร่คำพูด คำอธิบายของพระคัมภีร์ เป็นจำนวนมาก การกระทำดังกล่าวเป็นการทำลายพระธรรมวินัย นั้นเอง

อนึ่ง ความหมายของคำว่า สัตตานิ อธิบายตามหลักบาลีไวยากรณ์ ได้ว่า เป็นคำประกอบ วิภัตติของคำว่า สัตต แจกวิภัตติและนามนาม ตามหลักของ อ การันต์^{๑๓๘} ใช้ในลักษณะ จตุตถีวิภัตติ เขียนว่า สัตตานิ อ่านว่า สัต ตา นิง หมายถึง แก่สัตว์ทั้งหลาย เพื่อสัตว์ทั้งหลาย ต่อสัตว์ทั้งหลาย ใช้ในลักษณะ ฌณฐีวิภัตติ เขียนว่า สัตตานิ อ่านว่า สัต ตา นิง หมายถึง แห่งสัตว์ทั้งหลาย ของสัตว์ทั้งหลาย เมื่อสัตว์ทั้งหลาย

ทำลายประเพณียุติต้องการทำบุญให้กับผู้ตาย มีตัวอย่างที่พระคัมภีร์ กล่าวกับโยมที่ สนทนาที่วัดนาป่าพงว่า โดยพยากรณ์ว่า ผู้ตายละสังโยชน ๕ ไปแล้ว บุตรของผู้ตายถามถึงเรื่องจะ ทำบุญตามประเพณีและอุทิศบุญไปให้ได้หรือไม่ พระคัมภีร์ตอบว่า ไม่ต้องทำแล้ว ท่านละสังโยชน ๕ ไปแล้ว^{๑๓๙} การกล่าวเช่นนี้ เป็นการกล่าวที่ขัดแย้งกับพระพุทธดำรัสการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีของบุตรต่อบิดามารดา คือ “คหบดีบุตร บุตรพึงบำรุงมารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้าโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ... ๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน”^{๑๔๐}

การที่พระคัมภีร์ พยากรณ์ผู้ตายพร้อมกับได้ตอบคำถามตามทิวฏฐิที่พระคัมภีร์ต้องการ คือ พยากรณ์ว่าผู้ตายได้เป็นอนาคามี เสมือนเป็นการกระทำให้ญาติผู้ตายได้รู้แจ้ง รู้แน่ชัดจากการ ยืนยัน (พยากรณ์) ของพระคัมภีร์ว่าผู้ตายมีคติเช่นไร ผู้ถามได้เชื่อและคลายความสงสัย ผู้ถามเป็น พุทธศาสนิกชนรู้ว่า การทำบุญอุทิศบุญไปให้ญาติผู้ที่ล่วงลับไปแล้วคือการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของพุทธศาสนิกชนคนไทย แต่พระคัมภีร์ได้กล่าวปฏิเสธ แสดงให้เห็นชัดเจนว่า พระคัมภีร์ กล่าวขัดแย้งกับหลักการดูแลบิดามารดา หลักการอุทิศบุญ อันเป็นพระธรรมคำสอนของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

การพยากรณ์ผู้ตายว่าได้เป็นอนาคามีนี้ พระคัมภีร์มักจะยกอ้างว่าตนได้กล่าวตาม พระพุทธเจ้าในผัคคุณสูตร ผู้วิจัยขอแสดงความเห็นว่า การกล่าวนี้เป็นการกล่าวอ้างที่ไม่ชอบธรรม เป็นการกล่าวโดยอ้างพระพุทธเจ้าเป็นเกราะกำบังตน (อ้างเพื่อให้คำพูดของตนเองชอบธรรม) ความจริงแล้วพระพุทธเจ้ามิได้กล่าวอย่างที่ว่าพระคัมภีร์นำมาขยายผล ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และแสดง ความเห็นไว้ชัดเจนแล้วในหัวข้อ ๔.๑.๒.๑ หน้า ๙๗-๑๑๙

^{๑๓๗} พระอาจารย์คัมภีร์ โสติณโล สัตตานิ, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87, [๑ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๓๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, บาลีไวยากรณ์ วชิรภาค ภาคที่ ๒ นาม และ อพยยศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๕๔, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๕-๓๘.

^{๑๓๙} พระคัมภีร์ โสติณโล, พระคัมภีร์ โสติณโล พยากรณ์ผู้ฟังธรรมก่อนตาย ได้อริยผลเป็นอนาคามี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=55Emmu_mtko. [๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

^{๑๔๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒.

๔.๔ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

พุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจถวายทานให้กับภิกษุที่แสดงตน ประกาศตน ว่า ได้เป็นพระอริยะ ด้วยมุ่งหวังอานิสงส์ในการให้ทาน บุคคลที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เหล่านี้ทอดทิ้งคันถะธูระ และวิปัสสนาธูระ อันเป็นภารกิจสำคัญของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ในขณะที่เดียวกันได้ประกอบกิจอิงอาศัยพระพุทธศาสนาหาเลี้ยงชีพและสร้างศาสนสถาน สร้างวัตถุ เช่น พระพุทธรูป (โครงการที่ใช้เงินจำนวนมากเกินความจำเป็น) เพื่อให้ประชาชนเคารพสักการะเช่น พระพุทธรูปพระแก้วมรกตของหลวงปู่เณรคำ นอกจากนี้ยังมีการระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ โดยอ้างอิงพระพุทธศาสนา อ้างอิงพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ภาษาชาวบ้านเรียกว่าเป็นการแฝงด้วยเล่ห์กล ทำให้เกิดกระแสความนิยมในการให้ทานกับผู้ที่ยังอ้างว่าเป็นพระอริยะ มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

การเชิญชวนทำบุญให้ทานของผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาพระธัมมชโย ได้เชิญชวนให้บริวารทำบุญแบบปิดบัญชีบริจาควัดให้หมดตัว อยากเห็นหลวงพ่อยิ้มและปลื้ม เผยตัวเองเคยบริจาคเงินก่อนสุดท้ายมาแล้ว รู้สึกหมดหวังจนจนลูกน้ำตาไหล มารดาเคยบริจาคเงินให้วัด ๕๐ ล้านบาท นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพระที่อยู่วัดเล็ก ๆ จน ๆ เพราะชาติก่อนไม่ได้ทำทาน ชาตินี้เลยไม่มีทรัพย์มาบูรณะวัด^{๑๔๑}

ผู้ที่บริจาคทรัพย์จำนวนมากให้กับวัดพระธรรมกาย ได้ยักยอกเงินของสถาบันการเงิน ซึ่งผู้อื่นนำมาฝากไว้เพื่อบริจาคให้กับวัดพระธรรมกายมูลค่าหลายพันล้านบาท^{๑๔๒} ทำให้ผู้อื่นเสียทรัพย์สิน เป็นการทำให้ระบบเศรษฐกิจการเงินของผู้อื่นไม่เป็นไปตามประสงค์ นายศุภชัยยักยอกเงินผู้อื่นเพื่อให้ทานมีความมุ่งหวังในบุญ เป็นการกระทำละเมิดศีลสิกขาบท (อทินนาทาน) ทำลายระบบเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของผู้ฝากเงินกับสหกรณ์ มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจระดับประเทศ ประชาชนเกิดความหวาดวิตกขาดความเชื่อมั่นกับสถาบันการเงิน ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองสอบสวนการฟอกเงิน เช่น ชาวผู้จัดการออนไลน์กล่าวถึง คำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) आयัดอาครมหารัตนวิหารคด ของวัดพระธรรมกาย เกี่ยวข้องกับการทุจริตในสหกรณ์เครดิตยูเนียน คลองจั่น อ้างถึง คณะกรรมการธุรกรรม ปปปง.ได้ออกคำสั่งที่ ย.๘๗/๒๕๖๑ เมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ आयัดอาครตามโครงการ ๑๐๐ ปี คุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ชนนิกยุง^{๑๔๓}

^{๑๔๑} ขวนสาวก "ธัมมชโย" ปิดบัญชีบริจาควัดให้หมดตัว, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=X53qKGmEqNk>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๒} ตำนานคดียักยอกเงินสหกรณ์เครดิตยูเนียน คลองจั่น, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://thaipublica.org/2018/06/credit-unions-klongchan-127/>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๓} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ อัยยัสบชอง ปปปง. आयัด“วิหารคด”ปลุกทีมแชร์พฤติกรรมพญาหนอน ๒๕ พ.ย. ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา], แมนเนเจอร์ออนไลน์: <https://mgronline.com/specialcoop/detail/9610000116740>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาพระคึกฤทธิ์ กับระบบเศรษฐกิจ มีการแสดงพระพุทธรูปเกี่ยวกับ อานิสงส์ของการให้ทานที่ได้ผลน้อย การให้ทานที่ได้ผลมาก โดยอ้างความเห็นพระพุทธรเจ้า^{๑๔๔} พุทธศาสนิกชนมีความเข้าใจว่าพระคึกฤทธิ์ คือพระอริยะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามพุทธวจนะเท่านั้น จึงได้ ถวายทาน ให้ทาน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โยมอุบาสิกาท่านหนึ่งมีความเข้าใจว่าบิดาของตนได้เป็น อณาคามีด้วยเหตุที่ตนได้ท่องปฏิจจนุปบาทให้บิดาของตนได้ฟังในขณะที่ใกล้ตาย และตายไปแล้วก็ยัง ท่องให้ฟังต่ออีกระยะหนึ่ง โยมอุบาสิกาท่านนี้เชื่อตามคำบอกกล่าวของพระคึกฤทธิ์ ต่อมาได้บริจาค เงินสดจำนวน ๑ แสนบาทให้กับพระคึกฤทธิ์^{๑๔๕} ตัวอย่างญาติผู้ตายท่านหนึ่งนำเงินมามอบถวาย พระคึกฤทธิ์ จำนวน ๒ แสนบาท ด้วยเหตุเพราะว่าเชื่อว่าญาติของตนที่ตายไปได้รียผลเป็นอณาคามี เพราะก่อนตายได้ท่องปฏิจจนุปบาทและฟังเสียงอ่าน^{๑๔๖} เชิญชวนญาติโยมบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดิน ถวายวัดแต่เมื่อซื้อที่ดินแล้วกลับนำไปเป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิ ต่อมา มีพุทธบริษัทกลุ่มหนึ่งได้ ร้องเรียนต่อสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อให้พระคึกฤทธิ์ขาดจากความเป็นพระ^{๑๔๗} มีกรณี พิพาท ไต่สวนคดีความการฉ้อโกงเงินบริจาค และศาลฎีกาบุรีประหารรับฟ้อง^{๑๔๘} ขณะที่ผู้วิจัยนำมา เขียนไว้นี้ ผลของคดียังไม่สิ้นสุดคือยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี แต่ผู้วิจัยนำมาแสดงไว้เพื่อแสดง ข้อมูลว่า พระภิกษุเป็นผู้นำของพุทธศาสนิกชน มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนบริจาคเงิน ครวละจำนวนมากเพื่อให้ได้อานิสงส์มาก หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ใช้เงินแลกกับบุญ

ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในหลวงตาพระมหาบัว ได้พากันร่วมบริจาคทองคำ เงินสด ผ่าน โครงการที่หลวงตาพระมหาบัวจัดตั้งขึ้นอ้างว่าเพื่อนำไปมอบให้กับหน่วยงานของรัฐ มีผู้ที่เลื่อมใส ศรัทธา เชื่อในความเป็นพระอรหันต์แบบหลวงตาพระมหาบัว ได้ร่วมกันบริจาคทองคำและเงินสด จำนวนมาก พิจารณาประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับคือประชาชนพากันบริจาคทรัพย์ เสียสละทรัพย์ ของตนเองเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจส่วนรวม เป็นการช่วยเหลือ สร้างความมั่นคงทางการเงินการคลัง ของรัฐ ในฐานะผู้วิจัยเป็นนักศึกษาพระไตรปิฎก ได้ทำการค้นคว้าศึกษาในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า การ กระทำดังกล่าวนี้มีพุทธาณุญาตให้พระอริยะกระทำได้หรือไม่ ไขกิจของพระอริยะ พระอรหันต์หรือไม่ ผู้วิจัยไม่พบพุทธาณุญาตดังกล่าว หากจะนำมาเปรียบเทียบกับหลักมหาปเทศ ๔ ตามแนวพระวินัย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระอริยะ ไม่มีกิจที่จะรวบรวมทรัพย์สินของผู้ใดเพื่อประสงค์ในการเข้าไป เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารการเงินการคลังของประเทศ มีหน้าที่เพียงบอกแสดงพระธรรมวินัย

^{๑๔๔} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, ทานตามพุทธวจน-๐๑ Edited Version , [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=pZghySvOYGw> , [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๕} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล สนทนาธรรมวัดนาป่าพง, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=Yr9Ckpi7VD8&feature=youtu.be>, [๑๐ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๖} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันอาทิตย์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑:๔๖:๓๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=l1ESk1gvR-w>, [๑๐ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๗} เดินหน้าร้องเรียนให้พระคึกฤทธิ์ ขาดจากความเป็นพระ | ข่าวช่อง 8, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์ : <https://www.youtube.com/watch?v=G41Hx-eJwY>, [๑ มกราคม ๒๕๖๒]

^{๑๔๘} อดีตศิษย์แฉ พระคึกฤทธิ์ฯ สุกเงินบริจาค 515 ล้าน ศาลนัดสืบพยานแล้ว, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.thairath.co.th/content/1494666> [๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒].

ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาอดีตพระวิรุฬ (ณรรค์) ให้สัมภาษณ์ว่า “ขณะที่ผู้เสียหายเบิกความยืนยันเหตุที่ร่วมทำบุญกับจำเลย เพราะมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เชื่อว่าจำเลยเป็นผู้ปฏิบัติดี มีปาฏิหาริย์ เป็นพระอรหันต์ จึงมีจิตศรัทธาบริจาคให้โดยไม่คิดว่าจะถูกหลอก”^{๑๔๙} เรื่องราวของหลวงปู่ณรรค์เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้พระพุทธศาสนาแสวงหาลาภสักการะ ใช้วิธีการเชิญชวนพุทธศาสนิกชนทำบุญ ให้ทาน บริจาคทรัพย์เพื่อโครงการต่าง ๆ ปัจจุบัน (มกราคม ๒๕๖๒) ถูกดำเนินคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

พระพุทธดำรัสเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ที่กล่าวคำเท็จมาใน จุฬราหุลวาทสูตร ดังนี้ว่า “...ตถาคต... ไม่กล่าวว่า บุคคลผู้ไม่มีความละเอียดในการกล่าวเท็จทั้งที่รู้จะ ไม่ทำบาปกรรมอะไรเลย”^{๑๕๐} พระพุทธดำรัสนี้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนว่าหมายถึง ผู้กล่าวเท็จทั้งที่รู้ว่าย่อมกระทำความบาปกรรมได้เนื่อง ๆ อกุศล หรือผู้ใดก็ตามที่ได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ก็ย่อมที่จะกระทำความบาปกรรมได้เนื่อง ๆ

กรณีอุบาสก อุบาสิกา ประกาศว่าตนเองบรรลุธรรม แต่เมื่อผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับหลักพระธรรมวินัยแล้วก็คือเป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน กรณีอุบาสกอุบาสิกานี้ไม่มีลักษณะบทรูปาบัติ แต่มีผลกระทบต่อบรรบบเศรษฐกิจของสังคมคือ พุทธบริษัทจำนวนหนึ่งพากันเลื่อมใสศรัทธานิยมขึ้นชมบริจาคเงิน ให้ทาน

ตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเกี่ยวกับผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนมีผลกระทบทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครัวเรือน ระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่าพุทธบริษัทจำนวนหนึ่งยังมีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวบุคคล และให้ความสำคัญในตัวบุคคลมากกว่าพระธรรมอันเป็นช่องทางให้ผู้กล่าวอวดฯ นำมาใช้เป็นวิธีแสวงหาลาภ สมดังกับที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกภิกษุผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนว่าเป็นยอคมหาโจร^{๑๕๑}

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการระดมทุนในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไว้ว่า “ถ้าจะมีการระดมทุนก็ต้องมุ่งเพื่อสนองงานหลัก คือการเจริญไตรสิกขา หรือพูดอย่างคำสมัยใหม่ว่า ต้องใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพคน ยิ่งเวลานี้เศรษฐกิจฝืดเคือง ผู้คนเดือดร้อน ก็ต้องตัดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย นอกจากใช้จ่ายอย่างพระหัตถ์โดยทั่วไปแล้วก็ต้องเน้นการสร้างคนเพื่อสร้างชาติระยะยาว”^{๑๕๒}

^{๑๔๙} คุณณรรค์ 114 ปี น้อยโง่งเงินบริจาค ยึดทรัพย์ 43 ล้าน คดี “ข้าเราตถู.” ชะตา ตค., ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา], ข่าวสดออนไลน์: https://www.khaosod.co.th/special-stories /news_1428661, [๑๒ มกราคม ๒๕๖๒].

^{๑๕๐} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๐๘/๑๑๙.

^{๑๕๑} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๑.

^{๑๕๒} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **กรณีธรรมกาย บทเรียนเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา และสร้างสรรค์สังคมไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๘, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๓๙๘.

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้นำในการเจริญไตรสิกขานั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี ความรู้ความเข้าใจในไตรสิกขา มีความรู้ในพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ไม่ตีความพระธรรมเพื่อหลีกเลี่ยง ความชอบธรรมเพื่อเอาประโยชน์ใส่ตน ตัวอย่าง เช่น ตนเองไม่รู้จักสิกขาบท ไม่รู้จักหลักธรรมที่ ถูกต้อง ไม่รู้จักวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่รู้ว่าหลักธรรมหลักปฏิบัติใดคือหลักที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอน ไว้ หลักธรรมใดไม่ได้ตรัสสอนไว้ นอกจากกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนแล้วก็ฉวยโอกาส ที่ตนมีพุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธาจำนวนมาก นำเอาจำนวนบุคคลที่เลื่อมใสในตนเป็นเครื่องชี้วัด ความสำเร็จแล้วเผยแพร่ความคิดความเห็นของตนออกไป การเผยแพร่ที่อ้างว่าเป็นหลักธรรมของ พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการอ้างอิงแอบแฝงในทางที่ผิด เป็นการอ้างที่ไม่ชอบธรรม อันเป็นเหตุให้ พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน ไขว้เขว พร่ำมัว ไม่สามารถเข้าถึงหลักธรรมและการปฏิบัติที่แท้จริง พร้อมทั้งยังมีส่วนร่วมช่วยเผยแพร่ในทางที่ผิด

๔.๖ แนวทางป้องกันปัญหาการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม

ปัญหาการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมนี้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ด้วยเหตุเพราะว่าภิกษุผู้ เข้ามาบวชมีความปรารถนาเลว ต้องการได้ลาภ และรู้ว่าอุบาสกอุบาสิกาต้องการอานิสสแห่งการให้ ทานกับพระอรหันต์ จึงได้โอกาส ได้ช่องทาง ในการแสวงหาลาภโดยการประกาศหรือแสดงออกด้วย วิธีการต่าง ๆ ให้พุทธศาสนิกชนได้รู้ว่าตนคือพระอรียะ ตนคือพระอรหันต์ เป็นต้น แม้ว่าจะมี บทลงโทษในทางพระวินัยคือต้องขาดจากความเป็นพระ แต่ผู้ที่กล่าวอวดก็หาวิธีหลีกเลี่ยง ไม่ยอมรับ การกระทำของตน บางรายอ้างว่าเป็นพระอรหันต์จริง ทำหน้าที่เป็นคนกลางรับบริจาคทรัพย์เพื่อส่ง มอบต่อให้กับองค์กรของรัฐ การกระทำดังกล่าวนี้ถ้าพิจารณากับตามหลักพระธรรมวินัยแล้วก็ไม่ใช ภาระกิจหน้าที่ของพระอรหันต์ อีกทั้งไม่ใช่คุณสมบัติของพระอรหันต์ หน้าที่ของพระอรียะ ตามที่ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้คือ คณัฏฐะ และ วิปัสสนาธุระ ผู้วิจัยเสนอแนวทางแก้ไข จำแนกไว้เป็น ข้อ ๆ ดังนี้ คือ

๑) ส่งเสริมการเรียนรู้ ศึกษาพระธรรมวินัย ศึกษาอย่างเป็นระบบ วางรากฐานการศึกษา ทั้งในหมู่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา วางระบบการศึกษาในระดับโรงเรียน สร้างจิตสำนึก ให้ตระหนักรู้คุณค่าของการศึกษาพระธรรมวินัย

๒) การเผยแพร่พระธรรมให้ถูกต้อง โดยเผยแพร่ อ้างอิงจากพระไตรปิฎกเป็นหลักสำคัญ มีองค์กรที่คอยตรวจสอบการเผยแพร่พระธรรม หากพบว่าการเผยแพร่พระธรรมที่ผิดไปจากคำสอน ของพระพุทธเจ้า หน่วยงานของรัฐสามารถสั่งระงับการเผยแพร่ ผู้คนในสังคมมักเรียกร้องเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระธรรมคำสอน การตีความพระธรรม วินัยเพื่อให้เข้ากับทฤษฎีของตน ถ้าเข้ากับทฤษฎีตนแต่เป็นเรื่องที่ถูกต้องตีความถูกต้องนั้นเป็นการดี แต่ ถ้าการแสดงความคิดเห็นนั้นปราศจากความรู้ปราศจากความชอบธรรม เป็นการแสดงความคิดเห็นที่ผิด ย่อมนำไปให้ผู้อื่นที่หลงเชื่อตามมีความเข้าใจผิดไปด้วย เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนี้เรียกร้อง กันมาก ในแง่ของหลักพระธรรมวินัยก็ควรตรวจสอบความถูกต้อง ตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนแล้วจึง แสดงความคิดเห็นออกสู่สังคม

๓) เมื่อใดก็ตามที่มีภิกษุผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรม นักวิชาการพุทธศาสนา ควรให้ความรู้ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของพระอริยะ นำเสนอหลักธรรมอันเป็นคุณสมบัติของพระอริยะให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้ประชาชนนำไปศึกษาเปรียบเทียบโดยไม่เห็นแก่ตัวบุคคล แต่ให้มุ่งหวังเพื่อรักษาพระธรรมวินัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอหลักธรรม คุณสมบัติต่าง ๆ ของพระอริยะโดยสังเขปไว้ในงานวิจัยนี้ และควรค้นคว้าเพิ่มจากคัมภีร์พระไตรปิฎก

๔) ออกกฎหมายเพิ่มบทลงโทษภิกษุ รวมทั้งประชาชนที่กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตน อธิบายได้ว่า ภิกษุรวมทั้งฆราวาสที่กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนนี้เป็นพวกที่เก๋อยาก แม้ว่าจะมีบทลงโทษทางพระวินัยสำหรับพระภิกษุ กล่าวคือภิกษุผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีในตนต้องขาดจากความเป็นพระภิกษุโดยพลัน และมีบทลงโทษตามหลักของกรรมแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถยับยั้งความคิด และไม่สามารถหยุดยั้งการกระทำของผู้เก๋อยาก ปัจจุบันนี้ระบบการสอบอธิกรณ์ขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ไม่มีความละอายนี้ไม่สนใจพระธรรมวินัยที่มีความถูกต้อง บุคคลพวกนี้ทำให้เกิดความวิปริตผิดเพี้ยนทั้งพระธรรมวินัย ทำลายประเพณีและวัฒนธรรม สร้างความวิบัติให้กับระบบเศรษฐกิจ ทำผิดกฎหมาย เป็นอาชญากรของสังคม ดังนั้น จึงเสนอแนะทางแก้ไขโดยให้รัฐออกกฎหมายบัญญัติลงโทษ พร้อมกับห้ามเผยแพร่แสดงธรรม เป็นต้น

๕) หน่วยงานของรัฐและพระเถระ ร่วมกันพิจารณาศึกษาการออกกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย ควรมีฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายสงฆ์ ส่งเสริมการเรียนรู้พระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด แล้วคัดเลือกพระวินัยธรเพื่อจัดตั้งหน่วยงานสอบอธิกรณ์

๖) ให้มีการแก้ไขเรื่องวิธีการสอบอธิกรณ์ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๕๓๕ หมวด ๔ นิคหกรรม และการสละสมณเพศ หมวด ๗ บทกำหนดโทษ และกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม เนื่องจากในปัจจุบันพระภิกษุผู้มีตำแหน่งหน้าที่ปกครองสงฆ์ คือ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่หนกลาง เหนือ ใต้ เป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งพระภิกษุดังกล่าวนั้น อาจไม่เชี่ยวชาญในพระธรรมวินัย ไม่มีความชำนาญในเรื่องของการสอบสวนพิจารณาดีความหรือสอบอธิกรณ์ อย่างเช่นศาลทางโลกที่มีกระบวนการพิจารณาคดีต่อเนื่อง และในแต่ละปีมีคดีให้พิจารณามาก ถ้าเจ้าคณะผู้ปกครองไม่ชำนาญในพระธรรมวินัยก็จะเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถพิจารณาชี้ขาดตัดสินคดี สอบอธิกรณ์ได้ครอบคลุมการทำความผิดเกี่ยวกับพระธรรมวินัย เช่น การอวดอุตริมนุสสรธรรม หรืออธิกรณ์อื่น ๆ เป็นต้น

๗) ส่งเสริมให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีบทกฎหมายที่ใช้ควบคุมผู้กระทำการละเมิดกฎหมาย และดูแลปกป้องพระศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า พระธรรมวินัย ของพระพุทธเจ้าที่ทรงบัญญัติ แสดงไว้ บันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การบัญญัติสิกขาบทการอวดอุตตริมนุสสธรรมในพระวินัยปิฎก

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน ผู้ใดกล่าวอวดฯ ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที นอกจากนี้ยังทรงบัญญัติการปรับอาบัติในระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของภิกษุผู้กล่าวอวด และวิธีการกล่าวอวดฯ คือ ปาราชิก ฤทธัจจย ปาจิตตีย์ และทุกกฏ จำแนกได้ดังนี้

๑) อุตตริมนุสสธรรม ที่เกี่ยวกับอริยมรรค ผล มรรคผล

มีอุตตริมนุสสธรรมในตน (เป็นอริยบุคคล ผู้ที่ได้มรรคผล)

ภิกษุใดบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริง แก่ อนุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์^๑ อนุปสัมบันคือ ผู้ยังมีได้อุปสมบท ได้แก่ สามเณร สิกขมานา สามเณรี และคฤหัสถ์

ภิกษุบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีอยู่จริงของภิกษุรูปอื่น แก่ อนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ^๒

ภิกษุบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อุปสัมบันไม่ต้องอาบัติ^๓ อุปสัมบัน คือ พระภิกษุ ภิกษุณี

ไม่มีอุตตริมนุสสธรรม (ไม่ได้เป็นอริยบุคคล ผู้ที่ไม่ได้มรรคผล)

ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน กล่าวต่อผู้อื่น ต้องอาบัติปาราชิก^๔

ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมของภิกษุรูปอื่นที่ไม่มีอยู่จริง ผู้ฟังเข้าใจต้องอาบัติ ฤทธัจจย ผู้ฟังไม่เข้าใจต้องอาบัติทุกกฏ^๕

^๑ วิ.มหา. (ไทย) ๒/๖๙/๒๕๕.

^๒ วิ.มหา. (ไทย) ๒/๗๕/๒๖๕-๒๖๗.

^๓ วิ.มหา. (ไทย) ๒/๗๗/๒๖๘.

^๔ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๗/๑๘๓.

^๕ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๒๐/๒๐๘-๒๐๙.

ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน กล่าวในตนเพียงลำพัง ไม่มีผู้รับฟัง ต้องอาบัติทุกกฏ^๖

คฤหัสถ์ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน มีโทษคือการกล่าวคำเท็จ ผิดเบี่ยงศีลข้อที่ ๔ และได้รับการตำหนิตีเดียจากชาวโลก

๒) อุตตริมนุสสธรรม ที่เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์

พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติว่า “ภิกษุไม่พึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นอุตตริมนุสสธรรม แก่คฤหัสถ์ทั้งหลาย รูปใดแสดง ต้องอาบัติทุกกฏ”^๗ อนึ่งพระบัญญัติการห้ามแสดงอิทธิปาฏิหาริย์นี้ ไม่รวมอยู่ในสิกขาบทที่ต้องนำขึ้นสู่การสวดพระปาติโมกข์ พร้อมทั้งมีเงื่อนไขว่า ห้ามการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์เพื่อแลกเปลี่ยนกับปัจจัยบริวาร เช่น บาตรไม้ เป็นต้น

๕.๑.๒ ความสำคัญและหลักเกณฑ์การวินิจฉัยการอวดอุตตริมนุสสธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ

๑) พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้ความสำคัญต่อสิกขาบทข้อนี้เป็นอย่างมาก ทรงแสดงไว้ว่าผู้ที่กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ว่าเป็นยอดมหาโจร บริโภคอาหารของชาวบ้านด้วยอาการโद्यจิต

๒) เกณฑ์ตัดสินการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมเป็นไปตามพระบัญญัติสิกขาบท ซึ่งบัญญัติโดยพระพุทธเจ้า

ภิกษุบางรูปประกาศต่อหน้าพุทธศาสนิกชนว่าตนเองตัดกิเลสขาดแล้ว สิ้นกิเลสแล้ว บางรูปกล่าวตรง ๆ กับฆราวาสว่าตนเองคือพระอรหันต์ แต่บางรูปก็สร้างความยุ่งยากในการพิจารณาตัดสินเนื่องจากผู้กล่าวอวดหลีกเลี่ยงการพูดการแสดงแบบตรง แต่กลับแสดงอาการโดยอ้อม เช่น ภิกษุบางรูปไม่ได้กล่าวด้วยตนเองว่าตนคือพระอรียะ แต่เมื่อมีผู้ที่กล่าวชื่นชมว่าภิกษุนั้นคือพระอรียะ ก็แสดงอาการยอมรับ (ไม่ปฏิเสธ) ว่าตนเองคือพระอรียะ การกล่าวพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย เป็นการแสดงให้เห็นว่าภิกษุรูปนั้นรู้ชัดการจุติ อุบัติของสัตว์ แสดงว่าผู้พยากรณ์มีจิตอุปาทานอันเป็นคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าหรือผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า การที่ปุถุชนพยากรณ์คติที่ไปของผู้ตายเสมือนหนึ่งเป็นการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

ปุถุชน บุคคลทั่วไปที่ได้พบเห็นผู้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนนี้ไม่สามารถทราบหรือตัดสินได้ว่าบุคคลนั้นเป็นอรียะบุคคลหรือไม่ การพิจารณาตัดสินการกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นคว้าจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือ พิจารณาจากการประพฤติปฏิบัติของผู้ที่กล่าวอวด ว่าเป็นพระอรียะจริงหรือไม่ โดยวิธีการนำหลักธรรม คุณสมบัติของพระอรียะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ มาเปรียบเทียบกับ การประพฤติ ปฏิบัติตน ของบุคคลผู้กล่าวอวดนั้น กล่าวคือ ถ้าหากบุคคลผู้ที่ได้กล่าวอวดว่าเป็นพระอรียะนั้น มีการปฏิบัติผิดไปจากคุณสมบัติของพระอรียะนั้นแสดงว่าบุคคลนั้นได้กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนต้องอาบัติปาราชิก

^๖ วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๔/๒๑๔.

^๗ วิ.จ. (ไทย) ๗/๒๕๒/๑๙.

๕.๑.๓ ผลกระทบของการกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตนต่อสังคมไทย

แบ่งออกได้หลายระดับ คือ ทำลายพระธรรมวินัย ทำลายประเพณีและวัฒนธรรม บ่อนทำลายเศรษฐกิจผู้กล่าวผู้ที่กระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองกลายเป็นอาชญากรของสังคม พุทธศาสนิกชนไทยจำนวนหนึ่งนิยมเลื่อมใสศรัทธาในตัวบุคคล หวังพึ่งพาบุคคลดังกล่าวนำไปสู่ความสำเร็จทางธรรมและความเจริญมั่นคงในการดำรงชีวิต ผู้ที่กล่าวอวดฯ กลายเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ชี้นำแนวทางการปฏิบัติทางศาสนา ทำให้ประชาชนมีความเห็นคล้อยตาม

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเป็นพุทธศาสนิกชน มีความรัก เคารพ เลื่อมใสศรัทธาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมานี้อาจมีเนื้อหาสาระเพียงบางส่วนของหลักธรรม เพื่อเป็นการร่วมกันค้นคว้าวิจัยและศึกษาเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งรักษาพระธรรมวินัยให้คงอยู่สืบไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องค้นคว้าวิจัย ศึกษาวิจัยเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้ คือ

๑) ศึกษาค้นคว้าวิจัย ทำอย่างไรให้พุทธบริษัทได้ศึกษาพระธรรมในพระไตรปิฎกอย่างแพร่หลาย

๒) ศึกษาค้นคว้าวิจัย หาวิธี แนวทาง ออกกฎหมายคุ้มครองคุ้มครองพระไตรปิฎก ตลอดจนการป้องกันการตัดทอนลดจำนวน ดัดแปลงคุ้มครองพระไตรปิฎก

๓) ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อนำเสนอให้ รัฐ องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลพระพุทธศาสนา หาแนวทางเพิ่มบทลงโทษต่อผู้กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เช่น ควรออกกฎหมายบัญญัติบทลงโทษ

๔) ศึกษาค้นคว้าวิจัย ความเป็นมาของกฎหมายไทยมีความสัมพันธ์กับพระไตรปิฎกอย่างไร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

(๑) พระไตรปิฎก

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับ สยามมกุฎราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

มหาเถรสมาคม. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับ ทวยมกุฎราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับเฉลิมพระเกียรติ ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๙.

(๒) ปกรณวิเสส อรรถกถา และ ฎีกา:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สมนตปาสาทิกา ภาค ๑-๓ อรรถกถาภาษาไทย .กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

_____. กังขาวิตรณ คัมภีร์อรรถกถาของปาดิโมกข์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระพุทโธชาจารย์. กังขาวิตรณ คัมภีร์อรรถกถาของปาดิโมกข์. แปลโดย พระคันธสาราภังค์ (พระมหาสมลักษณ์ คุนธสโร). กรุงเทพมหานคร : ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๗.

_____. สารัตถ์ปกาสนี ภาค ๓ อรรถกถาภาษาไทย พระสูตรตันตปิฎก, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. มโนรปฐนี ภาค ๒ อรรถกถาภาษาไทย . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. มโนรปฐนี ภาค ๓ อรรถกถาภาษาไทย พระสูตรตันตปิฎก, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. วิสุทธิมรรค. (ไทย), แปลโดย พระคันธสาราภังค์ (สมลักษณ์ คุนธสโร), กรุงเทพมหานคร : ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์, ๒๕๕๘.

- _____ . **มิลินทปัญหา** (ไทย). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- _____ . **วิสุทธิมรรค**. (ไทย) .กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ข. ข้อมูลตุ๊กติภูมิ

(๑) หนังสือ:

คณะศัษยานุศัษย์ (ศัษย์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน), **ไม่มาเกิดมตาย เรียกว่าชาติสุดท้าย**, มปป
: มปป.

คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกวิเคราะห์ (Tipitaka Analysis)**. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

_____ . **พระวินัยปิฎก (Vinaya Pitaka) ฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

ทองย้อย แสงสินชัย (นาวาเอก), **เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๕ เล่มที่ ๒**, กรุงเทพมหานคร: บริษัท
พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๖.

ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พันตรี. **พจนานุกรม มคอ-ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพ : เรื่องปัญญา, ๒๕๔๐.

พระครูสิริวรรณวิวัฒน์, **สันติอโศกและโพธิธรรมา ในทัศนะของข้าพเจ้า**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๓๑..

ศุภวรรณ พิพัฒพรณวงศ์ กรีน, **อวดอุตริมนุสธรรมที่มีในตน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพมหานคร : บ.คิว
พริ้นต์แมนเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๕๑.

เสถียรพงศ์ วรรณปก, **ความเป็นมาของอาบัติปาราชิก**, กรุงเทพมหานคร: บ.พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, ๒๕๓๗.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่
๓๑, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๖๑.

_____ . **กรณีธรรมกาย บทเรียนเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา และสร้างสรรค์สังคมไทย**, พิมพ์
ครั้งที่ ๒๘, กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๘.

_____ ., **นักวิชาการเทศ ไทย หาความรู้ให้แน่ ไขแค่คิดเอา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: เจริญ
ดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๔.

_____ . **พระไตรปิฎกสิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๖, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์
โฮม จำกัด, ๒๕๕๘.

_____ . **พระไทยใช่เขาใช่เรา นิพพาน-อนัตตา ฉบับเพียงเพื่อไม่ประมาท**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,
กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๖๐.

_____ . **รู้จักพระไตรปิฎก ให้ชัด ให้ตรง**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์,
๒๕๕๙.

_____ . **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**,พิมพ์ครั้งที่ ๔๘, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์, ๒๕๖๐.

_____ . **เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ผลิธัมม์, ๒๕๕๙.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **วินัยมุข นกธรรมชั้นตรี**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

_____ . บาลีไวยากรณ์ วจวิภาค ภาคที่ ๒ นามและ อพยยศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๕๔/๒๕๕๘, กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

สายสกุล เดชาบุตร, กบฏไพร่หรือผีบุญ, กรุงเทพมหานคร: พรพิชชาพลับบลิขซึ่ง จำกัด, ๒๕๓๗.

อัจฉราวดี วงศ์สกล, ขรรวาสบรรลุลหรรณ เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๔ , กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์, ๒๕๖๐.

อัญมณี, ขาดินน้ำไม่ขอมมาเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๗, นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีทรรศธรรม, ๒๕๕๒.

(๒) วิทยานิพนธ์ และวารสาร

ประเทือง หัสแดง, การศึกษาวิเคราะห์การนับจำนวนลิกขาบทภิกขุปาติโมกข์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พระวิชัย ปณฺธโร (แก้วบัวลา), ศึกษาวิเคราะห์การใช้ปาฏิหาริย์สามของพระพุทธเจ้าและพระสาวก, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาวิชัย วชิรเมธี (บุญถึง), บทบาทในการรักษาพระธรรมวินัยของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีธรรมกาย, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสมชัย ปนฺนาภาโร (สุกสัก) และคณะ, รูปแบบการสอนอนุสาสนีปาฏิหาริย์ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน, วารสาร ธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือน กรกฎาคม – ตุลาคม ๒๕๕๙.

พระมหาอุปถัมภ์ สุทธิจิตโต (ชมพู่), การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการอดอุตรินุสสรธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

(๓) เว็บไซต์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ World Wide Web (www)

การเวียนเทียนมีกล่าวไว้ในพุทธวจนหรือไม่?, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=Vd_RSQcTh0E

บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต สมชาติ ร่วมสมัย จ พระนครศรีอยุธยา, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5Yk2MAXte8>

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, แשרประสบการณ์อนุสาสนีฯ เด็ก ๙ เดือน ได้ฟัง อานาปานสติ ตายแล้วผิวดอง, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=74y1gr3Fzrk>

พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจน-รัตน ๕ คือแก้ว ๕ ประการที่หาได้ยากในโลก, กันยายน ๒๕๕๗, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=yCSp3ZkWo60>

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันเสาร์ที่วัดนาป่าพง, ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐, [แหล่งที่มา] ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=f7fIHCUucel> , เวลา ๓.๑๐.๐๖-๓.๑๑.๒๙.

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, romeไทยแลนด์ HD 1080p, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=ZpNRND74fEo>.

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, แคคลิป์เดี่ยวชัดเจนเรื่องอานุสาสนีฯ*สาธยายปฎิจจาให้คุณพ่อฟังก่อนทำกาละ*,
[แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=Yr9Ckpi7VD8&feature=youtu.be>,

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ Hansar Hotel Bangkok, [แหล่งที่มา], ออนไลน์:
<https://www.youtube.com/watch?v=fD1Z2r5e-js>.

โพธิรักษ์, โพธิรักษ์ สันติอโศก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิทาญาณ ใครเชื่อ!! , [แหล่งที่มา]
ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=74y1gr3Fzrk>,

อัยย์สขช่อง ปปง.อายัด “วิหารคด” ปลุกทีมแชร์พฤติกรรมพญาหนอน ๒๕ พ.ย. ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา],
ออนไลน์: <https://mgronline.com/specialscoop/detail/9610000116740>,

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, ทานตามพุทธวจน-๐๑ Edited Version , [แหล่งที่มา], ออนไลน์:
<https://www.youtube.com/watch?v=pZghySvOYGw>

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันอาทิตย์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑:๔๖:๓๙, [แหล่งที่มา],
ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=l1ESk1gvR-w>,

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล สนทนาธรรมวัดนาป่าพง [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=Yr9Ckpi7VD8&feature=youtu.be>

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนสนทนา ช่วงหลังฉัน_2013-09-29, เวลา ๑:๑๑:๑๖ – ๑:๑๒:๑๕
[แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=eSa0yzakz5w>

"ไม่ควรจับยึด ชื่อพระอานนท์ ลงไป" ทิฐิ นาย 1167953, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๘, [แหล่งที่มา], ออนไลน์,
<https://pantip.com/topic/33543245>

พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล สนทนาธรรม ณ อ เดชอุดม จ อุบลฯ วันจันทร์ที่ 18 ธ ค 2560 HD
1080p YoiT, เวลา ๓๐.๑๙-๓๐.๔๒ [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=Klz49Pa_RgQ&t=26s

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนบรรยายธรรม วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์พุทธวจน
ตภาคภาสิตา จ.ศรีสะเกษ, เวลา ๑.๒๐.๔๘ -๑.๒๑.๒๘, [แหล่งที่มา], ออนไลน์,
<https://www.youtube.com/watch?v=RkZNSRaNOcM&t=2s>

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สัตตานัง, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ โรงเรียนสตรีภูเก็ต วันจันทร์ที่ 3 สิงหาคม 2558
{พุทธวจน}, ช่วงเวลา ๑.๑๗.๓๖-๑.๑๘.๑๕, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=43Rhom1LuL4>,

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, A254_live20170618_1 ทบทวนผังอนาคามี ระดับของสมาธิและการกำหนดเขต
สมาธิ, ช่วงเวลา ๒.๕๑.๔๕-๒.๕๓.๔๓ [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=2WGok-boJJc>.

ความหมาย วัฒนธรรม-สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, [แหล่งที่มา],
ออนไลน์: <http://www.openbase.in.th/node/5954>

เดินนาร่องเรียนให้พระคึกฤทธิ์ ขาดจากความเป็นพระ | ชาวช่อง 8, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา],
ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=G41Hx-eJwY>.

คุกเงรคำ 114 ปี ฉ้อโกงเงินบริจาค ยึดทรัพย์ 43 ล้าน คดี “ข้าเราตญ.” ชะตา ตค., ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑, [แหล่งที่มา], ข่าวสดออนไลน์: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1428661

เตโชวิปัสสนา มูลนิธิโรงเรียนแห่งชีวิต, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.techovipassana.org/aboutth>.

ชวนสาวก "ธัมมชโย" ปิดบัญชีบริจาควัดให้หมดตัว, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=X53qKGmEqNk>

ตำนานคดียักษ์ออกเงินสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://thaipublica.org/2018/06/credit-unions-klongchan-127/>

ป๊อก บางกรวย, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/channel/UCNFAVA cWU uCYhYtO1RM9sLA>

สาธยายปฏิสังขสมุปบาทให้ฟังก่อนตาย อินทรียผ่องใสยิ่งนัก (ผัดคุณสูตร), ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=B-JzEHL55YA>

อานิสงส์การฟังคำสอนพระพุทธเจ้าก่อนตาย, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9F%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B3%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A2

(๔) ภาษาอังกฤษ

I. Primary Sources:

Aṅguttara Nikāya, **The Numerical Discourses of The Buddha**, Tr. by Bhikkhu Bodhi, USA: Wisdom Publications, 2012.

II. World Wide Web (www):

Khaṅṅāti, **SuttaCentral-Dictionary**, <https://suttacentral.net/define/kha%E1%B9%87%20ati>, [online], [28th March 2019]

ภาคผนวก

ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รายการ	หน้า
พระคัมภีร์ ยอมรับว่าเป็นพระอริยะ	๑๖๑
พระคัมภีร์ กล่าวคำเท็จเกี่ยวกับการเรียนการศึกษาของสถาบัน มจร.	๑๖๒
พระคัมภีร์ รู้ความหมาย อริยบุคคล	๑๖๓
พระคัมภีร์ ยอมรับว่าเป็นผู้ที่รู้แจ้งในคำสอนของพระตถาคต	๑๖๔
พระคัมภีร์ ตอบคำถามทุกคำถามด้วยคำพระพุทธเจ้าทั้งหมด	๑๖๕
พระคัมภีร์ อ้างว่าถ้าตนเองสอนผิดก็แสดงว่าพระพุทธเจ้าสอนผิด	๑๖๖
พระคัมภีร์ ไม่ยอมรับการพยากรณ์ของพระภิกษุรูปอื่น	๑๖๗
พระคัมภีร์ พยากรณ์ผู้ตายว่าเป็นอนาคามีไปเกิดที่ชั้นนอกนิมิตฐานเท่านั้น	๑๖๘
พระคัมภีร์ ปฏิเสธการรับปัจจัย (เงิน)	๑๖๙
พระคัมภีร์ พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย พร้อมกับยินดีรับการถวายเงิน ๑ แสนบาท	๑๗๐
พระคัมภีร์ พยากรณ์คติที่ไปของผู้ตาย โยมอุบาสิกถวายเงิน ๒ แสนบาท	๑๗๑
พระคัมภีร์ กล่าวต่อพระพุทธเจ้า เวลาใกล้ตายอินทรีจะแกกก้าว	๑๗๒
พระคัมภีร์ พยากรณ์เด็กทารกตาย ได้เป็นอนาคามี	๑๗๓
พระคัมภีร์ กล่าวต่อพระพุทธเจ้าเรื่องคุณสมบัติพระอนาคามีสิ้นสังโยชน์แค่ ๔ ไม่ถึง ๕	๑๗๔
พระคัมภีร์ อ้างพระพุทธเจ้าไม่ให้ประมาณในบุคคล	๑๗๕
พระคัมภีร์ เปรียบเทียบภิกษุที่ตายไปแล้วมีผิวสีดำ	๑๗๖
หลวงตาพระมหาบัว กล่าวว่าท่านสิ้นกิเลสและร้องไห้	๑๗๗
พระลิขิตสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	๑๗๘
ข้อพิจารณาวินิจฉัยกรณีสันตติโคก	๑๗๙
โพธิรักษ์ ประกาศว่าบรรลอรหันต์	๑๘๔

พระคิกฤทธิ์ ยอมรับว่าเป็นพระอริยะ^๑

ช่วงเวลาในคลิป ๑.๐๓.๑๗-๑.๐๓.๓๖

โยมอุบาสิกา: พอมาวันนี้มีพระอาจารย์ (คิกฤทธิ์) มาพูดเรื่องพุทธวจนะ ก็ ก็เลยทำให้รู้สึกดีใจ
ว่าอย่างน้อยก็ยังมีชีวิตอยู่ที่จะเห็นการ เผยแผ่

พระคิกฤทธิ์: อ่าฮะ

โยมอุบาสิกา: พุทธวจนะ แล้วมี

พระคิกฤทธิ์: อ่าฮะ

โยมอุบาสิกา: มีพระอริยสงฆ์แบบพระอาจารย์ ซึ่งมีความสามารถในการถ่ายทอดบอกสอน

พระคิกฤทธิ์: อ้อ...

ความเห็นของผู้วิจัย การที่พระคิกฤทธิ์แสดงการตอบรับด้วยการเปล่งเสียง อ้อ นี่คือการ
ตอบรับว่าตนเป็นอริยสงฆ์

^๑ พระคิกฤทธิ์ โสคติโส, พุทธวจนบรรยาย ณ ร้านต้นมะขามข้างทอง จ.อ่างทอง วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=1DPhGcOgGfU> , [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคึกฤทธิ์ กล่าวคำเท็จเกี่ยวกับการเรียนการศึกษาของสถาบัน มจร.^๒

ช่วงเวลา ๑.๒๘.๕๐-๑.๓๐.๔๕ พระคึกฤทธิ์สนทนาตอบคำถามโยม ดังนี้

ที่พระเรียนกันอยู่ทุกวันนี้เรียนคำศาสนาไหม ? ...ไม่ใช่ คำเรียนอะไรโยมรู้ไหม นักธรรม ตี โท เอก เปரியุ ๑-๙ คำเรียนนรธกถา ศาสดาบัญญัติหรือว่าพระต้องเรียนอันนั้น ใคร บัญญัติละ ใครสร้างหลักเกณฑ์นี้ขึ้นมา มาถูกสร้างยุคหลัง ๆ สมัย ร.๔ ร.๕ นี่เอง พุทธเจ้าไม่ได้ บัญญัติ เปரியุ ๑-๙ ไม่ได้บัญญัตินักธรรมตรี โท เอก นะ พุทธเจ้าบัญญัติธรรมวินัย เนี่ยะ เรา เรา แบบว่า มัน มันสับสน มันฝงลึกลึกมานานนะ มันอยู่ในระบบสังคม มันผิดมายาว มันแก้ยากเหมือนกัน นะ เอ้อ ก็บอกให้โยมรู้ว่า คำไม่ได้เรียนพุทธชนะ นะ โยมไปถาม พวกเรียน เปரியุ ๑-๙ คำไม่รู้จัก พุทธชนะ ด้วย ... แล้วถามว่า นอกจากเรียนนรธกถาแล้ว ยังไปเรียน เตี่ยวินี นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ไปเป็นดอกเตอร์ จบปริญญาตรี โท เอก ออกมาแล้ว ก็สีกมาทำงานทางโลก อ๊ะ พวกนี้เนี่ยเปียดบังสังคม นะ กิณฟรี นอนฟรี จบปริญญาตรี จบมาทำงานกับโยม โยมนั่งรถเมล์แทบตายเหนื่อยหาเงินเข้าเย็น นี่ เรียนฟรีหมดเลย

ประเด็นสำคัญที่สรุปจากคำพูดพระคึกฤทธิ์ ที่นำมาแสดงนี้คือ

๑. ยอมรับว่าตนเองคือ พระอริยะ (หน้า ๑๖๑)
๒. กล่าวด้วยคำอันเป็นเท็จว่า พระที่เรียนเปரியุธรรม ไม่รู้จักพุทธชนะ
๓. กล่าวพาดพิงสถาบันการศึกษา มจร.ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ว่า พระนิสิต เรียนฟรี กิณฟรี อยู่ฟรี เปียดบังสังคม ไม่ได้เรียนพุทธชนะ

^๒ พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนบรรยาย ณ ร้านต้นมะขามข้างทอง จ.อ่างทอง วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=1DPhGcOgGfU> , [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล รู้ความหมาย อริยบุคคล^๓

ช่วงเวลาในคลิป ๑.๒๐.๔๘ – ๑.๒๑.๒๘

โยมถาม : อยากให้ พอจ อธิบายคำว่า หลุดพ้น การบรรลุธรรม

พระคึกฤทธิ์ : คำว่าบรรลุธรรม เป็นคำกลาง ๆ ได้ไต่ดากับบรรลุธรรม สกทาคามี อนุคามิ อรหันต์ ดังนั้นเป็นคำที่กินความกว้างตั้งแต่ว่า ถ้าคุณได้อริยบุคคลขึ้นไป คุณบรรลุธรรม แต่ถ้าบรรลุธรรมขั้นสุดท้ายคือ อรหันต์ ก็อีกขั้นตอนหนึ่งคือขั้นสุดท้ายคือสิ้นอาสวะ

ความเห็นของผู้วิจัย กรณีนี้ แสดงว่า พระคึกฤทธิ์ รู้ความหมายของคำว่า พระอริยะ ดังนั้นจากการบันทึกคลิปการสนทนาในภาคผนวกหน้า ๑๔๘ พระคึกฤทธิ์ได้แสดงอาการยอมรับว่าตนเองคือพระอริยะ นั่นคือ พระคึกฤทธิ์ ได้บอกด้วยอาการแล้วว่าตนเองคือพระอริยะ หากเป็นอริยะจริงต้องอาบัติปาจิตตีย์ หากไม่มีจริงต้องอาบัติปาราชิก

^๓ พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจนบรรยายธรรม วันพฤหัสบดีที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์พุทธวจนเถรสมาคม จ.ศรีสะเกษ, เวลา ๑.๒๐.๔๘ – ๑.๒๑.๒๘, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=RkZNSRaNOcM&t=2s>, [๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]

พระคึกฤทธิ์ ยอมรับว่าเป็นผู้รู้แจ้งในคำสอนของพระตถาคต^๔

A080_live20160719_1 สนทนาธรรมเช้าวันอังคารที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

10 views

2 0 SHARE SAVE ...

ปิ๋ก บางกรวย sansuk
Published on Mar 9, 2018

SUBSCRIBE 1.5K

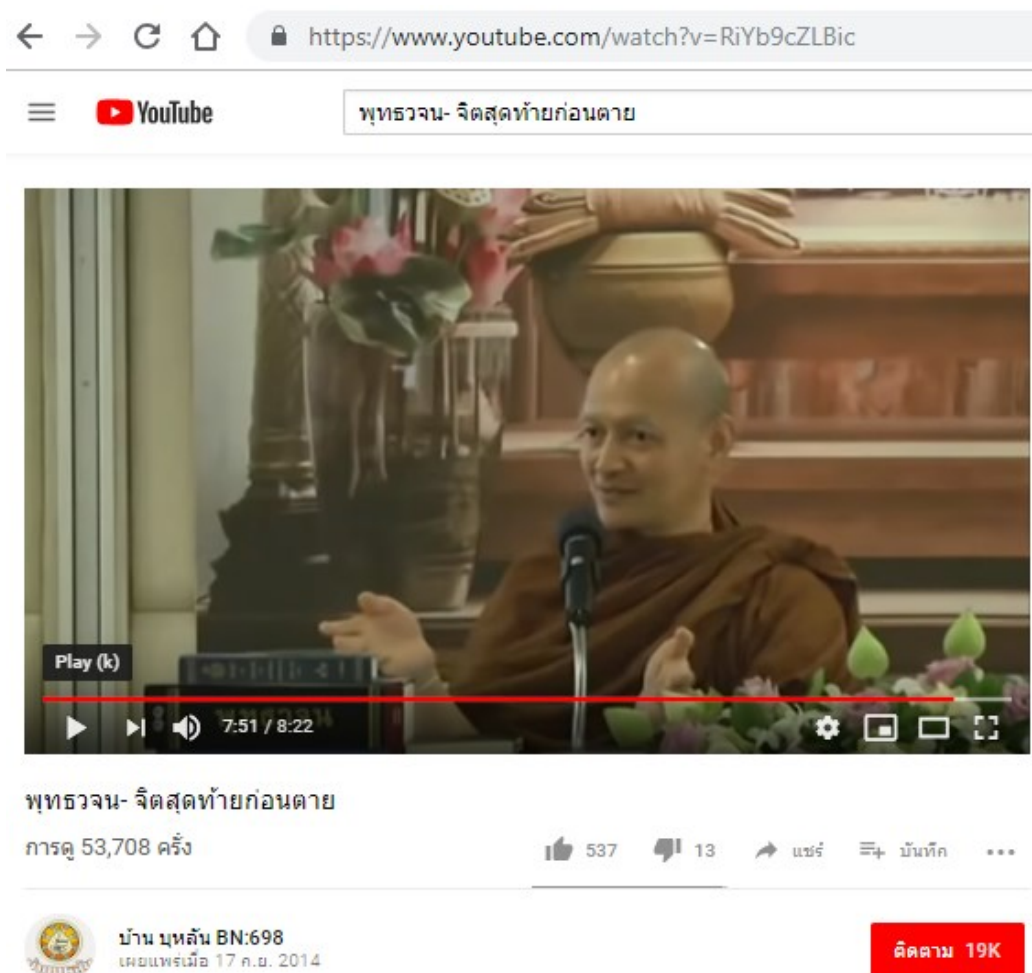
สนทนาธรรมเช้าวันอังคารที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2559
ถ่ายทอดคำพระศาสนาโดย : พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล
ณ ศาลาไม้ วัดนาป่าพง สาธุการคณ 10 ปทุมธานี
SHOW MORE

โยม อุบาสิกา กล่าว ขอถวายปัจจัยด้วยใบปารวณา และขอเป็นรัตน ๕

ช่วงเวลา ๒:๔๔:๒๓ – ๒:๔๗:๐๐ ผู้แทนจากพุทธวจนสถาบันคิดดี....ขอโอกาสพระอาจารย์นะเจ้าค่ะ เนื่องจากเราก็ได้ฟังธรรม วันนี้ เป็นวันที่มีภิกขุรูปแรกในสมัยกาล แต่ถ้าใครมาวัดนาป่าพงวันนี้ก็มีภิกขุรูปแรกที่ประกาศคำตถาคต (พระคึกฤทธิ์ยอมรับ) รู้แจ้งในคำตถาคต ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมในคำตถาคต (พระคึกฤทธิ์พยักหน้ายอมรับ)

^๔ พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, A080_live20160719_1 สนทนาธรรมเช้าวันอังคารที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙, ช่วงเวลา ๒:๔๔:๒๓ – ๒:๔๗:๐๐, [แหล่งที่มา], ออนไลน์, <https://www.youtube.com/watch?v=99tdYA7eK4M> [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคึกฤทธิ์ ตอบคำถามทุกคำถามด้วยคำพระพุทธเจ้าทั้งหมด^๕

ช่วงเวลา ๗:๔๙- ๗:๕๕ พระคึกฤทธิ์พูดว่า : คำตอบทุกอย่าง [หมายถึงพระคึกฤทธิ์ตอบคำถามคู่สนทนา] นี่เป็นพุทธวจนะทั้งหมด อาตมาไม่เคยยกคำพูดของภิกขุรูปใดในโลกขึ้นมา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคึกฤทธิ์ ได้กล่าวยืนยันว่า ตนเองพูด ตอบคำถามในการสนทนาธรรมกับโยมด้วยคำพูดคำสอนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่เคยอ้างอิงของภิกขุรูปใด ๆ ในโลกนี้ ในพระรูปนี้อ้างชื่อพระพุทธเจ้า ยกพระสูตรขึ้นมาอ้างเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ความเป็นจริงแล้วมีบ่อยครั้งที่อธิบายธรรมของพระพุทธเจ้าด้วยคำพูดนอกแนวอริยสัจสี่ บางคราวยกคำอธิบายของภิกษุสาวก รูปอื่นรุ่นหลังเช่น คำอธิบายของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า [กรณีศึกษาบท ๑๕๐] ก็มี

^๕ พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, พุทธวจน- จิตสุดท้ายก่อนตาย โดย บ้าน บุญล้น BN:698 Published on Sep 17, 2014, ช่วงเวลา ๗:๔๙- ๗:๕๕, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=RiYb9cZLBic> [mo ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคิกฤทธิอ้างว่าถ้าตนเองสอนผิดก็แสดงว่าพระพุทธเจ้าสอนผิด^๖

เวลาในคลิป ๙.๕๗-๑๐.๑๐

พระคิกฤทธิ พูดว่า ...เราพูดตามพระพุทธเจ้า แล้วมาบอกเราสอนผิด ก็ก้อปี่คำพุทธเจ้า มา มาบอกเราสอนผิด นั้น...พุทธเจ้าผิดมาตั้งแต่ตรงโน้นเลย นะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคิกฤทธิกล่าวเช่นนี้ ทำให้ผู้ฟังทั่วไปเข้าใจว่า พระคิกฤทธิ พูดบอกสอน แสดงธรรมทั้งหมดเป็นคำพระพุทธเจ้าเท่านั้น ดังนั้นทุกคำพูดที่สอนออกสู่พุทธศาสนิกชนย่อมถูกต้องตรงจริง

^๖ พระคิกฤทธิ โสติณโณ, "ผมขอยืนยันว่าพระอาจารย์สอนตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ได้บิดเบือนคำสอน ไม่ได้ทำให้ศาสนาเสื่อม"[แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=LF5qYK-HEqQ>, [๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐]

พระคึกฤทธิ์ ไม่ยอมรับการพยากรณ์ของพระภิกษุรูปอื่น^๗

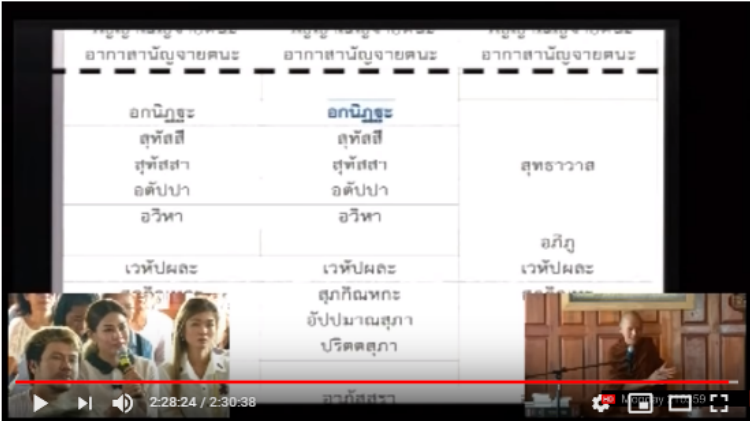
ช่วงเวลาในคลิป ๕:๓๒-๕:๕๖ “ไม่มีใครในโลกธาตุนี้พยากรณ์อริยบุคคลใครได้นอกจากพระพุทธเจ้าองค์เดียว ไม่เคยมีตัวอย่างในครั้งพุทธกาลที่ พระอริยสาวกใด ๆ ก็ตาม พยากรณ์ใครว่าเป็นอริยบุคคล เดียวนี้พยากรณ์กันเต็มเลย เอาหน้าที่พระพุทธเจ้ามาทำเสียแล้วนะ เก่งเกินนะ ไปตีเทียบชั้นกับพระพุทธเจ้าละ”

ความเห็นของผู้วิจัย ครั้งนี้พระคึกฤทธิ์กล่าวด้วยการอ้างอิงคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ถวายทอดได้ถูกต้อง กล่าวคือ ไม่ควรที่จะทำหน้าที่พยากรณ์อริยผลของผู้อื่น

^๗ พระคึกฤทธิ์ โสตถิโม, พุทธวจน ณ วัดเขาสุวรรณบรรพต นครราชสีมา 13 ม.ค.54 (3/3), ๒๕๕๔, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=AglquD93fx8>, เวลา ๕:๓๒-๕:๕๖, [๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑].

พระคิกฤทธิ พยากรณ์ผู้ตายว่าเป็นอนาคามีไปเกิดที่ชั้นอกนิฏฐาเท่านั้น^๘

บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต. สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา

บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต. สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา
 การดู 26,872 ครั้ง

ปีก่อนกรวย แสนสุข
 เผยแพร่เมื่อ 21 มี.ค. 2016

วันจันทร์ที่ 21 มีนาคม 2559 อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา
 ถ่ายทอดคำพระศาสนาโดย : พ่อจ คิกฤทธิ โสติณโณ
 ขอขอบพระคุณเว็บไซต์วัดนาป่าพง www.watnapp.com

392 11 แชร์ บันทึก ...

2:28:24 / 2:30:38

ช่วงเวลา ๒.๒๖.๐๖-๒.๒๙.๐๓ พระคิกฤทธิสนทนาและได้พยากรณ์ผู้ตายจากคำบอกเล่าของโยมอุบาสิกาท่านหนึ่งว่า ...ดีมาก อนุโมทนาเลย เพราะเขาเป็นผู้ละสังโยชน์ ๕ ได้ ...ไปเกิดเป็นเทวดาที่ชั้นสุทธาวาสชั้นที่ ๕ คือ อกนิฏฐาเท่านั้น เราตรวจแล้ว คือผู้ที่สิ้นสังโยชน์ ๕ นี้จะเป็นโอปปาติกะ คือผุดขึ้นเป็นต้ว แล้วเราก็กะผุดขึ้นเป็นต้วในภพไหนละ ปรากฏว่าไปเจอพระสูตรอันหนึ่งที่บอกว่า การผุดขึ้นเป็นต้วของผู้สิ้นสังโยชน์ ๕ จะมีอยู่ ๕ กลุ่ม กลุ่มแรกปรินิพพาน สองปรินิพพาน สามปรินิพพาน สี่ปรินิพพาน กลุ่มที่ ๕ นี้ยังต้องเกิดอีก จะเกิดในสุทธาวาสชั้นอกนิฏฐาภพ ซึ่งเป็นชั้นที่ ๕ ของสุทธาวาส สุทธาวาสจะมี ๕ ชั้น มีแต่อริยบุคคลหมดเลย แล้วพวกนี้จะปรินิพพานทั้งสิ้น อวิหา อตปปา สุตัสสา สุตัสสี อกนิฏฐา สุทธาวาสชั้นที่ ๕ เท่านั้นที่พระพุทธเจ้ารับรองการสิ้นสังโยชน์ ๕ สิ้นขั้นไม่ได้รับรอง ดังนั้นลัทธิสเปกแล้วว่าสิ้นสังโยชน์ ๕ จึงไปเกิดในอกนิฏฐาเท่านั้น ดังนั้นคุณพ่อโยมหรือคนที่ได้ฟังก่อนตาย ถ้ายังต้องเกิด จะเกิดในชั้นอกนิฏฐา แล้วหลังจากกายแตกทำลายจะปรินิพพาน ...พ่อโยมจะไปเกิดในอกนิฏฐา สุทธาวาสชั้นที่ ๕ เท่านั้นเพราะเป็นชั้นที่สิ้นสังโยชน์ ๕ ได้แล้ว ขอแสดงความยินดีด้วย สาธุ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่พระคิกฤทธิพยากรณ์ ยืนยัน ชี้ชัด ชัดเจนเช่นนี้ ราวกับเป็นผู้ที่มีจักขุญาณอันเป็นธรรมเหนือมนุษย์ ได้ไปเห็นการเกิดของโยมบิดาของอุบาสิกาท่านร่วมสนทนา และการอธิบายธรรมไม่เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย อ้างกล่าวต่อธรรมของพระพุทธเจ้า

^๘ พระคิกฤทธิ โสติณโณ, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต. สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา, เวลา ๒.๒๖.๐๖-๒.๒๙.๐๓ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5Yk2MAXte8>, [๑ กันยายน ๒๕๖๐].

พระคึกฤทธิ์ ปฎิเสธการรับปัจจัย (เงิน)^๙

พุทธวจน ณ วัดเขาสวรรณบรรพต นครราชสีมา 13 ม.ค.54 (3/3)

34,292 views

272 10 SHARE SAVE ...

บ้าน นพรัตน์ BN:698

Published on Apr 2, 2013

SUBSCRIBE 17K

พุทธวจนบรรยาย ณ วัดเขาสวรรณบรรพต จ.นครราชสีมา 13 ม.ค. 2554 ตอนที่ 3
ติดตามรับชมธรรมะบรรยายตามหลักพุทธวจน ธรรมะจากพระโอษฐ์ได้ที่
พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล วัดนาป่าพง

เวลาในคลิป ๑.๒๑.๐๑-๑.๒๑.๓๒

มีโยมอุบาสิกาเดินเข้ามา (ในขณะที่พระคึกฤทธิ์ กำลังพูด)

พระคึกฤทธิ์ : วางเลย อะไรนะ คำถามหรือ อะไรละ คืออะไรละ คืออะไรโยม มันคืออะไร

โยม : ปัจจัยค่ะ

พระคึกฤทธิ์ : โอปัจจัย อย่ามาให้กับพระสิ ก็เพิ่งสอนไปแหมบ ๆ นี่ ให้กับไวยาวัจจกรนี่

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคึกฤทธิ์มักจะแสดงออกการปฏิเสธการรับเงิน โดยบอกว่าให้ไปถวายไว้กับไวยาวัจจกร แต่ถ้าเงินจำนวนมาก ก็จะแสดงอาการตอบรับด้วยความยินดี พร้อมกับกล่าวสาธุ ดังตัวอย่างในภาคผนวกหน้า ๑๖๘ และ ๑๖๙

^๙ พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล , พุทธวจน ณ วัดเขาสวรรณบรรพต นครราชสีมา 13 ม.ค.54 (3/3), [แหล่งที่มา], ออนไลน์<https://www.youtube.com/watch?v=AgIquD93fx8> , [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคึกฤทธิ์ พยากรณ์คดีที่ไปของผู้ตาย พร้อมกับยินดีรับการถวายเงิน ๑ แสนบาท^{๑๐}

ช่วงเวลา ๒.๒๙.๑๐-๒.๓๑.๔๖ โยมอุบาสิกาถวายเงิน 1 แสน พร้อมทั้งพยากรณ์คดีที่ไปของพ่อ ว่าได้เป็นอนาคามี พระคึกฤทธิ์ กล่าวสาธุรับถวายเงินพร้อมกับตอบว่า นี่ต้องฟังตรงอย่างนี้ ต้องละสังโยชน์ ๕ ได้ อะ สาธุ นะ.

โยมอุบาสิกา (เล่าถึงการตายของพ่อ) : ท่านเสียชีวิตนี้ โยมได้ไปอยู่วันนั้น ไม่มีใครคิดว่าคุณพ่อจะเสียชีวิตในวันนั้นนะค่ะ

พระคึกฤทธิ์ : อ้อ (พร้อมพยักหน้ารับทราบ)

โยม : และตอนแรกโยมก็ท่องผิดไปหนึ่งจบ โยมก็เลยกันพลาดก็เลยท่องอีกหนึ่งจบ

พระคึกฤทธิ์ : อ้อ ฮะ ฮ่า ฮ่า ดี

โยม : แล้วจากนั้นโยมก็เปิดให้ฟังตลอดเลยละค่ะ

พระคึกฤทธิ์ : ดี

โยม : ก็เห็นประจักษ์ชัดว่า ว่าคุณพ่อจะต้องละสังโยชน์ ๕ ได้ขั้นต่ำ นะค่ะ

พระคึกฤทธิ์ : ใช่ ใช่ (พยักหน้ารับ) และไปเกิดที่สุทธาวาส

พระคึกฤทธิ์ : นี่ ต้องฟังตรงอย่างนี้ ต้องละสังโยชน์ ๕ ได้ อะ สาธุ นะ.

^{๑๐} พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันอาทิตย์ที่ 11 กันยายน 2559, [แหล่งที่มา],
ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=6ZWXsTIfAX0> , [๓๐ กันยายน ๒๕๖๐]

พระคึกฤทธิ์ พยากรณ์คดีที่ไปของผู้ตาย โยมอุบาสิกาถวายเงิน ๒ แสนบาท^{๑๑}

สนทนารธรรมเช้าวันอาทิตย์ที่ 21 สิงหาคม 2559

การดู 10,308 ครั้ง

133 4 แชร์ บันทึก ...

มีอก บางกวย แสนสุข
เผยแพร่เมื่อ 21 ส.ค. 2016

ติดตาม 24K

ถ่ายทอดคำพระศาสนาโดย : พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล
ณ ศาลาไม้ วัดนาป่าพง สำนักกาคหลวง 10 ปทุมธานี
ขอขอบพระคุณเว็บไซต์วัดนาป่าพง www.watnapp.com

เวลาในคลิป ๑.๔๖.๓๔ – ๑.๕๐.๑๕ โยมอุบาสิกาถวายบริจาคเงิน ๒ แสน

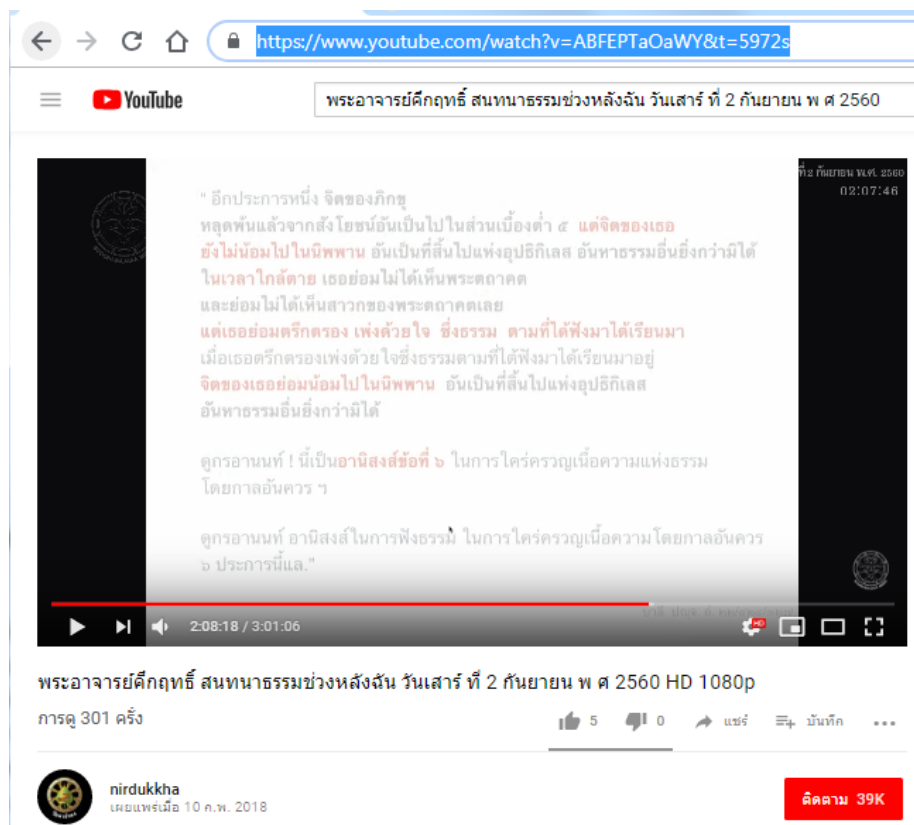
โยมอุบาสิกาเข้าใจว่าน้องชายตายไปแล้วได้เป็นอนาคามีตามคำพยากรณ์ของพระคึกฤทธิ์ กล่าวถวายเงิน ๒ แสนบาท พระคึกฤทธิ์ ยอมรับด้วยความยินดีพร้อมกับกล่าวสาธุ

พระคึกฤทธิ์ ได้ฟังคำบอกเล่าเกี่ยวกับการตาย ก็สามารถพยากรณ์คดีที่ไปของผู้ตาย ว่า “ญาติที่ดีใจนะไม่มีใครเศร้าใจเลยเพราะสังโยชน์ ๕ ลั่น เป็นอริยบุคคลขั้นที่ ๓ ไปแล้วนะ”...และก็เชื่อมั่นได้เลยนะ ภาพนี้ภพหน้า มันเห็นชัดเลยโยม

ความเห็นของผู้วิจัย กรณีในคลิปยูทูบที่นำมาแสดงนี้ พระคึกฤทธิ์พยากรณ์ผู้ตายว่า ได้เป็นอนาคามี ไปเกิดที่สุทธาวาสชั้นอนัฏฐา ทำตนเทียบเท่ากับเป็นผู้ที่มีจุตูปปาตญาณ มีจักขุญาณ ได้ทำการชี้ชัด รู้ชัด เห็นการมาการไปของหมู่สัตว์ที่ตาย

^{๑๑} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนารธรรมเช้าวันอาทิตย์ที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=l1ESk1gvR-w>, [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑]

พระคัมภีร์ กล่าวต่อพระพุทธเจ้า เวลาใกล้ตายอินทรีจะแก่งล้า^{๑๒}

เวลาประมาณ 2:08:00 พูดถึงเวลาใกล้ตายอินทรีจะแก่งล้า พระคัมภีร์ พูดว่า ...นี่แค่ฟังนะ และพระพุทธเจ้าไม่มีเงื่อนไขใด ๆ เลย แค่นี้พอ เชื่อตถาคต ทำแค่นี้หลุดพ้นได้ แต่ต้องช่วงเวลาใกล้ตายเท่านั้น เพราะช่วงนี้อินทรีจะแก่งล้า

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคัมภีร์ พูดเกินความจริง กล่าวคือ พระพุทธเจ้าไม่ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่ใกล้ตายจะมีอินทรีแก่งล้าทุกคน และไม่ใช่ว่าใครจะฟังก็ได้ผลทุกคน พระพุทธเจ้าทรงแสดงเงื่อนไขการฟังธรรมไว้ในผัคคุณสูตรไว้แล้ว ผู้ที่ศึกษาควรทำความเข้าใจโดยพิสดาร นั่นคือนอกจากฟังแล้ว ยังต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาพระธรรม ไคร่ครวญธรรมและเจริญวิปัสสนาเพื่อตัดสังโยชน์ ๕ ผู้ที่มีอินทรีบรโปรยัตตญาณ^{๑๓} และรู้ได้ว่าใครมีอินทรีแก่งล้าคือพระพุทธเจ้า^{๑๔}

^{๑๒} พระคัมภีร์ โสตุถิมโล, พระอาจารย์คึกฤทธิ์ สนทนาธรรมช่วงหลังฉัน วันเสาร์ที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๐ HD 1080p, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=ABFEPTaOaWY&t=5972s>, [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐]

^{๑๓} ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๖๘/๖.

^{๑๔} ดุราละเยียดโน อง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๔๔/๑๖๕.

พระคึกฤทธิ์ พยากรณ์เด็กทารกตาย ได้เป็นอนาคามี

ภาพที่ ๑ สถานที่ วัดนาป่าพง

ภาพที่ ๒ สถานที่บรรยาย อยุรยา

ภาพที่ ๑^๕ พระคึกฤทธิ์ : เด็กทารกจะเสียชีวิตในท้อง ก็ผ่าออก และก็เสียชีวิต ช่วงที่ออกมาให้ฟังปฏิจจสมุปบาท อานาปานสติตลอด ก็ปรากฏว่าแรก ๆ ออกมา เหมือนเค้าไม่มีสมอง มันถูกทำลาย มันพิการ ... แต่พอฟังอานาปานสติไปสักพักเริ่มหายใจเองได้ หลายชั่วโมง ให้ฟังปฏิจจฯ ต่อ สักพักก็เสียชีวิต แต่ตัวนี้ใส.... ละสังโยชน ๕ ได้

ภาพที่ ๒^๖ พระคึกฤทธิ์พูดถึงเด็กทารกตายในครรภ์ ได้ฟังเสียงอ่านธรรม คลอดออกมา แล้วบรรลุธรรมเป็นอนาคามี

พระพุทธเจ้าท่านทรงแสดงธรรมไว้ใน สมณมุนตสิกสูตร^{๑๗} ว่า “เด็กอ่อนที่ยังนอนหงายอยู่ แม้แต่กายก็ยังไม่รู้จัก...แม้แต่วาจาก็ยังไม่รู้จัก... แม้แต่ความดำริก็ยังไม่รู้จัก” มหามาลุงกยสูตร^{๑๘} แสดงไว้ว่า “เพราะเด็กอ่อนที่นอนหงาย... สักกายทิฏฐิ... วิจิกิจฉา... สีสัพพตปรามาส... กามราคะ ... พยาบาทของเด็กนั้น ก็ยังนอนนิ่งอยู่” หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไม่ใช่ฐานะที่เด็กทารก จะบรรลุธรรมได้

ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำพูดของพระคึกฤทธิ์เป็นเป็นคำสอนนอกแนวอริยสัจสี่ แต่กลับกล่าวตู่ว่าเป็นคำของพระพุทธเจ้า เป็นข้าศึกต่อคำสอนในพระพุทธศาสนา

^{๑๕} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ทารกร่างกายไม่สมบูรณ์ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ได้ฟังคำ พระศาสดาก่อนทำกาลละ, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: https://www.youtube.com/watch?v=N8_9WSB9vxM, [๑ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๑๖} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านรองนายก อบต สมชาติ ร่วมสมัย จ. พระนครศรีอยุธยา, เวลา ๒.๒๖.๐๖-๒.๒๙.๐๓ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5Yk2MAXte8>, [๑ กันยายน ๒๕๖๑].

^{๑๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๖๒/๓๐๙.

^{๑๘} ดุราลัยละเอียดยใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๒๙/๑๔๓

พระคิกฤทธิ์ กล่าวต่อพระพุทธเจ้าเรื่องคุณสมบัติพระอนาคามีสิ้นสังโยชน์แค่ ๔ ไม่ถึง ๕^{๑๙}

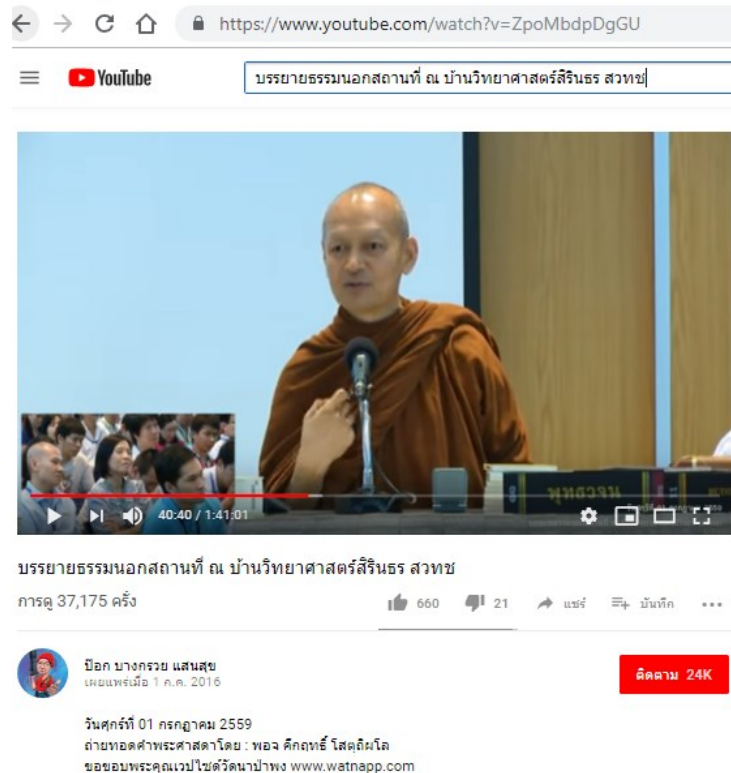
บันทึกคำพูดพระคิกฤทธิ์ : ช่วงเวลา ประมาณ เวลา ๑.๑๙.๓๑-๑.๒๑.๓๔

ที่นี้เลยกลายเป็นว่า อนาคามีเนี่ยะ สิ้นสังโยชน์แค่ ๔ ไม่ถึง ๕ นะ เพราะจริง ๆ พุทธเจ้าก็ดูแล้วว่าตรัสไว้ก็คือการระคะ ตรงๆ อยู่แล้ว ก็คือตัวที่พอใจในส่วนของการที่ปรุงขึ้นมา ถ้าดับตรงนี้ได้ มันก็คือเป็นส่วนของการสร้อยในส่วนของการรูปทั้งหมด รูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสทั้งหมด แต่มันยังเหลืออีกเหลือเรื่องพยาบาทเนี่ยะ เพราะอะไร ก็เพราะในพระสูตรอีกอันหนึ่งซึ่งถ้ามองแค่นี้จะคิดว่าครบ ๕ นะ และเราก็จะคิดอย่างนั้นมาตลอดเลย เพราะว่าเราจะคิดว่า ๔ กับ ๕ นี่ต้องพ่วงกัน ถ้า ๔ ได้ ๕ ต้องได้ตามนี้ก็เลยไปดูที่พุทธเจ้าแบ่งคน ๔ จำพวกพระสูตรแบ่งคน ๔ จำพวกที่เรียก สกทาคามี อุทังโสโต อันตรา และกัอรหันต์ พวกนั้นเนี่ยะทำให้เรารู้ว่า อ่า พระศาสดาพึงรู้ว่า สังโยชน์เบื้องต่ำสิ้นที่อุทังโสโตอกนิฏฐคามิ ฉะนั้นพระศาสดาเนี่ยะ รับรองการสิ้นสังโยชน์ ๕ ครบเนี่ยะ ที่สุทธาวาสชั้นที่ ๕ ชั้นเดียว ๔ อันเนี่ยะ ไม่ได้พูด ไม่ได้รับรอง ดังนั้น อ่า การเนี่ยะพรากรแล้ว วิสังยุตโต คือพรากรแล้ว ยุตโตก็คือประกอบพร้อม การโยคยุตโต ก็คือประกอบพร้อมด้วยเครื่องผูกในกาม อันนี้สังโยชน์เนี่ยะ ๕ ข้อเนี่ยะ อ่า สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพตปราคาส กามราคะ แล้วก็ พยาบาท นะ

ความเห็นของผู้วิจัย พระคิกฤทธิ์ กล่าวต่อธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งนี้เนื่องจากพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมไว้ว่าอนาคามีทุกประเภทคือผู้ที่ละสังโยชน์ ๕ เบื้องต่ำได้หมดสิ้น

^{๑๙} พระคิกฤทธิ์ โสติณโล, บรรยายธรรมนอกสถานที่ คิตติ คลินิก วันอาทิตย์ที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=MBo8Riy9Ia0>, [๑ กันยายน ๒๕๖๑].

พระคิกฤทธิ์ อ่างพระพุทเจ้าไม่ให้ประมาณในบุคคล^{๒๐}

ช่วงเวลา ๐๐:๓๔:๔๐- ๐๐:๓๕:๓๔

พระคิกฤทธิ์อ่างว่าไปอ่านเจตคณสูตรและได้ทดลองให้โยมและผู้ทำศรัทธาในตนได้ฟัง พุทธวจนะ มาหลายปีพบว่า ได้ผลทุกศพ แต่ละศพจะมีผิวพรรณผ่องใส ละสังโยชน์ ๕ ได้

ช่วงเวลา ๐๐:๓๕:๔๙- ๐๐:๔๐:๑๑ สนทนากับโยมอุบาสิกา ว่า

พระคิกฤทธิ์ : โยมรู้ได้อย่างไรว่าเค้าไม่มีพื้นดีมาก่อน

อุบาสิกา : คือแบบทำบาปมา ไม่ได้มีศีล มีธรรม

พระคิกฤทธิ์ : ใครประเมินใครได้ ในโลกนี้ พุทธเจ้าบอกเลยห้ามประเมินคนตรวจสอบ ตัดสินบุคคล ตถาคต [ใช้นิ้วชี้เข้ามาที่ตัวเมื่อพูดคำว่าตถาคต] ผู้เดียวเท่านั้นที่รู้ว่าใครดี ใครเลว

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระคิกฤทธิ์กล่าวอ่างพระสูตรเพียงเพื่อให้ฟังแล้วมีความน่าเชื่อถือ ความเป็นจริงอันสืบจากการฟังธรรมในคณสูตรนั้น พระพุทเจ้ามิได้ตรัสไว้เช่นเดียวกับที่พระคิกฤทธิ์กล่าวอ่าง นอกจากนี้พระคิกฤทธิ์ยังได้ยกอ่างเรื่องพระพุทเจ้าทรงห้ามการประเมินบุคคล ว่าด้วยเรื่องประเมินว่าใครดีใครเลว แต่ในคลิปหน้าถัดไป (หน้า ๑๖๖) พระคิกฤทธิ์กล่าวพาดพิงประเมินในบุคคลอื่น คือประเมินพระภิกษุรูปอื่นที่ได้มรณภาพไปแล้วว่าตัวดำเพราะทำเดรัจฉานวิชา (ผิดศีลพระภิกษุ)

^{๒๐} พระคิกฤทธิ์ สโรตถิโณ,บรรยายธรรมนอกสถานที่ ณ บ้านวิทยาศาสตร์สิรินธร สวทช, เวลาในคลิป [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=ZpoMbdpDgGU>, [๑ มีนาคม ๒๕๖๒]

พระคึกฤทธิ์ เปรียบเทียบภิกษุที่ตายไปแล้วมีผิวสีดำ^{๒๑}

ช่วงเวลาในคลิป ๒.๐๗-๓.๑๖.

ช่วงนี้ก็ภิกษุทยอยสิ้นชีวิตกันไปหลายรูป ...มีภาพศพมาให้ดูกันบ้างไหมว่าเป็นอย่างไร (หัวเราะ ฮ่า ๆ ๆ) ...แต่รู้สึกว่าจะไม่ค่อยมีภาพศพออกมา แต่มีที่เห็นบ้างก็ประปราย ก็ ผิดคาดนะ ก็ คือศพของภิกษุ ดำมากนะ ผิดกับศพของผู้ที่ได้ฟังคำตถาคตก่อนสิ้นชีวิต ซึ่งเทียบกันไม่ได้เลย เรามอง ย้อนขึ้นไปก็ยังไม่ละทิ้งเรื่องไตร่ตรองวิชา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพูดเช่นนี้เข้ากับลักษณะการเปรียบเทียบ ถือประมาณบุคคล ว่าดี หรือเลวต่างกันด้วยองค์ของศีล คนหนึ่งยังทำไตร่ตรองวิชา คล้ายกันกับนางมิกสา^{๒๒} เปรียบเทียบ ประมาณ พรรณาคณความดีของผู้อื่นด้วยลักษณะของสีผิวของผู้ตาย

^{๒๑} พระคึกฤทธิ์ โสตถิผโล, สนทนาธรรมเช้าวันอาทิตย์_2016-02-14, เวลาในคลิป ๒.๐๗-๓.๑๖.

[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=6cZ54vZrO6k>, [๒ มีนาคม ๒๕๖๒]

^{๒๒} ดุราละเยียดใน อง.นกก. (ไทย) ๒๒/๔๔/๕๐๒-๕๐๗, อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๗๕/๑๖๓-๑๖๙.

หลวงตาพระมหาบัวกล่าวว่ลั่นกิเลส^{๒๓}

เวลา ประมาณ ๒๓.๐๐ ...พึดกับกิเลส กิเลสเสื่อมลง ๆ ขาดสะบั้นกันไปต่อหน้าต่อตา ...กิเลสขาดไปหมดแล้ว จำหมด [หมายถึงสว่างไสวทั่วโลกธาตุ]

เวลา ๓๘.๔๐ - ..คุณทักษิณ ชินวัตร ก็เป็นลูกศิษย์ของเรา ลูกศิษย์ของตาคัดอีก จะทำได้ลงคอกหรือคุณทักษิณ อยากถามคุณทักษิณ ... เราอยากถามรัฐบาล คุณทักษิณ และในวงรัฐบาล ตั้งแต่สภา รัฐมนตรีขึ้นมาเป็นลำดับ กฎฎีกา เป็นลูกของใคร เป็นลูกเทวทัต หรือเป็น ลูกของ พระพุทธเจ้า ...

๓๙.๕๐ ระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์จะได้เห็นเลือดทาแผ่นดิน คราวนี้แหละนะ [มีโทสะ] ...ลูกศิษย์จะเก่งกว่าครู คุณทักษิณ ชินวัตร จะมาดัดคอกหลวงตาบัว หลวงตาบัวจะเอาเลือดสาตให้เลย

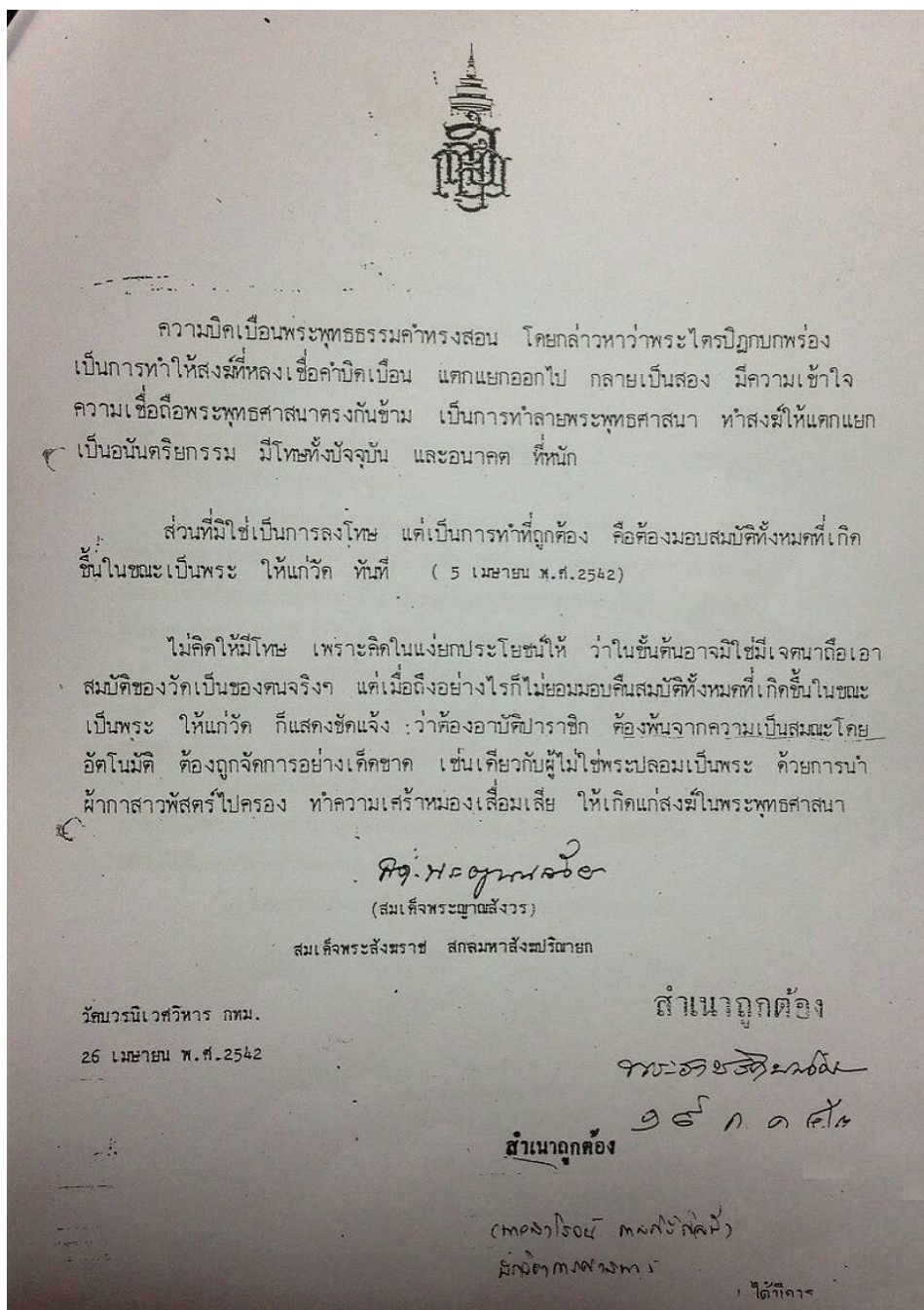
๔๐.๐๓ หุ้ย..สลด สังเวช (ร้องไห้)... จริง ๆ หุ้ย เราสลด สังเวช เราไม่ได้มีสิทธิ์ ...(ฟังไม่ชัด เนื่องจากพูดพร้อมกับเช็ดน้ำหมากและร้องไห้) โลกจะพินาศฉิบหายนี้ จะเอาคนดีทั้งโลกมาฉิบหายหมดเนี่ยะ เอาเทวทัต ขึ้นมาครองบ้านครองเมือง...จบที่เวลา ๔๐.๒๓

ความเห็นของผู้วิจัย ผู้ที่ลั่นกิเลสตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาในสัลลสูตร ย่อมไม่เสวยเวทนาทางใจ การร้องไห้เป็นโทสะ มีโคก ปรีทเวะ ยังมีการเสวยเวทนาทางใจ ดังนั้นการกล่าวว่าตนเองลั่นกิเลสจึงไม่ใช่ฐานะที่จะเป็นได้

^{๒๓} หลวงตาพระมหาบัว , หลวงตาสลดสังเวชถึงกับร้อง กรณียะไล่พระออกจากป่า ๒๐-๐๒-๒๕๔๘ , [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <https://www.youtube.com/watch?v=HpshtdVT0w> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑]

พระลิขิตสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๒๔}

^{๒๔} มุมมองพระมหานรินทร์, [แหล่งที่มา], ออนไลน์: <http://www.alittlebuddha.com/html/The%20Vision%20of%20P.M.Narin/The%20Vision%20of%20Phramaha%20Narin%20150.html>, [๓๐ มีนาคม ๒๕๖๒]

ข้อพิจารณาวินิจฉัยกรณีสันตโตโคก^{๒๕}

ตามที่มหาเถรสมาคม ได้มีมติในคราวประชุมครั้งพิเศษที่ ๑/๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ แต่งตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะจังหวัด ทั้งฝ่ายมหานิกายและฝ่ายธรรมยุตทั่วประเทศ เพื่อดำเนินการศึกษาข้อมูล รวบรวมพยานหลักฐานพิจารณา วินิจฉัยเกี่ยวกับภิกษุสามเณร ประพฤติไม่ชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎหมาย จารัต หรือประเพณี เสนอ มหาเถรสมาคมพิจารณา โดยในการนี้ให้มีคณะเตรียมการประกอบด้วยพระเถระจำนวน ๑๐ รูป มีหน้าที่ศึกษาข้อมูล เตรียมเอกสาร รวบรวมพยานหลักฐาน เสนอประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของ คณะการกฤษฎีกานั้น

คณะเตรียมการได้ศึกษาข้อมูลพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วปรากฏหลักฐานว่า เฉพาะกรณี สันตโตโคกพระโพธิ์รักษ์มีความผิดทั้งทางด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการปกครองคณะ สงฆ์ มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติ ดังนี้

๑. การผิดพระธรรมวินัย

๑.๑ พระโพธิ์รักษ์อวดอุตตริมนุสสธรรมโดยวิธีการต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ และดำเนินการสอน และเผยแพร่พระธรรมวินัยเอาเองตามใจชอบที่ตนจะนึกได้ โดยอ้างว่าตนรู้ธรรมะต่างๆ และภาษาบาลีแตกฉานตั้งแต่ก่อนบวชเพราะมีญาณ ทั้งนี้เพราะตนเป็นพระสารีบุตรอัครสาวกเบื้องขวาของ พระพุทธเจ้ามาหลายชาติแล้ว ตนเป็นทั้งพระโพธิสัตว์และพระอรหันต์จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าใน อนาคตต่อไป (สาวกขยายความว่าพระโพธิ์รักษ์คือพระสารีบุตรมาเกิด เพื่อบำเพ็ญบารมีต่อเป็น พระพุทธเจ้า โดยชาตินี้อยู่ชั้นที่ ๗ เกิดอีก ๒ ชาติใหญ่ ๆ ก็จะเป็นพระพุทธเจ้า คือ พระพุทธเจ้าจึงจะ สมบูรณ์ คือเก่งอย่างไรก็แค่ชั้น ๙ กว่า ๆ ไม่ครบ ๑๐)

อนึ่ง พระโพธิ์รักษ์ ยังอ้างเนือง ๆ อยู่เสมอว่า ตนเป็นพระอริยบุคคลระดับต่าง ๆ ระลึก ชาติได้ รู้อนาคต มีญาณสามารถหยั่งรู้สรรพวิชาการสาขาใด ๆ ก็ได้ตามใจปรารถนา (คล้าย ๆ บอก โดยอ้อมว่า มีสรรพพญญุตญาณ)

๑.๒ สืบเนื่องจากข้อ ๑.๑ จึงทำให้พระโพธิ์รักษ์ เข้าลักษณะต้องอาบัติปาราชิก ขาดจาก ความเป็นภิกษุ

๑.๓ ถึงแม้ในทางนิตินัย พระโพธิ์รักษ์จะกล่าวตามข้อ ๑.๑ แต่ในทางพฤตินัย พระโพธิ์ รักษ์ประพฤติดนเหมือนกับเป็นพระพุทธเจ้า เป็นองค์พระศาสดาเสียเอง ดังนี้

๑.๓.๑ เวลาแสดงธรรมจะอ้างเสมอว่ารู้ธรรม รู้ภาษาบาลีด้วยญาณของตนเอง ไม่มีครู ทางธรรมเลยในชาตินี้ และเวลานี้ใครสงสัยถามว่าที่ศึกษาพระไตรปิฎกมาเป็นอีกอย่างหนึ่ง พระโพธิ์ รักษ์ก็อ้างว่า พระอรรถกถาจารย์ พระฎีกาจารย์ พระอนุฎีกาจารย์ อธิบายผิด หรือพระไตรปิฎก บันทึกไว้ไม่ครบ แต่ตนเองหยั่งญาณรู้ชัดแจ้งด้วยตนเองว่า ต้องเป็นอย่างที่ตนสอนเท่านั้น คนอื่นรู้ตาม ยาก เพราะเป็นเรื่องลึกซึ้งจริงใจไทย เพราะฉะนั้น สาวกต้องเชื่อฟังคำสอนของตน ซึ่งการกระทำเช่นนี้

^{๒๕} คณะทำงานปกาสณียกรรม, **ประมวลเอกสารกรณีสันตโตโคก**, (กทม: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๒), หน้า ๓๖-๔๑.

เท่ากับเป็นการยกความรู้ของตนเสมอด้วยปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งชาวพุทธจะต้องเชื่อถือ อันเรียกว่า ตถาคตโพธิศรัทธา

๑.๓.๒ คำสอนของพระโพธิรักษ์ ซึ่งตีพิมพ์ลงในหนังสือต่าง ๆ ของอโศก จะเรียกว่า สัตถุศาสน์เสมอ ๆ ซึ่งคำนี้แปลว่า คำสอนของพระศาสดา

๑.๓.๓ เวลาไปไหนหรือเวลานั่ง จะมีอัครสาวกขวาซ้ายตามไปเสมอ

๑.๓.๔ เรียกพระติดตามของตนเองว่า ปัจฉาสมณะ เลียนแบบพระพุทธเจ้า (พระมหาเถระในไทยจะเรียกพระติดตามตนเองว่า พระอนุจร อันเป็นธรรมเนียมเรียกขานในวงการพระไม่เคยมีพระเถระรูปใดทำการเลียนแบบพระพุทธเจ้าเลย)

๑.๔ มีพฤติกรรมเป็นสังฆเภท โดยแยกหมู่พวกของตนออกจากคณะสงฆ์ไทย เมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘ (จาก แฉลงการณ์จากคณะสงฆ์ “ชาวอโศก” ถึงฝ่ายปกครองสงฆ์)

๑.๕ เข้าลักษณะขาดจากความเป็นพระ เพราะครั้งแรกลาสิกขาจากคณะธรรมยุต เมื่อ ๒ เมษายน ๒๕๑๖ และครั้งหลังได้ลาออกจากความเป็นสัทธิวิหาริกและอุปัชฌาย์ กับพระอุปัชฌาย์ฝ่ายมหานิกาย เพื่อประกาศแยกตนเองออกจากคณะสงฆ์ เมื่อ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘)

๑.๖ ดำเนินการทางการเมืองโดยขัดแย้งเปิดเผย เป็นผู้ก่อตั้งกำหนดนโยบายบริหาร ช่วยหาเสียงโดยการสั่งสอน พิมพ์เอกสาร และอำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างแก่กลุ่มรวมพลังและพรรคพลังธรรม อันเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมแก่สมณสาธูปและขาดสมณสัญญา (กรุณาดูรายละเอียดในข้อ ๓.๓)

๒. การผิดกฎหมาย

๒.๑ พระโพธิรักษ์ ปฏิเสธ ไม่ยอมรับ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และไม่ยอมอยู่ใต้ปกครองของมหาเถรสมาคม

๒.๒ พระโพธิรักษ์ แยกตัวเป็นอิสระไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง คือนั่งหนังสือสุทธิ

๒.๓ พระโพธิรักษ์ และบริวารดำเนินการตั้งพุทธสถาน โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

๒.๔ พระโพธิรักษ์ ตั้งตัวเป็นพระอุปัชฌาย์ ออกระเบียบ วางกฎเกณฑ์ ปกครองหมู่คณะโดยพลการ

๒.๕ พระโพธิรักษ์ บิดเบือนขนบธรรมเนียมหรือวัตรปฏิบัติสำหรับพระภิกษุฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย

๒.๖ พระโพธิรักษ์ ใส่ความคณะสงฆ์ไทยอยู่เนือง ๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายและแตกแยก

๓. ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติ

๓.๑ การที่พระโพธิรักษ์ ได้มีพฤติกรรมเป็นสังฆเภท แยกหมู่สงฆ์ออกไปปกครองกันเอง ไม่ยอมรับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไม่ยอมอยู่ใต้ปกครองของมหาเถรสมาคม พร้อมทั้งกล่าวหาใส่ความคณะสงฆ์ไทยอยู่เนือง ๆ ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อพระพุทธศาสนาอันเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งในสามสถาบันสูงสุดของชาติอย่างใหญ่หลวง ทำให้ชาวพุทธสับสนไม่ทราบว่คำสอน

การปกครอง การกระทำของพระโพธิ์รักษ์ และพวกสันตโศกถูกต้องหรือไม่ หากไม่ถูกต้องทำไมจึงดำรงอยู่ได้และขยายใหญ่ยิ่งขึ้นทุกขณะ

๓.๒ สืบเนื่องจากการกระทำในข้อ ๓.๑ ย่อมเป็นเยี่ยงอย่างแก่พระภิกษุอื่น ๆ ทำการแยกหมู่คณะของตนเองออกไปปกครองอย่างอิสระจากคณะสงฆ์ไทยและกฎหมายไทย ประดุจดั่งตั้งเขตปลดปล่อยเป็นรัฐอิสระซ่อนอยู่ในพระราชอาณาจักรไทย ซึ่งปัจจุบันนี้ก็ได้มีการแยกหมู่เช่นนี้ออกไปหลายสิบแห่งแล้ว เฉพาะของกลุ่มพุทธภูมิก็แยกออกไปถึง ๒๕ กลุ่ม กระจายอยู่ทั่วประเทศแล้ว

๓.๓ พระโพธิ์รักษ์ ใช้พระพุทธานุภาพเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองอย่างชัดเจนและอย่างหุ่มเหตุดำลึงความสามารถ โดยพระโพธิ์รักษ์ มีเป้าหมายชัดเจนที่จะใช้พรรคพลังธรรมเป็นฐานสร้างพรรคนี้ให้เป็นพรรคมวลชน มีการจัดตั้งและแนวร่วมทั่วประเทศแล้วครอบงำการปกครองประเทศ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เป็นเผด็จการสมบูรณ์แบบ โดยพระโพธิ์รักษ์ จะเป็นประมุขทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร ซึ่งพระโพธิ์รักษ์ ประกาศชัดว่าตนเองเป็นเสมือนสองสามโคมัยนี้รวมกัน โคมัยนี้เดียวไม่เพียงพอสำหรับตน

๓.๔ พฤติกรรมของพระโพธิ์รักษ์และกลุ่มอโศกทั้งหมด เป็นการทำสงคราม ปฏิวัติทางวัฒนธรรม ต่อวัฒนธรรมไทยอย่างรอบด้านและอย่างถอนรากถอนโคน โดยพระโพธิ์รักษ์และกลุ่มอโศกจะโจมตีวัฒนธรรมที่สำคัญของไทยในทุกด้านแล้วกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมใหม่ของชาวอโศกให้สาวกและผู้เลื่อมใสทำตามพร้อมทั้งประกาศท้าทายอย่างเปิดเผยให้ชาวพุทธทั่วไปพิจารณาดูว่าจะประพฤติตามแบบอย่างชาวอโศกอันกล่าวอวดอ้างว่าเป็นวัฒนธรรมของพุทธแท้ หรือว่าจะยังคงดำรงชีวิตอย่างวัฒนธรรมไทยทั่วไปอันเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมผลิตผลของเดิรลัทธิ ของฤาษี ของผีमार ของเดรัจฉาน (กล่าวโดยอ้อมให้ผู้ฟังเข้าใจเช่นนั้นโดยการเปรียบเทียบให้เห็นว่าของตนเท่านั้นที่ถูกต้อง) ตัวอย่างความประพฤติตามวัฒนธรรมใหม่ เช่น ไม่เคารพผู้อาวุโสโดยชาติวุฒิและความรู้ เพราะเป็นศักดิ์นาและทุนนิยม ห้ามมีพระพุทธรูปบูชาทุกชนิด ห้ามจุดเทียน ห้ามจุดธูป พระห้ามสพหายหรือใช้ยาม ห้ามโกนคิ้ว ห้ามรับภิกษุมนต์ ห้ามสวดมนต์ภาษาบาลี ห้ามสวดอนุโมทนา ไม่มี การอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ห้ามกรวดน้ำ ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ เป็นต้น และในชุมชนอโศกและพุทธสถานทุกแห่งจะไม่มีเครื่องหมายของความเป็นชาติไทยเลยคือ ไม่มีธงชาติ ไม่มีพระพุทธรูป ไม่มีพระบรมฉายาลักษณ์ และไม่เคยอบรมสั่งสอนบริวารให้เห็นความสำคัญของสถาบันหลักทั้งสามนี้เลย ชุมชนปลดปล่อยตัวอย่างที่ครบวงจรคือชุมชนปฐมอโศก ซึ่งชาวอโศกภูมิใจกันมากในชุมชนนี้มีการดำรงชีวิตคล้ายยุคคอมมิวนิสต์บรรพกาล

๓.๕. มีองค์กรจัดตั้งที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างน่าเวทกต่อความมั่นคงของชาติเป็นอย่างยิ่งดังตัวอย่างต่อไปนี้

๓.๕.๑ มีบุคลากรที่อบรมอย่างดีและต่อเนื่องให้หลงใหลกลุ่มหลงตามลัทธิอุดมการณ์ของอโศกมากมาย เป็นนักบวชชายประมาณ ๗๐ นักบวชหญิงประมาณ ๒๐ ผู้เตรียมเป็นนักบวชหลายร้อยและฆราวาสซึ่งเรียกกันว่าญาติธรรมเป็นเรือนหมื่นกระจายทั่วประเทศ ซึ่งที่มีความรู้สูงและเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ คหบดีก็มีมาก ตลอดจนผู้เลื่อมใสและแนวร่วมอีกมากมายกระจายไปทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการแสวงหาและชักชวนให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมขบวนการอโศกเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา

๓.๕.๒ เมืองครุฑที่เป็นนิติบุคคลอย่างถูกต้องตามกฎหมายรองรับพุทธสถานต่างๆและกลุ่มชาวโศก ๕ แห่ง คือ มูลนิธิธรรมสันติ กองทัพนครมูลนิธิ สมาคมผู้ปฏิบัติธรรม สมาคมธรรมทัศน์ และบริษัทพลังบุญ จำกัด ซึ่งทรัพย์สินทั้งสิ้นรวมกันกว่า ๑๐๐ ล้านบาท และบางแห่ง เช่นมูลนิธิธรรมสันติ มีอัตราการเติบโตของทรัพย์สินเฉลี่ยถึงปีละ ๓๑.๗๔% ซึ่งองค์กรเหล่านี้ยังมีชมรมต่าง ๆ และสาขาร้านค้าย่อยแตกแขนงออกไปมากมาย ในขณะนี้ทั่วประเทศมีกว่าพันแห่ง เพื่อดำเนินการอย่างครบวงจรในกิจกรรมทุกด้านของชีวิตทั้งทางการปลูกฝังอุดมการณ์และวัฒนธรรมของโศก กิจกรรมการเมืองการค้าขาย การจัดตั้งชุมชนโศก และพุทธสถานโศกสาขาใหม่ ๆ การแสวงหาทรัพย์สินและสมาชิกเพิ่มเป็นต้น

๓.๕.๓ ผลิตเอกสารสิ่งตีพิมพ์มากมายทุกรูปแบบ เพื่อเผยแพร่และปลูกฝังลัทธิปฏิบัติแนวของโศก เฉพาะหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม ตั้งแต่ก่อนจัดตั้งโศกมาถึงเมษายน ๒๕๓๑ จำนวน ๓,๗๗๓,๕๕๗ เล่ม ซึ่งยังไม่แนับรวมที่ผลิตในช่วงเลือกตั้งทั่วไป ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๑ ซึ่งคาดว่าผลิตออกมากกว่าล้านเล่ม และมีวารสารประเภทต่าง ๆ ออกประจำ ทั้งสำหรับผู้ใหญ่และเยาวชนเดือนละหลายหมื่นเล่มแจกจ่ายให้เปล่าทั่วประเทศ อนึ่ง ยังมีการผลิตเทปหลายพันรายการแล้วผลิตออกทั้งจำหน่ายและให้ยืม คาดว่าดำเนินการผลิตไปแล้วหลายแสนตลับ

๓.๕.๔ ส่งวิทยากรทั้งนักบวชและฆราวาสออกเดินสายเผยแพร่อุดมการณ์ทั่วประเทศ ปีละนับพัน ๆ ครั้ง มีทั้งการบรรยาย อภิปราย สไลด์เพลง วี.ดี.โอ. การแสดงธรรมบันเทิงประเภทต่าง ๆ โดยไปพบปะประชาชนในหมู่บ้านและพยายามแทรกแซงเข้าสถานศึกษาและหน่วยราชการ ตลอดจนหน่วยงานเอกชนด้วย ก่อให้เกิดความเขินอายในความเข้าใจต่อพระธรรมวินัยและต่อคณะสงฆ์ตลอดจนต่อวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไปอย่างกว้างขวางแก่ผู้รับฟัง

๓.๖ มีพฤติกรรมลับอันชวนสงสัย เช่น มีระบบการรับเข้าเป็นสมาชิกชั้นนำทั้งนักบวชและฆราวาสที่เป็นความลับ จะต้องผ่านการอบรมบ่มเพาะ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติเป็นลำดับขั้น ๆ ใช้เวลาทดสอบยาวนานจึงจะค่อย ๆ เผยให้ทราบเป็นขั้นตอนเฉพาะรายบุคคลนั้น ๆ

๓.๗ มีพฤติกรรมหลอกลวงประชาชนเช่น

๓.๗.๑ มีการใช้ไสยศาสตร์ตลอดจนการถือน้ำสาบานสาปแช่งในการชักชวนคนเข้าเป็นญาติธรรมและสมาชิกชั้นนำ (ซึ่งมีพยานบุคคลที่สามารถยืนยันพฤติกรรมนี้ได้)

๓.๗.๒ มีการค่อย ๆ ตะล่อม เกลี้ยกล่อม ให้บริจาคทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์สังหาริมทรัพย์ทุกอย่างแก่พระโพธิ์รักษ์และกิจกรรมส่วนรวมของโศกมีการชักชวนหวานล่อให้บริจาคเงินเดือนตลอดจนลาออกจากงานทั้งหมดมารับใช้โศกเป็นแรงงานอริยะไม่ได้รับค่าตอบแทน นอกจากได้ทานอาหารมังสวิรัตินั้นมือเท่านั้น ก่อให้เกิดการทะเลาะเห็นว่าความเบาะแว้งและแตกแยกในระหว่างสมาชิกของครอบครัวผู้หลงเชื่อและมีหลายรายถึงกับบวญวายเศร้าโศกจนเสียชีวิต

๓.๗.๓ มีการมั่วสุมทางเพศระหว่างนักบวชชายและหญิงเพราะนักบวชทั้งสองเพศจะแต่งกายสีเดียวกันหมดและอยู่ติดกัน อีกทั้งในเวลากลางคืนพุทธสถานทุกแห่งจะปิดห้ามคนภายนอกเข้าโดยเด็ดขาดจึงปรากฏว่ามีนักบวชชายหญิงหลายคู่แต่งงานกันสีกหลบหนีไป ทั้งๆที่พระโพธิ์รักษ์พยากรณ์บุคคลเหล่านั้นว่าเป็นพระอริยบุคคล บางคนพระโพธิ์รักษ์พยากรณ์สูงถึงเป็นพระอรหันต์ เช่น สิริจันโท ซึ่งเคยเป็นอัครสาวกมือขวาคนสำคัญของพระโพธิ์รักษ์ (สีกไปแล้ว)

คณะเตรียมการได้พิจารณาพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติการณ์ของพระโพธิรักษ์แล้วเห็นว่า

๑. พระโพธิรักษ์ ขาดจากพระภิกษุภาวะ ไม่สมควรที่จะทรงผ้ากาสาวพัตร์อยู่ในวงการพระพุทธศาสนาต่อไป ทางด้านพระวินัยมีความผิดฐานปาราชิกเพราะพระโพธิรักษ์ประกาศตนแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ว่าตนเป็นพระอริยบุคคลหลายครั้งหลายคราว ถ้าพระโพธิรักษ์เป็นพระอริยบุคคลจริงก็ต้องอาบัติปาจิตตีย์ตามความในสิกขาบทที่ ๘ แห่งมุลาวาทวรรคปาจิตตีย์กัณฑ์ เพราะบอกอุตตริมนุสสธรรมที่เป็นจริงแก่คฤหัสถ์ แต่ถ้าพระโพธิรักษ์มิได้บรรลุจริงต้องอาบัติปาราชิกตามความในสิกขาบทที่ ๔ แห่งปาราชิกกัณฑ์เพราะอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริงในตน

จากพยานหลักฐานที่คณะทำงานด้านพระธรรมวินัย ที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งให้พิจารณาเกี่ยวกับความประพฤติขอพระโพธิรักษ์ในประเด็นเกี่ยวกับการอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริงในตน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอวดอุตตริมนุสสธรรมนั้นไม่ได้เกิดจากความสำคัญว่าตนได้บรรลุพระโพธิรักษ์ได้อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ตนไม่มีจริงเป็นการย่ำยีสิกขาบทจุตตปาราชิก (รายละเอียดตามรายงานคณะทำงานด้านพระธรรมวินัยเอกสารผนวก ๑)

๒. พระโพธิรักษ์ตั้งตนเองเป็นพระอุปัชฌาย์ แยกตัว แยกคณะ ออกจากคณะสงฆ์ไทย เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระที่จะประพฤติปฏิบัติตามใจ ชอบไม่เคารพกฎหมาย กฎและระเบียบของคณะสงฆ์ (รายละเอียดตามรายงานของคณะทำงานด้านกฎหมายเอกสารผนวก ๒)

๓. พระโพธิรักษ์ ได้ตั้งตนเป็นศาสดา ทำเทียมพระพุทธเจ้า ตั้งลัทธิ ไม่โกนคิ้ว ไม่ฉ้นเนื้อสัตว์ ไม่กราบไหว้พระพุทธรูป ไม่บูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียน ไม่สวดพระปาฏิโมกข์ ไม่สวดมนต์ ฉันทัดอาหารแล้วไม่มีการอนุโมทนาสาธุการ ไม่มีการกวัดน้ำอุทิศส่วนกุศล ไม่มีอธิษฐานเข้าพรรษา ปวารณาออกพรรษา กำหนดการบวชเอาเองด้วยวิธีโหวตเสียงจากที่ประชุมโดยมีพระโพธิรักษ์เป็นอุปัชฌาย์ ฯลฯ

การที่พระโพธิรักษ์ได้ตั้งลัทธิบัญญัติข้อปฏิบัติดังกล่าว เพื่อให้เป็นการแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณีของคณะสงฆ์ไทยที่ได้ปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ความประพฤติของตนและหมู่คณะของตนผิดแผกจากคณะสงฆ์ไทย และมีความประพฤติเคร่งครัดเหนือกว่าเป็นการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา (เอกสารผนวก ๓)

ตามพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ข้างให้เห็นว่าพระโพธิรักษ์ขาดจากภิกษุภาวะ ไม่สมควรที่จะทรงผ้ากาสาวพัตร์อยู่ในวงการพระพุทธศาสนาต่อไป เพราะทางด้านพระวินัยมีความผิดฐานเป็นปาราชิก อีกทั้งยังเป็นผู้ทำลายพระธรรมคำสอนเปลี่ยนแปลงคำสอนของพระศาสดาให้ผิดเพี้ยน แสดงลัทธินอกธรรมนอกวินัยเป็นอาจิน ทำให้ผู้หลงเข้าใจผิด นิยมนับถือ แยกพวกแยกหมู่ให้เกิดเป็นสังฆเภท ต่อไป

โพธิรักษ์ ประกาศว่าบรรลอรหันต์^{๒๖}

โพธิรักษ์ สันตือโคก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิทาญาณ ใครเชื่อ!!

การดู 210,295 ครั้ง

👍 657

💬 524

➦ แชร์

📺 มินิ

...

BuddhaThailand
เผยแพร่เมื่อ 6 เม.ย. 2016

ติดตาม 152K

โพธิรักษ์ สันตือโคก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิทาญาณ / ใครมาเชื่อ!! บุคคลผู้นี้เป็น
อรหันต์???

ในชีวิตนี้เปิดเผยวันนี้ มีคนถามอาตมาว่า ท่านเป็นอรหันต์หรือเปล่า ตอบหน่อยเถอะ มีคนถามอาตมา ๒ คน ผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้ชายคนหนึ่ง คนหนึ่งตายไปแล้ว คนหนึ่งยังชีวิตอยู่ เปิดเผยเลย คนที่หนึ่งคือขวัญดี (ดร.ขวัญดี อุตวาทุมชัย) น้องสาวอาตมาเอง ถามว่า บรรลอรหันต์จริงหรือเปล่า อาตมาก็ตอบ “จริง” นี่ตอบก่อนที่จะตอบอาจารย์แสง จันทรงาม (ศจ.แสง จันทรงาม) อีกคนหนึ่ง วันนี้เปิดเผยหน่อย อาจารย์แสง จันทรงาม เคยมาถามอาตมา มาถามที่สันตือโคกนี้ อยู่ที่ศาลา เข้ามาถามกะเง้ากะงอด บอกผมหน่อยเถิดหนา เป็นวิชาการ ผมอยากทราบ ผมศึกษาธรรมมา เข้าใจอาตมาบอกเอาเถอะ เมืองไทยนี้มันถือสา กันมากเรื่องบอกเรื่องนี้ แต่เมื่ออาจารย์อยากจะรู้เป็นวิชาการอาตมาก็ตอบให้ได้ อาตมาบรรลอรหันต์ ๒ คน ที่อาตมาได้ตอบในชีวิตนี้ นอกนั้นก็ตอบกลาย ๆ ไม่ได้ตอบตรง ๆ นี่บอกตรง ๆ ชัด ๆ (เวลาในคลิป ๐.๒๓-๐.๕๖)

โพธิรักษ์ ได้ถูกมหาเถรสมาคมวินิจฉัยว่าต้องอาบัติปาราชิกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังปฏิญาณตนว่าเป็นพระในพระพุทธศาสนาเถรวาทและประกาศว่าตนเองคือพระอรหันต์ ขัดแย้งกับคำสอนในพระพุทธศาสนา

^{๒๖} โพธิรักษ์ สันตือโคก ประกาศตน บรรลุเป็นพระอรหันต์ ขึ้นปฏิสัมภิทาญาณ ใครเชื่อ!! , [แหล่งที่มา]
[ออนไลน์]: https://www.youtube.com/watch?v=utAso7a0_5Y, [๒๗ กันยายน ๒๕๖๑]

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายมานพ บุญชื่น
ว/ด/ป เกิด	วันอังคารที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๐๔
สถานที่เกิด	๔๗ หมู่ ๑๒ ตำบลบ้านข่อย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
การศึกษา	ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปริญญาตรี สาขานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ.๒๕๔๑.	๑. ผู้จัดการประจำ สนง.กกก. บจก. สมาย คอนเทนเนอร์ อุตสาหกรรม
พ.ศ. ๒๕๔๕	๒. กรรมการที่ปรึกษากลุ่มบริษัท SMILE GROUP
พ.ศ.๒๕๕๗ – ปัจจุบัน	๓. ผู้อำนวยการโรงงาน บจก. สมายล์ เคียวชิน โปรพรินต์
พ.ศ. ๒๕๖๑ – ปัจจุบัน	๔. ผู้อำนวยการโรงงาน บจก. สมาย คอนเทนเนอร์ อุตสาหกรรม

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย ชั้นที่ ๕ ชื่อ เบญจมาภรณ์

ตำแหน่งทางด้านสังคม – การเมือง

๑. กต.ตร.สภ.คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
๒. ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
๓. เลขานุการประจำคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๔. ประธานกรรมการ มูลนิธิพุทธพจน์จากพระไตรปิฎก

ปีที่เข้าศึกษา ๒๕๖๐

ปีที่สำเร็จการศึกษา ๒๕๖๒

ที่อยู่ปัจจุบัน ๔/๑๔๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองสอง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑-๙๓๒- ๕๒๑๒

E-mail noppavich@smilegrp.com